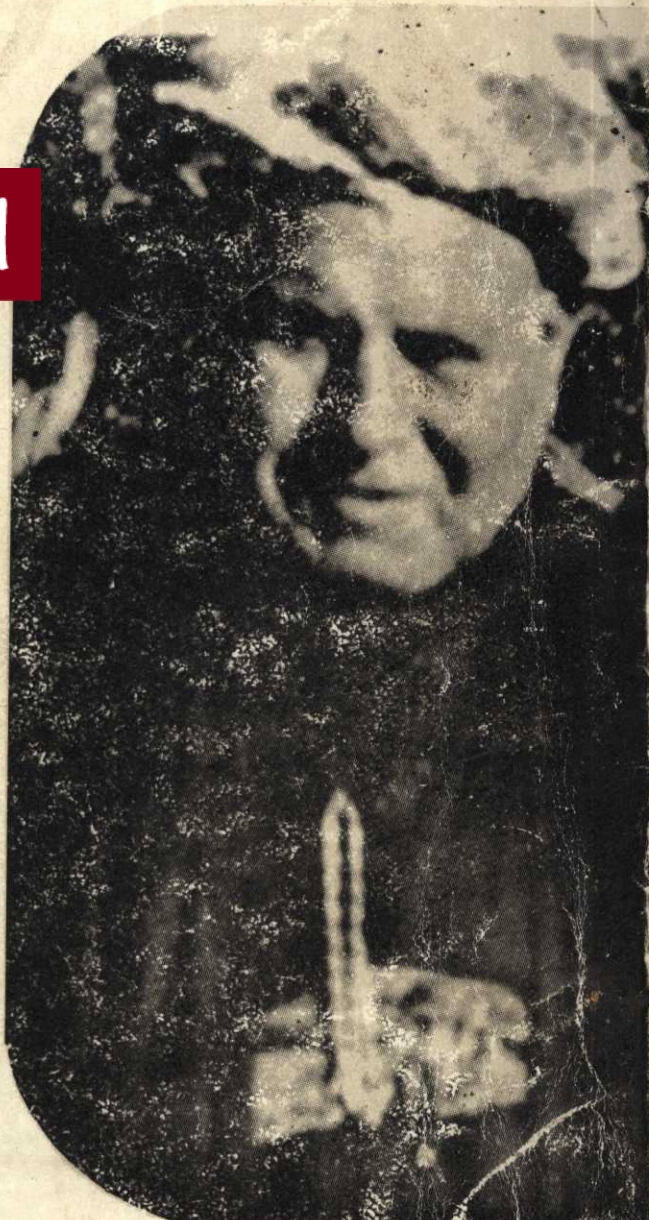

تصویر ابو عبد الرحمن کردی

کتابخانه عراق
وزارت فرهنگ و روشنیگری و راهباندن
دهکدهای روشنیگری و بلاگردنهومی کردی
زنجیره‌ی شماره (۱۳۸)

دیوانی و پسانی

PDF4Kurd

جمال محمد محمد امین

AN

٤٥٤

تو
 هورمان و حرس و سناسی
 شمیری کرا
 عباس کرا

کوماری عراق
 وزارتہ تی روشنبیری و راگہ یاندن
 دہزگای روشنبیری و بلاوکردنہ وہی کوردی
 نجیرہی ژمارہ (١٣٨)

شاعرانی کورد

دیوانی و یسانی

عینوانی سمرہ کا
 بنو سرن

جمال محمد محمد امین

از حق ما صحت دارد و در این سلسله
در این سلسله که در این سلسله
در این سلسله که در این سلسله

شما شوق اوقتی ذوق بهمانند
شما شوق اوقتی ذوق بهمانند
شما شوق اوقتی ذوق بهمانند

مقبول طبعش و گوگرد و شش خلق
مقبول طبعش و گوگرد و شش خلق
مقبول طبعش و گوگرد و شش خلق

دیواری این بدن تقفیه عقل
دیواری این بدن تقفیه عقل
دیواری این بدن تقفیه عقل

یعنی از این دنیا فراتر
یعنی از این دنیا فراتر
یعنی از این دنیا فراتر

سرخ خسته کی بی ندر

شیفای نهو دهر دو نازاره ، به ماجی لیوی نامینه .

شاعیر هر له دوائینی نه م شیعری پیشوودا ، که نه میشی هر بۆ
(نامینه) ناویک وتوو ، به پینج خسته کیه کی تاکی نه لیت :-

نه ماوه خاله تی ژینم ، له دهس چوو رۆحی سیرینم

ره فیکان بیتنه سهر مه یتم هه تا ماوم بکه ن شینم

دهسا نامینه خۆی بانگ کن ، بخوینیی جاری یاسینم

مه لا مه مشوره ، کفنم بۆ مه که و مه خویننه ته لقینم

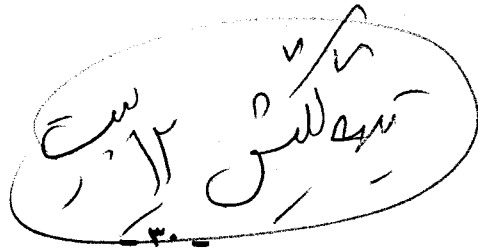
وه کو په روانه سووتاوم ، شه هیدی عشقی نامینم

غزل ۵۰

- ۲۹ - (۱)

شاهیدم نه مرۆ له باغا غونچه په کی سه چله
مه نشه ئی عشقی ده روون و مهر کزی فیکری دله
بولبولی دل کهر نه بئ سه رمه ست به عطری میشک و خهت
یه حته میل له م باغه نه پروا . روینی ناقابله
خزمه تی مزگوت و حوجره و خانه قاکه ی بوچی یه
یه ندی عاشق هر له مه یخانه مورادی حاصله
سونبول و ریحانه و مینای له لا مه طلب تی یه
کوششی بولبول له شهودا به ینتیکه هر بو گوله
بئ ریا ئیسته (و یصالی) عاشقیکی موخلیصه
کهر گولتیکی بئ نه دن له و باغه کاری موخکیله

(۱) له کاتی خۆی دا و یصالی که گرفتاری دوردی عشق نه بیت و هر
نه و هس بووه هۆی نه و ی گوندی بیت ووش به جئ بهی ئی . نه م پاچه
شيعره نه نووسئ بو یه کن له پیاوه به ده سه لانه کانی نه و ئی به جئ
نه هی ئیت و به م شيعره ش نه و پیاوه له مه به سته کی تی نه گاو
یارمه تی به کی باشی نه دا .

له سه‌ره‌تای ئەم شیعره که له کوردی و فارسی تیکه‌لاوه ، مامۆستا نووسیویه‌نی و ئەلێت :- [ئیمتیزاجی کهلامی مه‌لا شیخ محهمه‌دی قه‌ره‌داغیه له‌گه‌ل خواجه حافظی شیرازی خوا له هه‌ردووکیان بێت رازی] .

١) ئەگه‌ر خورشیدی ڕووی ده‌رخا له‌سه‌ر خۆی لا‌بدا تارا (١)

٢) ئەبێن مه‌خفی مه‌هو ئەخته‌ر له‌ شه‌وقی طه‌لمه‌تی زارا (٢)

٣) به‌بێن گۆل نامووی چبکه‌م له‌ گابه‌روا و سپیدا‌را (٣)

٤) فیدای چاوی ئەگه‌م مو‌لکی (جه‌م و ئەسکه‌نده‌رو دارا) (٤)

[اگر آن ترک شیرازی بدست آرد دل ما را] (٥)

٥) ئەگه‌ر شه‌و بێت و بمشێلێ له‌سه‌ر دۆشه‌ک جیهان تارا

١) خورشید :- ڕۆژ ، کینایه‌ته‌ بۆ جوانی ڕووی خۆشه‌ویسته‌گه‌ی .
تارا :- ئەو پارچه‌ قوماشه‌یه‌ ئەدری به‌سه‌ر ڕووی بووک‌دا له‌ کاتێ
گواستنه‌وه‌ی‌دا .

٢) مه‌خفی :- ون‌بوون ، دیارنه‌مان .

مه‌ه :- مانگ .

ئەخته‌ر :- ئەستیره .

٣) گابه‌روا و سپیدا‌را :- ناوی دوو گوندن له‌ ناوچه‌ی شارباژێر .

٤) ئەوانی ناو که‌وانه‌که‌ ناوی سێ پاشای کۆنی ناودارن .

٥) ئەگه‌ر ئەو مه‌عشووقه‌ی شیرازی‌یه‌ دلی من به‌ ده‌ست بێتێ .

بخال هندوش بخشم سمرقند بخارا را (۶)
 سیاحت گاهی خوبان وه کو جهننت له دنیا دا
 کنار آب زکنا باد گل گشت مصلی را (۷)
 خودا چبکه له زولفو خال و چاوی کالو لیتوی ئال
 چنان بردند صبر از دل که ترکان کانی یغمارا (۸)
 جهمالی نهو دلارایه ، جهلایی « صبغة الله » یه
 بآب رنگ خال و خط چ حاجت رویی زیبارا (۹)
 مه کن لؤمهم له عشقی یار ، دل و شهرم و حه یام پڑی
 که عشق از پردهی عصمت بیرون آرد زلیخارا (۱۰)
 وه ما مه جهووله گنجی رووت له چینی نه زده های زولفت
 که کس نکشودو نگشاید بحکمت این معمارا (۱۱)

- (۶) واته :- به خالی ره شی نه به خشم شاری سه مه رقه ندو بوخارا .
- (۷) واته :- قه راغی ئاوی روکنا باد که ناوچه نه که له شیراز ، جچی گه ران و سهیرانه .
- (۸) واته :- وه ما ئارامیان له دلی من برد ، وه کو تور که کانی زه مانی کۆن که خه زینه و گنجی ئیرانیان به تالان برد .
- (۹) واته :- به دهرمان خو جوان کردن ، چ پتویستی به کی هه یه دهم و چاوی که خوئی جوان بین .
- (۱۰) واته :- که عشق وایه مه عشووقه ی زور پاکي وه ک زۆله یخا له ژیر پرده دینیتته دهره وه .
- (۱۱) واته :- که هیچ کس له دنیا دا چاره ساری نه موعه مای عشقی نه کردوه .

قسهی ناصح له گوی مه گرن قبوولی کن هه موو هه ر وه ک

جوانان سعاتمند بند پیری دانا را (۱۲)

له زاری تو نه گه ر بیهم جنتیویش هه ر له لام خوشه
جواب تلخ می زبید لب لعل شکر خارا (۱۳)

نه وه نده جوانو شیرینه (ویصالی) به ندی نه شعارت

که بر نظم تو افشانده فلک عقد ثریارا (۱۴)

۷
مکتوب
۶

-
- (۱۲) واته :- نه و جوانانهی به خته ورن نامۆزگای پیری زانایان وه زرگرت
  - (۱۳) واته :- لیتی که وه ک شه کر واین نه بین هه ر وه لاهی تال بداته وه
  - (۱۴) واته :- وه ختی ناسمان چاوی به شیعو هۆنراوهی تو بکوهوی
  - ملوانکه یه ک له نه ستیره کانی خۆی نه گا به شاباشی هۆنراوه کت

غزلی کوردی

براکه له مزده بین لیتان له لاتان
 ئەوا رۆژی ره فیکی بین هواتان
 به کول بگرین له دوا ئەو یاره ته حقیق
 نییه وەک ئەو له دنیا جانفیداتان
 که گوڵشەن خالیه ئیمرو له غونچه
 ئەبین چیکا هوزاری بین نهواتان
 به بولبول گهرم ئەبین بازاری غونچه
 له لا ئەو هەر گوڵه خاری جهفاتان
 ئیتر هەر ئیوه بین با ئیته ده رچین
 به بین ئیته نه بین نه قصو نیماتان

★ شاعیر ئەم شیعره ی له و کاته دا وتوووه که هاوڕێکانی لای مامۆستا که ی
 نه ئینی خۆشه و یستی و عشقی نه خه نه (وو ، مامۆستا که ی لێ ی زویر
 ئە بین ، ناچار بیتووش به جێ نه هیتیتو ئەم پارچه شیعره شس بسۆ
 فه قێکانی هاوڕێ ی به جێ نه هیتێ ی ، شاعیر ئەم پارچه شیعره ی له سهر
 هه مان کیشرو سه روای شیعره که ی مسته فا به گی کوردی داناوه که
 نه ئیت :-

ره فیکان من ئەوا رۆژیم له لاتان
 له مه ظلوومان به لا چۆل بین ولاتان

(دیوانی کوردی ، ل ۳۳ ، جاین سیدیان)

به فهوتی ئیتمه یا خوا ئیئوه دووربن
 له دوردو غهم له ژیر سایه‌ی هوماتان (۱)
 عزیزم ماچی لیتوت ده‌فعی دهرده
 له عاشق قه‌ط مه‌که‌ن مه‌نمی ده‌واتان
 به ناحق حه‌ق نی‌یه‌ یوو وه‌رده‌گیترن
 به ناحق مه‌مکوژن ئیئوه‌و خوداتان
 (ویصالی) لیره‌ دهرکه‌ن با نه‌میتنی
 ته‌گونجی به‌و بی‌ ده‌فعی به‌لاتان (۲)

---

(۱) فهوت :- نه‌مان ، له‌ناوچوون .

سایه :- سیبهر .

هوما :- ته‌لین بالنده‌یه‌که‌ گوشت ناخوات و قنیات به‌ ئیئسقان ته‌کا ،
 وا باوه‌ به‌سه‌ر سه‌ری هه‌ر ئاده‌میزادیکه‌وه‌ بنیشیتته‌وه‌ ته‌بیت به‌ پاشا .

(۲) به‌ راسنی شیعه‌ری ویصالی یه‌کیتکه‌ له‌ شیعه‌ به‌رزو به‌ سوژه‌کانی که‌
 له‌سه‌ر کیش‌و سه‌روای شیعه‌که‌ی مسته‌فا به‌کی کوردی‌یه‌ ، به‌لام
 ته‌م ، واته‌ ویصالی به‌رگیکی تری کردووه‌ به‌ به‌ریا ، به‌ وشه‌سازی و
 ورده‌کاریه‌کی جوان هه‌ستی خۆی دهربرپوه‌ ، ته‌وه‌ی شایسته‌ی باسه‌
 ته‌وه‌یه‌ ته‌م شیعه‌ له‌ شیعه‌ سه‌ره‌تایی یه‌کانیه‌تی که‌چی له‌ شه‌ره
 به‌رزه‌کانیتی ، ته‌مه‌ش به‌لگه‌ی زیره‌کی‌ی و شاره‌زایی دهرته‌خا ..

نامہ
 غزلی عالی
 - ۳۲ -

سالم

- نامہ (۱) حہیتنا کاغزی تو پہ یفامی یاری ہینا
 بڑے عاشقانی مہجلیس قیصہ ی دلکاری ہینا (۱)
- نامہ (۲) لہ سایہی حممدی باری مہ کتوویی یاری غاری
 بڑے نندہ لیبی مسکین مزدہی بہ ہاری ہینا
- نامہ (۳) دنیا ہموو بہ جارئی پر بوو لہ شہوق و شادی
 نامہ ی پرفیقی جانی دفعی خوماری ہینا
- نامہ (۴) نہم نامہ خوش بہ یانہ وہ کو نہ سیمی صوبھی
 بڑے کہ بکہہ ہایی حہ پسی بڑی کولزاری ہینا (۲)
- نامہ (۵) یہ کبارہ مہستی مہی بووین لہ خوشی کاغزی تو
 بڑے ہزمی ٹیمہ ٹیمہ و نافہی تہ تاری ہینا
- بہ زمیکی خوسرہ وانہ بگرین بہ کہ یف و شادی
 شیرین شہراب و موطرب مزمارو تاری ہینا
 موطرب بیلن ہہ واین مہ یخانہ سازہ ٹیمہ و
 ساقی بڑے ہزمی ٹیمہ بادہی گولناری ہینا
 ساقی پدہ شہرابین ، موطرب لیدہ پروبابین
 دلا بیتنہ کہ بابین ، مہستورہ ناری ہینا
- نامہ (۶) نہی دل وہ کو سولہ یمان شایی بکہ لہ خوشیان
 ہودمود لہ شاری سیا نامہ ی نیکاری ہینا
 کوزی و بصالہ ٹیمرو شہوی ہیجران بہ سہر چوو

(۱) قیصہ :- چیرۆکی
 (۲) کہ بکہہ ہایی حہ پسی :- کہوی حہ پسی کراو

بۆ ئەم مەقامە یارم ماھی روخساری هیتنا

دەمیکە ڤل نهخۆشه له دووری رووی چه بییان (ماح)

به ماچی لئوی رهعنا شیفای بیماری هیتنا (۳)

زهمانی عهیش و نۆشه ، چهمن سهیرانی خۆشه

یارم به نازو عیشوه ، گوئی بن خاری هیتنا (۴)

(ویصالی) مژده ئەمشه و ، له بهختی چاکی پاکت

سهیری که زولفی لادا ، دولبه ر عوزاری هیتنا

له (۱۸ جهمادی به کهمی ۱۳۶۲ک) دا و تراوه

(۲) رهعنا :- بهرز ، بالابهرز .

بیمار :- نهخۆش .

(۴) بن خار :- بن درک .

عزیز عالی ، است

- ۳۳ -

ئەي يار ھەتا كەي لە فیراقت بە شەبو رۆژ
بكریمو بنالم بە دلی خەستەیی پر سۆز
رەحمی كە بە من ئاخەر ئەوا وەقتی فیراقت
وەعدەي كەرەمت داوہ ، بە ھارو شەوی نەورۆژ
ھاتەل مە بە تۆ ، بۆ زەرەروو نەقصی وجودم
مەنعم مە كە با بیتە رەھمی كەردو گل و تۆز
ھەرچە نەم خەرامانی لە صەحنی چەمەن ئەمنیش
خورشیدی دیارم - بە صیفات ھەمەمەي بە ھەرۆژ
بەس بىكوژە بەو خەنجەری عاشق كوژی چاوت
بەس بىكە بە نیشانەي موزگانى جگەردۆز
ئىمىرۆكە كە تۆي شاھو بىكە مەیل و نىگامى
بۆ بەندەيى مسكین كە ھەتە طالبعی فەيروز ^۷ ۱۹
ئەو چاوە كە وەك نىرگسى شەھلايە بە مەستی
شێواوہ بە خەو یاخو بە نازت بووہ ئالتۆز
ئەو جەزئە كە دەيكەي لە بۆ عوششاقى جیھانى
مايەي كەرەمۆ مەرھەمەتە لیت بىچ پىرۆز
نەم دیوہ بە مانەندی دەمت ئەي گولئى رەعنا
رەحمی بىكە بەم عەبدى زەلیل ، ..... رۆژ
گوئى بگرى چلۆن دەگرى (محەمەد) لە فیراقت
تەئىیری ھەيە وەقتی سەحەر ناڵەيى جان سۆز

چون دهستم کرد به گوگردنوهی نهم دیوانه ؟

له پشووی سه‌ری سالی ۱۹۷۳دا بوو کاتیک گه‌رامه‌وه بۆ چوارتا ، عهدال بووم به دواى نهو شاعیرو نه‌دیه نه‌ناسراوانه‌ی که له ناوچه‌یه‌دا هه‌بوونو هیچیان ده‌رباره نه‌زانراوه ، یه‌کیک له شاعیرانه مامۆستای خوالین‌خۆش بوو شیخ محهمه‌دی قه‌رده‌اغی بوو که نازناوی شیعری (ویصالی)‌یه و خاوه‌نی دیوانیکی گه‌وره و نایابه له کوردی و فارسی و که‌میکیش عه‌ره‌بی . . . پاش نه‌وه‌ی چومه لایو یه‌کترمان ناسی ، توانیم یازی بکه‌مو ده‌ستنوسه‌کاتی لئ وه‌ربکرم به هیواى نه‌وه‌ی به چاپیان بکه‌یه‌نم . . .

نهو کاته من چومه خزمه‌تی ، نه‌خۆشی سه‌ر جیگار بوو ، له مالی مه‌لا عه‌بدو‌للای کوری بوو له که‌ره‌کی تووی مه‌لیک له سوله‌یمانی ، به هۆی نه‌خۆشی (زه‌غطوه) هاتبووه نه‌وی ، وه‌ختی که‌وتمه گفتوگۆ نه‌ی نه‌توانی وه‌ک پتیوست هه‌موو ئاوانه‌کانم بینه‌تی دی ، به تایبه‌تی له وه‌لام دانه‌وه‌ی پرسیاره‌کانم ، به‌لئ ده‌ردی پیری و نه‌خۆشی ته‌نکی پی‌هه‌لچنبوو ، بای نه‌ج‌هل به‌روکی گرتبوو تا غونچه‌ی ژبانی هه‌له‌وه‌رینه‌ی له‌م جیهانه‌ فانی‌یه‌ی جودا بکاته‌وه ، به‌لئ سه‌ر پاش نه‌و چاوپن که‌وتنه مه‌رگ بوو به میوانی ، که له داها‌توودا لئی نه‌دویم . . . به‌لئ ، له سه‌ر جیگا راکشابوو ، بی‌توانا و بی‌تاقت بوو ، به‌کی که‌وتبوو ، به گران قسه‌ی بۆ نه‌کرا ، پاش نه‌وه‌ی له مه‌رامه‌که‌م که‌یشت که بۆچی چومه‌ته خزمه‌تی ، زۆری له خۆی کردوو وتی : - [پۆله من نه‌رمو نامینم ، به‌لام نه‌شعاره‌کانم و ناوم هه‌ر نه‌مینن ، ئومید نه‌که‌م به دلسۆزی‌یه‌وه به چاپیان بکه‌یه‌نی ، به‌لام نه‌وه‌ی نه‌مه‌وی پیت بلیم نه‌وه‌یه که شیعره‌کانم وه‌کو خۆی ، بی زیادو که‌مو ده‌سکاری بلاو بکه‌ره‌وه] ، منیش په‌یمانی راستی وه‌فاداریم تا‌ی که مه‌زام و ئاواتی نه‌وو هه‌موو نه‌ده‌ب دۆست و هه‌موو کوردیکی دلسۆز به‌ینه‌دی ، وه پاش هه‌ول و کۆششیکی زۆر توانیم نهم دیوانه به‌مشیه‌یه‌ به‌خه‌مه به‌رده‌ستی خوینده‌وارانی ئازیزی که‌له‌که‌م ، که هیوادارام جی‌ی خۆی له دلیان‌دا بکاته‌وه . . .

جا پیتش نه‌وه‌ی باسی پایه‌ی پله‌ی شاعیریتی و لایه‌نه جیاجیاکانی نهم شاعیره بکه‌م ، پتیوسته ده‌رباره‌ی ژبان و ره‌گزی بدویم . نهم له لایه‌ک ، له لایه‌کی تره‌وه خۆم به به‌ختیار نه‌زانم که هه‌ر که‌مو کووری و نات‌ه‌واوی به‌ک

عطر لعلی

عزلی عالی - ساگار

- ۳۴ -

بن عطری گولت بولبولی دیوانه بلتی چی !
 بن شهمی روخت کوششی پهروانه بلتی چی !
 (بن زینه تی شمشادی قه دو قامه تی بهرزت)
 (جیلوه یی حوسزو لهنجایی جانانه بلتی چی)
 بن شوعله یی خورشیدی خه طو گردنی صافت
 فانوس و چرای شاهانه بلتی چی !
 (تا چاوی خومارت سه به بی راحه تی دل بیت)
 (ناوازی نه ی و نایی ، له مه یخانه بلتی چی)
 بن کوششی سهیری حاره می که عبه یی حوسنت
 ده رویشرو هموو ساکنی بنتخانه بلتی چی !
 (بۆ ماچی ده می تۆیه دلی عاشقی مسکین)
 (وا خسته و غه مگین و په ریشانه ، بلتی چی)
 له و فاصله وه دووره له گولستانی و یصالت
 (وصال)
 دل مات و مه لولول که وتوو ، بن جانه بلتی چی (۱)
 بن جامی و یصالی تۆ ، زه مانیکه (و یصالی)
 مه جنوو و سه راسیمه وو عوریانه بلتی چی (۲) !

- (۱) واته له و کاته وه که دل دووره له دیده نی و چاوپن که وتنی تۆ وه ، بن
 ناقت و نارحته و گیانی تیدا نه ماوه ، که واته ده وای ده ردی دلم
 چاوپن که وتنت و دیده نی تۆیه .
- (۲) جامی :- کورته ی وشه ی (جامه) یه ، واته کراس .
 عوریان :- پرووت و بن بهرگ .
 واته :- بن کراس و بهرگی که یشتن به تۆ ، ماوه یه کی زۆره و یصالی
 شیت و داماره وه که شیت به بن بهرگ و به جلی دراوه وه
 نه سوو ریته وه ، گوناهی چی یه ؟

غزل ایست

- ۳۵ - (۱)

تهی موعظطه رسازی جهمره ی بیینی یو قهصری دماغ
بو کولی زارت نزاره نم هوزاره دی دوله باغ (۲)
ده پرده به گهر تابی رووی نافتابت دهر که وی
ده پرده ناسا دل له جی ره خشان نه بی وه ک شه و چراغ
بو نیکاهن ناکه به نم سینهی سو تاومه

(۱) جاریکیان ویصالی ریئی نه که ویتنه ماله ناغایه ک له گهل چند
هاورپی به کیا ، تووشی فقهی به ک نه بییت ، زور به سهرو سیما
نه بییت به لام خوینده واری لاواز بووه ، وهختی نه چنه دیوه خان ، نه چنه
دیوه خانی (تاییه تی یوه) ، به شیخ محمدی ویصالی نه لیت :- جیگه ک
تهوی نی به تهی سهرووی به رزو جوان ، له ناوه راست ههستو
به ره و زور دابنیشه ، له سر نه مه نه یان کن به دوو به شهوه ، کابرای
فقهی بهر دیوه خانی تاییه تی و نهوانی تر بهر دیوه خانی ناسایی
نه که ون . .

کاتی پرسپاری لی نه کن له باری هندی مه سه له وه ره نکسی
تیگه نه چیت و نه لیت راوهستن تا دهره وه نه چم ، خاوهن دیوه خان
پیاییک دوا به دواي نهو نه نیرینه دهره وه تماشاشا نه کات له ویصالی
نه پرسیت ، پاشان هموویان دینه وه دیوه خانی تاییه تی و کابرا نه لسی
شیخ محمد وه لاهی نم پرسپاران چیه ؟ ویصالیشس وه لامیمان
نه دانه وه کابرا خه جالت نه بییت ، ویصالیشس نم شیعه دا نه نیت . .

(۲) هوزار :- بولبول .

دوله باغ :- ناوی جیگه به که .

چون له دووری تۆیه رهش بوو میثلی لاله پر له داغ
 ناتەشی میهرت له کوورهی هەر دەر وونیکا بێن
 نامینن نارام و سه برو راحه تی قهلب و فەراغ
 قور به سه ر دانا که نه مرۆ هەر به شی جهورو همه
 خویشی بۆ نادانه دائیم وا له نێو قهصرو و طاغ
 هەر وه کو بینای وجودی نه هلی دل چه رخن که بوو
 هەر له سه ر تا پا ته ماشا چا به غم کردی سواغ
 باغو بوستان بوو له نه ووه ل جینگه یی نه جدادی من
 دوور له حەق بێ هەرچی نێمه ی خسته جینی (بووم و) (کولاغ) (۳)
 گەرچی عاقل نی (و یصالی) به حته میل بێ بهش نه بی
 چونکه وا مه علومه ئیسته بووی به یاری کوندو زاغ

---

(۳) بووم :- کوندمه بوو .

کولاغ :- بالنده به که

غزلی عالی سا هکاره است

- ۳۶ -
نخجیر

من که مهجوورم له یاران بوومه ته نه خجیر سنی
عشق یه ک ، معشوقه دوو ، هم شاهبازی پیر سنی
چهرگی منیان زخم دارو پاره پاره کردووه
خاکی یه ک ، چاشطی دوو ، موزگانی هم چون تیر سنی
سینه کم قوربان که چابوو چاکی چاکیان کرد به سنی
خهطلی یه ک ، خهدهینی دوو ، دوو نه برۆی شمشیر سنی
قلبو جانو تن به جارچی هر سنی ناویزانی ستین
کیتسوو یه ک ، نه گریجه دوو ، زولفهینی چون زنجیر سنی
غهری سنی نه منی نه کردووه مهستو مهخموورو حهزین
ساقی یه ک ، هم جامی مهی دوو ، ناله های زیر سنی
وهردی من تعریفی سنی به شهب چو بولبول تا سهار
گول یه کی^۷ ، هم گولستان دوو ، شاهیدی دلگیر سنی
گوهه ریکی دورجی زاری قیمةتی سنی کیشووره
چین یه ک و شامات دوو که هم کورهیی نیزمیر سنی^(۱)
(دورله بلانی یاره بن شک ره غبهتی داوه به سنی
له علی یه ک ، یاقووتی دوو ، هم مهعهدهنی نه کسیر سنی)
یار نه گهر مهیلی نی به باعیت به سنی چیزه به قین
حوسنی نهو یه ک ، قوبجی من دوو ، واضیعی ته زویر سنی

غزلی سا مارها است

هر دورلو

کو

(۱) کیشوهر :- ولات

نهزمیر :- له کوندا ولاتی نیزمیری کورده واری بووه ، ئیتستاش له
تورکیا ناوجهی نیزمیر هه به

عزلی شاعر و عالی

کردیان بهك ده فعه سنج شت غاره تی بازاری دل
گهردنی بهك ، غه بغه بهی دوو ، چشمه یی پر شیر سنج
بؤ حضوری به زمی یاران مانعی من سنج شته
ضوعف بهك ، طه عنهی ره قیب دوو ، نوقطه یی ته قصیر سنج
تاجی شه نژو میهری حورمهت دورجی عیصمه تیان شکان
بهك غه ربیی ، دوو فه قیری ، به نجه یی ته قدیر سنج
جه وهرم له کن به سنج شت صه د شوکر ده رکه و تووه
عیلم بهك ، نه قشی عمه ل دوو ، قووه یی ته حریر سنج
تهی دلا ته هلی خیره د سنج همده می دائیم هه به
غم بهك و ته می ده روون دوو ، ناله یی شه بگیر سنج
تهی (ویصالی) همده مت سنج ین له سنج غافل مه به
خوا بهك و مه جووبی دوو هم بهنده ایی پیر سنج

نهوا په ننگ زهردی جانان و حزینم
به دائیم چاو به گریان و حزینم

قدیم من بولبولی باغی و وطن بووم
نه و پستنا حه نسی مالان و قهرینم

وه کو به و واته بو شه می جه مالک
حزینی چهرخی دهران و حزینم

له دوری یوسفی روخساری تویه
وه کو به عقوبی که بغان و حزینم

له شهوتی قایه تی له یله که دائیم
له دوری و وصلی تویه نهی حه بییم

که مه جوریم له خویشان و حزینم
شهب مارووتی چاوی تو بو قوربان

منی مارووت له زیندان و حزینم (۱)
به بین درمانی لوقمانی و صلک

ذه لیلی زه خمی هجران و حزینم
له هجری نووری تو نهی شمسی عالم

به میثلی ماهی نوقصان و حزینم
ئاو این تاجی لوطفی ده وله تی تو

که دایی گشت که دایان و حزینم

حاجه غزل
۲۰
هم

جمال

نوسف به عقوبی له بغان

چاو

و صلک

(۱) مارووت و مارووت :- ناوی دوو فریشته بوون خوا غزه بی این گرتن ،
ده کین خرا نه بیریکه موه له بابل .

له شهوقی وه وصلی دانهی خالی پرووته
ته سیری داوی هیجران و حزینم

له گه ل ئیکمالی عهشقی تویه قوربان
خه میده پشت و نوقصان و حزینم

بهرام و لوله نرنام

وه کو (بههرام) بۆ پرووی گوله ندام
ذه لیلی دهر کو ته پوان و خه زینم

له بۆ مه جموعی زولفو په رجه می تو
تهوا من دل په ریشان و حزینم

نوع و نوحان

به بین ته نفاسی عیشایی ده می تو
ته من مردوویی بین جان و حزینم

له بهر گریانی هیجری نوحی وه وصلت
غهریقی ئاوی طوفان و حزینم

به چۆگانی به لای دوری وه کو گو
ذه لیلی صحنی مه بدان و حزینم

لیو

له بت چه شمه ی حیاته وه ک سکه ندهر
منم ته شنه به لیوان و حزینم

به ره سمی دۆستی پر حمن بفره وو

به من دائم ، به ته فغان و حزینم

به فاقه ی قه طمی مه یل و حوبی تو

منی بیتچاره عوریان و حزینم

له قافی هیجره تا که ی بوو و یصالی

منی عه نقا به حیرمان و حزینم

جمال

(به فیردهوسی جه مالت نهی حه بیبا
منم سووتاوی هیجران و حزینم

ن. ن.
 گوسه روی
 هم

له دووری نووری شوعله بهخشت

نهوا کویری دوو چاوان و حزینم

له بۆ عهکسی روخ و سهرووی بالات
 میثالی شتخی سهنمان و حزینم

له بۆ نهقی شهبابی عومری تۆیه

که پیرو عومر نوقصان و حزینم

به په مزى غونچهی باغی سینهت

وه کو بولبول غمزه لخوان و حزینم

به ئوممیدی وهفا تهرکی دلو دین

مه که ، وهک من په شیمان و حزینم

سه بهب طولماتی کوفری زولفه قوریان
 که فانی نووری نیمان و حزینم

له بۆ په روانی وهصلی جهالت
 به میثالی شهمع یه سۆزان و حزینم

دهزوی صعبرم به میقراضی غمی تۆ
 پراوم گهر به گریان و حزینم

دلکم گهرمه به ناری ئاوی عشقت
 به دائیم نه شکباران و حزینم

مه کهن مه نعم له گریان و له نهفان

که شیتی دهستی پهریان و حزینم

له پیشدا جامیعی عیلم و عمل بووم

ئهویتستا مهست و نادان و حزینم

به ناری مه جههاری عشقی جهیبه

زولفه
 جمال
 صغیر
 عری

عشق
(که دل بیچارو بوریان و حزینم)

خودا ره حمی به حاتم که منی روو

سیا غهرقی گوناهان و حزینم

(به زستانی فیراقی قهددی تویه

له کوستان روو به گرمیان و حزینم)

به وه صلی ره حمهت و لوطفی زهروورهت

وجووبی من به گریان و حزینم

به لوطفی خوت بکه مهجوی گوناهم

که من داعی به غوفران و حزینم

خوداوه ندا به عه فووم شاد بفرموو

نه گز بیج غه قل و نادان و حزینم

به ره حمی خوت نه جاتم ده خودا به

که تفره خواری شه یطان و حزینم

نوح
(خودا یا نووخی عه فووم بۆ بنیره
که غهرقی به حری عصیان و حزینم)

ویصالی بۆ ویصالی ره حمهتی تو
(به دائیم دم به فورئان و حزینم)

منم عاشق به ره غنایی قهددی تو
(منم دائیم به گوجان و حزینم)

عززه صوبه
(به تیغی غه مزهت و هم سه می موزگان
شه هیدی تیره باران و حزینم)

عقل است

- ۳۸ -

لهم زمانه هر که سب هات و وتی من ناطیقم
هرزه گو هرگیز به خوی نالین حیماری ناهیقم
بو بمینم نه بله لافی عقل و دانش لری نه دا
هرزه طبعی بن دیانته ، دئی ده لری من عاشقم
بوچی نه مرم جاهیلی موطلق ده کا ده عوا که من
جامیعی عیلم و رسووم بو هموو شت لایقم
مودده عی شهرمی نی به ئیظھاری ئیخلاصی ده کا
دیت ده لری وه للاھی له گه ل تو یاری جانی و صادیقم
بو بزیم دونیا به رست ، بن خه بهر هر دئی ده لری
چونکه عاقلمه ند فرزانه به دائیم فائیقم
هرزده مه جانتا به شانین دیت ده لری له کوئی نه خویش
چونکه بو دهردی هموو عیلهت طه بیسی حاذیقم
یاخودا و این که نادان دئی ده لری بو خویم دیم
بن حیساب و که شمه کهش بو قهصری جهننت حاضریم
وه ک به کوردیم یی وتی ، ئاداب و ناموس و که رهم
هر نه فامین دیت ده لری بو [عادة الله] خاریقم
تو خودا نه فعی چی به دنیا که دینی یی ده دهن
ئی (محمد) من به بوونی ره حمتی حلق وائیقم

که له م دیوانه دا به دی نه کړی ، یان لیکدانه وی واتای وشه یه ک یان زار او یه ک که به هله بوی چویم ، به شانازی و سنجی فراوانه وه ، سوباسی نه و پوښنښیره نه کم که مه لوی نااناداری و شماره زایی نه خاته سر شارای هم دیوانه ۰۰ چونکه مه به سستی سهره کیم له م کاره خزمهت کړدنسی زمانو نه ده بی کوردی به ۰۰۰

ویصالی کتیه ؟

شاعیری ناوداری هم باسه ناوی محهمه ده کوری شیخ نه حمده شیخ نه های شیخ عه زیزی شیخ عومهری شیخ عه بدول له تیفی مه ردوخی به ، له شیخه کانی قهره داغه ، له گوندی [ته کیه] ای قهر داغ له پاریزگای سوله یمانی له بهرواری ۲۲-۳-۱۹۰۲ زایینی هاتوته دنیاوه ، به لام به داخوه هر له و مانکه دا تیایا چاوی به دنیا هله لپینا ، دایکی کوچی دواپی نه کات ، له پاشس سالتیک باوکی ژنیکی تر نه هینیت ، ورده ورده ژپانی که و ته ناخوشی یوه ، هر و دک و تراوه : - [که دایکت بوو به باجی لای باوکت یی ره واجی] ، له ته مهنی شش سالی دا باوکیشی کوچی دواپی نه کات ، به م جوړه زیانسی لپ تال بوو ، خانه ویرانو ناواره بوو ، نه مجا چووه لای ناموزاکانی ، بوو به شوان تا ته مهنی نه گاته ده سالی ، ۰۰ هر له و ماوه یه دا ، پوژیک له پوژه جوانو دلرفینه کانی به هار ، خه ریکی به ختو کړدن مه پو بزنه کانی نه بیت ، نه یان بات بو قوپی ، [قوپی دئی یه کی زور خو شه ، پر میوه یه ، ناووه وایه کی سازگاری هه به ، دلرفینه ۰۰۰] ، له یه کن له سهرچاوه خو شه کانی که نه لپی سهرچاوه ی ناوی خه یاته یا که وسهره ، پوژی سس شه مه نه بیت ، تا قمتیک فقه و مه لا له قهره داغه وه دین بو دیده نی شیخ بابو علی بو ته کیه له و یوه نه چن بو سه یران بو قوپی ، وه خت و یصالی چاوی به م کومه له ریک و پیک و جوانه نه که ویت له و بهری شه وق و زهوق دا نه بن ، زور دل گرانو دل ته نگ نه بیت ، ته نانهت نه ختیکیش بو حالی ناته وای خو ی نه گری ، له بهر خو په یوه رازی دلی ده رنه پو و نه لیت : [منیش نه گهر باوک و دایکم بمایه ، منیان نه کرد به فقه و که نه مانه] ، نه وانیش بانگی نه که نه لای خو یان ، مه ره که ی نه با ته بن داریک و نه موزین (۱) ، به خیر هانسی مه لاو فقتیکان

(۱) نه موزین : - واته موزل نه خون ، له بن سینه ریتکدا کو نه کړینه وه .

عزله ۱۳ بیت

هر دمه دونيا به نوعی دیتنه پیشین ، که هر وه کوو
 بووکی صاحب نازه که عیاره وه ک خه سوو
 شاهبازی طالعت وه قتی له سر سهر داده نین
 بۆ نه دامت که له نیتو مالت ده خا صد کونده بوو
 بعضه جاریکت ده داتی نیقتیداری بین شومار
 که ره ذیلت وا ده کا ، محتاج ده بی بۆ به ندی پروو
 پر گوئی ده کا جاریکت له نیتو باغی وه وطن
 که ده کا ده ست له خارستانی غوربهت پر دروو (۴)
 که به تاجی شاهمی یو ده ولت سهرته فرازت ده کا
 که له نیتو خاکی گداییو نه گبه تا ده تخا به فوو
 ظاهریری ده ستووری عدلهو باطینی غدداری به
 باوه پت بین کهس له دهستی مه کری دونیا دهرنه چوو
 هر که سن به ک دهمه تیفکری له پته اوی جیهان
 هر نه کن تا سهر له نیتو گوماوی غم دا پتوه بوو
 که به ته نییدی فه له ک طالع نه بی کوشش چی به
 بین جهسارهت به ختی خوت کهر بین بیه خشی ، بین بنوو
 من که رۆزو شهو شکایه تمه له دوستانی زمان
 دم به دم مه حکمه تره زنجیری غم وه ک زوو که بوو
 مه طله بم وا بوو که دل ضایع نه کم ، نه یدم به کهس

عزله

صحیح
 سرگردانی
 عزله

(۱) خارستان :- خاکن درگی زوری هه بین
 دروو :- بیشهو درکاوی

ئەو دەمەی رۆژی عەزیزم ، ئیختیارم پێ نەبوو
 جێ نشین بوو موددە پێ ئەندۆھی هێجران و فیراق
 ۋەقتی وەصلی شادمانی پەھرەوی بوو هاتووچوو (۲)
 چاوەکەم با من نەمێنم لەم زەمانە پێ وەفا
 هەرچی تێفکریم سەعاتی دل لە غەم خالی نەبوو
 فکری دیەنیم بوو کەچی دەردی فیراقم کەوتە سەر
 ئەی محمد هەر غەمێکم بوو ئەوێستا بوو بە دوو (۳)

-
- (۲) ئەندۆھ :- بە ئەندووھیش ئەخوینریتەو ، واتە : غەم و پەزارە .
 (۳) وشە (دیەنیم) ئەبێت وەکو (دینیم) بخوینریتەو ئەگینا بەیتەکە
 لەنک ئەکا ، واتە دیەنی و چاوی پێ کەوتن .
 محمد :- مەبەست لە ناوی شاعیر خۆیەتی .

غزل الیبت

مستانه
روايات

صدد شوکر ئيمشهو که ره يحان ساقی مه یخانه یه
 هر کهس ئه یبینی به نازی چاری نهو دپوانه یه
 سهیری بالای بهرزو جوانی میثلی سهروو عه رعه ره
 قومری ئاسا ، له نجه شیرین ، بولعه جهب جانانه یه
 بولبولی دل ئینتظارای عه طری غونجه ی دمیه تی
 خاصه هر ره یحانه بۆنی وه کک گولی ره یحانه یه
 نه کک به تنها هر منی خستۆته داوی په رچه می
 صدد هزارانی وه کو من ویلی نهو کیتوانه یه
 تا بلخی شیرینه ره یحان خالو زولفو په رچه می
 زولفی داوی عاشقانه خالی کولمی دانه یه (۱)
 هر کهسی پابه ندی عه شقی رووی بوو مه نعی مه کهن
 عالمی دونیا سهراپا مهستی نهو چاوانه یه
 شیلان به سه ریا گهر به ریز دینیتته خوار
 عالمی ئه مرینی فهورن بهو سهرو له رزانه یه
 لازمه ئیسته بۆ گهردن ئاهو باجی بۆ بهرن
 هر له بهر جوانی سهرو پیچی که پر گهردانه یه
 سینه که ی باغی به هه شته پر له نارنجو به می

(۱) واته :- هه تا له زولفو په رچه می خالی سهر گۆناو روومه تی وردیته وه
 هر شیرینتره ، نابینی زولفی وه کو تالی داو وایه و خالی سهر
 گۆناشی وه کو نهو (دانه) وایه که پاوچی لای داوه که وه دای ئه نسو
 راوی بالنده ی پین ئه کا ..

پڼی که صافه وه ک بلوره لایقی پاوانه یه (۲)
عالمی بین روح ته کا وه ختی که خوی ون ته کا
دیاره روژی تیا نه بین دنیا وه کو ویرانه یه
قطه مه کن لومه ی (وصالی) خزمه تی ره یحان ته کا
وا له دهوری شه معی کولمی قلبی وه ک به روانه یه (۳)

-
- (۲) نارنجو به من :- مه به ست سنگو مهمکی یاره .
(۳) په روانه :- په پوله ی عاشق به گرو رووناکي .

بهشی نیشتیمان پروهه‌ری

چاه لورت لایب

ئهی براهی کورد پرووبکه ئیتتیفاق

بۆ عاقل نابی ، لاده له نیفاق

ناکهی ئه کیشی باری بیگانه

مهه تاکهی مردی به دهردی مهراق

دهرکه له دلت حهسه دو کینه

یهک بن به رۆحو به مالو ئینفاق

گهر موته حید بن له وهقتی غروب

یومکین پیتشکهون بۆ وهقتی ئیشراق

دهستی یهک بگرن براو قهومو خویش

خودا قادره ، ناصرهو رهزراق

بۆ رزقی عالم خوا خۆی که فیله

[ولا تقتلوا خشية املاق] (۱)

که وابوو به کتر مه کوژن بۆ طه ماع

جههد گهن له بۆ شیریی ئه خلاق

آیت
آیت
آیت

(۱) ئیشاره ته بۆ ئایه تی [ولا تقتلوا اولادکم خشية املاق نحن نرزقکم

وایاهم]

واته :- رۆله کانتان مه کوژن له ترسی بین رۆزیی ، ئیمه رۆزی ئیوهو

ئهو انیش ئه دهین

نەزەر ئېلىنىپ

تا سەرى طەماع نەبرى كاكى كورد

زەحمەت پېشكەرى تا (يوم الفراق)

ئەي كەلانى كورد مۆشتان بە خۆيىن

زۆر كەس بە خويىنتان تىنووھو موشتاق

وھەك دۆشاوو ماست تىكى مەل مەدەن

نەھەك موختاج بىن بە كووچەى سوقاق

بە ماری زەمان يە كتر مەكەزن

تا نەكەن مەيلى تریاقى عىراق (۲)

برا تىك مەدەن خاكي كوردستان

خۆ دوو چار مەكەن بە دەردى وەناق (۳)

ئەگەر پىويستى لە بۆ پېشكەوتن

لادە لە نىفاق روو بکە لە وىفاق

خزىمى خۆت بگرە بىتكانە لاخە

خۆت زەحمەت مەدە بە (مالایطاق)

ويصالى ئەي گەل زۆر بىن تەرەفە

دائىم طالیبە لە بۆ ئىتتىفاقا

نە ئەم لایىبە ، نە ئەو لایىبە

لەسەر ئاینى مصطەفايى ساق

ئەگەر لە گوئى بگرن بەندى (وىصالى)

موفیدە ، موفید ، تا رۆژى ميثاق

لە سالى (۱۹۱۹/ز/۱۳۳۹ك) و تراوہ

نەزەر ئېلىنىپ

(۲) تریاق :- دەلئین ئەم مادە بە رۆز ماران گازان چاکە

(۳) وەناق :- نەخۆشى بەگە تووشى بنیادەم ئەبیتت

نهم شیعره‌ی خواره‌وه باسی باروو چۆنیه‌تی و خاکو دانیشنوانسی
 کوردستان نه‌کا ، نه‌وی لیره‌دا پتویسته بیخه‌مه به‌رچاو نه‌وه‌یه که نهم
 شیعره‌ی پتیش سالانی ۱۹۵۰ی زاینی داناوه ، دیاره و یصالی به‌ته‌واوی چۆته
 ناخو ده‌روونی کۆمه‌لکای کورده‌وا‌ری‌یه‌وه ،
 به‌ته‌واوی مه‌سه‌له‌ی ژیانی کوردی هه‌لسه‌نگاندووه ، وینه‌یه‌کی واقیعی و
 راسته‌قینه‌ی به‌کامیترای شیعره‌ی ره‌نگاو ره‌نگ گرتووه ، با به‌وردی لسی
 وردبینه‌وه که نه‌لئیت :-

سه‌یری وه‌ضعی رۆزگارو ده‌وری چه‌رخ‌ی رۆوسیا
 عاقلی خسته‌جه‌فاوه ، نه‌بله‌شی گیترا به‌شا
 چی بلیم پشتی شکاندم باری ده‌ست کورتی نه‌مان
 هه‌رچی ده‌ستی بۆ نه‌بهم ، نای به‌ده‌سمۆ نه‌ی برا
 من له‌هه‌ورازی مه‌طالب چۆن نه‌توانم سه‌رگه‌وم
 وا ضه‌عیفو خه‌سته‌خاطر ناته‌وانو بِن نه‌وا(۱)
 بۆ مه‌رامو مه‌قصه‌دی ئیمه‌هه‌ولی پیتشکه‌وتن نه‌ده‌ین
 لیک مانبع سه‌ده‌دی فه‌قره‌ به‌س که‌نین حاجه‌ت‌په‌وا
 ئیسته‌گه‌وه‌ن بووه‌ته ..... موسته‌عید بووه‌ته فه‌نه‌ر(۲)
 ده‌ست نه‌رۆیین بووه‌ته باعیت ..... که‌وا بووه‌ته گه‌دا(۳)

-
- (۱) خه‌سته : (۱) مانده‌وو (۲) نه‌خۆش ، مه‌به‌ستی شاعیر واتای دووه‌مه
 (۲) نهم وشه‌یه به‌کاری وتن نایه‌ت
 (۳) نهم وشه‌ نه‌نووسراوه‌ش بۆ وتن ناشیت

چونکه دنیا بڼ به قايه لڼی نه دی هیچ گاس به قا
 شیتته هر کهس پڼی به ستن پشت و پالی پتوهدا
 ئیستیدامی عهیشی دنیا وهختی بۆ تۆ دهست نه دا
 ئیتتیحادت گهر بیئت دائیم له گهل نه هلی وه فا
 کامهرانی بۆ تۆ نابڼ کاکي ۰۰۰۰۰ شیتتو ویت (۴)
 رووتو قووتو و بڼ کلاو ده چي له نه مزی مام مه لا
 تۆ که پیاری روو له زانین که به مه قصد هر نه گهی
 گهر بزانی زانین ناخر مه قصدت حاصل نه کا
 گهر نه زانی دائه مینی عاقیبت هدر وه ک فلان
 لیک زانین باری عهیشی دینو دنیات راست نه کا
 ناسیای ئیمه که کورته باعیسی بڼ عیلمی به
 نه وروپایی چونکه فه نین بوونه فه وقی ناسیا (۵)
 تۆ نه گهر به ک رهنگ به رست بڼ هه لیزیره رهنگی به ک رهنگ
 چونکه به ک رهنگ مه رته بهی وا گه یو ته نه وچی سه ما
 تا نه توانی ئیختیاری دوو رهنگی هه زگیز مه که
 هه رچی دوو رهنگه هه میشه سووک و ریسواو نار هوا
 ئیتتیفاق و ئیتتیحاد بۆ کورد نی به غه یری نیفاق
 چون نیانه نه و دوانه دائیمه که وتوونه دوا
 دهستی ئیمه کورت و خورماش وا به داری زه رده وه
 مه نزلیش دووروو دریزه کاکه شهل بوو هه ردوو پا
 وه ک ۰۰۰۰۰ وایه ۰۰۰۰۰ له بهر بڼ عیلمی خۆی

(۴) ئهم وشه یهش بۆ وتن ناشی .

(۵) ناسیا :- ناش . ناسیای دووم واته کیشوهری ناسیا

ئەكات ، مامۆستا شىخ بابە ئەلى ئەيبىنى ، بانگى ئەكاتە لاي خۆيسى و
 ئەفەرموئيت : - [ھەمە گيان ، وەرە بۆچى ناخوئىنى بۆ خۆت وەرە كو ئىم
 فەقن يانە وابىت ؟] ئەلئيت : مامەم نايەلئيت و زىم نادات ، ئەمجا حالى خۆى
 بۆ شىخ بابە ئەلى و مامۆستا شىخ مستەفاى قەرەداغى باس ئەكا ، كە ئە
 باوكى ھەيە و ئە داىك ، مامۆستا شىخ مستەفا ئەفەرموئيت : شىخ بابە ئەلى
 بۆ ئەو خىرە ناكەيت لە مامە كانى بستىنە و پىرى بخوئىنە ، شىوہى وا ديارە زىرە كو
 زىر بىت ، ئەفەرموئيت مامە كانى نايەلن ، شىخ ئەفەرموئيت ھەوالەى لاي منى
 بگە ، ھەقت ئە پىن ، پىرى ئەلئيت : - ھەمە ئەچىت بۆ لاي شىخ مستەفا بۆ
 قەرەداغ بخوئىنى ؟ ئەلئيت بەلئى ، شىخ بابە ئەلى ئەفەرموئيت بە يانى خۆت
 بەزەرەو ، كەس نەزانى بۆ كوئى چووت وەرە لەگەل شىخ مستەفا بچۆ بۆ
 قەرەداغ ، مامە شىخ مستەفاش ھەر خزمى خۆتە ، ئەو لە مامە كانت باشتەرە ،
 وىصالى ئەلئيت : زۆر ھەز لە خوئىندن ئەكەم ، ئەگەر وازم لىن بىتن ، ھەر
 لەو كاتەدا ئەيلانئەوہو لە بەر خۆيەوہ بە دەم گرپانەوہ ئەى وت : -

ناخ و داخ منيش ھەر وەرە ئەمان

فیر ببوو ماہە ھەدیت و قورئان

بەلام بلیتم چى داخى گرانم

نەباوكم ماوہ نە براكانم

نە باوكو داىك ، نە خوشكو برا

ھىچ كەس نەيە ، خوئىندم فیركا

ئەى قور بەسەرم چەندە بەد بەختم

بۆچى نەت كوشتەم كەوا بەد بەختم

ھەى داد زەمانە چىت كرد لەگەلما

پىن باوكو داىك كردم لە دنيا

وەرە كو شىتتە كان لەم خىل بۆ ئەو خىل

ھەر بخوئىمەوہ كەوئىلەو كەوئىل

بەسەر گەردانى ھەر بىتمەوہ

لەسەر كوئىساران بسوورئەوہ

خوافىترم كەى كئىمبو قورئان

بمكەى بە فەقۆ وەرە ئەمان جوان

هەر که سێ له ولایه هات سواری نه بێ و باری نه کلا (٦)
 کورد نه گهر دهست کورتی بیلیت هیچی بێ جهوهر نییه
 وا له بهر رووت و په جالی بوونه بوولی نارهوا
 لهم زه مانه عیلم و صه نعت واسیطهی پیشکه وتن
 بێ بهشین له و دوانه بووینه لاتی ئهم کیتوو چیا
 باغی کورد تازه نه مامه ، نه کبهر ئاودیری ئه وێ
 باغ که ئاودیری نه بیت نه شه و نوما له کوئی نه کا!
 کورد له ئه و وهل به ختی که چ بوو ههر که چی بۆ هاته پیش
 بولبوله و ناگا به گول ، ههر چهند نه خوینێ و ههول ئه دا
 کیتوه کانی خاکی کوردستان که وا گرتوو یه ته
 ئاهی مه ظلومه که وا تاریکی کرد ئه رضو سه ما (٧)
 خاکی کوردستانی ئیمه ئیسته بێ ناز که وتوو
 چونکه بێ صاحیب بوو ئه صلا په نجی کورد گشت چووبه با
 خاکی کوردستانی ئیمه ئه سه ره و سه ر خه زنه یه
 نه فعه که ی بۆ غهیره کوردیش وا له بهش ساقیت کرا
 هه لکراوی طولم و جهوره کیتوو هه ردی کورده کان
 چونکه کورد بێ ..... بوو ناچار وتی قیری سیا (٨)
 ئیسته خوینیشم برێژن مه وطنی خۆم ههر ئه وێ

(٦) ئهم وشانه بۆ وتن ناشین .

(٧) سه ما :- ئاسمان .

(٨) ئهم وشه نه نووسراوه بۆ وتن ناشین .

قیری سیا :- قیری رهش .

بسم الله الرحمن الرحيم

دهستی لئ هه‌ت‌ناگرم به‌عنی هه‌تا رۆژی قیا (۹)

خاتیمه‌ی بینه (و یصالی) ئیشی خواجه بۆیه خه‌لق

گشت بوو به لۆرت و کوردیش پاکی ماله و مال نه‌گا (۱۰)

نهم قه‌صیده‌ی تۆیه هه‌ر کەس بیستی و جوان تئێ که پشت

که‌ر به هیمه‌ت بێ (و یصالی) مه‌رت‌ه‌به‌ت عالی نه‌گا

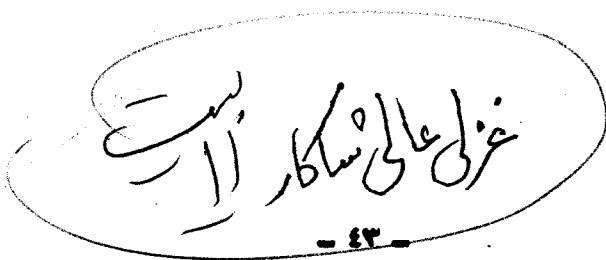
لیک لای شه‌خصی که ته‌صلا عه‌قل و ئیدراکی نه‌بیت

وا ته‌زانئ گۆیزی بۆ نه‌زمیری هه‌روا لئ نه‌گا (۱۱)

Handwritten notes in the top left corner, including the word "بێ" and other illegible characters.

Handwritten notes in the bottom left corner, including the word "بێ" and other illegible characters.

- (۹) قیا :- کورته‌ی (قیامه‌ته) . واته رۆژی قیامه‌ت .
- (۱۰) خاتیمه :- کۆتایی .
- (۱۱) به‌ندیکی کورده‌واری به نه‌بیت : وا ته‌زانئ گۆیزی بۆ نه‌زمیری واتا هه‌یج تئ ناگا .

نهى فلهك بۆچى له مەولپين وا منت ئاواره كرد؟
بۆ منت لهم غوربه ته بين هەمەدم و بين چاره كرد؟ (۱)
بۆ له دۆستو يارو ئه حجاب وا منت دوور خستهوه
بۆ منجه مەخرووم له خوشى وه صلتى نهو دلداره كرد؟
بولبولى باغى وه طەن بووم ، هەمەدمى نەسرینو گول
بۆ منت دووچارى نیش و ئەذیه تی ئەم خارە كرد؟ (۲)
من له قەصرى نیشتمانا بەزمى شیرینم هەبوو
بۆ منت لهو بەزمە خوشەى صوبیح و هەم ئیواره كرد؟
من له گولزارى ئیرەم دا ، قومرەك بووم خوش نهوا
بۆ منت رسوايى نەفسى خائینو ئەممارە كرد؟ (۳)
نهى فلهك عاشق له ژیر بارى غەما بشتى شکا
هەر بهوش راضى نه بوو ، تا جەرگه كه پشت پاره كرد؟ (۴)

(۱) هەمەدم :- هاو دەم ، هاو پێی .

(۲) نیش :- پێتو دان .

خار :- دێك .

(۳) ئیرەم :- باغى بەهەشت .

خوش نهوا :- دەنگ خوش .

نەفسى ئەممارە :- نەفسى خراب .

(۴) پاره كرد :- پارچه پارچه كرد . لەت لەت كرد .

(۵) دل له نرسې ماری زولفی موشی که نجی پرووی نه بوو
 هدر له بو نو که نجه خوی نوقایی نهو په شماره کرد ؟ (۵)

(۶) دل به نومید بوو بزی بو خوی له ویدا تا نه بهد
 تو به حيله نهو فه قیرت دهر به دهر نهو شماره کرد ؟

(۷) وهختی نه منی دی به عهوری زولفی پرووی بوشی له من
 نهی ره قیب خوا بتگری گهر وهک منت لهو یاره کرد ؟ (۶)

(۸) نهی فطرتی روحت مه لاواسی به تاتای بهر چه می
 جورمی چی بوو نهو فه قیرت به نندی نهو سینه داره کرد ؟ (۷)

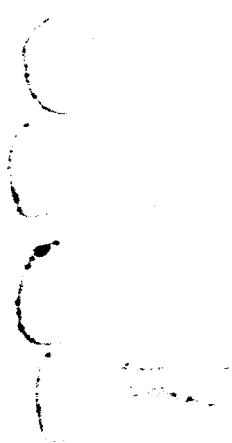
(۹) نهی ره قیب هاتی وه کو نیبلیس ویصالیت دهر به پاران
 بو به یز جورمو گونه لهو له ذذتهت ناواره کرد ؟ (۸)

زولفی
 ره قیب
 ره قیب
 ره قیب
 ره قیب
 ره قیب

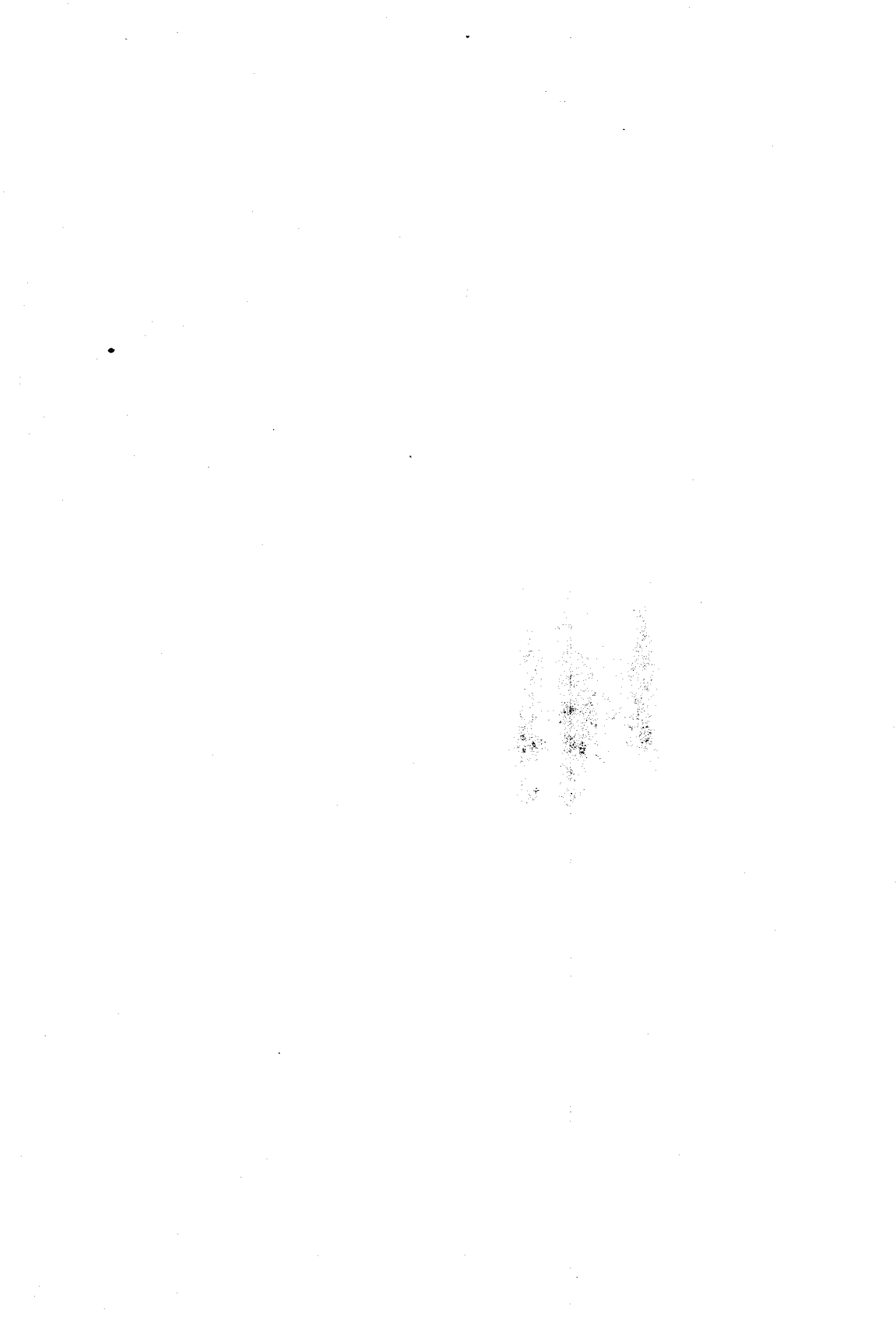
-
- (۵) ماری زولفی :- زولفی ره شمی وهک په شمار .
  - که نج :- لیره دا مه به ست له پرووی جوانی دلداره که به تی که نرخ و پایه تی .
  - (۶) ره قیب :- دوزمنی عاشق و معشوق .
  - (۷) جورم :- تاوان .
  - (۸) نیبلیس :- شهیتانه پیش نهوی خوا له عنه تی لی بکا ، واته لهو کا هدا که سهر پیچی له فرمانی خوا نه کرد بوو ، وهختی فرمانی خوی شکانه به شهیتان ناو نرا .

ره قیب

بهشی نایینی و پارانهوه

لیرموه نهچینه بابه تیکی ئرموه . ئه ویشس برینییه له شیعره
 ئایینییه کانی . که زۆربه یان بریتین له پارانهوه له قایی پهروهردگارا ،
 ههروهه ما ستایشی سهروهی کائینات ، ههزرتی (محمد المصطفی) ،
 بێگومان ههندی له شیعرانهش به هۆی چهند یووداوو مونسه به تهوه
 دانراون . وهک داوای چاک بوونهوه له نهخۆشی ، یاخود به هۆی باران
 نهبارینو داوای باران بارین ، وه گهلیکی تر ، مامۆستا ویهالی سهرکهوتوانه
 له مهیدانهدا ئهسپی خۆی تاو داوه . ئهههش شتیکی سهیر نییهو جتی
 سهرسورمان نییه . چونکه ویهالی خۆی پهروهردهی مزگهوتو هوجرهی
 فهقیکان بووه . سهراوهی رۆشنییری ئایینی پیروزی ئیسلام بووه . وه
 له ناو کۆمهڵگای ئیسلامو کوردهواری دا زیاره . وه مهلایهکی چاکیش بووه .
 ما به وردی له شیعره ئایینییه کانی وردبینهوه بزاین ئهتیت چی ؟
 بزاین له مهیدانهدا گهشتۆته چ پلهو پایهیهکو تا چ ئهنازهیهک
 مه بهستی بیکاره . ئهومی لیرهشدا به پتیوستی ئهزانم بیخهه بهرچاو
 ئهوهیه که ویهالی به شتیوهی پهخشان مهولوودنامهیهکی داناوهو ناو بهناو
 به پارچه شیعرتیکی عههه بی رازاندوویه بیهوه . شتیوهی پهخشانه که به
 چهند زمانتیکی تیکهل له کوردیو عههه بیو فارسییه . وه له سهه هههه مان
 شتیوه دهستووری مهولوودنامه که شتیخ حوسهینی قازییه ...

غهریقی به حری عصیانم ، اغثنی یا رسول الله
 حهریقی ناری نسیانم ، اغثنی یا رسول الله (۱)
 له میوهی نه خای بوستانت عهجهب مهستووړو مه هجوړم
 هوزار ناسا به نه فغانم ، اغثنی یا رسول الله (۲)
 نه گهر مه للاحی نه لطافت نه نیری بۆ منی عاصی
 سه راپا غهرقی طوفانم ، اغثنی یا رسول الله (۳)
 نهوا به فری کیتی نه عضامی هه موو دا کرت
 به حق موحتاجی بارانم ، اغثنی یا رسول الله
 مه تاعی دل ، قه ناعت بوو ، چه تهی نه فغو طه مه ع بردیان
 نهوا نابوتو عوریانم ، اغثنی یا رسول الله (۴)

-
- (۱) غهریق :- نو قم بوو .
 عصیان :- سه رپیچی فه رمانی خودا .
 اغثنی :- فریام که وه ، به ها ورامه وه ین .
 حهریق :- سو و تاو .
 ناری نسیان :- مه بهستی ناگریکه که مرؤف نه سو و تینی کاتس
 خوی له بیر بچیتته وه .
 (۲) هوزار :- بولبول .
 ناسا :- وه کو .
 نه فغان :- داد و هاوار .
 (۳) مه للاح :- به له مه وان و مه له وان .
 (۴) عوریان :- رووت و دارنراو له چاکه و تاعهت ، واتای تریشی هه یسه
 بۆ ئیره دهس نادات .

له ږووسوړی عبادت بووم و ږووزه ردو خه جالت مام
 ذه لیلی باری هیجرانم . اغثنی یا رسول الله
 له کیوی غه فله تو ریگهی نه دامت وا به رسوایی
 نه سیری نه فسرو شه یطانم ، اغثنی یا رسول الله
 به سهنگی حسره تنی میحنهت ، به گورزی زه حمتی فیرقهت
 شکسته فهرقو غه لطانم ، اغثنی یا رسول الله (۵)
 له دهوری که عبزی قوربت منی بی دل به ناکامی
 وه کو و امانده حه یرانم ، اغثنی یا رسول الله
 نه گهر چی من که ږووزه رددم ، نومیدم هر هه به چونکه
 سهگی ده رگاهی یه زدانم ، اغثنی یا رسول الله
 به یادی نه یکه دهی حوسنت منی سه رگه شته ږوژوشه و
 موقیمی به یتنی نه حزانم ، اغثنی یا رسول الله
 له نیو مزگه وتی طاعت دا ، له یو دل شه منی فی خلاص
 نی به ، چبکه م ، به ریشانم ، اغثنی یا رسول الله
 له کووچی ذیلله تا که وتوومو به رگی ذیلله تم پوښی
 نه ما قوه ی ته نو جانم ، اغثنی یا رسول الله
 (ویصالیش) هر وه کو یاران ، له دووی نه صاحب و ثالی تو
 له دوور ثوفتاده و حه یرانم ، اغثنی یا رسول الله
 له ۴/۳/۱۹۲۴زدا و تراوه

(۵) سهنگ :- به رد .

فهرق :- ناوچه وان .

له بهختی منو ئهوه زۆر دووره
مهگەر هەر خوا ، که رهحمی زۆره

پاش ئهوه بۆ روۆزی دوايي خۆی ئه دزیتهوه ئهچیت بۆ تهکیه بۆ خزمهت
شیخ بابا عالی ، بچی ئه فهرمویت : - همه گیان من ئه توانم به خیتوت
بگهه وه پیتشت بهخوینم ، له کورپه کانی خۆمت جیبا نه که مهوه ، بهلام مامه کانت
نایه کن وه ئه گهر بهچیت بۆ قهره داغیش ههر ئهت به نهوه بهلام کاغزت بۆ
ئه نووسم بۆ لای شیخ عومهری قهره داغی که له سوله یمانی به له خانه قای
مهولانا خالیدی نه قشبه ندی به خزمهتی چاکت ئه کات وه شیخ ماریفیش ههر
لهو ئی به له مزگه کوهتی تهکیه به وه ههردووکیان بۆ تو له باوکت باشترن
چونکی نزیکترین خزمهت ههردووکیان دهسه لاتیان ههیه ، مه علووم ئه بیت
به شت ، بهلام هه رچی من پیت ئه لیم وا بکه وه لهویش شیخ عومهر یان شیخ
مارف چیان پهن وتی وا بکه ، فروفیل و درۆ ده له سه نه که یهت ، چونکه ئه وان
هه موو شتییک ئه زانی ، بۆ خۆت بهخوینه ، وه نامه یه کی بۆ ئه نووسی ئه مهش
نامه یه که : -

بو حضوری مهرحمهت ظهور جهنابی شیخ عومهر (زیده مجله العالی)
اولا سلام بلا ختام بعرض عالی میرسانم پس از ابلاغی سلام و احترام اگر شما
احوال ما بپرسید حمدا لله حال ما خوب است ، عزیزا حامل ورقه شیخ محمد
نام پسر شیخ احمد شیخ طه است از نسل و سلسله ی خودمان باشد و یتیم
است بر ماو بر شما واجب است که حد الامکان سعی و کوشش تمام برای
نگاه داشتن او بکار آید بلکه ضایع نشود و بخواندن مشغول باشد لذا
حواله ثان جناب عالی کردم بلکه از لطف خداوندو همت ثان جناب عالی
بهره مند باشد ، زیاده عرضی ندارم ،

مخلص

بابا علی امام و مدرس و خطیب تکیه

کورتی نامه کهش پاش سلاری بن کوتابی بۆ ئیوهی خاوهن پایه پاش
سلار و ریزم ، ئه گهر ئیوه هه والی ئیبه ئه پرسن سوناس بۆ خوا ئیبه باشین ،
خۆشهویستم هه لگه ری ئه م نووسراوه شیخ محهمه دی کوری شیخ ئه حبه دی
تهها له ره گهزو بنه ماله ی خۆمانه و بن باوکتو دایکه له سه ر ئیبه و ئیبه

چهارمین کتاب

- ۴۵ -

له سالی ۱۹۴۳دا . له مانگی په کی . نوو ساله دا ، وېصالی گېرودمی
په خوشبېک نه بیت . ثم قه سېده یه داناوو که داوای چاک بوونه و
نه کات . قه سېده کی له ۱۹۴۳/۱/۱ ای زاینی دا وتووو . . . . .

به شوعله ی جه به یی نادم ، به نووری سه ییدی عالم
به حالی عه بدی موخناجم ، نزوولی په رحمتت ارحم (۱)
نه گهر په رحمت نه که ی یاروب به غایه دل په ریشانی
هموو هر چاوه ریوی سره ی نه سیمی په رحمتتین هر دم (۲)
پیارینه به سرمانا له هروری په رحمتت په رحمت
به حه ققی نالو نه ولادو صه حابه ی سه ییدی نه کره م (۳)
دروونو دل بریندارین ، به تیری میخنتی دوزان
له یو چاک بوونه ووی هر دوو نه یین هر خوا یدا مهره م (۴)
به یین بارانی داموین ، به جورمی پور گیراوین
له به ندی میخنتا تا ماوین ، خودا په رحمت نه کا چبکهم
نومیدم وایه برزینتی خودا په رحمت به په رحمتی خوی
به سرمانا ، له دلمانا ، نه میتنی هیچ غم و مانم

- .....
- (۱) جه بهه :- ناوچه وان .
  - (۲) هر دم :- هموو کات .
  - (۳) سه ییدی نه کره م :- گهره ی ریزلن گیروان که محده دروودی خوی
له سر یین .
  - (۴) میخنت :- مه پنتی .

بحوری په رحمتی په حمان عمیقو پانو یې سامان
 چلون مه رووم نه بین ؟ . نابین . له په حمی خوا وه کو به لعم
 خودا چی موقه ددهر کرد . به لئ هه روا نه یې یاران
 به تدبیری عه به ته قدیر موغیه هر نابین زور کم
 وولی پارانه وه شرطه له قاپی حق وه کو نادم
 که شاید بتوینتی په رحمت له که لمان خالقی عالم
 خه جالته بازو پروزه ردین . به قه سوته دل وه کو به ردین
 به غایه ت سست و نامه ردین . به په حمی خوت خوا ارحم
 مه گهر مهر قور به سردا که یې . له قاپی حق به پرو زه ردی
 له جورمی تیجه به دنیا . بووه تاریک به تو زو غم (۵)
 به یې تویشووی عمهل چی بکه یې نه یې یاروب له مه حشر دا
 چلون پرومان یې پرو که یېنه قاپی حشره تی خاتم (۶)
 وه کو من پروه شو موجریم له دنیا نابینی هیچ کهس
 مه گهر په حمی بکا په حمی وه نیلا جتکه مه حه وتم

.....
 (۵) شاعیر لیره دا ئیشاره تی بز دیارده یه کک کردووه ئویش ئه وه یه که
 هه تا کو بنیادم سه ریچی له فرمانه کانی خوا بکات . زیاتر مرؤف
 تووشی نازارو نه شکه نجهو ناخوشی نه بیت . ثم قسه یه شس زور
 راسته و له جنی خویایه تی . ته نانت تا کو ثم سردمه شس گلس
 کاره ساتو پروداوی ئه تو ئه بینین که به راستی جنی سه رسوو پرمانه
 بز بنیادم و سرووشت . نه گهر چی به لای خواوه زور ئاسانو ساده یه .
 ئه مه ش ئه گه ریته وه بز کاره ناهه مواه کانی به ننده گان بهرامبر
 بهروه ردگاری جیهان ..

(۶) تویشوو :- ئه خواردنه یه مرؤف له گهل خویا نه بیات بز سه فهر .

جودا بۆ مه حرمى داناوه (جنة المأوى)

ثمین بن نيعمت خودا نايدا به نامه حرم

(ويصالى) خاتيمهى بيتنه به يانى ذيلله تى نه حوال

نه نيجه خالق نه يزانى . فصل انت لا تعلم (٧)

سؤال

.....

(٧) خاتيمه :- کوتايى .

طابعی کورٹ میں

نہ گہر عہدہ ہی ذولجلالی

مہڑی نادان و ہرزہ و لاثوبالی (۱)

بہ نہمری شہری پاکی مصطفایہ

نہ گہر پیوستی بو نہجمی عالی (۲)

سہہرخیز بہ لہ بو طاعتی مہولا

بہجن بیتہ نومروری لایہزالی

چلون تہصدیق نہ بن عہدایہ تی تو

کہ بو دنیا ہمیشہ پی مہلالی

لہ قابی ہضرہ تی باری و رہ سوولا

نہوہندہ روورہش ہم بی کہمالی

مہ گہر تا ماوی بگری و لہ قور سہر نی

بہ مہخجولی شو و روژ ہر بنالی

عیلاجی خوت نہ گہی نیمرو بہ توبہ

نہجانت زحمہ تہ تاخر و یصالی

نہ ماشاکہ سہ گی نہصحابی کہ ہفی

حہقیقت سہ گت بوو چون خیر بوو مہ ثالی (۳)

(۱) حہی ذولجلال :- خوا

نادان :- نہزان

(۲) نہجمی عالی :- نہستیرہی بہرز

(۳) نہصحابی کہ ہفا :- نہو صحابانہی خواہ تی چیروکی نہشکہوتن

له دنيار قيامت ناشكرايه

صهدي وهك تو گه لښ خوژنه م به حالي

فلا تفضب علي يا الهي

ولا تسالني الا بالحوال

فلا تظردني من ابواب حدودك

ولا تنهرني عند ارتخالي

ترحم بي فاني مستحق

برحمتك بعد موتي سر حالي

شهيري خاصو عامه تو كه تيمرو

له فيسوقو روپره شي دا بښي ميسالي

وهلي [لا تقنطوا من رحمة الله]

ټه كا مه سروور دلي مسكينو والي (٤)

دلته زور خوش بڼ بهم نه شعاره تازه

مه مور وهك گوهه رو دوږو لوتالي (٥)

(ويصالي) قط مبه مه ثبوسې په رحمت

له لا خوت خوش سه گي نه صاحبو نالي

آيت آيت

(٤) نيشاره ته به ومې خوا له قورقانا مزده ي نومې داوه كه بنيادم ناين له

به زه يو و لښ بوردني خوا ناوميد بيت

(٥) وشه ي گوهه به گوهه ده خو تير تيره ټه گينا نيوه به ينه له نك ده بيت

نهم پاچه قه سیده به که تیکه لاره له کوردی و عهده بی له سهر ههواى
شيعره (موالى يا موالى) ی قه یسی عامری و تراوه . له راستیدا نهم شيعره
زیاتر له غهزه لیاتوه نزیکه . بهلام بهو هۆیهوه که له کاتى (مهولوودا)
ئه خوینتریتهوه . لهم به شهه دا جیکه مان بۆ کردهوه . .

نوال في لوال في نوال	وخداه وعیناه ومالى
کمال في کمال في کمال	ورفته وزینته وعشقی
زوال في زوال في زوال	ورافته و صحبته و عمري
قه دی سه روی جوانی نهو نیهالی	خودا کهى بیت بینم له ناگاوار
نه گهر نه میری نه بین چبکا و یصالی	نه گهر بین زوو به زوو بالای نه بینم
وه کو پهروانه بۆ نووری جهمالی	توخوا لۆمه مکهن با ههر بسووتیم

کوردستان
کوردستان

- ۴۸ -

ماموستا ویصالی له شیعری ستایش و پیاوه تدان دا دهستیکی بالای
هه بووه ، لام پووه گه لێ شیعری هه به که له بهشی هه مه جووری ئەم دیوانه دا
به دی ته گرین ، لیره دا قه سپیده به کی دوو درپیزی هه به که ستایشی « بیاره هی
شهریف نه کات ، بێ تومان ئەم کارهی شاعیر ، هانده ریک و پال پتووه نه ریکی
دهروونی له نارادا بووه که ستایشی بیاره هی کردووه ، وه نه بێ جوانی
سرووشت و دیمه نی دلرفیتی ئەو شوینه دهووریکی بووینت لام مه یه انه دا .
به لکو ئەوهی زیاتر هانی داوه ستایشی بیاره بکات ئەوه به که ئەم شوینه
ناوبانگیکی تاییه تی هه به ، وه بهو هۆیه وه که مه لبه ندی زانایان و خوینده وارانو
پابه رانی ته ریفه تی نه قشبه ندی بووه ، که نه وانیش دهووری سه ره کی و گه وره یان
بینیوه له بلا و کردنه وهی خوینده واری و زانیاری و خزمهت کردنی] به ده نی و
پوویان تی کردووه ، بۆ ئەوهی هه رکه سه به شی خۆی له [زانسته و
ته سه ووف] به رکه وێ ، بێ تومان ئەمه ش ئەگه ریته وه بۆ ئەو هۆیه ی که
بیاره جێ نشینگی بوزرگه واران تی ته ریفه تی نه قشبه ندی بووه . هه ر له
شیخی سیراجه ددینی به که مه وه واته شیخ عثمانی ته وێله . شیخ
به هائوددین ، شیخ عومهری بیاره (ضیاء الدین) ، شیخ نه جمه دین ، شیخ
عه لاددین و زاتی ناودار شیخ عثمانی کوری شیخ عه لادین که تا ئیستا له
ژبان دایه و خزمه تی موسلمانان نه کات ۰۰۰ شاگردانی ئەم پیری دل مونیره
وه کو : شه کیب ، ئەحمه دی قازی ، وه له کۆن دا مه وه لوه ی و سه یه دی هه ورامی ،
و چه ندان شاعیری تر به لگه ی راستی قسه کانم ، ویصالیش وه ک خاوه ن
هه ستیک ، وه ک راست گو به کد . هه ستی خۆی به رامبه ر ئەم مه لبه نده
جوانه هه ورامان ده ربرپتوه و نه لیت :-

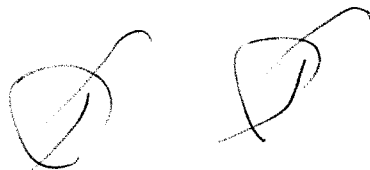
عالمه ایست کور

خودا توی حافظی شاری بیاره
بکه زوو ده فعی به دکاری بیاره
له چاوی پیسو بوغضو حقه دی حاسد
بیه دائیم نیگه همداری بیاره (۱)
موگه سسه ر بوو قه لای ته زویرو به دگؤ
به طؤیی لوطفی سالاری بیاره
که مه ریان به ست عموموه من جه می مونکیر
له بهر ده رگاهی سه رداری بیاره (۲)
خه لایق میثلی بولبول شیتو شه یدان
به بؤیی وه ردی گو تزاری بیاره
نه فو تی تابی ضه وئو ماهو خورشید
موقابیل شه مسی نه نواری بیاره
بو بون مه جنوون سه راسه ر نه هلی دنیا
به عه شقی طه لعه تی یاری بیاره
ره بووده کرد دلی فه رهادی عالم
قصه ی زینی دل داری بیاره (۳)
که لامی نه قشی قلبه بؤیه عالم
بوون دائیم به سه ییاری بیاره (۴)
هه لی که نه دووه له دل نه قشی طه ریفه ت

- .....
- (۱) نیگه همدار :- پاریزه .
  - (۲) مونکیر :- نه وانهی ئینکاری ته ریفه ت نه کن ، واته بیرو باوه ریان به ته ریفه ت نی به یان کزه .
  - (۳) ره بووده کرد :- فرانی .
  - (۴) سه ییار :- ئیشاره ته به سوورانه وی خه لکک به ده وری پیرانی ته ریفه تی نه قشبه ندی دا .

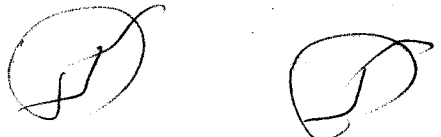

موحه قهق شای جیهاننداری بیاره
 زهوا بوو مه قصدی نه هلی جیهانی
 له سایه ی قوطبی نه سراری بیاره
 له مه یخانه ی حقیقه ت باده نوشن
 نه وانه ی بوون به زواری بیاره
 به جهیسی طاعت و طوبی رضعت
 به هه شتی گرت ، عه له مداری بیاره
 وه کو جه نعت وه هایه باغو دهوری
 هه موو ته سنیمه نه نهاری بیاره
 هه موو یه ک دفعه داعی شیخی عالم
 بو وه صلی پیرو دلداری بیاره
 [ضیاء الدینه] ، ئیسته قوطبی نه وتاد
 وه کو روزه له نه قطاری بیاره (۵)
 له پاش نهو شاهی نه جمه دین بوو سالیک
 له ریئی دین بوو به نه بصاری بیاره (۶)
 [علاء الدین] ، سوپه هسالاری دینه
 حقیقه ت بوو به کیباری بیاره (۷)
 موعه نبر بوو سه راسه ر خاکی دنیا
 به عطر میشکی نه زهاری بیاره
 (ویصالی) تویش وه کو جومله ی مریدان
 ببه شاغل به نه ذکاری بیاره

- (۵) ضیاء الدین :- شیخ عومهری بیاره .
- (۶) نه جمه دین :- شیخ نه جمه دینی بیاره .
- (۷) علاء الدین :- شیخ علاء دینی کوری شیخ عومهر ، باوکی هه زره تی شیخ
 عوسمانه که ئیستا له زیان دایه خوا ته مهنی در یژ بکات .

شاکار غزلی علاء الدین

- ۴۹ -

ههروهك چۆن له ستایشی بیاره دا پیروزی و گهوهی ده رخستوو ،
مه ر به هه مان شیوهش ستایشی « تهویله » نهكات كه نه مایش مه لبه ندیگی
تری گهوهی زانستو خۆیندن و تهوهوووف بووه له كوردستانی عێراق ،
تهوهتا بهم جۆره باسی تهویله نهكات و نهكایت :-

سهیری كه عهجب مه نهبعی ئیحسانه تهویله
ئیمروكه كه پایتهختی سوله یمانه تهویله
وهك بورجی سهما ، مه طلهعی نهواری ئیلاها
جیجی ماهی « بهها » و شارقی « عوتمان » تهویله (۱)
مه جنوو سهراسیهیه مهركهس به ئومیدی
بۆ دینو جیهان مه لجهئی ئیحسانه تهویله
ناحق نییه غالم وهكو پهروانه دهسووتین
بۆ نهلی دلان شه می شه بستانه تهویله
به حقیقهت عهلییه قائیمی ئیرشادی طهریقهت
صهه شوكر كه جیجی شاهی مریدانه تهویله
مهخووظه پهقین خاکی له بهدكارو ههسوودان
ئیتساكه كهوا مه نظهری سوبحانه تهویله
وهك نووچه له بۆ بهحری شه ریههیی شه می مهولا
ئه لحق له ئه زه له مه نزلتی شاهانه تهویله
به سییه تی (ویصالی) مه كه ته عریفی خیصالی
مهعتومه كهوا په وضهیی جانانه تهویله

(۱) ماهی بهها :- شیخی بهها ئوددین .

عوتمان :- شیخی سیراجه ددینی بهكهم .

پتویسته که به پی پی توانا هول بدهینو کاریک بکین سرگردان نه بیت ،
وه به خویندنهوه خهریک بیت ، بویه ناردمه لای ئتوه به لکو به لوقمی خواو
همهتی ئتوهوه به رهوه ر بیت ، ئیتر قسهی ترم نییه له خزمه تانا .

موخلیستان

بابه علی پیش نویژو خوتبه خوینو ماموستای

تهکیه . .

باشان ویصالی نامه که وه ره گریو دیت بۆ سوله یمانی ، له تمهانی
ده سالی دا له خزمهت ماموستا شیخ عومهری قهره داغی دا ده ست نه کات به
خویندن ، ماوهی پینج سال له خزمهت ماموستا شیخ عومهر و ماموستا شیخ
مارف دا نه مینیتتهوه هه تا ده ست نه کات به (جامی) . نه مجا له سه ر خواست و فرمانی
ماموستا عومهر نه چیت بۆ (هه رزی) که گوندیکه له ئالانی ئیران له سه ر
لسنوری بشه در ، وه ماوهی سئ سال له نارجهی ئالانی باپیر ناغا
نه مینیتتهوه ، له تمهانی هه زده سالی دا نه چیتته خزمهت ماموستا مه لا صالحی
خواره میر که هه ر له هه مان ناوچه دا نه بیت و دوو سالیس لای نه و نه خوینن ،
پلهی خویندنی له و کانه دا گه یشتبووه . (مختصر) ، وه توانای وابوو
(شرح اعقائد) بخوینن ، ود نه و ماوه به زبیره کورو بلیمه تی له ناو هه موو
هاوربکائییا وه ده رکوت ، له تمهانی بیست سالی دا نه چیت بۆ (بیتووش) ،
وه ماوهی سالیکیس له خزمهت مه لا عه بدوللادا نه مینیتتهوه ، وه لای ماموستا
ناوبراو (فه ناری) خویندوو ، له تمهانی بیست و دوو سالی دا که وته داوی
عه شقه وه ، به لئج که وته داوی عه شقی نازداریکه وه ، وه به م به یتهی خواره وه
ده ست نه کات به باسی خۆشبه ویسته کی : -

برۆ طاقو مه مک جووت ، وه ک تازی که وتوومه دووت
قامیشه لانی جیسم به به رقی حوسنی تو سووت

به لام هاوپی ناله بارو به خیل و چاوچنۆکه وه تووشی نارعه تی و ده ردی
سه ری بووه ، نه و هاوپی یانهی که خه لکی ناوچه که بوون ، ماده یان له و به ره و

دیانت باری کرد رویی مه‌گر پاشباره‌کمی ماه
 به دینارو درم عالم همور نایینی کورپوه
 به راستی نایینی ریگهی هیدهایت چاوی کهس چونکه
 قناعت بووه‌ته خاشاکو طه‌ماعیش عهینی لافاوه
 مقهری نه‌صلیهی نیمه له نه‌وومل باغی جه‌ننت بوو
 کهچی بو حیرصی یه‌کک دانه همور که‌وتینه دونیاوه
 وه‌کو لاولو نالوین ، له دونیا تازه بهر نایین
 نه‌جانی زه‌حمته هه‌ر کهس که نیمرو که‌وته نهم داوه
 نهم ترسم هه‌یه یاران له هه‌ردوو لاهه بین‌بش بین
 له گیتزوی طه‌ماع سه‌یری که عالم زوری خنکاوه
 له گیتزوی طه‌ماعا نفسو شه‌یطان هه‌ر وه‌کو سه‌ییاد
 خه‌ریکی جه‌ری نیسانن که نیمرو دین له ته‌نکاوه
 ده‌سا خالیق مو‌عینمان بین نه‌بن غالب به سه‌رمانا
 که دین وا له هه‌لاکت‌دا میثالی که‌شتی سدر ناوه
 چ عالم بین ، چ سه‌یید بین ، هه‌موو گیروده‌یی نه‌فسین
 نیمتر به‌رزنجی‌یه نایه وه یا ساداتی باراوه (۱)
 خودا نیمان سه‌لامه‌ت کا ، نه‌ژین ناژین به ده‌ره‌س نیم
 که نهم‌لاشمان نه‌بین چاکه نه‌بین مه‌حرووم له نه‌و لاهه
 به‌لج زور کهس موده‌ریس بوون خه‌ریکی که‌سیی دینی بوون

(۱) باراوه :- گوندیکه سهر به ناحیهی به‌رزنجه له سلیمانی ، زوربه‌یان
 له ره‌گزی سه‌ییدن .

حاجی ۲۸
۲۸
سید

کولم کولم کولم

له گهل گوئیچکه دی دیناریان دی عمامه کهونه نهو لاره
کولم ئیوه موده پریس بوون به جاری بۆچی لاتان دا
گوتی بۆ ده فعی مایه حاج له ئیمه بهس بکه قاوه
گرانه باری ئیحتیاجی بۆمان هلناگیری چیکه بن
ته ماشاکه له موحتاجی گه لن کس چاوی نووساوه
له یتشا گشت به نانی جۆ هه موو پوکمان بریندار بوو
نهوا ئیستا گه یشتووینه قبوولی و کۆشتو پاقلاره

[نیداره‌ی مه‌لا ئیستا له لادی] (۱)

ئه‌لێن چونکه نه‌یان داینێ ئیداره ، میله‌ته‌ی لادی
قبوولمان کرد مه‌عاش گوتمان هه‌موو قه‌یناكا قه‌وماوه
حكومه‌ت هه‌وت دینارو نیو هه‌موو مانگێ سه‌ری میعاد
به‌یج مننه‌ت ئه‌مان داتی ، هه‌زار جار مالی بی ئاوه
ئه‌گه‌ر خوا وای نه‌کردایه نه‌بووین قه‌رزازی چوارتایی
سه‌دی وه‌ك تۆ له‌ژێر قه‌رزا ته‌ماشایه‌ پشته‌ی چۆماوه
بحمدالله نه‌جاتمان بوو له‌ بۆله‌ی میله‌ته‌ی لادی
ئه‌وی ئیستا مه‌لا ئه‌یخوا له‌ لادی عه‌ینی ژه‌هراوه
به‌راتی ئه‌شرفی لادی كه‌ سالی دوانزه‌ به‌نجایی
ئه‌مه‌ سالتیك و سه‌ج مانگه‌ كه‌ ئیستا دوانی هه‌ر ماوه
مه‌لای بی كه‌ سه‌یو كار ئاوا ئیداره‌ی چۆن ئه‌بی ته‌ئمین
ئه‌گه‌ر بیته‌ قبوولی كا ، مه‌لا شه‌یت و خلاقوه
مه‌گه‌ر هه‌ر زه‌په‌یه‌ غیره‌ت له‌ دلایا قه‌ط نه‌بی مه‌وجود
وه‌ ئیلا بار ئه‌كا ئه‌روا كه‌ ئه‌رضی خوایی نه‌براه
مه‌لا گه‌ره‌ر قبوولی كا نه‌تیجه‌ خوا قبوول ناكا
جی ئی تر ئه‌دا رزقی خۆ خوا مالی نه‌سووتاه

(۱) جاران مه‌لا له‌ گوندیكا مه‌لایه‌تی نه‌کرد ، له‌ پێشدا له‌ گه‌ل دایێشتوانی
ئاوایی به‌كه‌دا ری ئه‌كه‌وت كه‌ ئه‌و ساله‌ به‌ چه‌نده‌و چۆن مه‌لایه‌تیان
بۆ بكات ، به‌لام ئه‌مه‌ ئیستا كه‌ مته‌ر باوی ماوه چونكه‌ دائیره‌ی
ئه‌وقاف دایان ئه‌مه‌ زریخ و موچه‌یان بۆ ئه‌بێته‌وه ، هه‌ندێ گوندیش
هه‌ر له‌سه‌ر نه‌ریتی جاران ئه‌رۆن به‌رێوه‌ له‌ راگرته‌ی مه‌لادا بۆ
مژگه‌وته‌کانیان .

بین کاری شاعیرو نازایی نهمثال

ویصالی تو له که ماوی نهمین به تازه نایگه ییتی
ئیتیر بین سووده تیکۆشین خه یالاتت هه موو خاوه
ره فیقان چونکه نازا بوون هه موو دیاری خۆیان ریکه خست
به تویشووی چاکه وه رۆیین ، به دیاری چاکه و رازاوه
دهمیکه گه یوونه مه نزل له غوصصه ی ریکه راهی بوون
له جهننت وا به دلشادی نه کن سهیرانی سهیراوه
که سق گه رۆیی له بهر بین ، لازمه بۆ رۆی و له بۆ مه ولاش
که تویشووی خۆی به رۆی و پروا به لای فهرمانی مهولاوه
ویصالی قوربه سهیر چیکا ؟ ، بین تویشوو ، به بین دیاری
به رووت و قووت و مهخجولی نهوا حهیرانو داماوه
مهگه ر بین خاوس و سهرقوتین بچتی بۆ خذمهتی جهددی
لهوئ هه خاک به سهردا کا به مهحجوبی هه تا ماوه
ویصالی ویل و سهیرگهردان ، به بین هه مدهم نه کا نه فغان
ره فیق رۆیین به رووسووری نهویش روورهش به چن ماوه

له (۲۸ / شهوالی ۱۳۷۵ ک) و تراوه

سیدنی و سیدنی

- ۵۱ -

خوا خوی نوازیت به نام هر نوه

همیشه رجاو تکام لای نوه

چونکه سه گیتی بی خایو دریم

دایم له قایی خوا مهل نونوریم

نه بین وهختی نوزع ناگادارم بین

له شهری شه یطان تا رزگارم بین

نومیتدم وایه خودا یارم بین

نحمدی موختار تکا کارم بین

هرچهنده له زومروی شهرمه سارانم

یه کهم رویرهشی عه صرو زه مانم

نه بین نهو خودا به لوظفو که روم

بو نهم بنده یه ی رووسیواو ماتهم

هر وهک بارانی به هاری نهمسال

رهحمت بریژی خودای ذول جلال

بهو رهحمتی خوی خوی صاحب که روم

له بهر خاطری سه ییدی عالم

نامه ی عه ملمان به خش کاته وه

کرده وهی پیسمان رهش بکاته وه

تا به شدار ببین له رهحمتی حق

له دوا هزارو سن صدو چل شوق

سا به هر جور ی بیت له روژی مه حشر

بجین بو خدمت ذاتی پیغه مبه ر

هرچند دانه‌ری هم کتیبانه

به کجار پروسیا و کویترو نوقصانه

چون رحمتی حقیق بین نیهایه نه

بۆ چاکو خراپ هر کیفایه نه

مومنین و موسلیم . موجریم و نه نیم

نومیده وارن به خودای که ریم

که ر بیان به خشین و عه فوویان بکا

به جهنناتی خۆی شادیان بکا

هرچند (و یصالیش) پرویره شه و نه نیم

نهوا هاتۆته ده رگاکه ی که ریم

وهك سهك كهوتووه لهو ناستانه

هر به نومییدی عه فوو غوفرانه

چون رحمتی نه و دوری بین سامان

خددی بۆ نی به وا بیا پایان

له لا ته زولی رحمتی مه ننان

پاک و پیسی لا نه بیته به کسان

وهك به حری موحیط رحمتی خودا

تا لپی صه رف که ی که م نابین نه صلا

جورم و گوناھی من و ئینس و جین

رحمتی خودا وهك به حری بین بن

که ر لوظفی بییت خودا فریادیره س

باکی قوت نه دا هر به به ک نه فوس

خوا خۆی ده زانی من چه نه پروسیام

نه بین غه یری خۆی کنی بدا به نام

غەبرى ئەو خودا كە من يووى تىن كەم
 تەمەنناى عەفوو غوفرانى لىن كەم
 من بە جورمى خۆم ئىعتىراف ئەكەم
 كە لىم لەبوورنى ئىستىناف ئەكەم
 وىصالى پرۆ و پرۆزە يا شەوہ
 لەو ئاستانە وەك سەگت بگەوہ
 تا بەحرى رەحمى وەك كوورەى حەدداد
 جۆش دا گوناھمان گشت ئەدا بە باد
 گەر دەرىشم كا لەم ئاستانە
 بۆ خۆى صاحىبى رەحمو نىحسانە
 تازە لەم دەره ئاگويزمەوہ
 پەناى ئەووەلو ناخرم ئەوہ
 لەنەفامى دا رىشت سىپى كرد
 بۆ رووسپىتى كارىكىت نەكرد
 تازە ھەر مەگەر بلىنى حەمەدم
 سەگە خويزى بەكەى قاپى ئەحمەدم
 شايدە خوا لەبەر خاطرى ئەحمەد
 نەتخاتە سەقەر . نەبەدول ئەبەد
 رەحمت پىن بكا بت بەخشىت بە ئەو
 پرۆزى رووناكت لىن نەكا بە شەو
 قەط غافل مەبە لە ذكرو فكري
 ھەتا لەدنيا دەرئەچىو ئەمرى
 وىصالى ئەمجا بگەرتىرەوہ
 لە بۆ حالى خۆت بيارتيرەوہ

ریصالی بویه دائمی هدر نه‌لین

وه‌ک بووره گولین بونه رور بلین

خوا به رحمی خوی نازادی بکا

به جه‌ننائی خوی دلشادی بکا

صهرفی ن‌ظهر کا له گلست گوناھی

نه‌بی‌تیت‌ه‌وه به پروسیاهی

ته‌نریخی هزارو سی صدو هه‌شتا

(ریصالی) ختمی کیتابی هیتنا

سینه وی الیبت

- ۵۲ -

له گهل فیتومه نهی براده ران

نه بلیفتان نه کم به کوردی زویان

گوی بگرن به دل له نه صیحه نه

چون بو دهردی دل دهوای صیحه ته

به قسهی له هولعب دین مه دن به رباد

ره نچتان مه کن به ره نجی فهرهاد

دائیم طالبین بن له بو عیبادت

تا دهستان کنویت دوری سه عادت

دائیم بنان بیت ترسی قیامت

تا کو نیمانتان بهرن سه لامهت

قهط غافل مه بن له طاعه تی حق

ریی ناحق مه گرن وه ک پیای نه حمه ق

نه حمه قه هر کهس بو دنیای دهنی

له طاعه تی حق نه بن موسته غنی

مه تا نه توانن له خوا به رسنی

سه عی زور بکن قهط مه کن سستی

مه رکهس بو خوا بن . خودا بو نه وه

فریای نه که ویت پرورّه یا شه وه

دباره معلومه کهسی بن که سان

حوایه به نه صصی نایانی قورن

مه رکهس له دنیا عه بدی خودایه

بن شک له مه حشر صاحب جهزایه

(۲)
[ ]
(۱)
[ ]

م
[ ]
[ ]

پیا گه سه ریسه ست . مه ستو دلگوشا
 زۆر زۆر موخته ره م له خدمهت مهولا
 حسابی نه که ن یه پروویدیکی خوش
 به لوظفو ره حهت پرووی وه کو گول گهش
 مه خموورو مهستی نه لطفای سویحان
 بێ غه مو حه سه رهت له سه حنی مه بدان
 له لای جه نایی نه حه دی موختار
 مه خمووری جامی ره حه تی غه فقار
 نه ماشای نه که ن به جاوی ره حهت
 ناپیین نه ردو حه فاوو زه حهت
 دوا مخاسه به نه و سه خصه باکه
 به لوظفی خوداو نه عمالی چاکه
 بێ باکو دلخوش بێ خه وفو خه طه ر
 زه حهت تا کیتیشی له سه حرای مه حشه ر
 نه یخه نه سه فقی (اصحاب البین)
 به بێ ده ردی سه ر ده م به یتکه نین
 مه ئموور به ئه مری ذاتی سویحانی
 نه بیه ن بو به هه شهت به شادمانی
 وه ختی داخل بوو به چنو مه قامی
 له ذهت نه بینو عه یشو مه دامی (۱)
 نه مجا به لوظفی حه یی لا یه نام
 به چنی دنی هه موو مه قصوو دو مه رام

(۱) مه دامی :- به رده وای

زوورتر بوو به لآم هیچیان له (جامی) خوینتیک یا (استعاره) زیاتریان لا نه بوو ، له گهل نه و هشا که ماده یان (تهذیب و گولنبوی بورهان و جمع الجوامع و ته شریح) بوو . . . ویصالی له و کاته دا له که رمه ی خویندن دا بووه ، به لآم هاوړیکانی به رازو نیازیان نه زانی ، لای ماموستا مه لآ عه بدوللا نامه خرابیان کرد ، وه له لایه کی تریشه وه چونکه مه عشوقه که ی (دلداره که ی) خزمی نزیکی ماموستا بوو ، لڼی زویر بوو ، وه نیزنی دا پروا ، وه به ناچاری و دل شکاوی په وه نه وئی به جی هیشت ، وه هم چنه به پته ی بز هاوړیکانی نووسی و بزوی به جی هیشتن که تیا یا نه لیت : -

براگل مزده بین لیتان ، له لاتان
 نه وازدی په فیسی بین هواتان
 به کول بکرین له دوا ی نه و یاره تحقیق
 نی په وه ک نه و له دنیا جان فیداتان
 که گولشه ن خالیه نیمرؤ له غونچه
 نه بین چیکا هوزاری بین نهواتان ؟
 به بولبول که رم نه بین بازاری غونچه
 له لا نه و هر گوله خاری جه فاتان
 نیتر هر نیتوه بن با نیتمه ده رچین
 به نیتمه با نه بین نه قصو نماتان
 به فهوتی نیتمه یاخوا نیتوه دوور بین
 له دهر دوغهم له زیر سایه ی هوماتان
 عه زیزم ماچی لیتوی ده فمی دهرده
 له عاشق قسط مه کن مه نمی دهواتان
 به ناحق نی په روو وه رده گیترن
 به ناحق مه مکوزن نیتوه خوداتان
 (ویصالی) لیره دهر کن با نه مینین
 نه گونجی به و بین ده فمی به لاتان

واله می روو
 مه لآن
 وه

نومیتدم وایه خالقی نه کیره

نیمه یش نه حیات دا له تنگانه ی قه بر

وهختی به نهمری فهدری لایه زال

نه کیرو مونکیر که دین بو سونال

که لایان پرسپن کیتان خودایه

به بن ترسو لدرز نه لیتین ، الله ، به

که سونالبان کرد کنی بوو پیغه مبه

وه حی بو هینا چبریلی ره مبه

به عهونی خودای جیهان ناهترین

جوابیان نه دین به له فظی شیرین

نه لیتین ذاتی بوو ناوی (محمد)

له خواروو له ژورور (محمودو احمد)

طاها موله ققهب ، قوره یشی نه سهب

صاحتی حیواو عیصهتو نه دهب

سه یدو نه شروف ، نه مجهدو نه نجهب

شیرین خه صائیل ، مه عالی حسه ب

هادیو مه هدی ، به شپرو نه ذیر

مه حبووی ذاتی خودایی قه دیر

صاحتی حیلوم قادرو ته مکین

خاصه رحمت بوو له بو عالمین

نومیتدم وایه نه بی بی نه وواب

حاضر بن وهختی سونالو جهواب

که نهو حاضر بیت به ئیزنی وه مهاب

له سر هیمه تی نهو عالی جه ناب

بن خوف و خطر . حوسنو نهدب
 جواپيان نهدين . به صدق و صواب
 گهر له صيحه تا شهيطاني له عين
 سه لبي نيمانان نه کا به به يقين
 بؤ خؤم نهمه ضامني نيمان
 هيچي ون نابن له چاکه و نبحسان
 چونکه بن هؤشين به نه زعي رهوان
 هيچي بؤ ناکري نهو دهمه شهيطان
 مه ترسن له سلب وهختي غه غه ره
 چونکه نهو دهمه مورشيد حاضره
 مورشيدى نيمهش فخرى عالهمه
 رؤحمان فيداى که بن هيشتا هر که مه
 گهر خودا نه بين مه يل بؤ عذاب
 زوبان ساز نه کا بؤ وهختي جهواب
 يا ره ب بؤ خاطري نه بي بي و نه صاحب
 به سه هلى بکه ي له که لمان حساب
 ون نه که ي ليمان ريگه ي هيدايت
 ريئى نه اعضا مده بکن شکايت
 باره ب په جاهى صاحبي نايه
 بتين له که لمان لوظفو عينايت
 نريمان که موى دهمى نه زعي رؤح
 بؤ مان گوشا که دهر گامى فتوح
 له بهر صاحبي ..... رايه
 پيمان عطا که فهمو درايت (۴)

* نهم وشه يه م بؤ ساغ که بووه وه

عەزیزانی دین . دلتان گوشا بن

ئومیدی زلتان بە (مصطفی) بن

قەط مەبن مەئبوس لە رەحمەتی حەق

ئەگەر بێشان بن ئێهەلدان و شەق

چونکہ ئومەتی فەخری عالەمین

بە نەحەسی ئایەت خەیرول ئومەتین

[بە مۆژدەئە] کنتەم خیر أمە]

دائیم دلخووشی بۆی رەحمەتین

هەتا ئەتوانن حیمایەتی دین

بکەن بە بن شک جیهان ئافەزین

دەبەیتیتە جۆش بچووری رەحمەت

نەجاتمان ئەدا لە جینگەئە ضەیقەت

حسابمان ئەکەن بن رەنجو ئەعەب

لەبەر حوزمەتی سەیدولعەرەب

من ئومید ئەکەم لە پۆزی جەزا

لە رەحمەتی خوا نەبین ئەوەللا

لەبەر خاطری فەخرول ئەنبیا

داخلمان بکەن بە دارولبەقا

فەقەط ویصالی زیاتر لە عالەم

تۆ لە ئەفکاری بێه خاطرچەم

چونکہ رووسیای خەجالت باری

بەباری عصیان زۆر شەرمەساری

لاقە کە هەر مات و مەلولی

روورەشی قاپی خوداو رەسوولی

Handwritten marginal notes on the right side of the page.

Handwritten marginal notes on the left side of the page.

مهعلووم پرووت نی یه تو له پوژی دین
 بچیہ حضورى فخرول مورسلین
 چونکه سه گى دز له عالم دووره
 له ناوه دانی نه کشر مهجوره
 گهر دهرى کردى شاهى دنیاو دین
 بیه به تاژى صهحبو تابعین
 به لکه هدر له بهر صهحابه ی کیرام .
 صهرفى نه نظر کات سه یدول نه نام
 بفهرموی بلتین با بیتته حضور
 ثانى الکلب اصحاب مغفور
 ظاهر به رجا نهو سه گه ی مهجور
 خودا عهفوی کرد له جورم و قصور
 با بین بهش نه بین له ره حمه تی حق
 بیبهن بو بههشت ، بیبهنه بهر شهق (۱)
 نومیدم وایه خه للاقى نه کبر
 عهذابی نه دا به ناری سه قهر
 نکات لچ نه کم نه ی نهفسى خه سیس
 له بهر خاطرى حهضره تی ره نیس
 نه فامی بهسه له بیدهت لاده
 بین سوده بههره عومرت به رباده

(۱) نازانم شاعیر بوچی وشه ی شهقی بو نه مه به کارهیناوه ، چونکه که سن
 که بیبهن بو بههشت به ریزه وه نه بیبهنه نهوی ، نهک به شهق ، من
 نه متوانی به یتنه که لابهروم وهک خو ی هیتشمه وه .

قەمەل لە گەژ فاسق مەبە بە ئەنێس

خۆت بپاریزە لە ئەفکاری بیس (٢)

بە تۆبە ئە بن ئیصلاحی کارت

بە غەیری تۆبە هیچ ناکا چارت

برژینه بە جاو ئەشکی ئەدامەت

تا بە روو سووری رۆژی قیامەت (٣)

---

(٢) ئەنێس :- هاورێق .

(٣) ئەشکی ئەدامەت :- فرمێسکی بەشیمانی .

- قه صیده‌ی باران -

ثم قه صیده‌ی خواره‌وه بریتی به له بارانه‌وه له قابی په‌روه‌ردگسار
بق توهی بارانیان بق بپاتین ، لهو سانه‌دا بین بارانسی تهنکی به خه‌لکی
ناوجه‌که هه‌ل ته‌چین ، شامیر ثم شیمه‌وی به‌و بزنه‌په‌وه داناهه که سنن
به‌یتی به‌که‌می هه‌ره‌بی به ...

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله منعمی الخلق والاسرار

ثم الصلاة على حبيبته المختار

حمدو ته‌نا بق خواتی که [رب المامین]ه

[منه الصلاة على شفیع المدینین]ه

[بفضلک یا رب صل على المختار

و آله الاطهار والصحب اجمعین]ه

یا ره‌ب بق خاطری شاهی مه‌که‌وه مه‌دینه

به‌رمو یا می‌کائیل بارانین بیاریینه

بارانین به ره‌حسنت بین ، بین ره‌نچو موشه‌قلقت بین

به‌سه‌ر خاکی حاله‌ما به لوطلی خلوت برزینه

هه‌موو خاکی لاسوتی ، به ره‌حسنتی لاهوتی

به زومرودوو یالوتی ، سه‌وزو سوور بنه‌خشینه

Handwritten note in a circle:
السلام
على
العليين
صلى الله
عليه
وسلم

جامه - جامه - جامه است

نیمه شووم به دکارین ، هموو خه جالکات بارین
له پرووی تو شه رمه سارین ، تو ره حمی خوت بنوینه
به ناو هموو ئیسلامین ، قهومیکی ناتمامین
دهمیکه چه پسی دامین ، له ضه یقه ت دهرمان بیتنه
مه خلووقیکی ضه عیفین ، فیزی گنمی ظه ریفین
به نانی جو که سیفین ، به چاکه بن لاوینه
مه علومه کهس نامینن ، هموو عالم نه مرینن
به ره حه تی خوت یا ره بی به قاتیمان مه مرینه
غریبو دل مه جزوونین ، هموو شیتو مه جنوونین
له قاپی تو مه حجوبین ، چاوی لوطفت هه لبتنه
مال خوراو و مه غدوورین ، ئیسمال هموو مه غدوورین
به ئافات و مه ئموورین ، یا ره ب هه قمان بستنه
فه قیرو گرفتارین ، هموو دل بریندارین
نه تباعی شای موختارین ، نیهایه تی غم بیتنه
عالمیکی بین هوشین ، مهستی خوابو بین گوشین
به شمشیری قه هری خوت ، یا ره ب مه مان ترسینه (۱)
موقتهدیروو کارسازی هم غنی ییو بین نیازی
سا تو ئیمامی رازی ئه م چه رخه و پرسوورینه
نیمه هه رچه ند غه ددارین رووره شو لیتو به بارین
نه خو شو دهرده دارین ، بین ئاو مه مان خنکینه
نیمه کوردو بین عارین ، پر کینه وو نابارین
یا ره ب هه رچه ند بیتزارین ، به رژینی دین مه شکینه

(۱) خواب :- خه .

طاه ۱۳۱

کورد خه ریکی گروگاله ، وهک مناله بهک ساله
بین قووه تو کم باله ، مایه پوچ و بن شوینه
کورد تازه تو ده چینی ، بهرد له بۆره ده ردینی
له جوی نوکه نه ئاودینی ، خودا باشی بو پینه
بین چاروو ناعیلاجین به رهحمی تو محتاجین
ئومیده واروو راجین ، بین ئاو مه مان فهوتینه
په ززاقی کائیناتی ، بکه ده فمی ئافاتی
به پالهوانی قاتی یا ره ب مه مان پروینه
هرچه نه ئیمه جه یوانین ، بین عه قلو هم نادانین
زۆر طالینی بارانین ، یا ره ب مه مان ره نجینه
پروت و قوت و بین تووگین ، ناره واج و مه هتووکین
له ناو عالما سووکین ، یا ره ب دل مان مه شکینه
یا خوا باران بیاری ، دلخوش بین به جاری
به گوتهایی به هاری ، سه راسه ر بیخه ملتینه
وهختی که هه ززانی بو ، دل مه یلی سولطانی بو
شوغلی غه زه ل خوانی بو ، یا ره ب مه مان شیوتینه
تو که ریم و ره حماتی ، به ره حمه تی ئاسمانی
به موسمی نیسانی ، نرخی ئه شیا بشکینه (۲)
هم ره حمی و کارزانی ، بو عالمی ئینسانی
به بارانی ئاسمانی باغو بوستان به ریینه
دیتی ئیسلام شیرینه ، به نان دلی نوورینه
یا ره ب له سه ر ئه م دینه ، تا هین بمان زینینه
عالم دلی پر شووره ، خودا تو ره حمه ت زۆره
به ره حمه تی عامی خوت ، زه راعه تمان بیتک پینه

خودا گهر مهیلی بپنځ ، له ذیلله ت دهرمان بپنځ
 هه موو نایات له مرپنځ ، قادریکی حق سپنه
 یا ره ب بهین بارانی ، که وتوینه پریشانی
 به عیله نسی گرانسی ، یا ره ب مهسان مرپنه
 عالم هه موو شیواون ، حیرانو ناته واون
 به نایه ی [لاتقنطوا] ، لاری ره حمت پرژپنه (۳)
 مه مخلوق له بهر بهین نانی ، که وتونه سهرگه ردانی
 یا ره ب بهین بارانی ، مه زووعمان مه سووتپنه
 (ویصالی) تو نادانی ، مه که فیکری بهین نانی
 له که وپهوه هه زانی ، خوا [ارحم الراحمین] ه (۴)

آ
 آ
 آ
 آ

-
- (۲) موسمی نیسان :- به زوری باران له مانگی نیسان دا له بارو .
  - (۳) له پیشهوه باس له م ناپه ته کراوه .
  - (۴) ارحم الراحمین :- وانه خوا له هه موو کهس زیاتر به به زه یرو به ره حمت
 یز به نده گانی خوی .

بہشی چوارینہگان

- ۵۴ -

لپڑوہ ہندئی چوارین دست پن دہ کات ، لہ راستی دا تہ بویا
تہ مانہ مان لہ بہشی چوارینہگان بلاوہ کردایہ تہوہ بہ لام لہ پسر تہوہ
ناوہ رزکیان زیاتر لہم بہ شہدا جہی تہ پتتہوہ بڑیہ لہ بہشی شیرہ ٹاپینی دا
بلاومان کردنہوہ . .

- ۱ -

لہوالہی پپاوی خوا ہون گشت بہ ٹیمان
بہ مہردی گزی خڑیان دہر برد لہ مہیدان
ویصالی تز گہر تہ پاری بہ عصیان
بہ چن مای ، تازہ تہط ناگہ پتہ مہردان

- ۲ -

بہ لہن ٹپتہ شکست و ناتہ واوین
لہ ویر ہاری گوناہا ہشت شکاوپن
ویصالی دوورہ پتت ناگہ پتہ مہنزل
ہموو پن خاوسو روت و پتت بلاوین

- ۳ -

تہ گہر عہووی خودا تہ تکا سہ ہوک بار (۱)
بہ زنجیری عفو بہت مل گرفتار

(۱) سہ ہوک بار :- پارسوگ

پاش نام پروداوه نامه په کڼو چهند شيعريکي نووسيو ناردی بسړ
 حاجي هه باس ناغا له کرامو ، چونکه لهوه پيش به هړی شيعرو نه ده پياښه وه
 به هړی دهنک خوشی و زيره کي يوه ، ناويانگي دهر کردبو ، وه زوريان خوش
 نه ويست ، وه هه مو پياوه به دسه لاته ثاني نه و ناوچه په له و سرده مه دا
 وه کو هه باس ناغای سليم ناغا ، ره شيد ناغای عه بدوللا ، مسته فاي ميرگاسه ،
 عېدوللا ناغای بيژوي ، هه روه ها پياوه دمسرت رژيشتووه کاني نه شکان و
 ميرگاسه ، نه مانه ، هه ر شتيک ماموستا ويصالي داواي کردايه ، له ماوه په کي
 زور کهم دا چين به چين نه کرد ۰۰ به لام چونکه به وه فا بوو وه هه رگيز به زمي و
 کهم کوړي کس نه نه کرد ، له بهر نه وه هه ر له دلي خويا بوو که کس
 نه زانې بړچي بيتوش به چين نه هيتيت ، له گن نه وه شدا حاجي هه باسي
 دمسرت رژيشتو په يمانې پښ دا بوو که هه تا (نيجازه) وه نه گري ناپښ
 پروات ، وه هه ر کاتيکيش نيجازه ي وه رگرت بيتته مه لای دځي حاجي
 هه باس ۰۰ به کورتي نامه په کي شيعري نه نووسيو به چين ي نه هيتيت که
 نه مه ش دقي نه و نامه شيعري په په که نه هيتيت :-

شاهيدم ليمز له باغا غونجه په کي سره نچله
 مه نشه ئي عشقي دموونو مهرگزي فکري دل
 بولبول دل گهر نه پښ سره مه ست به عطري ميشکي خط
 به حتميل له باغدا نه روا ، رژيني نا قاييله
 خزمه تي مرهوت و حوزمو خانه قاگي بړچي په
 ره ندي عاشق هه ر له مه يخانه مورادي حاصله
 سونبل وريخانه و ميناي له لا مه طلب نريه
 کوششي بولبول له شهودا ، پښکه هه ر بړ گوله
 پښ پيا نيتستا (ويصالي) عاشقيکي موخليفه
 گهر گولتيکي پښ نه دمي له باغه کاری موشکله

که بيتوش به چين نه هيتيت نه چپته حزمه ت ماموستا مه لا عه بدوول
 مه جيني دوولکاني ، ماوه ي ساليکيش له وځي دوام نه کات ، له و کاته دا
 نه کاته (جمع الجوامع) ، له تمه ئي بېستوسن سالي دا په نيرينه خوازيتسي
 خوشه ويسته کي ، زور به توپره ي يوه ده ستيان نا به روويه وه ، جاري

وېصالی بهر مه ده داویننی ته برار
ټیتر تۆبه بکهو لاده له نه شرار (۲)

- ۴ -

ته گهر مه ردی به بېن ده سمایه نه یار
ته بې ریسوا له به بېنی یارو نه غیار
به طاعت مایه په یداکه وېصالی
به موحتاجی مه چۆره شارو بازار

- ۵ -

تهوی خویری نه بېن و نازانه پروا
له مه حشره نابین قهط مه هتووک و رسوا
ته گهر بېن کاره بېن وه ک تۆ وېصالی
سه رو بېن تېی ته خن مه ئمووری مه ولا

- ۶ -

برۆ خاکت به سهر ، ههر قور به سهر که
له فاک و فیکي دنیا خۆت به دهر که
ره فیکي ته هلی بیدعت نه ی وېصالی
هه تا که ی ؟ ، روو له قاپی پیغه مبهر که

(۲) ته برار :- پیاوچاکان ، پیاوانی خوا .

ته شرار :- ته وانهی سه ریچی له فرمانی خوا ته کهن

- ۷ -

مهده عومرت به ضایع نهی براده ر
مه به غافل له یادی جهیی نه کبهر
به کارت نای مال و حال و دنیا
ویصالی ههول بده بۆ مالی نهوسهر

- ۸ -

هه تا که ی جاهیل و بێ عهقل و خاوی
طوفه یلی صالحان به تا کو ماوی
نه کهر بتبێ هه موو دنیا ویصالی
که مردی مالیکی شهش یه رده جاوی

- ۹ -

مه به طالب به نه سبایی مه لاهی
ته جه نوب که له گیتزای مه ناھی
مه که سستی ویصالی شهو له طاعت
مه به مه حرووم له فه یضی صوبیح گاهی

- ۱۰ -

نه تو که ی بووی مو طبعی نه مرو فرمان
به چی داوا نه که ی ته شریفو غوفران
به ریکه ی موسته قیما نه ی ویصالی
برۆ ، تا خوش ببین لیت جهیی مه ننان

- ۱۱ -

هدتاکه‌ی تابه‌ی نه‌فسی خه‌سیسی
له‌گه‌ل مادون و ناکه‌س هه‌م جه‌لیسی
دلی ترونوی و بصلالی زه‌نگی عصیان
چلژون له‌چیه‌ی حضوری خوا به‌ پیسی ؟

- ۱۲ -

له‌گه‌ر چی زۆر له‌لحاق به‌حری ره‌حمه‌ت
به‌ تۆچی هه‌ژنیه‌و دل پر له‌ قه‌سوه‌ت
دلم خۆشه‌ به‌ نایات له‌ی و بصلالی
ره‌حم بز هه‌ژنیه‌ ، له‌میا به‌ ره‌حمه‌ت

- ۱۳ -

به‌سه‌ ناکه‌ی ؟ ، لیتر ته‌رکی جه‌فا که
به‌ عه‌ده‌و شه‌رطنی خۆت ناخر وه‌فا که
سیاسه‌ت پاره‌ ناکا له‌ی و بصلالی
به‌ راستی روو له‌ قایب مه‌سطه‌فا که

- ۱۴ -

ره‌ژنگه‌و رووی خۆت به‌ طاعه‌ت سوورو جوان که
که‌ به‌لکی رووت به‌ین رۆزی قیامه‌ت
له‌ خزمه‌ت له‌خه‌ری عالم‌دا و بصلالی
به‌ چاکی به‌تین لوه‌ژدی شفاعه‌ت

- ۱۵ -

مه به لاری له سهر جادهی شهر بعت
مه به غافل له نادابی طهر بعت
له به جری مه عرفهت دا لهی و بصالی
له گهر غه وواصی بۆ دوری حال بعت

- ۱۶ -

به شه و نو پۆر به له و رادی سبه پنان
بکه جه لپی ره ضایی حه یی مه ننان
مه که ته لوی پی دا و پنت و بصالی
له گهر پنت خۆشه عه پشی باغو ره پشوان

- ۱۷ -

به گو پرهی له مری له فسو دپوی غه ددان
خه ریکی ئیشی به دپیو پشی کردار
و بصالی بن شکک له یه پنی و له چیزی
عه زایی سهخت و ئیشی شه پده تی نار

- ۱۸ -

مه تا لهم نۆزه عومرهت ماوه ئه پستا
مه به غافل له ذکرو فکری مه ولا
به جن پینه لوموری خواو ره سوولی
وه کو جه لبه له قابی حهق ته عالا

که چونکه خوا غه فوورو هم ره حیمه
له بزّ عالم له طیف و هم که که ریمه
له بزّ خاطری « محمد » م نهی (ویصالی)
نومیده لیت ببوری نو چه کیمه

چاه و پال

- ۵۵ -

پهندي ويصالي

ويصالي له پال نهو هولو كوششه يا كه داويه تي له پيناوي
خزمت كردني كومه ل و پي كه ياندني فحق و بلاو كردنه وي خوینده واري و
زانستي ناييني دا ، له پال نه مانه شدا ، وه كو مه لايه كو زانايه كي ناييني
كه مته رخه مي نه كردوو له ناموژگاري كردني خه لكی دا چ به قسه ي پوژانه ، چ
له وتاري ناييني هيني و جه زنه كان دا ، چ به نامه و نامه كاري ، چ به شيعري
په واني ، هموو لايه نيكي زياني نهو دونيای بو روون كردوو نه ته وه ، دياره
نهم ناموژگاريانه شي روآي گه وري بينيوه له وهستان دزي كه لس كاري
ناهمواريو نادادپه روانه كه مروث زور جار دوو چارو گرفتاري نه پي به لام
زور جاريش به هوآي نهم جوړه په ندو ناموژگاريه ناييني يانه پاش گز
نه بيتته وه ، به پيچه وانه ي نه وه وه روو نه كاته كاري شيرينو جوان ...

نه لا ئه ي قهومي نامه مواري نادان

مه تا كه ي بي خه بهر وه ك وه حشي كيوان

هموو دامو له نه صل و فهرعي دنيا

خه وي غه فله ت همووي كردوون په ريشان

به جاري بو طه ماع وا تيكوشاون

نه لپن دوورينو نامرين به ناسان

عومرمان وا چوه هفتاو هشتا

كه هيشتا فير نه بووين ناياتي قورثان

له بؤ دؤزینه‌وهی پئیگی دیانهت
 همهوو بن هوشرو کوپرو مهستو چهیران
 له کهسهو کاری دیاین فهردین
 وهلی نازاین چهنده روگنی لیمان
 همهوو خائین به دینو شهرهی نه‌لور
 وهلی حاضر بؤ نه‌مری نه‌فسو شه‌یطان
 هه‌تا زوو قور به‌سهدا کدین دره‌نگه
 له لیتهی ئاستانه‌ی حه‌یی مه‌ننان
 که وه‌خشن چووینه فه‌بری ته‌نگو تاریکه
 به کاری چی دئی تازه خوزنو گریان !
 عذابی فه‌برمان ئاوا بن نه‌ی گهل
 په‌نا به خودا له هه‌ولی حه‌شرو میزان (۱)
 که حالی به‌رزخه‌ت دی وا به شه‌ده‌ت
 به‌شیمانئ له لاری خوت په‌شیمان (۲)
 به‌سه تاگی نه‌گی عه‌بدایه‌تی نه‌فس
 ده یاخوا نه‌روه‌ت بروا به تالان
 بلین پیم بوجیتاله مانی دونیا
 همهوو بیگن فیدایی زولفسو خالان
 به فه‌یری تۆبه بخاوی چی له‌گهل خوت
 نه‌به‌ی بؤ سجنیگی تاریکه‌و ویران
 نه‌ماشای حالی یاران که له پشما
 به رووی سووره‌وه گه‌ست چوو له دیوان

(۱) هه‌ول :- ترس .

(۲) به‌رزخ :- مازه‌ی لیوان فه‌برو لیانه‌ت .

نه بن ياره ب که نيمه ي پيسو روو پره ش
 به بن فریادرس چ بکين له مهيدان (۳)
 شلو کوپرو ضعیفو بار گرانين
 که ده سگيرمان نه بن له لطافي به حمان
 هموو ملمان به زنجيري عفو بهت
 له جو مگه ي ذيلنه تا بهرت و بهر پيشان
 خودا بو خاطري نه و شاهی دینه
 عفوومان که ، قبوولمان که ، به ده ربان (۴)
 (ويصالی) روو پره شه رووي کرده ده رگات
 نه تلاش که يلی خوتنه له ي به حري ليحسان

---

(۳) فریادرس :- لهوه ي فریامان نه که رپت .

(۴) ده ربان :- ده رگاران .

سئل لاسر

- ۵۶ -

ئەي برادر تۆ كە لەم لا روتت و بى دەسمايه بى
 زوو ئەبىنى عاقىبەت لەم لاش ئەبى و لەولاش ئەبى
 تۆ موسلمانى ئەلا خۆت بۆچى خۆت دانا بە جوو
 پىتم بلىن بۆچى بەجىن ناھىتى ئەمرى خواو ئەبى
 فائىدەى بوونت لە دنيا پىتم بلىن ناخر چىە ؟

رەگەز ئۆرى
 رەگەز ئۆرى

تۆ كە (بى) بى ، بىن ئەمەر بى ، بۆ بىسى ؟ ، ياخوا ئەبى
 بۆ عىبادەت خەلقى كردين خالقى ئىتە ئەزەل
 گەر ئەدەى مل بۆ نىطاعەت تۆ ناخر ئەبى چ بى ؟
 بۆ جىتو سازە زوبانت شەرفرۆشى تابە كەى
 تۆ كە مائىل بۆ (سەبى) ، ھەروەك (سە) بى ، با ھەر (سە) بى (۲)

۷
 ۶
 ۴
 ۳
 ۲
 ۱
 حەسە

۶
 ۵
 ۴
 ۳
 ۲
 ۱

عەبىبە بەدكارى و شەلاتى ، بىن موبالاتى بەسە
 تازە تۆ دنىات لە دەس جوو كەى ئەبى عاقل بىسى ؟
 گەنجى عومرت دا بە ضائىع روتت و قووت ماويتەوہ
 لىترە دەرچووى فائىدەى چى ، ئەى دەخىل نادىم ئەبى (۲)
 حەق لە بۆ شەبىن خەلقى كردي بۆيە تۆى دانا بە (شى) .
 تۆ كە (لاشە) ى ھەمىشە ، ساخودا ھەر لاشە بى
 بۆچى وا بىن شەرطو قەولى عەھدى خۆت بۆچى شىكاند ؟

۷
 ۶
 ۵
 ۴
 ۳
 ۲
 ۱
 رەگەز ئۆرى
 رەگەز ئۆرى

سئل
 ۱

- (۱) سەب :- جىتو .
 سە :- كورتەى سەگە .
 (۲) نادىم :- ئەو كەسەى بەشىمان ئەبىتەوہ .

رولر (دورن)

تو که خاوهن (را) نه بی ، رارابی ، با هر رابه بی
خوت له لاین دل موقیم که بزچی نه ملاو لا نه که ی ؟
میچ ته مات به ولا نه بین تا طالیمی نه ملا نه بی
ته ی ویصالی به سیه ئیتر دیاری به بهیدا بکه
قابیل و شایسته بی ، نه ملا هه تا له ولا نه بی

* * *

هوارینگان

- دو چوارین -

- ۱ -

برو شیخیکی کامیل بگره نه ی پیر
له بو دنیاو فیامهت بیتنه دهسگیر
نه گهر بهیدا نه که ی شیخیک (ویصالی)
ملت حاضر بکه بو داوی زنجیر

- ۲ -

نه بی لاری له جاده ی نه ولیاگان
نه وه ک ون بی و بی ویلی بیابان
ویصالی وه ک سه کی نه صاحبی که هفی
دهخیله به زمه ده دامه نی چاکان

دووم دوو پیاوی نارداری (دوولکانی) ناردوه ، وتیان له ناموزایه کی خوی ماره کراوه ، هه چهنده له ژیره وه په کترین خوش نهویست ، به کوردیو به کورتی حاجی هه باس ناغا به نهرمی بوی تن کهوت و پیاوی ناردده لای که سو کاری ، به شتیوه به کی شرعی نازداریان بو هینا باش نهوی شهست لیره زیریان بو دا له بری دهست لیه لگرتنی نهو پیاوهی که له پیتسدا لسی ماره کرابوو ، له باش ههفته به ک شایی بو نه کنو نه بیته هاوسه ری ژیا نی ...

ویصالی ، له کاتیکا نه چیتته په ردهی زاوایه تی به وه ، چوار غه زله نه لیت ، به کیکیان بو ماموستا کهی ، نهوی تر بو حاجی هه باس ، به کیک بو رهشید ناغا ، به کچی بو دلداره کهی ، لهو کاته دا که نه چیتته لای دلداره کهی هم غه زله ی بو نه خوینیتته وه که نه مه سه ره تاو کوتایی به که به تی : - سه ره تا : (۱)

له گهل عاشق که صد جهورو جه فا کهی
هه مووی لوظفه نه گهر به ک مه رحه با کهی

کوتایی :

دهمیکه نینتظار ی وه صلی یاری
محمد ده ردی هیجرانت هه تا کهی ؟

له دوا ی نه مه نه چیت بو (باسنی) بو پیتنج سالیس لهوی نه مینیتته وه ، نه مجا چۆته (باری گه وه) که دوو گوندن ، باری گه وه ، باری بچووک ، به کیکیان له سیوه یلی نه م به ره ، نهوی تر له سیوه یلی نهو به ره ، باشان گه راوه ته وه بو (باسنی) ، لهویزه بو (سپیداره) ، که له ناوچه ی (ماوه ته) ، نه مجا لهویزه نه چیتته (سووره قه لات) ، باشان نه چیتته گوندی به رده زه رد ، باشان چۆته گوندی (سنجه لچ) ، (ره شه کانی) ، گه راوه ته وه (سنکی) ، به لام له سنجه لچ تووشی کاره ساتیکی دل ته زین بو ، نهو خۆشه ویستو هاوسه ری ژیا نه ی که چند هه ولی بو دا ، له گوندی سنجه لچ

(۱) نه م غه زله ی له ۱۹۲۴/۴/۲۵ دا وتوو ، له م دیوانه دا به رچاو نه کهوی

غزلی عالی
غزلی عالی
ساکار غزلی عالی
- ۵۷ -

ئەئى نەفسى پىر بووم هەتا کەئى مەئىلى ئەم لا ولا بکەم
 لازمە ئىتەر کە تەرکى ئارەز ووی دنیا بکەم
 بۆ وىصالى خالى لە یلای مەطلەبى دنیا و دین
 هەر وە کو مەجنوونى شەیدا شۆرشى بەرپا بکەم
 نەفس و شەیطان وا خەریکن بمخەنە سەر پێگە یە ک
 بۆ طەماعى دە نکه گەنم پشست لە باغى خوا بکەم
 ئارەز ووی نەفسى خەسبىس خست وومى یە گىژاوى گوناھ
 پەحمى خوا دەسگىر نە یىن ، مەر ئاھو واوە یلا بکەم
 مەن کە دنیا گرتى و قەئىدى طەماعى کردمە مل
 کەئى بە ئوممىتەم کە تازە ئابروو پەیدا بکەم
 مەن بە طاعەتەئى کەم ، جورم و گوناھى زۆرە وە
 پرووم نى یە روو لە مەدینە و خاکە کەئى بە طحا بکەم
 کەئى خودا بانگم ئە کەئیت بىم بۆ طەوافى بە ئیتە کەت ؟
 تا بە ئاوى زەمزمەت پرووی سىياھ . بە یضا بکەم
 زیارەتەئى (بیت الحرام) و رەوضەئى (فخر الانام)
 کەئى ئە بىن یارەب بە قىسمەت تا کو جان فیدا بکەم ؟
 چاوە کەم کو ئیر بوو لە دوورى یە ئىربو بە طحا و زەمىن
 کەئى بە سوورمەئى خاکیان دوو چاوە کەم بىنا بکەم ؟
 مەن کەوا عاصىم و موجرىم ، پروورەئى قاپى رەسوول
 پوژئى مەحشەر کەئى ئە بىن رووم ، شافىعەئى داوا بکەم
 خۆم ئەزانم نە گەئیمە چونکە وا یە بۆ یە وا
 مالى دوست و ئىران ئە کەم ، مالى عەدو ئەوا ئە کەم

تۆ که هەر کویربی همیشه روو له ریکهی حهق نه کهی
بو ره ضابوونی عهدوو ئیشی خۆم ساوا بکهه
جورکهه زۆره (ویصالی) ، روو له قاپی کین بکهه ؟
چاکه هەر رووی خۆم له قاپی خالیقی یه کتا بکهه

عززه ل ۱۲ بیت غزلی مال
 حاشیه - حاشیه عالی حاشیه عالی

زمانه قهط له گه ل نهولادی ئادم باوه نابین
 وه کو گوربهی سیاه نهصلهن به مهردم ناشنا نابین (۱)
 خودا تا که ی شکا پشتم به باری میخنه تی دنیا
 کسین وه ک من له دنیا دا زه لیلو بین نهوا نابین
 برۆ لای مورشیندی کامیل عیلاجی دهردی عصیان
 بکه ، مه یلی خودا وایه که عیلهت بین دهوا نابین (۲)
 مه خۆ تفره له بۆ نفسو مه به مه غروور به ئهم دنیا
 درۆیه جیلوه یی دنیا له بۆ هیچ کس به قای نابین
 نهوی نهوومل خودا داینا نه بین مه وجود بیتو پروا
 به لئ ، بوونو نه بوون هیچیان به بین نه مری خودا نابین
 له بۆ ههر دهرد دهوایکه ، له بۆ پیری دهوا مردن
 حیاتو زینی دنیایی ، به خواهانی شوما نابین (۳)

-
- (۱) گوربهی سیاه :- بشیلهی رهش .
  - (۲) واته :- تو دهرده داری و گیانت نه خوشه ، ههسته یچۆ شیخیکی ته اوو
 به خوا که پشتو بدۆزه رهوه تا دهوای دهردی دل و نفسو گیانت
 بکات ، چونکه کاریکی سروشتی به خوا وای داناهه که هه موو
 دهردیک دهوایه کی هه به و بین دهوا نابیت ، دهوای تۆش شیخی کامیل و
 تهواوه .
  - (۳) خواهانی شوما :- ئاره زووی ئیوه ، ئهم دوو وشه به زیاتر فارسی
 به کاری نههتین .

نه‌گەر ئيمان سه‌لامهت بڤن قبول کە زه‌حه‌ته‌ي دنيا
 ويصالي گول له بۆ بولبول به‌ بڤن خاري جه‌فا نابڤن
 نه‌گەر مايه‌ت هه‌بوو نه‌گري نه‌ بازاړا مه‌تاعي چاک
 نه‌گەر پرووت بي ، مه‌رۆ ، نه‌شيا له هه‌چ لا بڤن به‌ها نابڤن (٤)
 به‌ عيرزه‌ت بڤن يا به‌ ذيلله‌ت بڤن له دنيا هه‌ر نه‌ بڤن ده‌رچين
 وه‌کو نه‌بينی ئه‌م دنيا ئه‌مين به ، هه‌روه‌ها نابڤن
 عه‌زيم مه‌نزله‌ت دووره ، خه‌ريکی تويشه‌ي پي به
 هه‌تا که‌ي مه‌ستو بڤن هه‌وشي سه‌فه‌ر بڤن تويشه‌ چا نابڤن (٥)
 وه‌فای بۆ که‌س نه‌بوو دنيا هه‌تا بۆ تو‌ي بڤن يارا
 که‌سي عاقل بڤن له‌م دنيا به‌ ئوميه‌ي وه‌فا نابڤن
 (ويصالي) قوربه‌سه‌ر چيکا ؟ ، به‌ بڤن ده‌سمايه‌ داماره
 مه‌گەر غه‌قفار بيه‌خشيته‌ت ، وه‌ ئيلا بڤن جه‌زا نابڤن

(٤) به‌ها :- نرخ .

(٥) تويشه :- ئه‌و خواردنو خواردنه‌وه‌يه‌ي بۆ پي‌ي سه‌فه‌ر پتويسته ،
 ليره‌دا مه‌به‌ست له‌ کرده‌وه‌ي چاکه‌ بۆ سه‌فه‌ري قيامه‌ت ، واته‌ مردن .

جامه‌ی عالی‌نمایی و کریمه‌الایی - جامه‌ی عالی
 - ۵۹ -

کتابت

نهی برادر گویت بیخ ، بین گوئی مه به مهره ک که جهر
 چون له قورنانی کریمه خوا وه‌های داوه خه‌بهر
 خوا به‌لئی که نزدیکی مه‌خفی بوو له جهمی کائینات
 جا له بو ناسیزو طاعت خه‌لقی کرد جینزو به‌شهر
 چاوی داناوه له بو دین گهر له ری حق لانه‌دهیت
 راست برزو هیچ لا مه‌ده ریگهی حقیقت بگره بهر
 فرسته نه‌قلدی حیاتت بو دیانته صرف گهی
 نه‌ک بخویتی و هر بنوویت وه‌ک گا له دهشتی یا له دهر
 هه‌سته وه‌ک مه‌ردان له مه‌یدان گویی مه‌ردی دهربره
 تو وه‌کو من کویر و شهل نیت ، خویری و بی‌عقل و گهر
 گهر (وجود) ، (جوود) و سجودی هر نه‌بوو ، با هر نه‌بیتت
 فائیده‌ی بو کس نی‌یه و نابین دره‌خستی بی‌ته‌مه‌را (۱)
 ده‌سته ده‌سته باری کرد کاروان و رویین کس نه‌ما
 تو به‌جی‌ماوی دره‌نگه بو له خو نابی خه‌بهر
 تا ده‌ست نه‌روا هه‌تا ماوی ده‌خیله هه‌ولئی بده
 تو سه‌فهرچیت تویشنه به‌یدا بکه بو ری‌ی سه‌فهر
 ریگه‌یه‌کی چۆل و موهلیک ، مه‌نزلی دووروو دریتو

(۱) وجود :- به‌دهن ، له‌ش .

جوود :- بیاوه‌تی و چاکه ، به‌خشنده‌یی

باومرچی په پيدا بکه بؤ وهختی نه زغ و جوابی قهبر
 گهر به پرووتی و بین زه وادی بیت و سر ریگا کوی
 وهختی سهختی دانه پینی وه ک هه تیوی بین بودهر (۲)
 بهو هه موو عصیان وه چون پرووت هه به بجه حضور؟
 بهس خه ریگی کاری بهد به ، لاده هه خاکت به سر
 گهر وه کو مزگهر به طاعت زه نکی قه لبت لا نه دیت
 خوت موه ییا که له ئیستاوه له بؤ ناری سه قهر
 گهر گرفتار بوویت به زنجیری عقوبت نهو دمه
 تۆ به گریه ی زۆرو تۆبه تازه نابی به هره وه
 نهی برا مه غرووری تاکه ی ؟ ، پیر بووی و هیجت نه کرد
 تازه غرقی مه عصیعت بووی ، زۆر مه حاله بین ته دهر
 پرو له قاپی خوا که نه مجا ره حمی خوا بین غایه ته
 به لکی خوا لوظفت له گه ل کا لیت بکا صه رقی نه ظه ر
 نیمه نومیتدی عه مه ل جوز نایه ی [لا تقنطوا]
 پیتم خو شه نه مری خودا ، جیگه م به هه شت بین یا سه قهر (۳)

است
 است
 است
 است
 است

است
 است
 است

است

(۲) بودهر :- باوک .

(۳) جوز :- جگه ، بیتجگه .

لا تقنطوا :- نه مه ئیشاره ته بؤ نایه تی [یا ایها الذین اسرفوا علی
 انفسهم لا تقنطوا من رحمة الله ، ان الله یغفر الذنوب جمیعا . .
 واته :- نهی نهو که سانه ی که زولمتان له نه فسی خوتان کرد ، واته
 گونا هتان کرد ، له ره حمی خوا نا نومیتد مه بز و بلین خوا لیمان خو ش
 نابین ، چونکه خواله هه موو گونا هن خو ش نه بین به مه رجی تۆبه
 بکات [. .]

وهك سنهگي خوځيري ټهوا هاتوومه ده رگاگهي كهريم
ټهوه كهريمه ، نايي بچ بهش ، لهو دهره بم گاته دهر
گهر ههتا ماوي به ټو به دهردي خوت دهرمان نه كهيت
ټو به ږوو زهردي (ويصالي) چي ټهگهي (يوم الخطر) (٤)

---

(٤) يوم الخطر :- ږوځي پر مه ترسي كه ږوځي لښ پرسينه موي كرده موي
دونيايي به له لايه ن خوي به روه رده گاره وه .

چامه ۱۹ بیت

- ۶۰ -

دنياو ليکدانه‌وی

سه‌یری که جیهان مه‌خزنی ته‌سراری خودایه
ته‌م دولبه‌ری نه‌وره‌سته که موشتق له‌ صه‌فایه
جانا وهره‌ تن‌فیکره له‌ ته‌وضاعی جیهانی
تامالی خه‌لایق که هه‌موو جه‌ورو جه‌فایه

(عاجز مده‌ ته‌ی یار له‌ گوفتاری ره‌قیبت
مه‌علومه‌ شه‌باطینی عهدوی مه‌ردی خودایه)

بۆیه‌ وه‌کو سه‌گ که‌وتوو هه‌و پیسه‌ له‌ ده‌رگا
دامانی ته‌من بگریت و هه‌رچی صوله‌حایه

خۆت لاده‌ ته‌تۆ له‌و که‌ره‌ نه‌مک تووشی زهره‌زی
(تنی هه‌لده‌ لیکه‌ شق ته‌و سه‌گ ته‌عه‌جلجوزی جه‌زایه)

ته‌سبیحی له‌ ده‌س ناوه‌ وه‌کو دتوی مه‌کرباز
ته‌ورادی هه‌موو غه‌یبه‌تی شتیخان و مه‌لایه

نازانن که‌وا غه‌رقه‌ له‌ نیتو جه‌هلی موره‌ککب
ته‌و جاهیله‌ لای وایه‌ ره‌ئیسول عوله‌مایه

که‌لله‌ی وه‌کو ده‌ستاره‌ به‌ ده‌ستاری خووه‌پینی
بۆ جیفه‌یی دنیا‌یی هه‌موو کاری پریایه

به‌ختی مه‌که‌ ته‌و پیسه‌ وه‌کو گوولی نه‌جیسه
تا تیتوه‌ی زه‌نی بۆنی له‌ بۆ خه‌لقی خودایه

به‌ختی مه‌که‌ ته‌مجا وهره‌ نیتو باغی له‌طافت

Handwritten notes in the left margin, including the word 'چامه' (Chame) repeated multiple times and other illegible characters.

به‌عضی بچنه غونچه له بۆ نه‌هلی وه‌فایه
 پارچه‌یی غه‌زله‌ت بینه له دوکانی خه‌یالت
 بۆ قامه‌تی ئەم نه‌وگولی بوستانی سه‌فایه
 ئەم بیکره‌ عرووسه‌ که ده‌لێی خۆری جینانه

شایسته‌یی مه‌دحه‌ به‌ چوکی شه‌مسی ضوحایه
 مه‌نعی مه‌که‌ دل دائیری نیو طولمه‌تی زولفه
 په‌روانه‌ به‌شه‌و ظاهره‌ ، مائیل به‌ چرایه
 وه‌ک (بیتزن) ی بێ چاره‌ له‌ زیندانی غه‌ریبی
 دل مونته‌ظیری میه‌ته‌ری نه‌لطاقی خودایه‌ (۱)

یارمێ (ره‌قیب تووشی به‌لا بێ به‌ عه‌یانی
 فارغ نه‌بێ یه‌ک ده‌م له‌ غه‌م و جه‌ورو جه‌فایه
 وه‌ک حمزه‌ری موسا وه‌ره‌ مه‌یدانی موباریز (۲)

هه‌بو ئه‌سه‌و
 است است
 است است

۵

است است
 است است

(۱) بیتزن :- کچه‌زای رۆسته‌مه .

(۲)

﴿خهوقت نه بڼ ټو حيله يه ده فعي به عهصايه (۲)﴾
 گوځ مه گزه (ويصالي) له قسه ي عالمي نادان
 هر چي نه لځي هر کي زبه له سر دامې خطايه

اُکرات آيت

(۲) نيشارته يو روډاوي حزره تي موسا پيغه مبر دروډي خوي
 له سر بڼ کاتيک فيرعه ون هموو جادو وگه ره کاني خوي کوکرده وه يو
 ټو ه ي به رامنه ر موعجيزه گه ي موسا رابوه ستن ، ټوه يوو يه کم
 جار جادو وگه ره کاني فيرعه ون ي بڼ پروا عه ساکانيان ه لداو بوون
 به کو م لځي مارو ټزده ها ، حزره تي موسا له م کاره دل ي که م ي
 خه تهر ي پيا هات ، خوي گه ووه ، سرووش ي يو نارد که هيچ
 نه ترسي و عه ساکي ه لدا ، وه ختن عه ساکي ه لدا يو به
 ټزده هايه کي زور گه ووه هموو مارو ټزده هاي جادو وگه ره کاني
 پيچايه وه ، نه مجا جادو وگه ره کان هموو سوجه يان يو خوي
 يه روه ردگار برډو وتيان پرومان ه ي ټنا به خوي موسا و هاروون که
 خوي هموو جيهانه .

به کاره ساتیک که لیره دا پتویست به باس کردن ناکات به سهر به رزی به و
کۆچی دواپی کرد ..

به پنی نه ریتی کومه لایه تی و سروشت و نایینی پاکسی نیسلام ، پاش
ماوه به ک بوو به هاوسه ری خیزانی نازه ، که تا کۆتایی زیان .. تا مهرک به
به کجاری شالوی بۆ بردو به به کجای چاوی بۆ دواچار لیک ناو له
خۆشه ویستانی جیا کرده و گیانی پیروزی فری بۆ ناشیانه ی مه له کووت ،
له رۆزی ۲۹-۱۰-۱۹۷۳ زایینی به رامبه ر ۳/۱۰/۱۳۹۲ ک کۆچی دواپی
کردو له سوله یمانی به و به ری ریزه وه تهرمه که ی به خاک سپیتره .

چۆنیه تی ناماده کردنی دیوانه نهم دیوانه بۆ چاپ

له پاش نه وه ی ده ستنوسه کانم لپ وه رگرت که ههر شیعه ری له پارچه
کاغزیکا یان به یاضیک دا نووسرا بوونه وه وه زۆربه شیان به ده سخه تی شاعیر
خۆیه تی که له سه ره تای ههر شیعه ریکدا نووسرا وه « کلام ویصالی ، یان « کلام
شیخ محمد القرداغی ، یاخود له دامینه وه نووسرا وه « تمت شه از دشت فقیر
شیخ محمد القرداغی ، له نه مانه هه مووی به لکه ی نه وه ن که شیعه کان
هه موویان هی مامۆستا ویصالین ول شیعه ری شاعیرانی تری تیکه لاو نه بووه ،
وه گومان له وه دا ناهیتلی که هه موو شیعه کان هی ویصالین ، وه زۆربه ی
شیعه کان به خه تی شکسته ی فارسی کۆن نووسراونه توه ، له بهر کاغزه ی
بۆری کۆن ، به پنی توانا هه موویانم کۆریوه ته سه ر رینووسی کوردی
نیرۆ ، نه نانه ت له کاتیکدا وشه به کم به رینووسی نه مۆ نووسیوه توه
هه مان پیت و ده برینی شیعه کانم وه کو خۆی نووسیوه توه وه [لوظف ،
طاعت ، عودز ، طه عنه .. ناد] ، له هه ندی شیعه ریش دا نه گه ر پتویستی
کرد بیت پینه که م وه کو کوردی به تی به کار هیتاوه ، واته وه ک نه و وشانه ی
پنیان نه وتی [وشه ی تراوه له زمانی کوردی دا وه ک قازی ، ساحیب ..
ناد] ، به لام به شیوه به کی گشتی بهیره ی به شی به کمم کردوه ، به وینه
وشه ی (صیفت یان سه حرا ، ههروه ک خۆی هیشتوونه توه) ، که له
کاتیکدا وشه ی (صیفت ، سه حرا) به م جۆره ش نه نووسرین (صیفت ،
سه حرا) .. به کوریه که ی شیوه و ریکه به کم گر تووه ته بهر که خۆینه وه وار
به ئاسانی بیخۆینیتته وه ، چ خۆینه وه وار به سالاجووه کان ، چ خۆینه وه وار
لاوه کان ..

به پنی تواناش به شی غه زه لیات و دل هاری و وه ته نی (نیشتمان به ره وری) و

چاھىكى باھى ۲۲ - ۶۱ -

شاعیر ئەم شیعەرى لە ستایشى سەرورى كائينات ھەزرەتى
محمد المصطفى دروودى خواى لەسەر بىن داناوە .

مەرحەبا ئەى سەيىدى خەلقى خودا

مەرحەبا ئەى مەھبەتى وەھى سەما

مەرحەبا ئەى غونچەيى ناغى وەفا

مەرحەبا ئەى مەعدەنى صیدق و صەفا

مەرحەبا ئەى مەخزەنى كەنزى و جود

مەرحەبا ئەى نەوھەرى صاحیب ضیا

مەرحەبا ئەى [رحمة للعالمين]

مەرحەبا ئەى شافیعی یەومی جەزا

مەرحەبا ئەى شەمسى بورجى مەعرفەت

مەرحەبا ئەى شەمعی جەمعی ئەنییا

مەرحەبا ئەى مەنبەعی عەینول کەرەم

مەرحەبا ئەى جافیعی عیلم و حەیا

مەرحەبا ئەى بەدرى ئەفلاكى جیھان

مەرحەبا ئەى یوویى تۆ [شمس الضحى]

مەرحەبا ئەى صاحیبى وەھى یو کیتاب

مەرحەبا ئەى شاهی تەختى کىبرىا

مەرحەبا ئەى خەددى تۆ [نور الهدى]

مەرحەبا ئەى تاجى فەرقى ئەولیا (۱)

(۱) فەرق :- ناوچەوان :

نهم لکھنؤ لکھنؤ لکھنؤ

آکیت

لکھنؤ لکھنؤ لکھنؤ

مہرحہ با ئہی باعیشی ئیجادی خہلق

مہرحہ با ئہی رافیعی جہوزو جہفا

مہرحہ با ئہی گوکبندی بوستانی جان

مہرحہ با ئہی عہندہلیبی خوش نہوا

مہرحہ با ئہی ہودھودی مہیموون خہبر

مہرحہ با ئہی دہر دوو دونیا (مصطفیٰ)

مہرحہ با ئہی زوبدہیی نہسلی خہلیل

مہرحہ با ئہی نووری قہلبی تہتقیہ

مہرحہ با ئہی کاشفی (شق القمر)

مہرحہ با ئہی خوسرہوی عالم پہنا

مہرحہ با ئہی شاعیدی کہنعانی دین

مہرحہ با ئہی رافیعی کوفرو ریا

مہرحہ با ئہی پادشاهی ذی حیشمہ

مہرحہ با ئہی فاتحی بابی سہخا

مہرحہ با ئہی یوسفی صاحبیب جہمال

مہرحہ با ئہی بہ ہنر دہردی ما دہوا

مہرحہ با ئہی عاریجی ہفت ناسمان

مہرحہ با ئہی غہوثی عاصی و پروسیہ

مہرحہ با ئہی شاهی [مازاغ البصر]

مہرحہ با ئہی ناظری پرویی خودا

مہرحہ با ئہی صاحبیبی تاجو بؤراق

مہرحہ با ئہی نووری زوویت والضحیٰ

مہرحہ با ئہی مورشییدی جینزو بہشہر

مہرحہ با ئہی موقتہداوو موجتہبا

آکیت

لکھنؤ لکھنؤ لکھنؤ

لکھنؤ لکھنؤ لکھنؤ

مهرحه با سه ییدی دنیاو دین

مهرحه با ئه‌ی ناصری صاحب لیوا

مهرحه با ئه‌ی صاحبی فتح و ظفر

مهرحه با ئه‌ی کهوکه بی راهی هودا

مهرحه با ئه‌ی صاحبی میعراجی حق

مهرحه با ئه‌ی له‌علی تو عینی حیا

مهرحه با ئه‌ی شاهی [جنات النعیم]

مهرحه با ئه‌ی فاتیحی دارول به‌قا

مهرحه با ئه‌ی سه ییدی عه‌رب و عجه‌م

مهرحه با ئه‌ی ناصیحی شیرین لبقا

مهرحه با ئه‌ی نووری چه‌شمی نینس و جان

مهرحه با ئه‌ی خوسره‌وی صاحب عطا

مهرحه با ئه‌ی نازکی سه‌وسه‌ن عوذار

مهرحه با ئه‌ی ئاوینه‌ی صاحب جه‌لا

مهرحه با ئه‌ی نووری ماه ئه‌ز رووی تو

مهرحه با ئه‌ی مه‌لجه‌ئی شاهی گه‌دا (۲)

مهرحه با چون به‌هری تو ئه‌ورادی ماست

یه‌ک نه‌ظه‌ر کون ده‌فعه‌ئ به‌ر حالی ما (۳)

(۲) ئه‌ز :- له . واته :- سلوو مه‌رحه‌بات لڤ بیت ئه‌ی ئه‌و که‌سه‌ی که
رووناکی مانک له تووه‌یه‌وه‌و پرش‌بگی رووی جوانی تو‌یه‌و مانکیشی
روشنو رووناک کردۆتوه‌و ، وه‌ هر تویشی به‌ناگای باشایان و
که‌دایان :

(۳) چون :- له‌به‌ر ئه‌وه . واته :- له‌به‌ر ئه‌وه‌ی که‌ خویندنی ئیمه‌ هر
به‌ نالای تو‌دایه‌ ، تو‌ش رووی لوتفت له ئیمه‌ بڤ .

مهرحه با ئه‌ی دهر جهوابی ما بگۆ
تا کونی بابی فهره‌ح بهر ما گوشا(۴)
دهر دهمی نه‌زعی ره‌وان ئه‌ی نووری حق
به‌هری ئیمانی حه‌قیر ئان شه‌مه‌ گه‌وا(۵)
خواهد نه‌ز تو ئین و یصالی یه‌ک رجا
که‌ر کونی مه‌قبوول نه‌ز تو یه‌ک رجا(۶)

-
- (۴) واته :- ئه‌ی پیغه‌مبه‌ر له وه‌لامی ئیمه‌دا بفره‌مور . تا دهرگای باغسی
خۆشی له ئیمه بکه‌یته‌وه .
- (۵) واته :- له وه‌ختی رۆح کیشانه‌دا ئه‌ی نووری خوا بی ئیمانی منی داماو
هه‌ر خۆن شاهیدی .
- (۶) واته :- و یصالی ته‌نها داواکاری یه‌کی له تو هه‌یه ، ته‌گه‌ر ته‌نها نه‌و
رجایه‌ی لێ قبوول بکه‌ی که قبوول کردنی خۆیه‌تی .

عزلی مانی حاله ایسه
عزلی مانی حاله ایسه

- ۶۲ -

تهی سهری من بی به قوربانی قهدو بالایی تو
 بولبولی رۆحم همیشه ، عاشق و شهیدایی تو
 مهستو مهخمووری نه بهد بوو ، تازه دنپای بۆچی په
 هر کهسه یه ک دفعه بینی نه رگسی شهملایی تو
 هر وه کو مهجنون به دهردی عشق هرداو هرد نه کهم
 پایي هۆشم وا له قهیدی بهرجهمی له یلایی تو
 ئینتیظارم بۆ جهمالی پر کهمالی دولبهریت
 دل وه کو بهروانه په بۆ نهو سهرو سیمایی تو
 په ونهقی بازاری دین بووی تهی شههی دنیاوو دین
 وا ههموو حهیران و ماتین بۆ روخی زینایی تو
 تمختی شاهان سهرنگوون بوون ، رۆژلیان لیج بوو به شهه
 کهر له کهعبه هه لکرا هر نهو دهمه نالایی تو
 تۆی شهفاعت خواهی عالم تهی شههی والا مهقام
 نه نیباوو نهولیا ، گشت ناظری ده رگایی تو
 نهو نه لی یا ره بیبی نهفسی ، تۆیش نه فهرمووی « امنی »
 چونکه مهولای عالمی ، عالم ههموو مهولایی تو
 تۆ نه بی چبکه یین له مخشه بهم ههموو عضیانه وه
 هر هیوادارین به تۆ لین خوش بییت مهولایی تو
 یا رسول الله ده خیلتم بم له هاوارمان وه ره
 رۆحو جانمان بی فیدایی خپکی ژیری پایي تو
 هر ده لوورینتی [ویصالی] وه ک سهگی ون بوو له خیل
 بانگی که بۆ خوا که شاید بیتته وه ده رگایی تو

لهلی و کون

تمختی شاهان سهرنگوون بوون ، رۆژلیان لیج بوو به شهه
 کهر له کهعبه هه لکرا هر نهو دهمه نالایی تو

آست
 آست
 آست
 آست

آست
 آست
 آست
 آست

چاهه كئاسی لایبیت

- ۶۳ -

یا رسول الله بیه‌خشه ، تو گوناهم ، مه‌مه‌که ده‌ر
 توژی په‌ناهی موذنیبانو شافیعی ذه‌نبی کیبه‌ر
 شافیعی روژی قیامو دافیعی یو گشت نه‌له‌م
 مه‌ر له سایه‌ی لوطفی تو مه‌غفوور ده‌یج ذه‌نبی به‌شهر
 غه‌رقی به‌حری مه‌عصیبت بووم به‌ دائیم دل‌ه‌زین
 مه‌ر نه‌توژی پشتو په‌ناهم روژی پر خه‌وفو خه‌طه‌ر
 مه‌ر نه‌توژی شاهی دوو که‌ونه‌ینو ره‌نیسی نه‌نبیا
 توژی موطاعی ناسمانو هم نه‌تقیای خه‌یروول به‌شهر
 جیره‌ئیل هاتوو که‌ فرمووی مه‌لسه نه‌مشه‌و ده‌عوته
 نه‌ی له فه‌یضرو ئیلتیفاتت هاته کوفتوگو که‌جه‌ر
 باعیشی حویبی نه‌تو بوو مه‌ردوو. دونیا دانرا
 نه‌ی له شهمعی روویی تو رووناک بووه شهمسو قه‌مه‌ر(۱)
 مه‌نبه‌عی صیدقو عدالت ، صاحیبی وه‌حیو کیتاب
 مه‌عه‌ذنی عیلمو که‌یاثو صاحیبی فه‌تجی ظه‌فر
 مه‌ر نه‌توژی سه‌رداری عالم صاحیبی تاجو بو‌زراق
 رووسیاهم ، پر گوناهم ، مه‌رحمه‌ت که ، یه‌ک نه‌ظه‌ر
 نه‌ی ره‌سوولی فیرقه‌ته‌ینو صاحیبی ته‌ختو عه‌لم

استاد
 محترم
 استاد
 محترم

محترم
 محترم

(۱) ئیشاره‌ته به‌ هه‌دینتیکی قودسی که‌ خوا فرموویته‌ی [لولاک لولاه‌ لا خلقت الافلاک] واته نه‌که‌ر له‌ به‌ر تو نه‌بوایه نه‌ی محمد ناسمانه‌کانر زه‌ویم دروست نه‌ نه‌کرد ، که‌واته محمد (درخ) هۆیه بو دروست بوونی دونیا له‌ لایهن خوداوه .

محترم

په نښت يې نومته تۆم ليره كه وتووم دهر به دهر
سه ييدى به طحاوو به تريب ، واسيطه ي عزيزى زمين
صاحبي غيلمانو حورو ، شارى شه هدر شه كه (۲)
ئى زه سوولى نينسو جينو چشمه ي جودو سه خاه
وا له نه لطافى عه ميمت گشت عالم به هره وه

واسيطه ي مه نسووخى دينى نه بياوو مورسه لين

ئى به فته تى تىخ بوو دينى حق بوو موسته قهر
صوره تى مه رووى تۆو نايه يى (الم نشرح لك)
موعجزه ي پاكي نه تۆ بوو هاته خدمت تۆ شه جهر
ئى به تىنى نه صره تى تۆ [لات و عوززا] صد له ته
مونبىنى دينى حقيقت ، دوشمنى دينى كه فهر

موقته دايى خاصو عامى ناسانر هم زمين

واسيطه ي مه غفورى ذه نبى نادمو (ام البشر)

خاكي به ريتت سورمه به بۆ چاوى من (يا مصطفى)

به ك نيگامى ئيلتيفاتت دافيعه بۆ گشت كه دهر

بم به قوربانى عه لى و عثمانى [ذى النورين] ي تۆ

خۆم به قوربانى سه گى ده رگامى نه بوو به كرو عومه ر

يا محمد (ص) ، خۆ محمد عاشقى پلوى تۆ بووه

كه ر چى ظاهير دووره لاکين باطينه ن دل دهر حاضره ر

(۲) شه هدر :- هه نگوين .

له ساسی له یلانی دا - نو د یوانی له یلانی نووستر
 جامه ۱۷ - ۱۸ - جامه ۱۷

ویصالی له پارچه شعره دا ستایشی کوره و شعرو کی هموود
 نهولیاکانی کردوه که شیخ عه بدولقادی که یلانی به (قدس سره) ، وا باوه
 که هم زاته پنی له سدر شانی هموو نهولیاکانه وه بهم شیوه یه باسی
 لیوه کراوه :- [القندیل النورانی ، والفوت الصمدانی ، باز الله الاشیب
 ابی محمد محی الدین ، المتصرف فی ماته کالمتصرف فی حیاته ، شیخ الجن
 والانس ۰۰] ، ته نانت له پاش وه فاتیشی ناوو شعوره تی کوره ترو به ریتر
 بووه ، مهزازگهی پیروزی که له بهغدا یه تا ئیستاش له هموو لایه کی دنیاوه
 به دلکی پاکو یج کرده وه دینه خزمه تی بۆ زیارت کردنی ۰۰ ویصالیش
 وکک نهو دل پاکانه ، به پارچه شیعیکی جوان باسی نه کواو لسی
 نه پاریتمووه نه لیت :-

جامه ۱۷
 شاه یلانی

نو د یوانی له یلانی نووستر
 له ساسی له یلانی دا

منم عه بدی ذلیلی تو ، مهدهد یا شاهی که یلانی
 له بۆ عالم دهلیلی تو ، مهدهد یا شاهی که یلانی (۱)
 غولامی نه بروانی تو ، فیدای غونچه دهانی تو
 شه بانای نوسترانی تو ، مهدهد یا شاهی که یلانی (۲)
 فیدایی خادمانی تو ، هموو دم پاسه بانای تو

- (۱) مهدهد :- فریام کوه
- (۲) شه بانای :- شوانی
- نوستران :- حوستر

چو که لیبی ناستانی تۆم ، مه‌دهد یا شاهای گه‌یلانی (۳)

تویی نان یوسفی ثانی ، منم ئین پیری که نغانی

بۆیه وا بووم به بریانی ، مه‌دهد یا شاهای گه‌یلانی

ئه‌بر بۆ تۆ ده‌نائینتی ، به‌دائیم ئه‌شک ده‌رژینتی

مه‌له‌ک بۆ تۆ ده‌هارینتی ، مه‌دهد یا شاهای گه‌یلانی

غهریقی به‌حری عصیانم ، ئه‌سیری به‌ندی هه‌جرانم

که چاکی تیغی حیرمانم ، مه‌دهد یا شاهای گه‌یلانی

نیازی قلبی مه‌جنوونی ، ده‌وایی مه‌ردی مه‌جزوونی

چراغی ده‌شتی هاموونی ، مه‌دهد یا شاهای گه‌یلانی

ن

هه‌سوان

غهریبی موکلی ئالانم ، به‌شیتوی ماهی تابانم
به‌سانی شێخی سه‌نعانم ، مه‌دهد یا شاهای گه‌یلانی

هه‌سوان

له‌حه‌سرت پرته‌وی ره‌نگت ، له‌بۆ سه‌روی قه‌دی شه‌نگت

که مردم بۆ سه‌دای چه‌نگت ، مه‌دهد یا شاهای گه‌یلانی

نه‌ماوه‌ راحتی جانم ، به‌جۆشه‌ تابی گریانم

حهریقی سه‌یقی زیندانم ، مه‌دهد یا شاهای گه‌یلانی

هه‌سوان

له‌حوسنا یوسفی ثانی ، تویی ئه‌ی نووری یه‌زدانی

تو هه‌م جانی هه‌ولجانانی ، مه‌دهد یا شاهای گه‌یلانی

یوسف

فیداتم ئه‌ی گوکی جیلان ، له‌بب تۆ چه‌شمه‌ی حه‌یوان

ده‌وا فه‌رموو دکلی بوریان ، مه‌دهد یا شاهای گه‌یلانی

(۳) پاسه‌یان :- پاسه‌وان .

چو :- وه‌کو .

که‌لب :- سه‌گ .

ناستان :- ده‌رگا ، به‌رده‌رگا .

ذهللی نهفس و شهیطانم ، که مهجوی زهنگی عصیانم
 وهدهرخه تیغی نیمانم ، مهدهد یا شاهمی که یلانی
 شوغاعی نووری رهحمانی ، حهبیبی غهونی نینسانی
 په نای جهمعی موریدانی ، مهدهد یا شاهمی که یلانی
 ره نیسی نهولیا ی دونیا ، ^{طوری} نهی ساکنی بهغدا ^{لالوکی}
 توچی شه معی شهبی یه لدا ، مهدهد یا شاهمی که یلانی (۴)
 عه نادیل بۆ گولی رووته ، له گهل گریه و فوغان جووته
 دلش بۆت مات و مه بهووته ، مهدهد یا شاهمی که یلانی (۵)
 (ویصالی) بۆ ویصالی تو . ده کا وه صفی که مالی تو
 چرای دینه جهمالی تو ، مهدهد یا شاهمی که یلانی

(۴) توچی :- وشه یه کی فارسی یه واته توچی .

• شهب :- شهو .

• یه لدا :- تاریک .

(۵) عه نادیل :- کوچی (عندلیب) ی عه ره بی یه ، واته بولبوله کان .

بهشی نایینی و همه جوریشم جیا کردۆتهوه بۆ ئەوی خوینەر زیاتر چیتۆی
 لێوەرگرتۆ و سیمای تیکەلو پیکەلی پتۆه دیار نەبێ . له هه‌مان کاتدا ئەگەر
 وشەیه‌کم بۆ ساغ نەبوو پتۆه یان کوراپتتۆه یان بۆ نووسین و وتن نەشیابین
 نیشارەتم بۆ کردووه بۆ ئەوی خوینە له دوو دلی پرزگاری بیتت . . .
 ئەوی پتۆیستە لێرەدا بیخەمه بەرچاو ئەوه‌یه که بۆ ساغ کردنەوی
 تەواوی دەستتۆوسەکان پشتم بە یەک سەرچاوه بەستۆوه ئەویش
 دەستخەتەکانی شاعیر خۆیەتی . چونکه مامۆستای خۆالی خۆش بوو کاتێی
 خۆی شیعەرەکانی بلاو نەتە کردووه . تەنانەت ئەگەر سەلیقە و زانایی خۆی
 نەبۆیە دوور نەبوو ئەو شیعرانەش بگەشتنایەتە دەستی ئێمە و ئەگەر تە
 بێ دەزبای لە ناوچوونەوه . تەمە له لایەکت . له لایەکی ترهوه ماوه‌یه‌کی زۆر
 ئەم دیوانە ئامادە‌ی چاپ کردن کراوه . واتە له سالی ١٩٧٦ هه‌وه تەواوم
 کردووه . بەلام کەلێن کۆسپۆ تەگەرە بوونە هۆی دواکەوتنی چاپ کردنی . . .
 لێرەدا بە پتۆیستی دەزانی سوباسی دەزگای پۆشنبیری و بلاو کردنەوی
 کوردی بگەم که ئەرکی چاپ کردنیان خستە ئەستۆی خۆیان . دیارە بەم
 کارەش خزمەتیکە . گەرەمی ئەدەبی کوردی یان کرد . . .

پلهو پایە‌ی شاعیریتی و یصالی :-

و یصالی یەکتیکە لهو شاعیرانە‌ی که لەسەر خوانی ئەدەبیاتی کلاسیکی
 زیابوو هەرگیز نە‌ی توانیوه خۆی له‌وان جیا بکاتۆه . له هه‌مان باخچه گۆلی
 چنیوه که ئەوان گۆلچینیان لێن کردووه . هەر لهو سەرچاوه‌یه ئاوی نۆشی
 کردووه که نالی و سالم و کوردی نۆشیان کردووه . سەرچاوه‌ی پۆشنبیری و
 خۆیتنە‌واری هەر هه‌مان سەرچاوه‌یه که ئەوان پیا‌یا پۆش‌تۆون و
 پێگەشتۆون . خاکو سرووشت هەر هه‌مان خاکو سروشتی ئەوان بووه .
 تەنانەت ئەو بارە کۆمە‌لایەتی و ئابووریە‌ی
 ئەمی تیا زیابوو هەر هه‌مان باری ئەوان بووو
 گۆرانکاری یەکی ئەوتۆ‌ی بەسەرا نەهاتۆه . کهواتە چۆن پێرەوو پێچگە‌ی
 ئەوان بەر ئەدا ؟ چۆن ناکەوتنە زێر کارتێن کردنی بەر هه‌مه‌کانیانۆه .
 چۆن لەسەر خوانی ئەوان نە‌زیابوو ؟ ئەمەش دیارە‌یه‌کی سرووشتی یە
 نسیبەت جیهانی ئەدەبو شیعەرەوه . کهم شاعیر هە‌یه نەگەوتنە زێر
 کارتێن کردنی شاعیرانی پێش خۆی . یان هاوچەرە‌گە‌ی .
 ئەگەر بە وردی له شیعەرەکانی وردبینە‌وه . بچینه‌ بنسچ و بناوانیانۆه
 ئەگەر نە‌ی پاستی بە‌ی که بلێین و یصالی یەکتیکە لهو شاعیرانە‌ی به ئاسانی
 ئەچیتتە پێزی شاعیرە کلاسیکی بە‌گانه‌وه . وه له شیعەر و تن‌دا دانه‌ماوه . به

سیر
چاهى ناسى عالم ۲۶

يا رسول الله به قوربانى قدمت بن جيسم و جان
پرتهوى پوخسارى پاكت ، شوغله بهخشايى جيهان
سهروى بوستانى نيرهم ، خواره له گهل بالاى تو

پيشكى باغى پرووى تۆيه ، دم به دم ره وضه جيهان

ذهر په به كى قدرى تۆيه ره فعهتى عرشى عظيم
به ره يابى نوورى تۆيه ميهرى نمرضو ناسمان

گر به ميزانى ته قابول بيتو سهنجيده بكى

وهك هه شيشيكيه له گهل تو قدرى عالم بن گومان

سهروه را تۆي باعيسى نيجادى عالم (لا جرم)

هر نه تۆي مهجوروبى قهلبو ذاتى حه بى لامه كان

قبيله بى نومىدى عالم تاجى فرقى نه نبيا

شهسوارى [ليلة الاسرى] نه تۆي فخرى زه مان

مهعدنه بى صيدقو صهفا ، نهى مهنبه عو عه بى وهفا

رافيمى جهورو جهفا ، گولبه بى بوستانى جان

مه خزنه بى عيلم و حه يانو كوهى غوفرانى خودا

صاحيتى صيدقو عدالته ره هه نومايى گومره هان

من له هاموونى ضلالهت گومره هم بوره انى دين

مولته فيت به شاهى عالم پيتم نيشانده روى نمان

من موقيمى ناستانم بو گولى نه ندامى تو

بمده روى عطرى هيدايت باعيسى بوى گولان

من غريقى چاهى فيسقم تۆي عه زيزى مبصرى دين

سلسله
محدث حضرت

محدث حضرت
محدث حضرت

گهل
ابو جعفر
ابو جعفر

من نه خوشی دهردی عه شقم تۆی طه بیبی حال زان
 غیره تی چۆرگانی خۆت بیکه به تمعوینی ملم
 نهك له ناكاو بیفرینن دوشمنم شاتی ئیمان
 کهر نه تو مه یلت ببن نابم له جهننهت بن نصیب
 په هه نو ماییم که به فهضلی خۆت به فیردهوسی جینان
 دل برینداره به تیری حسرهت و دهردو ته له م
 کهی ده بن دهرمانی کهی نهی دافیعی دهردو غه مان
 پادشاهی مولکی دین ، سولطانی تهختی کبیریا
 مولته فیت به بۆ پدعییهت وه قتی ذیللهت نه لئه مان
 یا رسول الله ده خیلته بم بۆ وه قتی قه بضی رۆح
 عه سکه ری لوطفت موهه ییا که له بۆ ده فعی غه مان
 یا رسول الله له دهرگاهت فه قیریکم ذه لیل
 مه مکه بن به هره له ره حمت ، پادشاهی ئینسو جان
 یا (نه بی) تو خۆت ده زانی دوشمنی شه یطانو نه فس
 هه ردوو دائیم حاضر بن بۆ غاره تی دینو ئیمان
 کهر نه بی حاضر به یه ک له حظه ده کهن تالانی دین
 چۆن ده بن فاربخ ببن له منی فه قیری بن زوبان
 یا رسول الله نه وا که وتوو مه ژیر باری گونا ه
 ده ست گیریم که که ههستم ، ده ست گیری موئمینان
 بن له هاوارم غیورگی دین بۆ وه قتی سائیلان
 تا بلتیم [الله] به کتیکه ، بن شه ریکو بن مه کان
 نهو ده مه مردوو به رووتی دینه مه یداننی حضور
 دهستی من دامانی تو ، نه مکهی ذه لیلی طاغیان
 هه ر نه تو ی ناظیر له بۆ نوممهت له ژیر سایه ی خودا

استقامت
 استقامت

غيرهتت ظاهر بکه پوچم فيدات بو موذنيان
مه لجه نو مه نوا ني به لهو وه قته دا غه يري ته تو
مه رحه مهت فهرموو له بو من ته ي شه فيمي عاصيان
كه مر مده دكاريم نه كه ي قوربان له ديواني جهزا
بن وه سيله داده مينم ميثل ي بزني بن شه بان
يا رسول الله (ويصالي) به نده يه كي رووسيا
يحي ني به تو يشه ي قيامهت غه يري گريانو فوغان

ئاسا كارو عالی
 غه ریم سا خودا ره حمیتک
 ۲۵ بئیر - ۶۶ -
 چامی عالی
 ۴۰

والا من

ئه سیری چهرخی دهورانم ، غه ریم سا خودا ره حمیتک
 ذه لیلی مولکی به لخوانم ، غه ریم سا خودا ره حمیتک
 ئه گهر چی ده شته که ی به لخوان هه موو باغانه له کن من
 به بئ گول ماتو هه یرانم ، غه ریم سا خودا ره حمیتک
 ستاره ی به ختی من جانا یه قین که وتوو ته تاریکی
 که ئیستا جوغدی به لخوانم ، غه ریم سا خودا ره حمیتک
 ئه و نند داموو گریاوم ، سه راپا غه رقی خو پیناوم
 نه ماوه نووری چاوانم ، غه ریم سا خودا ره حمیتک
 به شتیوی عه شقی یارانم ، میثالی شیخی سه نعانم
 ره فیقی وه حشو و طه یرانم ، غه ریم سا خودا ره حمیتک
 سه جابی په رده یی هه جران ، له من پۆشی روخی جانا
 به بئ رووی ماهی تابانم ، غه ریم سا خودا ره حمیتک
 به دن وه ک قه قنسس لی هاتوو ، خانوویی سه یره کهم سووتا
 سه رووری وه صلی خووبانم ، غه ریم سا خودا ره حمیتک
 به یادی سه ره صری هه جران ، منی میخنه ته ده ی هه جره ت
 نه ما شه معی شه بستانم ، غه ریم سا خودا ره حمیتک
 عه جبه مه ستوو رو بیمارم ، له به لخوانا به بئ هه مده م
 به دل موحتاجی لوقمانم ، غه ریم سا خودا ره حمیتک
 عیلاجم زه حمه ته بکری ، نه جاتم بئ له ته نهایی
 خودا تۆی دهردی دهرمانم ، غه ریم سا خودا ره حمیتک
 به بئ کهس لی ره دانیشتووم ، هه تیو ئاسا هه موو وه قتی

سه نان سه نان

سه نان

حاجی عالی بابی ۲۵

له بهر دهرک و له نه یوانم ، غهرییم سا خودا ره حمیتک
 خودا کوا راحتنی جانم ؟ ، له بق کوی پوچی نازانم
 هموو دم زاروو گریانم ، غهرییم سا خودا ره حمیتک
 به تنها من له بهلخوانا خهریکی شوغلی جانانم
 خوراکی میشه ریشکانم ، غهرییم سا خودا ره حمیتک
 به بین دیداری همزه ناغا نه ماوه عیش و نه حوالم
 همیشه هه ره له کیتوانم ، غهرییم سا خودا ره حمیتک
 له چنگی دتوی فیرقه تادا ، له چنگ شاهینتی میحنه تادا
 شکستو خوارو بوریانم ، غهرییم سا خودا ره حمیتک
 له گه له دهردو بهریشانی ، وه کو به عقوبتی که نمانی
 موقیمی کونجی نه حزانم ، غهرییم سا خودا ره حمیتک
 له نیو وادی غمی دوری ، له نیو هاموونی مه هجووری
 سه راسیمه و بهریشانم ، غهرییم سا خودا ره حمیتک
 له کتوی بیستوونی غم ، له دهس چوو پوچی شیرینم
 قهیلی زالی حیرمانم ، غهرییم سا خودا ره حمیتک
 نیلاهی قهریه کهی بهلخوان به زوودی خویش و ناواکه
 به بین هه مدهم به نه فغانیم ، غهرییم سا خودا ره حمیتک
 خودا و نندا غه ضب بگری له ئینگلیزو له ئینگلیزی
 که هه ردوو بوونه شهیطانم ، غهرییم سا خودا ره حمیتک (۱)
 میثالی نهفس و شهیطانن ، که هه ردوو ره هزه نی دینن
 له هه ردو هارو عصیانم ، غهرییم سا خودا ره حمیتک (۲)

عقوب
 شیرین و مسو
 هه کوی مسو
 هه کوی مسو

مسو
 شیرین
 مسو

(۱) ئینگلیز :- نه وانهی ئینگلیزن

ئینگلیزی :- نمو که سانهی داروده ستهی ئینگلیز بوون

(۲) ره هزه ن :- ری گز ، جهرده

نه گهرچی پرویره شو عاصیم ، خودا تۆبه به شیمانم
نه گهرچی شیتتو نادانم ، غهریبم سا خودا په حمیتک
دلا تۆ ته رکمی دونیا که ، ده من یادی [بیارا] که
نوه نومیدی غوفرانم ، غهریبم سا خودا په حمیتک (۳)
(ویصالی) مزده بین یاران ، نزیکه بیته وه به لخوان
شوکر دلشادی قورئانم ، غهریبم سا خودا په حمیتک

---

(۳) بیارا: - بیاره ، له شوینی خوی دا به درژیوی باسم لیه کردوه .

عالمی عرفانی ۱۳۳۱
 عالمی عرفانی = بحری عرفان
 عالمی باکھور سید ۶۷ - تابان

موحہ قفقہ بوو له عالم دا وەرن یاران به مەردانە
 شەھی عەبدولکەریم نائیب مەنابی پیری گەیلانە
 دلی عالم مونه وەر بوو به دەنگی کۆسی ئیرشادی
 نیلامی بەر قەراری کە ی له بۆ ئەم گشت مەردانە
 (بھمد الله) طەریقە ی قادری ئەمرۆ به لوطفی ئەو
 بوو ئەحیا به یەک دەفعە موقابیل رەسمی جارانە
 عەجائب مورشیدی چاکە ، له ئەفکاری بەدی پاکە
 له قسە ی خەلق ی بێ پاکە ، غەریق ی بحری عرفانە
 به خووبی یوسفی ثانی . به هیمەت قوطبی رەببانی
 لە لای جەھرو نیهانی وەکو یەک مەر نومایانە

کۆل

سەخاوت حاتەمی طائی ، شوجاعەت خالیدی غازی
 به حکیمەت ئیبنو سینایی ، فصاحت شوبھی سەحبانە (۱)
 له صیدقا میثلی صددیقە ، له عەدلا ئیبنی خەططابە
 له عیلمای شیری کەرارە ، له حیلما شوبھی عوثمانە
 عموومەن پیری ئەم وەقتە له ئیرشادی پەریشانن
 کە عالم وا به یەک دەفعە بوون مەجنووبو دێوانە
 کەسێ مەعلوولە ئەمرۆ کە بچیتە ژێر کەمەندی ئەو
 کە لوطفی ئەو له بۆ دەردی گونەم دەرمانی لوقمانە
 بریقە ی بەرقی ئیرشادی هەلی گیرسان سیراجەددین

- (۱) خالیدی غازی :- مەبەستی خالیدی کوری وەلینە .
 سەحبان :- زمان پاراوێکی ناوداری عەرەب بوو .

به ته‌ئیری هه‌دشی ئه‌و هه‌موو عالمه‌م موسلمانه
له‌ دونیا مورشییدی کامیل ئه‌وه‌ بۆ‌ هه‌ر مه‌ر موشکیل
ئه‌وه‌ لوقمانی ده‌ردی دل گوکی قیرده‌وسی ریضوانه
عه‌صای لوطفی ده‌کا شه‌ققی یه‌می عوصیان له‌ بۆ‌ خه‌لقی
خۆتان راهی کهن ئه‌ی عالم له‌ نێو ئه‌م به‌حری نسیانه
چ حاجه‌ت تۆ به‌یانی که‌ی ویه‌صالی فه‌ضلی ئه‌و شیخه
دیاره‌ که‌شفی ئه‌و پیره‌ وه‌کو خورشیدی تابانه

بہشی پینج خستہ کی

سه لیلیقو توانا بووه . ته ناهنت له پرووی په پیره وی کردنی کیشرو سه رواوه . په پیره وی هه مان . پیره وی کردووه که نه وان له ساری پویشتون . له پرووی ناوهرۆکوو شیتوه پشه وه . نهی توانیوه له ناوهرۆکوو شیتوه شیبری کاشیکی دورر بکهنویته وه . له پرووی ناوهرۆکوو شیبری دلهداری . نیشتمان په روه ری . نایینی . پارانه وه . ستایشرو پیاهه لدان . باسی دیمه نه جوانه کانی کوردستان . نامه و نامه کاری . مونسه بات . جار جارهش گلپرو داشۆرینو . گه لیکي تری داناوه . له پرووی دهر برینو شیتوه پشه وه وشه ییگانه ی زۆر به کار هیناوه . به تاییه تی په نای بردۆته بهر وشه ی عه ره بیرو فارسی . نه کهر چی نه مه له نرخ و پله و پایه ی شاعیریتی که م ناکاته وه . چونکه وه ک له پيشنه وه وتم و یصالی شاعیریتی کلاسیکی به . وه هه موو خوینده وار یکش نه زانی که کلاسیکی واتای چی نه به خشیت . . .

دهرباره ی پله و پایه ی شاعیریتی تم شاعیره . جار یکیمان له گه ل مامۆستای شاره زاو ناسراو . مامۆستا مه سموود محهمه دا . گفتو گو مان نه کرد . (بچ گومان چاوی به دیوانه که کهوتبوو که ماوه یه ک له کۆری زانیاری کوردی بو) . وتم مامۆستا چۆن تم شاعیره هه ل نه سه نکینسی وه چۆنی لڼ تن نه گه یت ؟ له وه لامدا وتی : - و یصالی په کیتکه له و شاعیرانه ی له ناو لیسته ی شاعیره کلاسیکیه کاندای جینی بۆ گراوه ته وه . وه پله ی سینه یی له پرووی پله کانی شاعیریتی به وه نه دریتین . واته له پاشی پله ی په که مو دووه مه وه دیت . نه مهش نه وه دهر نه خا که گومان له وه ناکرتی که و یصالی شاعیریتی بووه وه ک شاعیره کانی تر . . . ته ناهنت له هه نه مق شیعا هه نکاوی که وری بۆ پيشنه وه ناوه .

مه بهسته کانی و یصالی له شیعا چی بووه ؟

نه کهر گه شتییک به زیانو بهرهمی تم شاعیره دا بگه ین . به ئاسانی بۆمان دهر نه کهوتی که سه چاوی ئیلهامی شیبری له چی به وه ساری هه لداوه ؟ وه چ شتییک بالی پیوه ناوه شیعا بلن راسته شیعا دانان به هر به کی تاییه تی به له پال سه لیلیقو توانا و شاره زاوی دا به لام نه مانه به نه نیا نابنه که رسته ی تهاوی شیعا به لکو پتویستی به چه نه پال پیوه نه یکی تر هه به له وا نه : - رووداوو کاره سات . سوژی دلهداری . دیمه نی جیا جیانی کومه لایه تی . زیانی تاییه تی و زیانی گشتی نه ته وه . ناتهاوای په کانی کولمهل له که لڼ رووه وه . بیری نایینی و خوا به رستی . . . . وه گه لیکي تر . لیره دا

Handwritten scribbles and symbols, possibly including the word "BANK" and other illegible marks.

وه کو له پیشه کی تم دیوانه دا له وه دوام که و یصالی که وتوته ژیر
 کارتین گردنی شاعیره کونه کانه وه ، به تاییه تی کوردی ، نالی ، مهوی ،
 تایر به گی جاف ، زیور ، وه تم دیارده یه به ناشکرا له شاعره کانی
 دیاره ، ته نانه له رووی کیش و سهروا و ناوه رو کیشه وه تم کاره ش
 زور شتیکی سرووشتی و تاسایی به ، چونکه و یصالی له سه ز خوانی نه وان
 چه شهی شیعی و داهیتانی نه ده بی پهری سه ندوه و هاوبه شی
 خوانه که یانی کردوه ، به بیج نه و خوانه نه زیاره و نارامی نه گرتوه ،
 خوی به سهرکه وتوو نه زانیوه ، وه له جاپو خرمه نی نه وان دا گوتی چنیوه و
 خه ریکی خاکه رو بووه ، ته ممش زیاتر په ونه قی داوه به شاعره کانی ، پله و
 بایه کی تریان پی به خشیوه ، بویه شاعیر شیعی گه لئ له و شاعیرانه ی
 ته خمیس کردوه ، ته نانه هه ندی له و شاعیرانه ی که کم ناسراون و
 شیعی شیان که و بهرت و بلاوه ، دیسانه وه و یصالی شیعی ته خمیس
 کردون که له شوینی خوی دا ئیشاره تم بو کردوه . .

بسم الله الرحمن الرحيم

- ٦٨ -

ته خمیسی (ویصالی) له سهر کهلامی (زیوهر) (١)

تهی یاری نازه نینم وهی سهرووی گولستانم
په حمن بکه به حالم ، تۆی نووری چاوه کانم
شه یهایی زولفی خاری تورکی برۆو که مانم
به سراوی پراوی چاوی شوختیکی نهوجه وانم
گیراوی حهلقه داوی سه ییادی عاشقانم

چارۆکه سپی دووباده ، لا لهم تۆرانه لاده
بهس عومری من به باده ، بمشیله حاجی زاده

★ ★ ★

به روانه حالی زارم ، تهی یاری سه پرو که شتم
به باری دووری لیتوت هه متایی قهوسه کوشتم

زیوهر

(١) زیوهر :- ناوی (عهبدووللای کوری محهمدی کوری مهلا په سووله) ،
له سالی ١٨٧٥ز له شاری سوله یمانی هاتۆته دنیاوهو له ١٠-١١-١٩٤٨
ههر له سوله یمانی کوچی دواپی کردووهو له گردی سه یوان به خاک
سپیرراوه ، بۆ یه کهم جار به شیک له دیوانه کهی له لایهن کتیبخانهی
کهلاویژهوه له ١٩٥٧دا بلاو کراوه تهوه ، شایه نی باسه بۆ جاری دووم
تهواوی دیوانه کهی له لایهن ساغ که ره وهی ئهم دیوانه وه ئاماده ی چاپ
کراوه و مامۆستا محهمدی مهلا کهریم به سه ریا ئه چیتسه وه بووه به
برۆزه یه کی دوو قۆلی ههردوولا .

گاهن مه کینی مه سجید ، گاهن له نیو که نشتم (۲)
زه لیلی له یلی بن مه یل ، مه جنوونی کوهو ده شتم
بن یارو کاروبارم ، ره فبقی وه حشیانم

۲

چارۆ که سپی هه زوی لار ، گهردن به زوی قهه چنار
کولمت بیته ماچی کهم ، بۆ ده فعی دهردو نازار

★ ★ ★

نه فرینه لهم گولینه و مانه ندی ئاهوویی سل
نالینه که سبو کارم وه ک عه نده لیبی سه رچل
سو و تاوه مورغی رۆحم به نازی شه می دوو گول
تکا ، شکا به جاری ، شه رابو شیشه می دل
ئه سراری مه خفیاتم ، که وتۆته سه ر زوبانم

۳

گراس که تانی چینی ، قابیل به مه لپه رینی
وه ک شه می مه جلیس ئارا شیرین و نازه نینی

★ ★ ★

مه نواره هاوهووی من ، بنواره سفتو سووی من
مه نواره وای ووی من ، بنواره ره سم و خوی من
به ماچی له علی لیوت ، به ریته گفتو گوی من
مه نواره جستو جوی من ، بنواره گفتو گوی من
شیرینه قیل و قالم ، مه دداحی دولپه رانم

ئه می شاهیدی دل ئارام ، نه رمۆله و ناسک ئه ندام

(۲) که نشتم :- که نیسه .

بین شەوقی شەمعی رووی تۆ ، بەک لەحظە نیمە ئازام

مەشغوولی دەنگی [تارو میزمارو سازو چەنگم] (۱)
مەخمووری جامی لیتی موغ بەچەیی فەرەنگم
کوژراوی تیغی ئەبرۆو موزگانی وەك خەدەنگم
من بەستی دەستی شەستی چاو مەستی دیدە شەنگم
موحتاجی باجی ماچی روومەت گولی جنیانم

۵

ئەی ئەونیهالی چینی ، مانەندی عیبتی
لە باغی ئارەزوودا وەك شاهی خۆش نشینی

ئەو حۆرە بیکرە تازە ، سوڵطانی تەختی تازە (۲)
تاراجی عەقل و دینە ، بین رەحم و بین نیازە (۳)
شاھیتینی چاوی تیژی بۆ حەملە شوبھی بازە (۴)
هەمیشە حیلە بازە ، جارجارە دڵنەوازە
گامی لەسەر زەمینم ، گامی لە ئاسمانم

۹

ئەی لوعبەتی یەمانی ، غولامی تۆم ئەزانی
دەستم لەمەل کە جارێ ، تۆ یارەکەیی خۆمانی

- (۲) وشەتی ناو کەوانەکان ناوی ئامیتری موسیقان .
- (۳) بیکر :- کچ ، ئافرەتی شووی نەکردین .
- (۴) تاراج :- تالان .
- (۵) حەملە :- هەلمەت .
- شوبھی :- وەکو .

نهخوشو مهستم نهی یار ، هاتووم له بو زیارت
که چ نابین که عبه جارئی ، بیژی به من که فارت
دهرمانی دهردی دل که تا کهی جه فاو مهارت
دل بوته (بوته) بو تو ، پر نارو پر حرارت (۶)
فهوتاوه دل نهویستا خریکی حیفظی جانم

سهرپوش که تانی بانه ، هرچند که چاوت حوانه
لوطفت بیی که جارئی ، نهحوالی من بزانه

(۶) بوته :- بوتهی یه کهم واته :- بووه به ، بووهی دووه شو کاسهیهی
کهرم نه کرئی و نالتوونی تیا نه توینریتنموه .

سنگینه کله

- ۶۹ -

ئەي دولبەري جيناني ، غەمخوارو مېهرەباني
مەحجوبوي قامەني تۆن ، ھەموو سەرروي پەواني
فەرھادو خوسرەوت کوشت بە يەك غەمزە نيھاني
چونكە تەصويري كيشاي . نەققاشي ئاسماني
لە حوسني نەقشي نەبرۆت ، حەيران و ماتەماني
برۆ تاكو مەمك جوت ، شەوورۆژ كەوتومە دووت
فیدایی نازی چاوت عیراق و شام و بیرووت

★ ★ ★

ئەي ليو نەباتي ميصري ، ددان برنجي صدری (۱)
نەختەر مېثالە چاوت ، بە روو مانەندی بەدری
بۆ جەزنی پۆری عوششاق ، ھەرۆك شەھین و صەقري
بە ماری تاري زولفت ، ریی ماچی عاشق نەگری
نەختن عدالەتت ببی ، بەسیه گەر موسلمانى
بشتین شلی سابلانغی ، مەمکت سیوی مەراغی
ھەرچەند كە سینە باغی ، بوچ وا لە من بە داغی

★ ★ ★

دل باری کرد بە جارێ ، لە عشقی نازدارێ
تازە ئیسراحت نەما ، بۆ من لە هیچ دیارێ (۲)
(۱) نەباتي ميصري :- مادەيەكي رەنگك شووشەيە وەك گلۆ شەكري ورد
وايە ، بۆ نەخۆشي بەكار نەھيتنرۆ .
(۲) دیارێ :- نیشتمانی ، ولاتی .

نهووی پتویسته بوتری ئهوه به که به کم سهراوهی ئیلهامی و یصالی سۆزو
 ههواى عشق بوو کاری کرده سهر دهروونی به جۆشی ، هه ره لهو کاتهوه
 عاشقی نازدارچ بوو نهی توانی بهین شیعر دانان بۆی ، چونکه به شیعر
 دهروونی به جۆشی دانه مرکاندهوه ، به شیعر داخوازیه کانی بۆ نهاته دی ،
 به لێ ههرواش بوو ههروهک له پیتشهوهی نهم دیوانه دا باسم لیتوه کردووه ،
 له لایه کی ترهوه ناشنایهتی و یصالی له کهل به رهه می شاعیرانی وه کو
 [سهعدی ، نیظامی ، نهوهری] و موتالا کردنیان ، کاریکی که وره یان کسره
 سهر ههستو دهروونی ، له لایه کی تریشهوه له پال شاعیرانی بیتگانه دا ،
 پۆلی شاعیرانی سهردهمی بابانیه کان [نالی ، سالم ، کوردی] و دواى
 نهوانیش له پۆلی شاعیره بیتگانه کان که متر نه بوو ، نه نانهت که لێ شیعرى
 ههیه راسته و خۆ له شیعرى نهوان نه چیت که له شویتى خۆی دا ئیشاره تم بۆ
 کردووه ، جگه له مانهش باری ژيانى تايهتسى شاعیرو ئالۆزی ژيانى
 که رهسته به کی گهروه به نرخ بوون بۆ شیعره کانی . .

شاعیری نهم داستانه له پال دلدارى دا ، نه تهوهو خاکه که ی فهرامۆش
 نه کردووه ، نامۆزکاری پۆله کانی کهل نه کات که هه موویان به یهک دل
 یهک گیان ههول بهن بۆ خزمهت کردنی نهم خاکه پاکه جوانه ، داوايان لێ
 نه کات به دل به گیان بیباریزن ، نه زانین به فووتین تاکو شارستانیهتسى
 پیتشکهوئ ، چونکه به خویندن ولات پیتش نه کهوئ زانست و زانیاری
 سهراوهی پیتشکهوتن ، داوا له پۆله کانی نه تهوه که ی نه کا که دوو دل
 کینه فرۆدن ، وه له م رووهوه که لێ دیمه نی سهرنج راکیتسه ری خستۆنه
 بهراچا . . داوايان لێ نه کات که یهک بخرن ، دهستی به کتر بهر نه دن چونکه

داگیر که به نه تهوهی به ککرتو و ناویرۆ ، داوايان لێ نه کات که هه موو
 لایهک ههول بهن بۆ خۆش گوزه رانسی و پیتشکهوتنى ولات و ئاوه دان
 گردنهوهی ، وه هه موو به نازادی بۆین . له پال دلدارى و نیشتمان به روه ری دا ،
 و یصالی که لێ شیعرى ئایینی هه به ، به تايهتسى پارانهوه له قابی خواى
 به روه ردگارا بۆ باران بارین ، بۆ لێ خۆش بوون ، بۆ به دی هیتانی مه راهه کانی
 دینی و دنیایی ، نهمه جگه له وهی به شیعرى ئایینی نامۆزکاری به کی زۆری
 پۆله کانی که له که ی کردووه که هه نامۆزکاری به کی نرخ و پایه به کی تايهتسى
 خۆی هه به ، هه ره له مو دای شیعرى ئایینی دا گه ره که به نهجه بۆ نهوه راکیتشم
 که و یصالی مه سهوویف نه بووه ، واته پیکه ی سۆفیکه ری نه گرتوه ته بهر .
 به لام به روه یه کی پتهوی پێ یان هه بووه ، وه هه رگیز ئینکازی نه کردوون .
 نه نانهت له هه ندێ شیعره ستایشی کردوون و دهستی ریزو جوان مه ردی خسته

سهريان ، كه نهمش نهمه نهمی تر سيمای شاعيريتی رازاوه تر کردووه .

یه کيکک له مه بهسته کانی تری شيعری نامو نامه کاری یه ، نهم دياره ده یه به ناشکرا له له بهرهمه کانی ره نکی داوه نهمه ، چ نامی دوستایه تی و ناشنايه تی ، چ نامی نامۆر کاری ، چ نامی داوا کاری ، چ نامی دلداري . . . ليره دا پيوسته شتيک هه یه له بيخمه بهرچاو ، هه چنده نهمه شتيکه په یوه ندى راسته و خۆی به شاعيره وه هه یه ، وه به هۆی باری ناتواوی نهمسای مه لای کونده کانه وه هه یه به لام باس نه کردنیشی جۆی خۆی نه یه . . . نهمیش نهمه یه له ويصالی که له نامی تهرخان کردووه بۆ هينانه دى داوا کاری و پيوستى و په رزه وندى خۆی ، به تايبه تی له چينسى (ناغا) کان ، که به لای منه وه (نهمه ر چى بۆ نهمه سردمه کارىکى ناسایى بو) ، نه نهمه بوايه نهمه نرخه ی پى بدانا يه ، چونکه چينى دهره به ک هه رده م کۆسپيکى گه وه بوون له رۆی پيشکه ونى کۆمه ل و لات دا . . . به لام نهمش نهمه ی پالی به شاعيره وه نابى ستايشيان بکا ، يان بلتين داوا کاريه کانسى بخاته به رده میان (پى دهمه لاتی شاعيره و دهمه لات داريتى) . نهمه دوو شت بوون دژ به یه کتر ، باری ژيانى تال و نهمه نجه ناچارى کردووه به و کساره هه لسييت . . .

ويصالی له پال نهم لايه نانه دا ، گرنگی به کسى گه وری داوه به پينچ خشته کى ، واته ته خميسى شيعری که له شاعيرانى کردووه وه ک :- ته خميس کردنى شيعری تايه به کى جاف ، شيعری زيور ، فانی ، وه فایى ، صادق . . . نهمه شى ره ونه قينکى تری داوه به شيعره کانسى ، شاعير له پال نهمه نانه دا گرنگى داوه به هه ندى رووداوى تايبه تی ژيانى خۆی وه ک [پى نه وتى ، کيرانى ويصالی به دهمستى ئينگليزه کان ، تووتن فرۆشتن ، نا کۆکى نيوان خۆی و چهند که ستيک ، چون بۆ سه ر ده عه وت ، باسى چایى ، که ليره دا شايسته به بيليم که م شاعير بووه وه ک ويصالی ناره زووى له (چا) بوويت ، وه له م رووه وه که له شيعری هه یه ، ته نانه ت (چا) يان (چایى) يه کيکه له و شتانه ی که به لای شاعيره وه زۆر گرنگ بووه ، وه ک چۆن نهمه ميزاد پى هه وا ناژى ، نا به و جۆره ش ويصالی بى (چایى) نه ژياوه ، وه هه ر دايشتن و مه جليسيک چایى تيا نه خورا بيته وه ويصالی زه وقى لى و نه رنه گرتووه و زۆر جاريش رووى تى نه کردووه . . . ته نانه ت زهمى مه جليسى پى چایى کردووه يه کيکک له و ديارده ناشکرا يانه ی له شيعره کانا دهره که ون نهمه یه که له زۆر شيعردا ، به شيوه به کى ناسان و پيکه نينسارى که له مه به ستي بيکلو هه روه ک له شيعری [له شکرى به دهمه زه بسى کيچ داو داواى دهرمانى مه لارى له مه محمود هه زار] دا ديارن ، شاعير له پال شيعری

کوردی دا گه لیک شیعریشی به زمانی فارسی هیه ، نیمه لیره دا نمان توانی
 بلاویان بکینه وه ، چونکه نهوی زیاتر به لای هموانه وه گرنگه شیعه
 کوردی به کانه که هه موو کوردزوبانیک لیری تی نه کار بهویبری یشتیاقه وه
 نه یخوینه وه ، جگه له مانه ش چهنه شیعیکی به عه ره سی هیه که له
 دیوانه دا به دی نه کریین ، نه گهرچی که میشن ، به لام ومان به باشن زانی
 بلاویان بکینه وه وه نه فوتین . . .

له پال نه مانه ش دا هه ندی جار نامه ی نو سراوی به که سیکا ناردوه بو
 دۆستیکی یان خوشه وستیکی یان هاوړی به کی تیایا به یانی داواکاریه کانسی
 کردوه ، که لیک جار له و نامانه دا داواکاری که سی و تاییه تی پۆزانه ی خو ی
 نیا نووسیوه وک له و نامانه ی که بو (مودیر ناحیه ی ماوه تی) ناردوه ، جار
 چاره ش به نیشانه یه ک دو مه به سستی پیکاره ، وه ک له و نامه یی بو
 (مه ئموور مه رکه زی شیوه که لی) ناردوه که هه م پیرۆزبایی یه هه م
 داواکاری تاییه تی خو یه تی . . . له هه ندی نامه ش دا [گله یی و ستایش و
 داواکاری] کۆ کردۆته وه وه ک له و نامه شیعیه ی بو خوالی خوش بوو شیخ
 له تیغی شیخ مه محمودی ناردوه ، له پال نه مانه دا نامه ی هه مه چه شته ی
 تریشی بو ئه م لاو ئه ولا ناردوه هه نیکیان نامه ی دلدارین واته غه زه لیانن . . .

به کورتی وصالی له هه موو ده رگایه کی شیعی داوه له هه موو
 باغه یه کی شیعی غونچه یه ک یان کولیکسی کردۆته وه ، دیوانه گهی
 نه لبوومیکي رازاوه یه له و کولانه ، وه وه ک له سه ره تاوه نیشاره تم بو کرد
 مه به سته گان و ناوه رۆکی شیعه گانی بریتی بوون له :

- ۱ - نیشتمان په روه ری .
- ۲ - غه زه لیات و دلداری .
- ۳ - نایینی .
- ۴ - ستایش و پیاوه لدان .
- ۵ . نامه و نامه کاری .
- ۶ - باسی سرووشنی کوردستان .
- ۷ - پینچ خشته کی .
- ۸ - شیعی هه مه جوړو هه مه رگه نگ .
- ۱ - باسی ژبانی تاییه تی پۆزانه و حمزوو ئاره زووه گانی .

ب - زبانی کومه لایه تی و باری نابووری .

ج - مونا سه بات .

د - په نندوناموژگاری .

ه - پارانه وودعا کردن .

ټه وی لیره دا پیوسته بیخه بهرچا له باره هه لویستی شاعیره وه
ټه وه په که له گه لږ شوین دا چاونه ترسی و نازایه تی خو ی دمرخستو وه و چی
له دلیا بو بیت و توو به تی و هیچ سلی نه کردو ته وه له وهی که ټو و ته په
یان ټو هه لویسته توو شی ناخو شی ټه کات ، له لایه کی تریشه وه (که ټه مه یان
ټه بیت بو تر ی) ټه وه په که دوو شتی دز به په کی له شینر ټیکدا یان دوو شیعرا
کو کردو ته وه که به لای منه وه ټه بوایه ته ټها په ټه لایه نی له دوو لایه نه بگرتایه .
په وینه کاتیک باسی لیژنه ی فحس کردنی توو تن ټه کات (ستایش بیان
ټه کات و دوایش لومه و ذه میان ټه کات) . که ټه مه نه ټه بوایه و ابیت و هه مو
خویند هوار ټکی هوشه ند تی ټه گا مه بستم له قسه په چنی په . . .
له کو تایی دا هیوادارم دیوانه کی و یصالی که لیتیک له کتیبخانه ی
کوردی پر بگانه وه و منیش بهم کاره بچکو له بهم خزمه تیکی ټه ده بی کوردی و
نه ته وه کهم کردین .

جمال محمد محمد محمد ټه مین

سلیمانی ۱۹۸۵

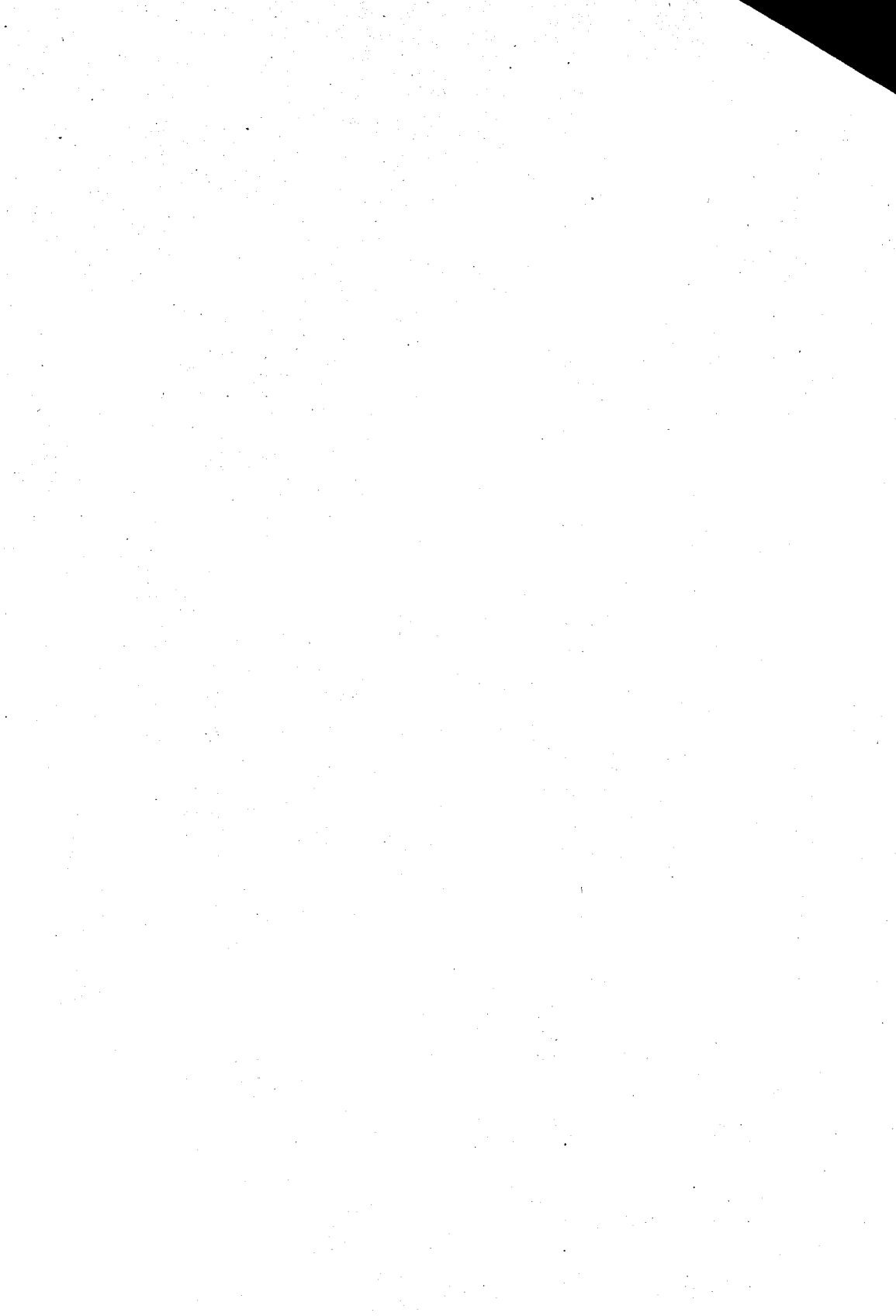
سوپاس نامه

ماوه چاره که سده یه ک زیاتر بوو ده ستنوو سه کانی خوا لئ خوش بوو ، شیخ محممه دی باو کم به بی ناز مابوونه وه ، چاره پروانسی ماموستایه کی لئ هاتووری وه ک ماموستا جه مال بووم که ناواتی باو کم و بنه ماله که مان بی نیته دی و دیده ی خوینهرانی نه توه که مان به شیعه جوانو پازاوه کانی بی گمش بگاته وه و دیوانه کهش له قورگی نه ههنگی فهوتانندن و له بیر چوونه وه بی نیته دهره وه ، ماموستای به ئەمەک و دلسۆز ئەو ئەرکه گرنگی خسته ئەستوی خویی و پاش ههول و تهقه لایه کی زۆر ده ستنوو سه کانی باو کم سی ساغ کرده وه . . به ناوی بنه ماله ی شاعیره وه سوپاسی ماموستا جه مال ئە کم که ماوه یه کی زۆر شهونخوونی کیشاو دیوانه که ی ناماده ی چاپ کردو هیوادارم وینه یان زیاد بی بو خزمتی ئە ده بی کوردیمان .

مهلا عه بدوللای کوری شیخ محممه دی قهره داغی

له جیاتی بنه ماله ی شاعیر

بهشی غزه‌لیات و دنداری

فصل اول

- ۱ -

رومن یاران تماشاکن له نهحوالی بهریشنام
عجایب زهردوو پهنجوروم له حسرهت نوآوری چاوانم
دلی میحنمت زهدم نهمرۆ به دهردی عشقوره فهوتا
مهگر تو بی به خیری خوت ، بیی جانا به لوقمان
برینم زۆر به ناسۆره ، ههتا نهمرم دهوای نایه
نهگر رحمت ههیه نهختن ، بده خۆراکی دهرمانم
ههتا ماوم له دنیادا ، نهمن شهرته له عشقی تو
نهیم غافل سهعاتن توش ، بکه رحمی به فوغانم
وهکو یاریکی موشفیق ، بین بیرسه جارن حالی من
نهزانی چون که من بۆ تو ، میثالی پیری کهنعانم
نهین جورمی نهمن چی بین ، به دوو زنجیری زولفانت
تهنافت خسته سهر ملی دلی مهئسوورو سولطانم
شهوو پۆژ من به غیری به کوللی نابینم هههههه
دهین یارهه ههتاگی وا ، موقیمی کونجی نهحزانم (۱)
که تو فهرموت وهره عهبدی منی مل کهج به پارهسته
دهسا فهرموو چیه جوکت ۰۹ نهمن وهک به نهمی زیندانم
له خهونی نهزدههای زولفت نیه ریئی کهنجی پوخسارت

(۱) کونجی نهحزان : - کونجی خهفتخانه

پیشکشه بهوانهئ : -

۱ - دتسۆزی وشهئ کوردین •

۲ - به هموو کوردیکئ دتسۆز لهم سهر زهمینه •

۳ - به گیانی پاکئ ویصالی •

جمال محاممد

۱۹۸۵

وره له ترسه پراهم که ، که توی موسایی عیرانم (۲)
مه‌تاعی صه‌بروؤ ارامم به به‌رقی هیجری تۆ سووتا
ده‌سا وا فه‌صلی ئی‌حسانه ، منیش واجیب به ئی‌حسانم
(ویصالی) بۆیه وه‌ک سائیل هه‌موو دهم وا له ده‌رگایه
ئه‌لێ هه‌ر چاکه‌ گه‌ر جارێ ، قبولم کا که ده‌ربانم (۳)

---

(۲) ئەم بەیتە ئاماژەو ئیشارەتە بۆ ئەژدەهاکە ی حەزەرەتی موسا پیتەمبەر
کە یەکتیک بوو له موعجیزه‌ گه‌وره‌کانی ، شاعیر زولفی یاره‌کە ی
شوبه‌اندووو به‌و ئەژدەهایه ، پراهی : پزگه‌ر کردن ، به‌ره‌للا کردن .

(۳) سائیل : - سواکەر .

دهم : - کات .

ده‌ربان : - ده‌رگاوان .

فصل اول

- ۱ -

وهرن یاران تماشاکان له ئهحوالی په‌ریشانم
عهجایب زهردوو په‌نجوورم له حسرهت نوکووری چاوانم
دلای میحنت زهدم ئه‌مرۆ به‌دردی عشقهوه فهوتا
مه‌گه‌ر توۆ بی به‌خیری خۆت ، بیی جانا به‌لوقانم
برینم زۆر به‌ناسۆره ، هه‌تا ئه‌مرم ده‌وای نایه
ئه‌گه‌ر په‌حمت هه‌یه نه‌ختن ، بده خۆراکی دهرمانم
هه‌تا ماوم له دنیادا ، ئه‌من شه‌رته له عشقی توۆ
نه‌بم غافل سه‌عاتن توۆش ، بکه په‌حمی به‌فوغانم
وه‌کو یاریکی موشفیق ، بئین په‌رسه جارێ حالی من
ئه‌زانی چون که من بۆ توۆ ، میثالی په‌یری که‌نعانم
ئه‌بئین جوومی ئه‌من چی بئین ، به‌دوو زنجیری زولفانم
ته‌نافت خسته سه‌ر ملی دلای مه‌ئسوورو سولطانم
شه‌وو رۆژ من به‌غه‌یری به‌کوللی نایبم هه‌مهم
ده‌بئین یاره‌ب هه‌تا که‌ی وا ، موقیمی کونجی ئه‌حزانم (۱)
که توۆ فه‌رموت وهره عه‌بدی منی مل که‌ج به‌راوه‌سته
ده‌سا فه‌رموو چی په‌حوکمت ؟ ئه‌من وه‌ک به‌نده‌ی زیندانم
له‌خوفی ئه‌زده‌های زولفت نی په‌په‌ی که‌نجی په‌وخسارت

(۱) کونجی ئه‌حزان : - کونجی خه‌فت‌خانه

وهره لهم ترسه پراهيم كه ، كه تۆي موسايي عيرانم (۲)
مه تاعي سه بروه آرامم به به رقي هيچري تۆ سووتا
ده سا وا فصلی ئيخسانه ، منيش واجيب به ئيخسانم
(ويصالي) بۆيه وهك سائيل هه موو دهم وا له ده رگايه
ئه ئه ئه هه چا كه گه ر جارئ ، قبوولم كا كه ده ربانم (۳)

---

(۲) ئەم بەیتە ئاماژەو ئیشارەتە بۆ ئەژدەهاکەي حەزەرەتی موسا پیتغەمبەر
که یه کێک بوو له موعجیزه گه وره کانی ، شاعیر زولفسي یاره کەي
شوبهاندوووه بهو ئەژدەهایه ، پراهی : پزگار کردن ، بهرە لالا کردن .

(۳) سائیل : - سوالکەر .

دەم : - کات .

دەربان : - دەرگاوان .

بکتین ساقی قدهح پر کا ، شہرابی بن نہنر ناین
 خہریدہ جامو ساغیر کا لہ ناخردا زہرہر ناین
 بدا موطرب لہ چنگو نہی ، بہ یادی دولبہری گول پونگ
 لہ خزمہت پیری مہیخانہ وہ ٹیللا موعتہ بہر ناین (۱)
 ورن یاران بہ دلشادیی بنوشن خہمری یاقوونی
 شوکر توپی روقیبی سہگد ئیتر خہوفو خہطر ناین (۲)
 بہہاری عہیشی یارانہ ، لہ شوربی مہی مہکن تہقصیر
 ورن لہم بہزمہ حازر بن ، مہتا بہینت سہفہر ناین
 بہشارتہ بن دلہن دولبہر کہ تہمشو دیتہ مہیخانہ
 بہین گوبہندو کہیفو عوشرہتو سہیرو نہظر ناین
 ویصالی دولبہران تہمشو بووہ حاصل لہ مہیخانہ
 نیہالی کوششی عاشق بہلن قہط بن تہمہر ناین
 بحمداللہ لہ بؤ ئینسان ، نہما دہردو غہم و ہیجران
 موزہبیہن بوو بہ گول بوستان لہ بؤ بولبول چہمہر ناین (۳)
 لہ رۆزی ووصلی گول فکرن بہجین بیتن مہی ہیجران

- (۱) چنگ :- چہنگیش تہوتری کہ نامیریکی موسیقیاہ
 (۲) خہمر :- شہراب
 (۳) موزہبیہن :- رازانہوہ
 چہمہر :- بن فرخ

که خورشید یین له جینکائی ، چ ره غبته بۆ قهمر ناین (۴)
 قیاسی بهر چه می دولبر له شکلی نهوومل حوسنه
 له ئینتاجی له تیفی نهو ته بیعت یین خه بهر ناین
 چیره ؟ شمسو قهمر ! له چاو نهو سووره ته یاران
 موخه قهق قهق له دنیا دا به نیشلی نهو سوهر ناین (۵)
 بنۆشن ئشه هدی ئاسایش له پیاله ی گوشتی شیرینی
 وه کو نهو شه هده وا شیرین له هیچ شارخی شه کر ناین (۶)
 بیۆسن له علی مه یگونی ، نهو شاهی هه موو له ززه ت
 هه موو نه ملاکی دنیا یی به یه ک بۆسه ی سه هر ناین (۷)
 نه گر چی ظاهره ن نه مرۆ نیه نهو له ززه ته بۆ من
 خوماری نهو شهوم هیچ دم و مل خالی به صهر ناین
 وه ها مه سروومی دیداروو په ریشانو په راگه نهم
 کسین وه ک من له دنیا دا غه ریبو دهر به دهر ناین

- (۴) مهه : - مانگ . خورشید : - رۆژ .
- (۵) سوهر : - کۆی (سوهر) به . واته وینه کان ، یان شتیوه .
- (۶) شه هده : - ههنگوین .
- (۷) بیۆسن : - ماچی کهن .
- له علی مه یگون : - مه بهست له لیتیو ئالی شه راییه .

مه‌لین رووی له مه‌بخانه وه‌رگیترا که فه‌وتا مه‌یلی جارانی
 به وه‌للا سه‌یدی دل مه‌رکیز له فه‌یدی نیتوه به‌ر نابین
 نه‌وند تاریکه خانای دل له حس‌رمت مین‌ری پوخساری
 وجوودی رووشنی له‌ودا به‌سه‌د شه‌مع و فه‌نر نابین (۵)
 ریصالی چونکه موددیتکه خه‌ریکی خویندنی عه‌شقه
 له فه‌ننی عاشقا هیچ کس وه‌کو نه‌و به‌هره‌وه‌ر نابین (۶)

---

(۴) خومار : - مه‌ستو سه‌رخووش .

(۵) میهر : - روژ . کینایه‌نه بۆ جوانی رووی خووشه‌ویسه‌کی .

شه‌مع : - مۆم .

فه‌نر : - چرا . فانۆس .

(۶) موددیتکه : - نه‌بوایه بیونایه مودده‌تیکه به‌لام له‌به‌ر کیشی شیعره‌که

وای به‌کاره‌یتناوه نه‌گینا نه‌م وشه‌یه له کسورده‌واری‌دا که به‌کار

هاتووه . ته‌نانه‌ت شاعیر له بارجه شیعریکی تریا نه‌م وشه‌یه‌ی وه‌ک

خۆی به‌کار هیتناوه هه‌روه‌ک نه‌لێت : -

مودده‌تیکي زۆره عه‌زمی دیده‌نی یارم هه‌یه

بۆ نیشاری مه‌قه‌مه‌ی گول چاوی خونبارم هه‌یه

فه‌ننی عاشق : - هونه‌ری عاشقی . شماره‌زایی له عه‌شقبازی‌دا .

- ۳ -

ویصالی و یاری دترفتین

نه لا نهی عاشقی مسکین و ره نیمروز به مه‌خانه
 بنوشه جورعه‌یی صه‌ها له جامی له‌علی جانانه (۱)
 بحمدالله زوموستانی فیراقتی گول نه‌وا یژی
 په‌بیعی نه‌وو‌لی عه‌یشه زه‌مانی وه‌صلو سه‌یرانه (۲)
 له شامی مه‌غریبی زولفت ، هیلالی حاجیبی توّم دی
 نیشاره‌ی کرمن په‌عنی ، که سبجی جه‌ژنی قوربانه (۳)
 له نیوا طولماتی زولفت‌دا ده‌لجی نه‌سکه‌نده‌رم جانه
 له بو چشمی حیاتی رووت سه‌راسیمه‌و په‌ریشانه (۴)

-
- (۱) جورعه :- قوم
 صه‌ها :- شراب
 (۲) زوموستان :- زمستان
 (۳) شام :- نیتواره
 هیلال :- مانگی په‌ک شه‌وه
 (۴) طولمات :- تاریکی
 (۴) هارووت و هارووت :- ناوی دوو فریشته بوون خوا غه‌زه‌بی لجن گزتن
 ده‌لجین خراونه‌ته بیریکه‌وه له شاری بابل . نه‌ده‌بیانی کوردی‌دا زور
 په‌کار هیتراوه

صه نمان
صه نمان

وه کو مارووت و مارووت له چاهي بابولي غوربهت
 به عهشقي پرتووی ره نکت . دلم وه ک شیخی صه نمانه
 ده رووتم گهرم و پر جوشه به میتلی کووره یی هدداد
 به تابی نانهشی میورت زه میرم مورعی بوریا نه (۶)
 ه بیبا چشمی صه بیادت نه ویستا زور به ناشووبه
 نه چیر ناسا دلی گرتو خه ریکی جه رپی نیمانه (۷)
 له به رچی ده فعه یی نه ی شه می جمعی طائفه ی خوبان
 به سه ممت ناشنا نابیت فه سانه ی نه م غه ریانه (۸)
 به نه قدی گوه هری چشم مه تاغ و پارچه یی عه شقت
 کریومه نه ی بتی چینی دلم هینستا کو هه رزانه
 هه ریری چینی زولفانت نه گهر جمعه ، دلش جمعه
 نه گهر بیتو په ریشان بیت دو سه د که س مه ستو یی جانه
 به بویی میشکی گیسوویت مه جالیس مه ستو مه دهوشن

(۶) هدداد :- ناستگر .

تاب :- کهرم . نانهش :- ناگر .

میورت :- خوشه ویستی .

مورغ :- بالنده .

(۷) چشم :- چاو .

صه بیاد :- راوچی .

نه چیر ناسا :- وه کو نه چیر .

جه رپی :- راکیشان .

(۸) طائفه ی خوبان :- کومه لی جوانان . کومه لی چاکان .

له سایه ئی شه مسی دیدارت . جینان یهک دهغه تابانه (۹)
 به یاضی گهر دنت (بالله) که ئابی ناهووانی برد
 له چاهی غه بنه بهت (تا الله) هه زاران چه پسی زیندانه (۱۰)
 قهدت وهک سه روی بوستان و مهت پوهمان و ناربخه
 حهقیقهت سینه یی یارم وه کو فیردهوسی ریضوانه (۱۱)
 هم ناغوشم چه بیبتکه نی به هه متاوو مانه ندی
 به دوپری سینوو له عنی لهب ده هانی کانی مه رجانه (۱۲)
 عه جهب یاریکی شیرینه . عه جهب ناهوویی ره نگیه
 به شه ناین به مینلی نو . نه گهر بین حۆری ویلدانه (۱۳)
 به حمدالله نه ما زه حهت . له دل ده رچوو غه و میحنت

- (۹) بۆی :- بۆی
 میشک :- میسکی بۆن خوش
 گیتسوو :- برچ . زولف
 تابان :- رووناک
 (۱۰) ئاب :- ئاو
 ناهو :- ئاسک
 جام :- چال
 (۱۱) فیردهوسی ریضوان :- به ههشت
 (۱۲) ناغوش :- باووش
 مانه ند :- وه کو
 ده مان :- دم
 (۱۳) حۆری ویلدان :- بهری به ههشت

چمن گرتی گولی زینت . زعمانی به زمو سهیرانه (۱۴)
برادر گشت بنوشن مهی . به یادی عوشره تی سابق
به شارهت بن نما بهدگو جیران همتایی جارانه
(وصالی) مزده بن یارت . وهفای کرد وهعههیی یارت
نه میش وا هاته زیر یارت بنوشه مهی به بهیمان (۱۵)

-
- (۱۴) چمن :- کولستان . چیمه نزار
  - زینت :- جوانی
  - (۱۵) بهیمان :- پیاله‌ی شهاب نوشین

عقل ۱۲

- ۴ -

مودده تیکي زوره عزمی دیده نی یارم هه به
بۆ نیشاری مهقدمی گول . چاوی خونبارم هه به (۱)
سینه کم سووتا به تابی عشقی رووی تازه نی
ههروه کو مهچهر هه میشه قلبی پر نارم هه به (۲)
ههه قهرینی رۆزو شهومه حویبی بهلقیسی هه بیب
وهک سولیمانی جینانم له علی دلدارم هه به
هه وه کو بولبول غزه لخوانم بهسه ر شاخی گلۆ
بهزمی عوشرهت ساز نه کم چون عیشی گولزارم هه به
من له گول ده مسازی غم دا ته پئی شاهی لئ نه ده م
خه سه روی شیرین نیکارم . قهصری زرکارم هه به
وا طه لاقم دا عه جووزهی هه جرو شاهید بن ره فیه
بیکرو وه صلتم بۆ په یا بوو . تازه زووی تارم هه به
هه وری زولفی وا له سه ر ماهی روخی زائیل بووه
تازی هه جرانم به سه ر چوو . شه می دیده دارم هه به (۳)

(۱) نیشار :- پیشککش

مهقدمی :- هاتی

(۲) تاب :- گه رمی

مهچهر :- ناگردان

(۳) روخ :- روو . روخسار

زائیل :- لاجوو . نمان . پتوه نمان

وا له مه یخانه‌ی فره‌حدا شاهیدو مه‌ی حاضرن
 خاطر یکی جه‌معو خوشو یاری نازدارم مه‌یه
 مهر سه‌هرگه نه‌غمه‌خوانم مینلی قومری خوش‌نه‌وا
 صهد شوکر نیسته له باغا وهردی بن خارم هه‌یه^(۴)
 یۆژ و شهو مه‌ستم به جامی خه‌مری بۆسی لیتی یار
 مهر وه‌کو قه‌یصر هه‌میشه یاری خومارم^(۵)
 که‌وکه‌بی سه‌عدم له مه‌طلدع حم‌لله طالبعه

-
- (۴) سه‌هرگه :- به‌یانی زوو یان بانگی به‌یانی .
- قومری :- بالنده‌به‌کی بچووکی ده‌نک خوشه .
- وهرد : گۆل .
- بن‌خار :- بن‌دپرک .
- (۵) جام :- جامی شه‌راب .
- خه‌مر :- خه‌مر :- شه‌رابی ئال .
- بۆس :- بۆس :- ماچ .
- قه‌یصر :- ئیشاره‌ته به‌قه‌یسه‌ره‌گان ، چ قه‌یسه‌ری یۆم چ
 قه‌یسه‌ره‌گانی تر که هه‌میشه که‌نیزه‌کو کیزی جوانیان هه‌بووه
 هه‌موو دم مه‌ستی شه‌رابو ئهو کیزانه بوون .

بهم هموو جامو جهلال بهختی بیتدارم ههیه (۶)
نمونیهای باغی نومیدندی (وصالی) هاته بهر
لائیفه نیسته بنازم سهرو و جوپارم ههیه (۷)

ک ۱۳۴۲/۱/۱

-
- (۶) کهوکه یی سهعد :- ناستیری بهختیاری .
جام :- پایه و بولندی .
جهلال :- شکومهندی .
بیتدار :- به ناگا ، نهخوتوو .
(۷) نهو نیهال :- تازه ین گیشتوو .
سهرو :- داری سهرو که همیشه سهوزوو درتزه .

همین نوی سر

- ۵ -

سینه سو تاوم چون لاله بهرداغ (۱)
 دورو که توی و وطن بین و وصلی یاران
 سو نام چون قهقنسی له دوری یاران
 خوارو نوفتاده بین یارو هه هه سر (۲)
 له سر تو رۆحم در چوو له بهدمه
 که لی زه لیلیم له چۆلی پشهر
 عاشقم به رووی به ک مامی تابان
 مه نوایه له بو جهمی غریبان
 ده گن نهوایی دلی عاشقان
 دامام غریب بین یارو نه سیر (۳)
 دهرزی سورشکم چون تاوی باران (۴)
 رۆشن که دلم به سه هبایی جهم (۵)
 دلم طالیبی به ک ماجی له به (۶)

منم هوزاری باغی قهره داغ
 مه گن مه نم له تیره و فوغان
 ده گریم میثالی به عقوبی گنمان
 چه پسم چو بولبول به داوی دوله ر
 بهر چه م ریحانه رحمن که به من
 مه جنونو شهیدام به یارو ره هیر
 ئیمتا ساکینم له ولات نالان
 وه اک میصرو شیراز پر له خوویان
 غریب نهوازان مه خلوقی نالان
 منم چون بیتزن فقیرو نه سیر
 منم سه رگشته جه ولاتی نالان
 وتم غریقم له کیتزای غم
 ده روونم له بۆت پر تابو ته به

کوکلی

- (۱) هوزار :- بولبول .
- لاله :- گولاله سووره .
- (۲) چو :- کورتهی (چون) هه . وانه وه کو .
- نوفتاده :- کهوتوو . داکهوتوو .
- (۳) بیتزن :- کجهزای رۆسته می زاله .
- (۴) سورشکم :- فرمیسک .
- (۵) سه هبا :- شهرا بی بین خلتنه .
- (۶) له به :- لیچوه .

به دهردی عشقت عهجهب عهلیلم
 دائیم له دوریت به نامی سهردم
 سینهم مینلی دیک عهجهب پر جۆشه
 منم طالبیبی بالایی جانان
 منم ساکنی قهریهی (بیتوش)
 له قهریهی بیتوش منم بن توتشه
 منم بن توتشه له راهی غوربهت
 منم چون قومری له باغی گهرماو
 وتم حهیبیا زولفت پر تابه
 وتم به نازار زولفت شتیواوه
 حهیفن جهریحی تیری موزگانم
 دهنگم زهرده له هيجرانی یار
 سلامت لی بن گولی نین گولزار

به بن وهصلی نۆ حهیلی دهلیلم (۷)
 به ماجی لیوت دهواکه دهردم
 دآم له دوریت مهستو مهدهوشه (۸)
 بن بهروام دائیم چون شیخی صهنمان
 له عشقت سوونام چون ناگرو پووش
 حهیبیا نۆ پرووت له من مهپۆشه
 ههر وهک گرتی شهیطانی نهگهت
 مهستم به بۆیی دو گیتسوویی خاوار (۹)
 کهردنت مینلی شوشهی گولابه (۱۰)
 ونی بۆ عاشق دانهی داوه
 بۆ لهعلی یارم گهر بهریشانم (۱۱)
 له دهشتی بشهره وا بووم بن قهرار
 بنۆشه باده به ناوازی تار (۱۲)

(۷) عهلیلم :- دهرده دارم .

خهیلی :- زۆر . گهلیتک .

(۸) دیک :- دیزه .

(۹) بۆیی :- بۆنی .

(۱۰) گولاب :- گولاو .

(۱۱) جهریح :- برینهدار .

موزگان :-

(۱۲) عین :- نهو .

تار :- نامتیریکی موسیقابه .

ساقی مهی تی که مه جلیس کیراوه
 موطریبا لینه له چهقنه و نهی
 په حمن که نهی گون به بولبولی حوت
 کویر بووه چاوم له دووریت جانه
 ویصالی نیستنا وهک عبدالرحیم
 له عشقی یاره جاو به گریانم

قهی نازارم سهرو و تیرناوه
 دائیر به ساقی . به نهقداحی مهی (۱۲)
 بوستن کهرم که هه به دلی حوت (۱۴)
 جیسم ضعیفم . غرقی طوفانه (۱۵)
 حوارو نهخوشه بی یارو نه دیم
 چاوه ریخی وهصلی کولی نالانم

له ۱۹۱۸/۲/۲ز و تراوه

(۱۳) موطریبا :- نهی کۆرانی بیتز .

چهقنه و نهی :- نامیری مؤسیقان .

دائیر به :- به دهورمانا بسووریرهوه .

ساقی :- شهرا بگتیر .

نهقداح :- کۆن (قدح) ی عه ره بی به . واته نهو پهرداخه ی شهرا بی

بی نهخوریسهوه .

(۱۴) بوستن :- ماچک .

نهوهی لیره دا بیتوسته بوتیری نهوه به که ویصالی لهم پاچه شیعهردا

له ولاتی نالانهوه . بیری له قهرداغ کردۆتهوه و همستیکی باکتو

بئگهردی بهرامبهه نهو خاکتو ولاته ده برپوه که نیایا له دایک

بووه . نم ههلوئیستهی شاعیر خۆی له خۆی دا جوړتیک له وهفواو

دلسۆزیی دهه نهخا بهرامبهه به دایکی نیشتان .

(۱۵) جانه :- گیانه .

غرق :- نوم .

(اوله ده گونله)

- ۶ -

ههشت خشته کی

ئهی مصطفای شهیدا تن فکره له به یامه
بو عاشقانی مسکین به ندیگی بر مرامه
به چاوی بر ندامت پروانه نهم شه قامه
مه بینه حالی ظامیر . سهیری که نهم مه قامه
مه مهسد وه ک هه باسه . لهم جیتکه مهر غولامه
هه رچی که هانه نیره بن نوظق و بن که لامه
نه قصه که هه چی بلتیم لهم که بکی خوش خه رامه (۱)
[از خون دله نویستم نزدیک یار نامه]
شایه دله باغی سینهم . بنیتری به ک شه مامه
با بیت بلتیم به کوردی له ناشی نهم سه لامه
هه زاری وه ک مزو نو لهم جیتکه هه بسی دامه (۲)
مورشید که بن مورید بن . شتیخیکی ناته مامه (۳)

-
- (۱) که بکی خوش خه رام :- کهوی خوش رهوت .
  - (۲) دام :- داو .
  - (۳) مورشید :- پیری تریقهت . رابهاری تریقهت .
مورید :- نهوی تریقهتی وه رگرتووه .
ناته مامه :- ناته واوه .

عزله و بیت

صوفیش که بن سلووک بن بههشتی لن حرامه (۱)
خه یالی خاوه نیمرو له هرچی دهشتو بامه
نیسنه له زوور به هاره . مه جلیس به گول نه مامه
هرچی نه خوش بن بن شک . شیقای دئی بهم که لامه
چونکه به چاوی خوت دیت لهم هیجره صد قیامه
خزمت بکه به راستی لهم باغی بر نه مامه
خودا . گال هم حالی که . لهم ره مزو لهم مهرامه (۲)
هر که سن بوی خوش نه وی هموو شتی حرامه
له ناو کوردانی خومان کامان به گشتی عامه
بۆ نیازو رازی وه طعن به ره مزه هر هرامه
(و یصالی) به سیه نتر هموو خه یالت خامه
انی رایت دهره من هجرک القیامة

---

(۴) واته صوفی که بیتویسته هر یکی سلووک کیانی و به ده نسی بیت

نه گالر وانه کا بههشتی دهست ناکه وی

(۵) گال :- نه تهوم

غزوه الاست

- ۷ -

نماشنا طهلمه بی یارم وه کو حورشیدی تابانه
به مهینهت فامهتی بهری دهلی شمشادی بوستانه (۱)
تهکر بن طاقی دوو نه برۆی له دنیا ساین مهعدووم بن
به جاری عالمی نیسلام به بن فیله بهریشانه (۲)
به ظاهر شکلی نینسانه . به مهعنا حۆری ریضوانه (۳)
نماشنا عهکسی روویی کهن له چاوم و نومایانه
له داعی طاقی نه برۆیی و له حهسرهت بیالهیی چاوی
به نوعن خهه بووه پشتم شه بیهی خهه چۆگانه (۴)
له ناوی عه بهری زولمی نه وه نده زارو گریاوم
به نامی سهردو نه شکلی سوور . که نارم وه کت گولستانه (۵)

-
- (۱) طهلمهت :- دهر کهوتن .
  - حورشید تابان :- برۆی رووناک .
  - شمشاد :- داری شمشاد .
  - بوستان :- باغ و گولزار .
  - (۲) مهعدووم . بن :- نه بن .
  - (۳) حوری ریضوان :- بهری بههشت .
  - (۴) خهه :- جهلاوه .
  - شه بیهی :- وه کو .
  - چۆگان :- گۆجان .
  - (۵) نه شک :- فریتسک .

دوره‌های درمانی

دوره‌ها بر له نازی عه‌شقی دلداره وه کو مه‌جهر
دل‌م ره‌ش بوو خه‌لووز ناسا . جه‌گر به‌ردا‌غی په‌یمان‌ه (۶)
قه‌رام لئ برا چی بکه‌م . به شو‌عله‌ی شه‌می رو‌خساری
مه‌گر به‌روانه وه‌ک من بئ له ده‌وری شه‌می ده‌وران‌ه (۷)
به ده‌سکتو دزلی غم نه‌عضای کوتاوم جه‌رخ وه‌کو جه‌لتووک
نی‌به قووره‌ی هه‌لستانم . وجودم وا به‌ریشه‌شانه (۸)
له تیره‌ندازیا میثلی نی‌به نه‌و شو‌خه شیرینه
به غه‌مزه‌ی طاقی سه‌د خه‌سره‌و کو‌زراوی نیرو په‌یکانه (۹)
وه‌ها نه‌فسورده‌یه جیسم به‌که‌رمی که‌رمیانی که‌رم
وجودم بئ وجود ماوه له بو‌ته‌ی شتیوی مؤلانه (۱۰)
(ویصالی) شیفته‌یی یاره . به دائیم چاوی خونباره
مه‌گر جه‌رگی برینداره . دوو له‌علی یاری ده‌رمانه (۱۱)

-
- (۶) خه‌لووز ناسا :- وه‌کو خه‌لووز .
(۷) شو‌عله :- گر .
شه‌م :- مؤم .
به‌روانه :- په‌پوله .
(۸) جه‌رخ :- زه‌مانه .
(۹) تیره‌نداز :- تیره‌او‌یژ .
په‌یکان :- سه‌ره‌تیر .
(۱۰) نه‌فسورده :- شتیواو .
بو‌ته :- کاسه‌به‌که‌ نالتوونی تیا نه‌تویزیتنه‌وه .
(۱۱) شیفته :- شتیواو .
خونباره :- خوینی لئ نه‌باری . خوینی لئ دیتنه‌خواره‌وه .

ئەي بىراي كورد روو بکه ئىتتىفاق
بوو عامل نابی ، لاده له نینفاق
تاکەى ئەکیشی یاری بێگانە
هەتاکەى ؟ ، مردی بە دەردی مەراق
دەوکه له دلت مەسه دو کپنه
بیهك بن به رووحو به مالو ئینفاق
برا تێك مەده ن خاکى كوردستان
هوو دووچار مەکه ن به دەردی وه نفاق
خزمی هوو ت بگره ، بێگانە لافه
هوو ت زه مەهت مەده به (مال لایفاق)
(دسالت ۱۹۱۹ ز)

سید اللہ علیہ السلام غفر لی لوردی و عمرہ بی

- ۸ -

دہمیکہ من لہ دوری تو دہ نالم
مہ گہر ہر گیز بن دین بن بہ عالم
فوادے عندک یا نور عینی
لہ کن تو یہ ہموو فکر و خہ یالم
حبیبیا ان تصدقت بقولی
لہ دوری تو نہ ماوہ کہ یفو عالم
ولو کنت غفلت عن فراقی
نہ من ہر سوختن تن کوی زو عالم
فلا تبعہ ولا تقطع جناحی
قہ ط لیم دور مہ بہو مہ شکینہ بالم
کہ بہ ینیکہ بووہ قہ طمی مو لقات
بہ دائم شیفتهی نازورده بالم
حرقہ من فراقک فاعطنی الماء
شہو و روژ مونتہ طیر ناری زو لالم
تسمع صیحتی یوما و لیلا
بیسہ تو چریکہو نالہ نالم
فداک الروح والجسم مع الملك
بہ قوربانہ بن جان و مولکتو مالہ
فارجوا وصلک بعد ممانی
لہ قہ بریشدا بہ نومنتدی و یصالم
صرفت العمر من اوصاف عینک
لہ وہ صفت صرف کہم نہ وقتو سالم

فانت غافل عني حبيبا
وهلى بؤ توّ نه من ناشفته حالم
فمقلى راح بعدك يا حبيبي
كه توّ پوشتى نه ما عه قلو كه مالم
ترحم بي فاني مستحق
لاجل الله ، بكه په حسمى به حالم
فابكى من وفور وجع قلبى
له بهر ئيشى دلم دايم ده نالم
فقد صرت اسير الحزن والغم
نه سبرى له شكرى حوزنو مه لالم
فانى واقع من تحب غمك
له زير بارى غمت مه متايى دالم
لسانى ابكم في وصف حسنك
له وه صفى پرووى توّ ئيستاكه لالم
له دوورى توّ به ئهى خورشيدى عالم
ضه عيفو كاسى يو ميشلى ميلالم
به بادی صدره رى هيجرانى توّ به
كهوا به زمورده بوو شه مى جه مالم
له بهر ئيكمالى عشقى پرووى توّ به
كهوا غرقى (بهى) نه قصو كه مالم
فاطلب قبلة من وجه خدك
له وه زياتر نى به مه مقصودى بالم
فان قلت ل هو انت ؟ ، قل لي :
(ويصالى) بن بيوسه خه ددو خالم

« صریح » ایله

- ۹ -

زۆر جار ، ناقه قهصیده به کی دیاری کار نه کاته سهر دهروونی
شاعیریک ، وه ههر نهو کارتین کردنه نه بیتنه کهرسهی شیعیکی تازه
له سهر همان کیشرو سهروای شیعی یه کهم ، نه شیعری خواره وه
یه کیکه لهو جوژه شیعرانه ، به لئ ، مامۆستای شاعیر مهلا مهحمودی
نازناو به « بیخود » قهصیده به کی دوورو دریزی داناوه که نه لیت :-

لهو پۆژه وه پۆیشتوه تۆراوه دلی من
ههر چهنه نه که پیم بئ سهرو شوین ماوه دلی من
ئاخۆ به چ شاخیکه وه گیرساوه دلی من
یاخۆ به چ داخیکه وه سووتاهه دلی من (۱)

ریصنالیس لهم پروه وه قهصیده به کی داناوه که له قهصیده کی
مامۆستا بیخود نه چیت ، نه مهش قهصیده به :-

مهجنوونو سهراسیمه و داماره دلی من
سهرگه شته و دیوانه و خلافاوه دلی من
به بینیکه له من ون بووه خه جلاوه دلی من
نازانم نهو مردوه یا ماوه دلی من
ئاخۆ وه کو به عقوب له کوئ مشغوله به گریان
یاخود له کوئ مهجبووسه وه کو شاهیدی که نعان
مهعلوم به ده می تیغی غم و غوصه یی دهوران

(۱) دیوانی بیخود ، کو کردنه وهی محمدی مهلا که ریم به غدا ، سالی ۱۹۷۰ ،

نه ندامی وه کو قیبهیی کوتراوه دلی من
 پرسیموه گهلی جار له نه حبابو له نه غیار
 دیوانهیی جننی بووه یا عاشقی دلدار (۲)
 بۆچ وا بووه بیگانه له باغاتو له گولزار
 دهردی نه بین چ بی ، له چ ئالاره دلی من
 له و سانهوه ریشتوووه توراوه له یاران
 نه مزانی بۆ کوئی چوووه نه و نه بلهیی نادان (۳)
 وه ک وه حشی نه بین چوو بین له بۆ چۆلو بیابان
 یا ره بی به چ مهطلوو بین خه ریک ماوه دلی من
 چیکه م چ یحیم بۆ دله کهی زاروو عه لیلیم (۴)
 باوه ر بکه له وساره منیش خواروو زه لیلیم
 . . . . . : (۵)

یا ره ب بکهی ره حمن لیی قه و ماوه دلی من
 وه ک چه پستی له زیندانی غه ما بین که سو دیلم
 کوئی بۆ بکه ریم بۆ دله کهی عاجزو زیرم

-
- (۱) دیوانه :- شیتت .
 • جننی :- جنۆکه . واته :- نهوانهیی شیتیته دهستی جنۆکه ن
 (۳) نه بله :- کهوج ، نهزان .
 • نادان :- نهزان ، بین عه قل .
 (۴) زارو عه لیل :- لاوازه رده دار .
 (۵) نه م نیوه به یته کوزاوه تهوه .

دائیم له خه پالمایه ، نه به د ناچې له بیرم
سه یړی که دهم شیتو که هم خسته ضه میرم (۶)
ناخو به چ داویکهوه تاساوه دلی من

بۆچی وه کو مه جنوون نه به غولی بیابان (۷)
بولبول نه یی هر بگری له بۆ عیشی گولستان
به روای نی به ساتن به یی شه می شه بستان (۸)
بۆ نه هلی صفا خوشه به آن صوحبت و سهیران (۹)
بی وه صلی دل آرام چ شیتواوه دلی من
لهوساوه که ناواره په له خاکو ولاته
هر چند نه که پریم بی نه ترو بی ده نکو ماته
وا دیاره له لای یاری به نومیتدی خه لاته
بۆیه که وها بی سهرو شوین ماوه دلی من
نهو سهروهرو سهرداره که وا ها له مه دینه (۱۰)

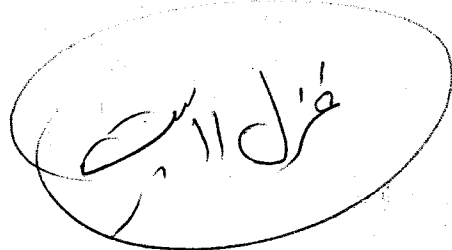
-
- (۶) خسته ضه میر :- ویزدانی نه خوش ، ویزدانی هیلاکو ناراحت .
(۷) غول :- شیت .
(۸) شه بستان :- نهو شویتنه ی همووی تاریکه یان شهوه زهنگه ،
تاریکستان .
(۹) نه هلی صفا :- نهوانه ی دهروون پاکن .
صوحبت :- هه لسانو دانیشن له گل په کا .
(۱۰) مه بهستی شاعیر سهرداری هموو پتفه مبه ره کانه که حازه رته محمله
دروودی خوی له سه ربین ، مه دینه :- شاری مه دینه ی پیروزی
پتفه مبه ری لریه .

- ټو مهرمه ټسراړه كهوا ها له مهدينه(۱۱)
 ټو مهطله عى ټنواره كهوا ها له مهدينه(۱۲)
 بردوويه بؤ لاي خويو و نهفه وتاوه دلى من
 ټو ياره دلى بردووه ، غم خواروو نه جيبه
 موختارى هموو عالمه سالارو حه ييبه(۱۳)
 ټو يش هسته (ويصالي) سه كى دهر گاهى (نه بى) به(۱۴)
 نايه تهوه ته ميين به ، هه تا ماوه دلى من(۱۵)

-
- (۱۱) مهرمه ټسراړه :- ناشناو زانا به هموو نه پيښى به ك .
 (۱۲) ټنواره :- كوى (نور) ي عره بى به ، واته پووناكى و بهر كات .
 (۱۳) موختار :- هه لېز ټيراو .
 (۱۴) نه بى :- پيغه مېر (دد . خ) .
 (۱۵) ته ميين به :- دنيا به .

وا دياره ويصالي ټم شيعره ي هر به هواى خوشه ويستي
 پيغه مېره وه وتوو ، هر چه نده له سره تاوه به شتوه به ك دستى
 پڼ كړدوه ، به لام له كوتايى شيعره كدا ټهوى دهر خستوه كه
 بؤ كڼى وتوو . . . وهك ټه لى ت :
 (ټو يش هسته ويصالي سه كى دهر گاهى نه بى به) ، كه واته بؤ
 پيغه مېرى وتوو . . .

- ۱۰ -

نامه ناردن بۆ یاری بی وینه

سهلامی من له سهر تو بېن گولی کولزاری کویستانی
له چیمه نزاری جوانی دا نه تو مورغی غه زهل خوانی (۱)
ته ماشاکه له هيجرانت حه زین و مات و غه مکینم
به موزده ی خویش دلم خویش که وه کو مورغی سوله یمانی
به عه کسبی پرتوی رووتان هه موو هۆده ی دلم روشن
به لېن مه شهووری نفاقه که تو وه ک شه مسی تابانی
نه گهر تو یوسفی حوسنی جه مالت ده ریخه ی جاری
به دلشادی نه زی عاشق میثالی نه هلی زیندانی
به نازی چاوی له یلایت وه کو مه جنوونی دیوانه
هه همیشه مات و حه یرانم له صه خرابی پهریشانی
زه مانج گهر به شیرینی نه کهویه نازو ره عنایی
دوو صه د فراهادو خه سره و ههر به به ک تیر نه که ی فانی
حودا ساکی بینم رووی نه لفو میم و بوون
وه کو طوطی پهریشانم له حه سره ت شه کری لیوانی
مه کهن مه نعم ده سوو تیم وه کو (به روانه) بېن (به روا)

---

(۱) مورغ :- بالنده .

غزه لخوان :- نه وه ی شیعری دلداری نه حویینه وه .

که فەصلێ لا ئەبا زولفی لەسەر دوو شەمی کولمانی (۲)

ئەگەر بادی صەبا بۆنی کراسی وەصلی تۆ بێتی

دوو چاوانم ئەبێن بێنا وە کو یەعقوبی کەنعانی (۳)

عەزیزم کەعبە کەچ نابێن لەبەر طەعنەیی رەقیبان

بیلایینی دلی عاشق کە تۆی سولطانی خوبانی (۴)

(وێصالی) شیت و حەیرانە . بە دائیم چاو بە گریانە

لە کورەیی ئارەزوونانا . بە جارێ بۆتە بوریانی (۵)

(۲) بەروانە :- بەپۆلە کە بە دەورزی پروناکی یان مۆم یان چرادا

ئەسووریتەووە ئەوەندە عاشقیستی مەول ئەدات بێگاتی تا

ئەسووتیت .

بەروا :- باک .

بێبەروا :- بێباک لەوەی کە ئەسووتی .

(۳) ئەم بەیتە ئیشارەتە بەو رووداوەی کە حەزرەتی یەعقوب باوکی

حەزرەتی یوسف لەتاو دووری یوسفی کوری چاوەکانی کوێر بوون

وەختی کراسە کە حەزرەتی یوسفیان بۆ هێنا چاوەکانی چاک

بوونەو .

(۴) طەعنە :- تانە .

رەقیب :- دۆزمنی عاشق و مەعشوق .

سولطانی خوبان :- گەورەیی جوانان . گەورەیی چاکان .

(۵) بوریان :- واتە سووتاوە وەکو بیریانی بەسەر هاتوو .

سید محمد علی
۲۰۰۲

- ۱۱ -

یارو پارچه‌گانی

- (۱) نینسانن وه کو من که مه لک تفره بی دابن
- (۲) بهم ساله هموو دم له وه لمن دورو جودا بین
- (۳) پابه‌ندی ره می غوربه‌تو دوو چاری به‌لا بین
- (۴) بیچاره دلئی تا له غم و غوصه ره‌ها بین
- وا چاکه به شهو دوله‌ری غمخواری له لابن
- غمخواری وه‌فا په‌روه‌ری خوش نه‌قشرو نیگاری
- (۵) یه‌ک سیمه به‌ری تاچی سه‌ری میه‌ری دیاری
- بالامیان ، عه‌ره‌ری قه‌د ، سه‌روه‌ی چناری
- دلداری جه‌بین نه‌نوه‌ری ، هم لاله عوزاری
- همر تابه له زولفی به‌مه‌سه‌ل ماری سیا بین

-
- (۱) تفره :- مه‌ل‌خله تاننن .
  - (۲) جودا :- جیا ، جوئی .
  - (۳) پابه‌ند :- گیروده .
  - ره‌می غوربه‌ت :- غه‌ریبایه‌تی .
  - (۴) غوصه :- ناخوشی .
  - ره‌ها :- به‌ره‌للا ، رزگار .
  - (۵) میهر :- روژ .
  - (۶) ماری سیا :- ره‌ش‌مارا .

بيناي بهسار راحتني دل قووه تي تنن بين (۷)
 نرکاني حيا تو سه به بي نه طمي به دمن بين
 شمشاده قه دي ، موو که مدي ، لاله سه من بين
 نه شکوفته گولن ، غونچه دمن ، بهسته ده من بين (۸)
 پتويسته که غمخوارو ياري به وفا بين
 نو پهسته گولن بين که به بين خارو درک بين (۹)
 ياري بين تپو تازه کولبرگي له چک بين
 بينتيکي به دمن نازکو هم نهمو شلک بين (۱۰)
 وهک ناري خري گول به دمي تازه مه مک بين
 دونداني وه کو گوهرو دوپ ، به به ما بين (۱۱)
 هرچه نده که هر ديتوه سه چارده سالي
 هر بيتو هماغوشي که سن بين به حلالتي
 خارج بين له تهريري زوبن حه دي که مالي
 پتروون بين له تهريري قه لم حوسزو جه مالي (۱۲)
 نهربابي صفا ، مه غلني حق ، کاني حيا بين

(۷) تنن :- لهش

(۸) نه شکوفته :- نه گشاوه ، نه کراوه

(۹) نو پهسته :- تازه بين گيشتوو

(۱۰) بينتيکي :-

(۱۱) وشه ي گوهرو به (گوهرو) نه خو پتريتهوه

به ما :- نرخ

(۱۲) پتروون :- دهموه

مجلس علمیه

کتابخانه عمومی

کتابخانه عمومی

کتابخانه عمومی

کتابخانه عمومی

کتابخانه عمومی

کتابخانه عمومی

کتابخانه عمومی

کتابخانه عمومی

وینچه کی تر له ده سخه تی وصالی

نه قشیرنو سیهه بهر چه مو نه گریجه موعه ططهر (۱۳)
نه برۆی هیلالی وه کو میجراین بهر ابر
موژگانی وه کو نیزیه و چاوی وه کو نهخته (۱۴)
روخساری بکا حویره یی تاریک ، مونه ووه (۱۵)
خورشید صیفت . صاحیبی نهوارو ضیا بی (۱۶)

-
- (۱۳) سیهه :- رهش .
موعه ططهر :- بۆن خوۆش .
(۱۴) نهخته :- نهستیره .
(۱۵) مونه ووه :- رووناک که ره ووه .
(۱۶) خورشید صیفت :- وه کو پۆژ واین ، واته رووناکی به که ی وه کو
پۆژ بیت .
ضیا :- رووناکی .

موشکین و موعه نبر مووی . روومعت کوله باغی (۱۷)
 چاو مهستو کهمان نه برۆی ، رووشیتوه چراغی (۱۸)
 رۆزبیتته گولی مهجلیس ، شهو شهمعو وه تاغی (۱۹)
 خالیکی له گۆنا بی . وه کو زاغی له باغی (۲۰)
 نهو خاله خه یالی خیره دی حوکه ما بی (۲۱)
 شهوگاری وه ها به عنی دهمی پایزو زستان
 زۆره خو شه اه گه ل هاوده مو هه م صوحبه تی مهستان
 واصیل بی به باغانی گولی سینهو و بوستان
 نارنجی شه مامهی به غه لی بگری له دهستان
 پر چنگو وه کو بهی . سه ری به نجه سوا بی (۲۲)
 جانانی سنه و بهر به ری قه د میثلی مناری
 ته رلانی به دن ، شوشو جولانی کولناری (۲۳)
 فه تانی نه باتی له دوو لیوانی بیاری
 بستینه به دم بۆسه و شیرین مه زاری
 یاقووتی ره وان به مه نهل ناوی به قا بی

-
- (۱۷) موشکین :- بۆن خو ش وه ک بۆنی میسک
 (۱۸) چراغ :- چرا ، نم وشه یه فارس به کاری نه هینتی
 • شیتوه چراغ :- وه کو چرا رووناک بی
 (۱۹) وه تاغ :- دیوه خان
 (۲۰) زاغ :- قه له ره ش
 (۲۱) خیره د :- زانین ، عقل ، تی گه یشتن
 (۲۲) بهی :- بهمی
 (۲۳) ته رلان :- کوشکو ته لار

نه‌ندای که سر تا به قدم زیور و خشن
وهک سینه به سنجاخوه وهک دستی به باز
گهف ماچی دهمادم بکه گهف دست له گردن
لاولو صیفت . دم بهدمو تیکه‌لی یهک بن

یهک بۆسه له خهددی سه‌مه‌نی ئه‌رضو سه‌ما بن (٢٤)

خال

رووبه‌ندی له روو لابه با دمرکوی خالی
همسه‌ر به له‌گه‌ل دهره‌فی ره‌شو چه‌فته‌یی ئالی
یهک‌ته‌ن به له‌گه‌ل سینه‌وو پشتو بزو بالی
یه‌کسه‌ر که کراسی به‌رو یه‌کبه‌ر که شه‌والی
واصل به‌ گه‌نجی که تالیسی نه‌شکا بن (٢٥)

خال

گه‌نجیکی وه‌ه‌این به مه‌ئه‌ل خه‌زنه‌یی سولطان (٢٦)

مومکین نه‌ین دیداری له بۆ دیده‌یی ئینسان

مه‌خروط بن له فیکری به‌دو مه‌حروس بن له تالان (٢٧)

(٢٤) خهددی :- روومه‌تی .

سه‌مه‌ن :- جووره‌گولتیکه .

سه‌ما :- ئاسمان .

(٢٥) تالیسی :- زانستیکی تایبه‌تی‌یه .

(٢٦) گه‌نج :- خه‌زنه .

به‌مه‌ئه‌ل :- به‌وینه .

سولطان :- پاشا .

(٢٧) مه‌حروس :- یار‌یزراو .

نه‌یدیین چ ئەعضاین به جوز په‌نجه‌یی دەستان (۲۸)
 سیری یێ که مانەندی سوها یێ ، نەسوا یێ (۲۹)
 قوبییکی مودوووز به مه‌ئال به‌یضه‌یی به‌یضا (۳۰)
 دورجیکی موجه‌وهر یێ وه‌ کو دورجی شه‌هه‌نشا
 مه‌خفی یێ له‌ عالم له‌ سه‌را تا به‌ توره‌ییا (۳۱)
 گول‌گون میان له‌ نه‌ظر لاله‌یی هه‌مرا (۳۲)
 دوریکی دره‌خشه‌نده وه‌ کو نه‌جی سه‌ما یێ (۳۳)
 به‌رجه‌سته یێ ئه‌و قوبیه وه‌ کو قوبیه‌ی قه‌ندیل (۳۴)
 مه‌مدوح یێ له‌ نێو عالمه‌و لایه‌ق یێ به‌ ته‌بجیل
 نه‌یدیین به‌نی ئاده‌مو نه‌ی کردیێ ته‌ح‌صیل
 ئه‌م عالمه‌ طالب یێ له‌ بۆ وه‌صلی به‌ ته‌عجیل

- (۲۸) جوز :- جگه . واته جگه له په‌نجه ده‌سته‌کانی یار هیچ په‌نجه‌یه‌کی
- تری لێ نه‌گه‌وتبیت . .
- (۲۹) مانەندی :- وه‌ کو .
- سوها :- ناوی ئەستیره‌یه‌که له ئەستیره‌گان .
- (۳۰) قوبیه :- گومه‌ز :- گومه‌ز ، خر یێ وه‌ کو گومه‌ز .
- (۳۱) (نه‌را :- ژیر زه‌وی ، بۆشایی ژیر زه‌وی) (توره‌ییا : ناوی
ئەستیره‌یه‌که .)
- (۳۲) گول‌گون :- په‌نگی وه‌ کو گول . .
- (۳۳) دوری دره‌خشه‌نده :- دوری دره‌وشاوه .
- (۳۴) قه‌ندیل :- شاخی قه‌ندیل .
- (۳۵) توحف :- شتی به‌ نرخ .

دوککائی توحف به حروف عینی به قا بین (۳۵)
 نوکتیکی ده قیق بین که شرووحی نه کرا بین
 بهمئی نهوی بۆ خه لقی مه م و عینی خه تا بین
 وه ک غونچه یی نه شکوفته حیجایی نه درایی
 وه ک دورو صدهف صاحییی نیمرازو به هایین
 نایینه صیغهت جیلوده هو عه کسی نو مایی (۳۶)
 وه ک خهیمه یی سولطانی ده بین روو له حه وایی
 ره نکین بین به بهرزی له نه ظه ر ، میثلی سه مایی
 وه ک کارگی کویتسانی سپی بین به صه فایی
 هیتد تورتو له طیف بین ، سه ری نه ختن قلیشایی
 بۆشیده وه کو صۆفی له نیتو خه لوه خزایی (۳۷)
 یا کۆمه له زیوی له سه خا دوروو به عیدین (۳۸)
 وه ک له علی به ده خسانی عه جب سفتو سه عیدین
 گولبار بین وه کو ناری خرو تازه ره سید بین (۳۹)
 وه ک بهرگی گولان ، وه قتی نیهان قه طره چه کیدین

-
- (۳۶) نایینه :- ناوینه .
 جیلوده ه :- خۆده رخه ر .
 عه کس :- وینه .
 نو ما :- ده رکه وی .
 (۳۷) بۆشیده :- داپۆشراو بین .
 (۳۸) مه بهستی له م نیوه به یته نه وه به که خۆی نه دا بیته به ده ستاره .
 (۳۹) تازه ره سید :- تازه گه ییو ، تازه بین گه یشتین .

دل تهنگ بین به روشدی وه کو تبعی مهلایین (۴۱)

شهیشکی تیا بین به مهتل چوزره پیواس

درزیکي په یا کردیج بهو دویه چو تهلماس

مهحجوب بین له بدکار (من الجنة والناس)

توصیفی دهی تهنگی سهری خه لگی بکا کاس

قورصیکی موزه ههب بین وه کو دورجی ته لایین (۴۱)

گنجینهی نهو گهنجه بلورینه سوورین بین

وه ستاین له سسر ساقی وه کو دوری سهمین بین (۴۲)

زانوویی وه کو قوبهیی ره نگین حصین بین (۴۳)

ساقی وه کو تهستونهیی زهین مهتین بین (۴۴)

کعبی وه کو یاقوت و له بۆ قووت دهواین (۴۵)

(۴۰) روشد :- نهشی عقل ، له لاپه ره به کی ترا نووسراوه : تبعی

• جو هلا بین

(۴۱) قورصی موزه ههب :- جورمی ئالتوونی

ته لا :- ئالتوون -

(۴۲) دوری سهمین :- دوری به نرخ

(۴۳) زانو :- تهژنو

• حصین :- سخت

(۴۴) تهستونهیی :- عاموود

• زهین :- زیرین ، وه کو زیر بین

• مهتین :- قایم

(۴۵) یاقوت :- ماده به کی جوانی زور به نرخه

نه‌قدامی عه‌سه‌ل بیتو مو‌سه‌ففا به که‌مالی (۴۶)
 وه‌ک شیریی سببی نبتو وه‌کو مه‌ی بین به‌ نالی (۴۷)
 یاریکی عه‌قه‌ب نازکو مه‌طبووعی (ویهالی) (۴۸)
 خیی بیتو مواده‌وه بین وه‌کو سیتیو بین به‌ کالی
 یو‌ده‌ردی (ویهالی) به‌ری بینی ناوی شیفا بین (۴۹)

-
- (۴۶) نه‌قدامی عه‌سه‌ل :- بین‌به‌کانی ره‌نگیان وه‌ک هه‌نگوین بیت
  - (۴۷) مه‌ی :- شه‌راب • نالی :- ره‌نگی نال بیت وه‌کو ره‌نگی مه‌ی
  - (۴۸) عه‌قه‌ب :- پاژنه •
  - (۴۹) ناوی شیفا : واته وه‌کو درمان شیفاي نه‌خوشی به‌ات •

غزل ۳۱۳

- ۱۲ -

باعیسی دوریته جانا مونقه طع بوو خهوتنم
قسط له یادم ناچن خوښی ټو شهوه تا مردنم
ناگری یادی عزیزان کهوته ناو کووروی دلم
هر به سانی شمععه دایم هر خه ریکی سووتنم
باری ئیخلاصی تهواو و رۆحه کهم فوجن سلام
وا په وانهم کرد به دیاری ، هم له جیانی هاتنم
نوقطیی میهرت له دلدا مونحه ریف نابن مه گهر
چاوی بازت زوو به تیغ بین بۆ کوشتنم (۱)
من بلیم چی دل مه لولو له بۆ مولا قاتی حه بیب
نیسه ټانن ئیستراحت ، بین خه و بین خواردنم
وا له عشقی رووی تو ټی ټه نیسی جانو دل
جومله جیسم مه لوه ری ، مانه ندی خه پله ی هرزنم
کهر خودا مه یلی له سهر بین مولا قانت ټه کهم
وهر نه هاتم زوو به زوو ئیبرایی بکه گهر دنم (۲)
من که دایم ویلی صه حرام به ک دهم نارام نی به
جوښشو تابی دهروونه باعیسی نه سره وتنم
وا به غایهت دل په ریشانم له بۆ نه حوالی خوم

(۱) میهرت :- خوښه ویستیت

• مونحه ریف :- لادان ، لاجوون ، له ری لادان

• تیغ :- چه قو

(۲) ئیبرا :- حاشا کردن

بۆ خورانی پشتهی خۆم ، ههتتا نهماوه ناخونم (۳)
 من له دئی باری بهجاری ئهروهت و مالم نهما
 پووت و قووت و دل به غهم ، مابوومهوه خۆم و گونم
 من له بهختم ئهوه دهمه قارم وهها لێ گرتبوو
 ئهم گوت ئهه دۆزیمهوه ئهیهم و ئهنا ئهیهنم (۴)
 من که سابق زۆر تهنهزول بووم له ئهحوالا ، وهلی
 وا له لوظفی ئیوهوه نهزدیک بووه سهههگوتنم (۵)
 سهه شوکر ئیستا (و یصالی) ئاکه حالی پۆحهکم
 صاحبی جاهو جهلالو تاقه یاری ئهرمهن (۶)

---

(۳) ناخون :- وشهیهکی فارسییه واته نینۆک .

(۴) قار :- قههر ، رق .

(۵) تهنهزول :- داکهوتبووم ، نزم بوو بوومهوه .

(۶) جاهوجهلال :- بولندی و شکۆمهندی .

یاری ئهرمهن :- شیرینی ئهرمهن

به ههته چوون

له من وایه نه تۆ یاریکی جانی
 له بهرچی جارێ ئهحوالت نهزانی
 عهزیزم بۆ له یاران بێ خه بهر بووی ؟
 له لا خۆت ساقییه ، بهزمی زهمانی
 کهسێ حوا گهورهیی بێ دا له دنیا
 نه بێ زوو فیر بێن رهسمی شه بانێ
 له دلایا لانه با نوقطه ی محه بیهت
 نه کا یادی ره فیکانی جیهانی
 نه بێ گهوره بچووکی هه ره له بیر بێ
 وه کو یوسف له نهوقاتی کرانی
 ته ماشاکه سوله یمان شا چلۆن بووی
 له گه ل مووری نه ظه رهایی نیهانی (۱)
 خصوصه ن تۆ که ناوت شیخ له طیفه
 بحمد الله له دنیا کامه رانی (۲)

(۱) سوله یمان :- غه زره تی سوله یمان بیتفه مبه ر

• موور :- میرووله

• نیهانی :- نهینی

(۲) شیخ له طیف :- کو ری شیخ مه محمودی نه مر بووه

نقل ملک

بزرگواران که در این ایام
با کمال کرم و سخاوت
از این دولت بزرگوار
سزاوارند که در این ایام
با کمال کرم و سخاوت
از این دولت بزرگوار

بزرگواران که در این ایام
با کمال کرم و سخاوت
از این دولت بزرگوار
سزاوارند که در این ایام
با کمال کرم و سخاوت
از این دولت بزرگوار

بزرگواران که در این ایام
با کمال کرم و سخاوت
از این دولت بزرگوار
سزاوارند که در این ایام
با کمال کرم و سخاوت
از این دولت بزرگوار

بزرگواران که در این ایام
با کمال کرم و سخاوت
از این دولت بزرگوار
سزاوارند که در این ایام
با کمال کرم و سخاوت
از این دولت بزرگوار

بزرگواران که در این ایام
با کمال کرم و سخاوت
از این دولت بزرگوار
سزاوارند که در این ایام
با کمال کرم و سخاوت
از این دولت بزرگوار

بزرگواران که در این ایام
با کمال کرم و سخاوت
از این دولت بزرگوار
سزاوارند که در این ایام
با کمال کرم و سخاوت
از این دولت بزرگوار

و تهنیت به کله ده مستحق و مصالک

ئەبىن لوظفت لە بۆ ئەمسال و مادون
بىن گەرچى سوله يمانى جيهانى
فلان كەس دۆستى تۆيه لە طيفا
بە دەمتا نايە قەط مانو ئەمانى
حەقى تۆ وا نىيە واين لە گەلمان
ئەكەى يادى موحىببانى زەمانى
لە شارباژىرى دووريتا (وىصالى)
زەليلە وا ، نىيە مەعلوم زيانى

نهم پارچه شیمه‌ری خواره‌وه ، لهو کاته‌دا دایناوه که نه‌جیتته ژووری
بووک و یاری دیرینی به‌رامبه‌ری دانه‌نیشیت ، نه‌مجا به‌ وه‌صلی شاد
نه‌بیت ...

له‌گه‌ل عاشق که صد جهوزو جه‌فا که‌ی
همووی لوطفه ، نه‌گه‌ر یه‌ک مه‌رحه‌با که‌ی
که تو بۆ زه‌خمی هر عالم طه‌بیبی
ده‌بچ ده‌ردی دلی نه‌منیش ده‌وا که‌ی
له‌شادیده بیینی ره‌حمه‌تی حق
نه‌گه‌ر ره‌حمی به‌ نه‌حوالی که‌دا که‌ی
له‌ نیتو ظولماتی زولفت چی ده‌دا یوو
که بۆ ناوی حه‌یاتم شاره‌زا که‌ی
دلا تا‌که‌ی ده‌که‌ویه شویتنی دونیا
مه‌گه‌ر طیفلی له‌ دووی داکت هه‌راکه‌ی ؟
گه‌لج شیرینتره‌ عوذری گوناخت
له‌ صد طاعت که‌ بۆ مه‌حضی ریاکه‌ی
ده‌میکه‌ ئینتیظاری وه‌صلی یاری
(محمد) ده‌ردی هیجرانیت هه‌تا که‌ی ؟

پرسیار له یاری عیشوهدار

مایه‌ی چمایه وا عاجزی له‌م بنده‌ی مسکین ؟
 نه‌ی دل وهره یه‌ک بۆسه بکه له‌و له‌بی شیرین
 قایل به بۆ طه‌عنه‌ی نه‌غیارو ره‌قیبان
 مه‌شغوول به بوستانی خه‌طو خالو که‌مه‌رچین
 هه‌ر چه‌نده که وه‌عظیش وه‌کو باران بباری
 غافل مه‌به یه‌ک دم له خه‌یالی مه‌هو په‌روین (۱)
 مه‌ستی مه‌ی مه‌عشووقه به نه‌ی یار هه‌میشه
 که‌ر طالیبی بۆ ته‌ختی جه‌م و جه‌می جیهان‌بین (۲)
 نه‌ی دل وهره مه‌یخانه که مه‌ی حاضره ئیستا
 ره‌نگین بکه نه‌م مه‌جلیسه به باده‌ی ره‌نگین
 مه‌علومه که تۆ غونچه‌ی بوستانی جیهانی
 ره‌حمی بکه به‌م بولبولی بی چاره‌ی غه‌مگین
 گوئی بگره له ئاوازی دلی عاشقی فامی

(۱) مه‌هو په‌روین :- مانگ و نه‌ستیره‌ی په‌روین که زۆر که‌شو
 پرسنگداره .

(۲) جه‌م :- ناوی پاشایه‌کی کۆن بووه .

جه‌می جیهان‌بین :- نه‌و جامه‌یه که جه‌مشید شا جیهانی تیا بینووه .

تىڭ فېڭرە چىلۆن غەرقە لە بەحرى غەم و ئەسرېن (۳)
بۆ زەمرە يى عوششاقە بەزىم موهەييا
ئەي مەيگەدە بۆياكە بە رەيخانە و ئەسرېن (۴)
يەك دەفە تەفەككور كە لە ئەحوالى (وىصالى)
بىن ھۆشى بە بىن تۆيە لەسەر بوستەرى ئالىن (۵)

-
- (۳) قامى :- تىڭ گە يىشتوو .
ئەسرېن :- فرمىسك .
(۴) زومرە :- دەستە ، كۆمەل .
موهەييا :- تامادە كراو ، ساز كراو .
مەيگەدە :- مەيخانە .
(۵) بوستەر :- ئالىن .

- ۱۶ -

دهمیتکه ده نالم له بۆ وه صلی جانان
دهروون پر خرۆشه به عشقی حه بیبان
دل به ناری ، من به زاری ، میثلی که بکی کوهساره (۱)

چو بو بلبول همیشه به گریه و فوغانم
نه ما راحه تی دل و نارامی جانم
دل بیماره ، بین قه راره ، عاشقی دوو چاوی یاره (۲)

سه لامت له سهر بین گوتی نه و به هاری
ئه تو یۆیی ، من مام به گریان و زاری
ئامی زاری ، لیتو به باری ، حاصله بین چاوی یاره

به ناری فیراقت سووتا قه لب و جانم
په ریشانو مهستم وه کو چاوی خانم
شیت و شهیدا بووم له دنیا
مردم له هیجرانی له یلا
دل شیتی یاره قه راری نه ماوه
به تیری موژهی یار جهرگی براوه

(۱) جانان :- خوشه ویستان

• که بک :- که و

• کوهسار :- کوسار ، کیتو

(۲) چو :- کورتهی وشه ی [چون] ه ، واته :- وه کو

• بیمار :- نه خوش

دل سووتاوه ، زۆر شیتواوه
 باوهپت یخ بۆ تو نهماوه
 ده میتکه به عیدم له بالای دولبهه
 دهروونم به جۆشه ، میثلی سه ماوهه (۳)
 دولبهه من ، گهوهه من
 شهوچراغ و رهههه من (۴)
 میثالی عه نادیل له باغا به شینم
 بۆ دووری گولی پرووت عه جایب ههزینم
 زۆر ههزینم ، دل برینم ، عاشقی نووری جه بینم (۵)
 زه مانیتکی دووره له بۆ تو ده ناالم
 وه کو مه جنوونی کیتوان په ریشانه حاله
 حال شیتووام ، دل سووتاوم ، مهستی بۆی زولفی خام (۶)
 سهلامت له سهه یخ گولی باغی ئالان
 به بالا سنهوههه . به روو ماهی تابان

(۳) به عید :- دوور .

(۴) شهوچراغ :- شهوچرا ، چرای شهو .

رهههه :- رابهه .

(۵) عه نادیل :- کوی عه ندهلییه ، واته بولبوله کان .

جه بین :- ناوجهوان .

(۶) بۆی :- بۆنی .

ماهی تابان ، شاهی خوبان ، توی چراغی به زمی نه یوان (۷)

له بوستانی بیتوش دهرورنم به جوشه

له ژیر باری عهشقا دلم زور نهخوشه

زور نهخوشم ، زور بئ هوشم ، باوهرت بئ غم ده نوشم

سهلامت له سهه بئ گولی باغی کوستان

له دووریت ده نالم چو به عقووبی که نمان

ناهو گریان ، دهر دو نالان ، ماوه بۆ من جانی جانان (۸)

ههه کهس ئیبای گهه له زولفی دووتا کرد

له چینی جیهانا عه جاییب خهطای کرد

زور خهفای کرد ، زور خهطای کرد ، دوشمنی سهیرو سهفای کرد (۹)

له باغی و یصالت زه مانیکه دوورم

له بۆ قهندی لیوت نه ماوه شعورم

تووتی ئاسا ، من له سهحرا ، بووم له بۆ تو شیتو شهیده (۱۰)

دلکی من له کونجی قهفه صدا چو قومری

له عهشقی جهمالی تو به یوهسته ده کری

دل به ریشان ، چاو به گریان ، مردم له هیجرانی جانان

عقوو و
که نمان

عقوو
که نمان

(۷) ماهی تابان :- مانگی رووناک ، کینایه ته بۆ جوانی رووی

خوشه ویسته کهی .

خوبان :- جوانان .

(۸) به عقووبی که نمان :- باوکی هه زه رته یوسف پیغه مبهه (دروخ) .

(۹) ئیبای کرد :- حاشای کرد .

(۱۰) قهند :- شه کر .

سهلامت له سهر بڼ مهی ناسمانی
 سیراجی جه مالت ، چراغی نیهانی
 زولف غه نبر ، چه شمه نه ختر ، چۆله بڼ تو ، دهشتی پشدهر (۱۱)
 سهلامت له سهر بڼ گولی نه وره سیده
 به میثلی تو چاوی جیهان قهط نه دیده
 سه روی بالآ ، شاهی والا ، له علی لیوت جامی سه هبا (۱۲)
 له گهرمایر (گهرماو) ده روون پر خرۆشه
 دلم وهك سه ماوهر له دووریت به جۆشه
 یاری جانی ، ماهی ثانی ، عاشقی توّم ، گهر بزانی
 (و یصالی) له باغاتی بیتووش چه زینه
 بهریشانی عطری گولی مه هه چه بینه
 مه هه چه بینه ، شه ممی چینه ، وهك سوله یمانی زه مینه (۱۳)

-
- (۱۱) سیراج :- چرا .
 (۱۲) نه دیده :- نهی دیوه .
 جامی سه هبا :- جامی شه راب .
 (۱۳) مه هه چه بینه :- ناوچه وان مانگ ، ناوچه وان جوان وه كو مانگ .

- ئەي يارى جەفاكېتىش ، دل ئازارى ھەتا كەي
 ئەي شامى لالان ، يېم بلىن ، ئازارى ھەتا كەي ؟
 فرمىسكى دوچاوانم ئەكا ھازە وەكو چەم
 ئەي چاوى غەمان يېم بلىن خونبارى ھەتا كەي ؟
 مەفتوونى زەدەي تۆم و برىندارى دوو چاوم
 ئەي شىوہ پەرى يېم بلىن عەييارى ھەتا كەي ؟ (۱)
 بەروانە صىفەت سوختەيى بىن پەروبالم
 ئەي شەممى شەبستان يېم بلىن بىتزارى ھەتا كەي ؟ (۲)
 بەيىنىكە منم ساكنى (بيت الحزن) ى غەم
 ئەي تازە جەوان يېم بلىن غەمبارى ھەتا كەي ؟ (۳)
 دللى بوبولبول بىن چارەو و ئالوودەيى شىنە
 ئەي شامى گولان يېم بلىن غەددارى ھەتا كەي ؟ (۴)
 شەو تاكو سەحەر مەستم و مائىل بە فوغانم
 ئەي نوورى چەمان يېم بلىن بىتەداری ھەتا كەي ؟ (۵)

(۱) زەدە :- لىن دراو .

(۲) سوختە :- سووتاو .

(۳) بيت الحزن :- خەفەت خانە ، شوئىنى خەفەت .

(۴) ئالوودە :- تىوہ چوو .

مهجنوون و سهراسيمه و بيماره دوو چاوم
 لهی نه رگسی جان پيم بلتی بيماره هه تا گهی ؟
 وهك شاهیدی كه نمان شههی حوسنو جه مالی (٦)
 نهی شاهی زه مان پيم بلتی دلداري هه تا نهی ؟
 سه ییادی دوو چاوانت نه كا سهیدی دلی خه لقی
 نهی غاره تی دل پيم بلتی شه رراری هه تا گهی (٧)؟
 نهی زینه تی فبرده وس قوی جانی (و یصالی)
 نهی راحه تی دل ، پيم بلتی سه رشاری هه تا گهی (٨)؟

-
- (٥) جه مان :- چاوان .
 (٦) شاهیدی كه نمان :- مه بهست له . . . . . لهی یوسف پیغه مه . كه له
 شوخو شهنگی و قوژی دا بین هاوتا وو .
 (٧) غاره ت :- تالان .
 (٨) زینه ت :- جوانی .
 فبرده وس :- بههشت .
 سه رشار :- بهخونازین .

بلاخان
عصفت
بلاخان
عصفت
بلاخان
عصفت
بلاخان
عصفت
بلاخان
عصفت
بلاخان
عصفت

استان صبارک و دنیا و کوه بیجان قول
عاشق بسنده استرگشته بون هر و هر گلوک

کشتن که امش و ه شیرانی بر دضه
خزستان بود تا حکم در سر بر د بره

بختیگر کوه نیر هر که صاحب تره
دم بگزیان بگزم گرمی الثلیر تره

کشتن که امش و ه شیرانی بر دضه
خزستان بود تا حکم در سر بر د بره
بختیگر کوه نیر هر که صاحب تره
دم بگزیان بگزم گرمی الثلیر تره

دستنویسی که تر له
دستنویسه کان به دستخطی شاعیر

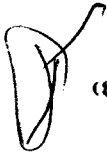
کشته و در عیب که بکند

کوم کوی - کوم کوی - کوم کوی

غزل
کامیاب
میل و

۱۸ -
لوسه

وتم دهمته وه یا غونجه ؟ وتی : نهو بواطه مهووممه
وتم زاغه له باغی رووت ؟ . وتی : خالیتی هندوومه (۱)
وتم بۆچ وا به عینوانی ؟ ، وتی : من شاهی خوؤبانم
وتم ئیتمه یش غولامی توین . وتی : مه شهوورو مه علوومه
وتم توؤ بۆچی وا سرکی ؟ ، وتی : بۆ دولبه ران ره سمه
وتم بۆ عاشقت شیت کرد ؟ . وتی بابیشی هدر جوومه (۲)
وتم شهو بوو له سره ریوژت ؟ وتی : بۆ کویر بووی زولفه
وتم چی شوغاعی خسته دل ؟ : شوغله یی مه هروومه (۳)
دهمم برد ماچی لیتیو کم ، وتی هددت چیه لاجؤ
وتم بۆ کنیه نهو به هره ؟ وتی : بۆ یاری مه قسوومه (۴)
ته نافی خسته نه ستوی دل ، وتم بۆچینه نه م جوژنه ؟
وتی لئی یی مبه ره ، به شهرعی ئیتمه مه حکوومه

-
- (۱) مهوومم :- خه یالی به .
زاغ :- قهله رهش .
  - (۲) سرک :- واته ناگیرچ ، یان وهختی دهستی بۆ نه بهیت رانه کات .
  - (۳) مه هروو :- رووی جوانی وه ک مانگ .
  - (۴) یاری مه قسووم :- مه بهست لهو که سه به یاری له چاره نووس
نووسراوه .

کۆم کۆتی - کۆم کۆتی

وتم تۆ پادشای حوسنی ، به نومبیدی خهلاتی تۆین
وتی خۆت شیت مه که ، بولبول همیشه خواروو مهحروومه
وتم تاکهی دای میحنهت زهدهم ئاواره بین جانا
وتی ریئی باغی خۆم نادهم به میثلی گوندهبوو شوومه (۵)
وتم تۆ سهیری ئهحوالم وه کو زولفت که شیتواوه
وتی : مردووت مرئی پهروانه دایم شیفته یی موومه (۶)
وتم کون کون بووه جهرگم به نووکی تیری موژکانت
وتی مندالی تی ناگی له نازی چاوی جادوومه
وتم مهخمووری لیۆی تۆم ، خودا هه ل ناگری ، بهسیه
وتی : هه ی هه ی هه ی وه ک تۆ نیچری داوی گیتسوومه (۷)
وتم تۆ بۆ نیکا ناکی؟ هه موو هه ر ئینتظار ی تۆین
وتی ئیوه عاقل نابین ، به روژ ئهستیره مهعدوومه (۸)
وتم بۆ ناشنا نابین باسه ممت دهنگی ئهفغانم
وتی واتن مه که بین دل ، منیش بهینتیکه بیستوومه
وتم پهیره گولی کولمت وه کو پهژمورده بین وایه
وتی عهقلت ببین ، نابین ، گولی من غهیره مهشموومه (۹)
وتم تاکهی له گولزارت (ویصالی) خواروو مهحرووم بین
وتی کافی ، ئهوه بهسیه که شیعیری خۆشو مه نظوومه

(۵) گوندهبوو :- کونه پهپوو ، وا باوه که بالنده به کی شووم نه گبه تاویه و
همیشه له شوینی چۆل و ویران دا ئهژی .

(۶) شیفته :- شیتواو .

(۷) گیتسوو :- زولف ، پهرچهم .

(۸) مهعدوومه :- نییه ، ده ر ناکوئی .

(۹) پهژمورده :- سیس بوون .

مهشمووم :- بۆن کراو .

عزل سیریت

شہش تاکیہ کی کتوپری

غونچہ باغی جینانی ٹہی صنہم یاخود پہری
صاحتی وک تۆم نہدیوہ بۆ فریبو دولہری
خۆشہچینی خہرمہنی حوسنی جہمالی تۆ نہکن
ٹہی مہی من ، میہری ماہو زوہرو و ہم موشتہری
مہدھی فیردہوسی جہمالت ناگری ٹہصلہن بہ صد
شاعیرانی میثلی [فیردہوسی و سہعلی و ٹہنوہری] (۱)

---

(۱) ٹہو سن ناوہ ناوی سن شاعیری ناوداری فارسین

غزلی کورن

- ۲۰ -

مهفهرموو پیره عومری صد ساله
له طبیعتا هر چوارده ساله
با همموو عالم بلتین زور پیره
ئوه تی ناگن ، هیتستا مناله
چونکه ظاهرآ کال دس ناکهویت
بهی کولیویش هر ئه لیم کاله
له به دس کورنی پیرم لا جوانه
ین مال کچی جوان خهیلی مهحاله (۱)
به ین دهمایه که چووینه بازار
صد سهودا بگهی هممووی بهطالاه (۲)
وهختی به گران هیجت دس نهکوت
موحتاج ئه بیوه بهو پیره زاله
به لئی زور خوشه ئه گهر دس بدن
ئو چاوه کالو ئو لیه ناله
هونهر هیچ نی به ، نه روت حسابه
چونکه عزیزه تی دنیا به مال
چاو بقووچینه و رازی به به پیر
کچ بۆ تو ناین خاله ، خه یاله
زهمانه نه بهیشت بگین به مه قصوود

- (۱) خهیلی مهحاله :- هرگیز نایبت ، زور مهحاله .
(۲) سهودا :- سهوا . مهمه له .

زوو خستنيه ناو نم کيټو چاله
فهورن پيستان له بهر دارني
مه تا خوينيه وه ريوي قه باله
(الحکم لله) . راضيم به قهضا
منال دوام که وتوون به خاله خاله
خودا که نهی دا شهرايي شيرين
به م ناوه راضيم هرچند که تاله
(وېصالي) مه دوي ټيتر له بنکر
بو تو ناخوري ددانت تاله
که نه يوو گولي گولوا (وېصالي)
مه جبوور راضي به به گولي زاله

تولفی زولفی

- ۲۹ -

وهره ئه‌ی دولبه‌ری مه‌هوش ، له باوه‌ش که منی سه‌خۆش
هه‌تا ماوم له دنیا‌دا له وه‌صلت با نه‌بم بێ به‌ش (۱)
ئه‌سیری زولفی تاتاتم ، فیدایی به‌ژنو بالاتم
وهره با ده‌س له مل به‌ک که‌ین ، به‌ دلشادی و به‌ رووی خۆش (۲)
ویصالی زارو پرزاره ، وه‌کو بولیول له گو‌لزاره
له ئه‌مری ده‌رمه‌چۆ یارا وه‌کو نه‌وسین مه‌به سه‌رگه‌ش (۳)
وهره ئه‌ی باله‌بت شه‌ککه‌ر ، ئه‌من لاولاو و تو‌ عه‌وه‌ر
له به‌ک ئالێین له بێ تا سه‌ر ، ره‌قیب با گو‌نهر بێن روو‌په‌ش (۴)

ره‌قیب

ره‌قیب

- (۱) مه‌هوش :- وه‌کو مانگ .
- (۲) زولفی تاتا :- زولفی داهێز او .
- (۳) زارو پرزاره :- زه‌لیل و گریانوی به‌ .
- (۴) یارا :- واته ئه‌ی یار .

عزیز و دوست

- ۲۲ -

چونکه من کونم به کوردی پیم بلن یاری عزیز
مه‌طلببو عوزرت چیره گشتیان به جاری بیننه ریز
من مه‌تا کهی لیت قبول کم ، بین وه‌فایی تا به‌کهی
مه‌عذره‌ت مه‌قبول نی‌به نیم‌رۆ له‌لا نه‌هلی ته‌میز
به‌ینی نه‌مزو تو وه‌هابوو لیم نه‌پرسی ده‌فعا به
چل شه‌وه که‌وتووم به‌خوشرو ماتو دل مه‌حزوونو ریز
ته‌روه‌تی خوتم به جاری بۆ بنیری نامه‌وی
چونکه دنیا هیچه لامن بی به‌هایه وه‌ک به‌شیز (۱)
تا زوه بۆ مه‌حکمه‌ی کوریا حاضر به
چونکه ده‌عوا دوا بی نایه‌ت تا‌کو رۆزی ره‌سته‌خیز (۲)
ئه‌ی (ویشالی) به‌سی‌یه بۆ دانن جه‌زا تا‌ه‌ز نه‌که‌ی
جایی صندوق‌تیکی گه‌وره ، شه‌کری له‌نده‌ن تو قه‌فیز

-
- (۱) به‌شیز :- جۆره پاره‌یه‌کی بین‌نرخ‌ی کۆنی ئیرانی‌یه .
(۲) ره‌سته‌خیز :- ئەم وشه‌یه له‌ بنه‌ره‌تا ره‌سته‌خیزه ، واته‌ رۆزی مه‌ستان
که‌ رۆزی قیامه‌ته .

- ۳۳ -

دل له حسرت چاوی نازاره کهوا زاری ده کا
هر وه کو سهی دهر په قییش دتی برینداری ده کا (۱)
نوعی ناهووی سرکه نه صلا ده فمه په بزم ناگیرتی
وهک غه زاله ی بهر له دهشتی غه فله تا یاری ده کا (۲)
مودده تیکه ون بووه لیم قه لبه کی غم دینه کم
تازه بیستومه له باغا که سنی عه طاری ده کا
وا به سهلی تن مه گن دهر دی گرانه عاشقی
هر که سنج ین طالبی ین ، زوو گرفتاری ده کا
دل وها طالب به قه طری تیو ده هانی دولبره
نوعی بولبول تا سه هر بؤ غونجه گول زاری ده کا (۳)
هر بیخشنج شوعله تی بؤ دل به چاوی مه رحمت
ساعتن په روانه ناسا خوی فیداکاری ده کا (۴)

-
- (۱) شاعیر هم شیعری بؤ دلپاره کی ناوی نازدار بووه .
سهی دهر :- سهگی دهرگا .
  - (۲) ناهوو :- ناسک .
  - (۳) ده هان :- دم .
  - (۴) په روانه ناسا :- وه کو په بولوله .

دل که میخندت کیشه قوربان وا فهقیرو صابیره
 نهییوب ناسا همه دو شوکری هه زهره تی باری ده کا (۵)
 ناگری هیجرانی دولبه ر سینه یی کون کردووم
 بهرتی حیرمان خوین له چاوی عاشقان جاری ده کا (۶)
 ئیسته گه مه هجووره له من غه مزه ده یاری عهزیز
 باعیشی به دکار ببینه نهو که به دکاری ده کا
 هه ر که سنج به دکاری ئیشه یاخودا کو تیر بیو ذهلیل
 هه ر وه کو سه گک عاشقی شه ییدا له دلدار ده کا
 نهی موسلمانان (ویصالی) شیت بووه بیو له علی یار
 هه ر وه کو مه جنوون له کتیوان مه شقی نازاری ده کا

(۵) نهییوب ناسا :- وه ک هه زه رته تی نهییوب که زۆر به نارام بوو
 بهرامبه ر نهو به لایه ی خوا دای به سه ریا ، ته نانه ت تا کو نه خوشی به که ی
 به هیزتر بوایه نه م زۆرتر نارامی نه گرتو سو پاسی خوی بهره ردگاری
 نه کرد ، وه نه مه بوو به رووداو یکک که بیو نارام گرتو پازانه وه ی قسه
 نه لئین : (سه بری نهییوب) :

(۶) ناگری هیجران :- ناگری دووری ، مه به ست له جۆش سه نندن ده روونه
 له تاو دووری خوشه و پست
 حیرمان :- بیو بهش بوون

نهی نه سیمی صوبج دم بیستومه یار هاتوته شار
فکیدی چاتر له تو دست ناکه وی خدمت گوزار (۱)
هیچ مهوه سینه تا ده گه پته بهرده می مه نزلکهمی
نیشتیاق و ناره زووی زورم بکه ته بلیخ به یار (۲)
پنی بلتی زور زور سه لامو نه دعیه ی خیرم مه به
خاطری بو روزی پرووت بهینتکه زارهو بین قه راره
قامه تی سه رووت نومایان گه نه که بیت قومری صیفت
روچی شیرینم له لا زور تال نه بین وه ک زه هری مار (۳)
هر وه کو بهروانه بو شه می روخت سووتاهه دل
مهرو وصالی تو بکا ساریژی برینی زامدار (۴)
دائما مه جنوون صیفت ، صحرانه وردی چاوی تو م
بین نیگامی دیدمی له یلا ، حیات لیم بووه ته بار (۵)

- (۱) قاصد :- نامه بهر .
- (۲) نیشتیاق :- هه زووناره زوو ، مهیل کردن .
ته بلیخ :- بین پراگه یانندن .
- (۳) زار :- بریندار ، به واتای لاوازیش دئی ، مه بهستی شاعیر واتای
به که مه .
- (۴) سهرو :- داری سهرو .
نوما :- ده رخستن ، ده رکوتن .
- (۵) بهروانه :- به پووله به دهوری پروناکی دا نه سوو پیتهوه تا نه سووتن .
پوخ :- پوو .
- (۶) صحرانه ورد :- چۆل گهرد ، خولانهوه به بیابان دا .

وامیق و عجزرا

وامیق و عجزرا

بولبول ناسا دائیسا نهفغانو نالهو گرمه
 وا جزانم بۆ گولنی یوخساری تۆیه ئینتیظار
 پۆزی عوزکات گهر لهزیر هوری فیراقا دهرنه خهیت
 (وامیق ناسا زۆح له دهستم دهده چن وه ک ناوی پار) (۷)
 زۆر ده میکه چاره روانی قاصدی بشه در نه کم
 تا عه یان بِن صحه نت بۆ تهسلیهی قلبی نزار (۸)
 ناگهه نه مرۆ کاغزیکم هانه دهست و خوینده مه وه
 چونکه موشه عه مر بوو به لوطفی تۆ فره ح باری به بار (۹)
 با له قهعری به حری فرمیتسکا نه بَم ئیتر غه ریق
 قهط له گهشتی وه صله گهت ۰۰۰۰ مه یلیه بیتنه کار (۱۰)

(۷) وامیق ناسا :- وه کو وامیقی عاشق .

(۸) عه یان بِن :- ناشکرابن .

تهسلیهی قلبی نزار :- چاک بوونه وهی دلی نه خوش . یان دل خوش

کردنی دلی پرغهم .

(۹) ناگهه - ناگهان . له پر .

(۱۰) قهعر :- بِن .

نهم بۆشایی بهی له بهرچاوه . له دهستنو سه کهدا وشه ی (طوربید) ی

بۆ دانراوه که له گه ل واتای بهیته کهدا ناگونجن له بهر نه وه به بۆشایی

هیتستانه وه .

عزیزی لورت و است

- ۲۰ -

شهو رۆژ من به چاوی نهشکباری
نه پێژم نهشک وەک ههوری به هاری (۱)
له ههردوو چاوهی دیدم ته ماشا
چلۆن خوێن دیته خوار وەک ئاوی جاری
به دائیم چاوه پروانم بۆ مولاقت
له سههه پێکا به دیدمی ئینتیظاری
وهها شهیدا بوو دل بۆ دیدمی یار
نه ما بوو سههه برو ئارام و قهزازی
له عهشقی یار شهو تا کو به یانی
دل نهینالان به نالینی هوزاری (۲)
له ناکاوێ بیه گوێما ئاشنا بوو
که هاتوون جهمی یاری گولعهوزاری
مهشام پر بوو یه کباره به بۆیی
نهویدی ئیوه وەک نافهی ته تازی (۳)

(۱) نهشک :- فرمیسک .

(۲) هوزاری :- وەک هوزار ، بولبول .

(۳) مهشام :- مه بهست لوته .

نهوید :- موزه .

منیش فهورن به حاصل بوونی مه قصوود
 به جیم هیتا که مالا همدی باری (۴)
 ته مه نامه له قایی شاهی والا
 بین موسنه دنشینی حو کم داری
 ئیلاهی هر به کامی ناره زووبن
 نه بینن قهط شوی بین ئیقنیداری (۵)
 به شیرین قاصدیکا نارد بووتان
 به وه جهی مهره مهت به عضن دیاری
 به دهستی من گهی ئینعامی ئیوه
 قبوولم کرد به تاجی ئیفنیکاری
 نهوا معلووم بوو لوطفی ئیوه بو من
 که ئیستهش وایه وه ک جاران نه باری
 ئیلاهی هر بستن بو غه ربیان
 که راستو موخلیصن وه ک یاری غاری (۶)

(۴) همدی باری :- سوپاسی خوا .

(۵) کام :- ناره زوو .

(۶) یاری غاری :- یاری ئیشکهوت ، هاوړی ئیشکهوت ، نه گه چي بو
 ئیره ناگونجیت به لام مه بهستی هزره ئی نه بووبه کری سدیه که له
 ئیشکهوت که دا به په کوه بوون له کاتی کوچ کردنیان دا له مه ککوه
 بو مه دینه .

له نیتو جاوانی پاکو رهوانی نیتوه
یه کا به ک دیاره نائاری کیباری (۷)
لزوم ناکا به تعریف نهی (و یصالی)
نه به موحتاجی نه نگوشت مانگی دیاری (۸)

-
- (۷) نائاری کیباری :- پاشماوهی کهورهیی
  - (۸) لزوم ناکا :- پیویست ناکا
  - نه نگوشت :- په نچه

غزل ۱۵

- ۲۶ -

نهو بهر چه مه چین چینه لسهه کولمی حه لاره
مانه ندی گولی سونبوله تیراوی شه اووه
باعیث به هه ناسهی منی مه جزوونه سبه یتان
زولفی وه کو ره یخانه له هه لاره بلاوه
شوعلهی شه می روخساری وه کو رۆزی سه مایه
بۆنی نه فهسی زاری میثلی عطری گولاره (۱)
بۆچی نه گری بولیولی بیچاره له گولزار
چون عطری گولی رۆزی به دم بادی سه باوه
مورغی سه حه ری حه قیه نه کا ناله وو هاوار
مایه ی هه موو سووتاره . هه موو مالی براوه
خه قینه مه دن تانه له نالینی دلی من
نم جوززو غمه بوو به بهشی من له خوداره
وهک کوورهی حه دداده دهروونم به گری عشق
بهو ناگره برزاهه . دلم گۆشتی کولاره
داوینی کهوا ناله . مه لئ خامه کی سووره
گۆشتی ده می عوششاقه به داوینی برزاهه ۲۱

(۱) نه فهسی زاری :- هه ناسهی ده می

• سه ما :- ناسمان

(۲) ده می :- خوینی

یوسف و زلیخا
 داستان
 یوسف

باعیث به غمی یوسفی دلداره عزیزم
 بستم وه کو چو گانه که پیرانه چه ماوه

چیکم ، چ بلتیم ، تیری ره قیب جهرگی بریوم
 مه علومه به نهو تیره نهچم ، کارم کراوه

نهی یار ره قیب دهر که له بهر نهو دهره پاکه
 وه لاهی له سهک پیستره ، گشت گیانی گلاره

وهک دتوی له عین بووه ته عهدوی زومره یی عوششاق
 لپی لاده ، ده با لاین ، هزاره مگری به دواوه (۳)

نهو سرپه که مخفی بوو له بهینی منو یارا

سهیری که نهو یستاکه له نیتو عالمه باوه

نهو مهیلو مولقاته ، له پیشا هه بوو ریژی

نهو نایینو نادابه هه ر نائاری نه ماوه

عاشق نه بین مل که چ بین له لا حضرتی محبوب

مانه ندی (ویصالی) که ملی ناوه به لاوه

(۳) مه کر :- فیل .

غمزہ لکورت سہ ماہی

- ۲۷ -

سہ ماہی تقدیری خودایی نہسد
کہ چوئی منی کرد غمبارو پیئوہ ند(۱)
تووشی یازی بووم جوانو نازہ نین
بہ نازو عیشوہ منی خستہ بہند
بہینن پیئگوہ خوشمان راہوارد
ناخر لیک براین بہ مہناسہی سہرد
بہینن ماموہ بہ دل خستہیی
شیتو دیوانہ بین خودو بین خورد(۲)
پوژی تووشی بووم بہ مہرمانہ
لہ رووی نازوہ پیئ کوت ئہی دلہ بند
تو خودا پیئ بلئی بۆچ وا بین شہرطی ؟
بۆ لہ راستی من دلئت بۆتہ بہرد
بۆچی لات خستہ ئہی یاری بین قہول
بہ لیئو بہباری و ہم بہ رہنگی زہرد
بۆچ وا بین وہ فایت ئہی پہری لیقا

(۱) نہسد :- تاکو تہنہا .

(۲) خستہیی :- نہخوشی .

دیوانہ :- شیت ، بہ کہستیکیش ئہوتروی سہروریش ئہہیتتہوہو

عہساو کہشکول ہلئئہگری ، یان شیتی دین . .

بین خود :- بین تاگا .

خورد :- خواردن .

بۆ وا بهجاری تهركی منت کرد ؟
 په نجه کای منت مانه ندی فه رهاد
 گشتت دا به باد ئه ی یاری همه سرد
 تو هر تن فکره له به خاطر ی تو
 نه کیشتم باری تانه یی نامه زد
 نهم زانی یارا تو وا یین باکی
 یین من وه کو کهو ، نه که ی هه رداو هه رد
 راستم یین بلتی روحو گیانه کم
 بۆ به تیر منت وا گرفتار کرد
 صاحب مال نه بووم من ده رجه قی تو
 دل و روحو خۆم نه سلیمی تو کرد
 نارام نه بوو نه شهوو نه روژ
 عه نه لیب ناسا گریانم نه کرد
 عه شقی تو دائیم هه ر له دلا بوو
 هه ر به یادی تو وه ختم سه ر نه برد (۳)
 بوومه نیشانه ی تانه ی ره قیبان
 تویش هه ر وه ک ناسک نه که ی به رداو به رد
 مه بنه تی دنیات هه موو نیشان دام
 چاره م نه ماوه جوز لوطفی نه حد (۴)
 هه م یین وه قا بووی ، هه م یین به قا بوویت
 نه شه رطو نه قه ول هیجت سه ر نه برد

(عکس)

(۳) ویصالی باشو پیتشی به وشه کردوووه بۆ پاراستنی کیش و سه روا .

(۴) جوز : -- جگه .

ئەمە مانگىڭگە من تۆم ئەدىۋە
يار ئەين واين ؟ نازدارى بىن گەرد :
تۆ ھەر بزانە من چىم بەسەر ھات
زەھمەتى زۆرۈ دەردى سەرىم بىرد
سەر ھەلئابىرىت . لە خوا ناترىسىت ؟
ھەر جارىئى ئالغى چۆنى محمد (۵)
ئاخرى كوشىتت يارى دىكسۆزت
ئەۋەندەت بىن دا داخو جەفاۋ دەرد
(وىصالى) بىرۆ با ئەۋىش وەك تۆ
نەختىن بىبىتت موكافانى بەد
خۆىشت بىكۆزى ھەر بىن ئەمەرە
دەستت ئاگەۋىت غەبرى سزاۋ دەرد

---

(۵) محمد :- مەبەست شاعىر خۆىھتى .

غزل
غزلی عالی

علی شاهی
- ۲۸ -

ره‌فیقان سه‌یری نامین کن که چ مومتازو شیرینه
له باغی جوانیا دائیم خه‌ریکی نازو گول‌چینه
له بز ماچی ده‌می کولمی تهماشا نهرقه‌می زولفی
به میثلی نه‌زده‌ها هر دوو چ مه‌نناعتیکی به‌رژینه
دوو صد عاشق له لای بمرن نه‌به‌د روویان له لا ناکا
نه‌وه‌نده‌ی عه‌یبه نامینه که چ‌ند بنی ره‌حمو بنی دینه
به جوانی ماهی پو‌خساری به نه‌وعنی مه‌ستو مه‌غرووره
له که‌س باکی نی‌به نه‌صلاً ، له تیری تانه ته‌ئیمینه
به تیری غه‌مزی نازی دل و جه‌رگم برینه‌اره
بحدالله شه‌هیدم من ، به سوئی‌ی نه‌و زامه خوئینینه
وه‌گو مه‌جنوونی سه‌رگه‌شته ، هه‌میشه جیم ده‌رو ده‌شته
له عه‌شقی روویی نامینه که دل هر شوغلی نالینه
ره‌فیقان ئیوه هر وه‌ک من تهماشای جوانی نامین کن
جه‌مالی جوانی ره‌نگینه ، به‌لن قابیل به ته‌حسینه
ده‌می ناخر نه‌گه‌ر جارئی ببینم روویی پر نووری
سه‌لب نابین ئیمانم ، نه‌و مردنه‌یشم له لا ژینه
ضه‌عینو زه‌ردی نامینم ، نه‌خوشی ده‌ردی نامینم
له دووری یاری شیرینم وجودم خه‌یلی بن تینه
نه‌گه‌ر بزوم بانگی نامین کن بخوئین سوورده‌تی یاسین
که زیندوو نه‌به‌وه دووباره به نه‌و نه‌لفاظه شیرینه
(وصالی) دل برینه‌اره ، به ده‌ردی خوی گرفتاره

شهو تا سهحر نه نالم بۆ عه نرى غونچه زارى
مه علوم نى به بيميم ، سبحه نى تاكو ئىوارى
ويصالى تازه نه يما ته مه ننايى زيانى
مه ليحاخانو شوكرى ، نه گرين له تاوى فهخرى
كوپر بىم بۆ چاوى سهبرى ، بۆ به درى خانه نه گرى

★ ★ ★

مه پروانه گهر ويصالى نابووت و پروت و قووته
ويردى زمانى دائيم ته عريفى حوسنى رووته
له گهل نه برۆيى تاقت ، ئاهى دهروونى جووته (٣)
(زيوره) غلامى خوته ، نه م جۆره حه يفه خووته
مه منوونه كهر به فرموى تۆي عه بدى ئاستانم

ده سمال شيله ي پينجويى ، بۆچى خوته نانويى
مردم بۆ چاوى كالت ، بۆ جارى نامدويى ؟

★ ★ ★

ئهى ئاسكى خووش خه رام ، كه لامت شه كرو بادام
به دهورى چه رخنى چاوت ، مهوداى وجودت بادام (٤)

(٣) تاقت :- وه كو تاقت دروست كراوه .

(٤) مهودا :- ده زوو . تال ، هه ر تالتيك بيت .

« پنج خسته کی له سه شیری وه فای »
 - ۷۰ -
 لا بند

وه فای

پنج خسته کی له سه شیری « وه فای »

وهك زهحه تی بۆ عام ، شوكر ناوت نه مینه (۱)
 بۆ دهردی دلان له علی له بت مانی مه عینه
 نه قطاری مه دینهت وه کو فیردهوسی بهرینه
 یۆحم به فیدات نهی گوتی گولزاری به دینه
 لوطفت بیج ، پروو وا بکه ، مه قصودی مه دینه
 به روانی پرووی تو به دلی جینتی و نینسان
 بۆ تۆیه که چاوم ده ژیتین دوو مه رجان

ههجرانی وه کو زه هرو و بصالته وه کو لوقمان
 } ده زمان به که هاتووین چه کیسه هه موو دهردان
 } ده زمان بکه ، جهرم که هه موو کۆنه برینه
 ره گه زوری ره گه زوری

عالم هه موو سه ره گه شته یه بۆ له یلو نه هارت
 دل مهسته به بۆنی سونبولی تارت
 هه ره چهنده که دوورم له گولستانی دیارت
 عومریکه ده نالم به ئومیدی گولی زارت

(۱) وه فای :- ناوی عه بنه ویره جیمه و کوری مه لا غه فووری مه لا

نه سرو لایه ، له سالی ۱۸۴۴ له سا بلاغ له دایک بووه ، له سالی
 ۱۸۹۹ له (ئوحد) له سهوودیهی ئیستا مردووه شاعیریکی بهرزه ،
 تا ئیستا چهنه جاریک دیوانه که ی چاپ کراوه ، له سالی ۱۹۷۸ کاک
 محمد علی قه ره داغی دیوانه که ی ساغ کردۆته وه و کۆری زانیاری
 کوردی چاپی کردووه .

جارٽيڪي بفرموو که چ هاواره، چ شينه
 هاواری ۰۰۰۰۰ موڙهي توڙيه ۰۰۰۰۰۰ (۲)

فاني نهين هر کهسج که نهينني خهم نهبوو
 باکم ني به گهر دهولتي دنيا م له دهس چوو
 فخرضن هموو دنياي مزو عومري خضرم بوو
 بين جهننه تي روي تو ، چ حياتيکه چ زينه
 بو کوشتنی دل ، سهيفي دوو نهبروئي له ساودا
 دلي عاشقي بين چاره يي مهظلومه له داودا
 سرتيکه که هر به حثي جوانيته له ناودا
 نيحساني گلي خاكي دهري پا که له چاودا
 بويه که فلهک تا هه به چاوي له زمينه
 رحمن بکه نهی شار له گهل دهري دهري خوت
 باسي بکه جاري به له بي گول شه کاري خوت
 نيذني ده که بيت جاري له بو ره هگوزه ري خوت
 روشن بکه چاوي به گلي خاكي دهري خوت
 بو غيره که فرشي قدهمت عرشى بهرينه
 هر کهسج چوو (ويصالي) که نه با باري مهلامت
 حاصل نيه بو نهو کهسه قهط گنجي کهرامت
 گهر جاري بينيم به عياني ماهي تمامت
 نايدم به هموو دهولتي دنياوو قيامت
 جاري به (وهفائي) گهر بلخي کهلي نهينه

(۲) نهم نيوه به يتهمان بو ساغ نه بووه .

ننگه الیه

- ۷۱ -

پینج خشته کی (ویصالی) لهسهو شیعی « تایهر بهگی جاف » (۱)

- ۱ -

بروانه له دوریت په ننگم زهرده وه کو بهی
له م بهختی بهدو کاری په قیبا نه خودا وهی
ناکهی له فیراقی تو بنالم به مه نهل نهی
دهرویتش نیبم که وتمه دوای عیله به حی حی
مه جنوون نیبم به محرو به یرت له دوا بکم طی
نه برۆیی تو وه ک تیغه عه جهب قاتلو مه غروور
نه قشئی روخی پاکت به مه نهل لالهی پر نوور
مه جلیس هموو پر بوو له سورشکی منی په نجوور
سه رگه شته له بهر ده نگی ده فو ناله یی طه مبوور
نه سکه نده رو داراوو له گهل خوسره وه کهی کهی
زاهید وهره تو خودا برۆ لیره مه لئی که من هم
واعیظ بهسه له م قسه یح هوورده مه ده دم
موطریب وهره هم به زمه موه ییا که وه کو جه م
ساقی به فیداتم وهره یۆ ده فعی (هم) و (غم)
لیده له ده فو بوربطو سازو چه قه نهی نهی

د

(۱) تایهر :- کوری وهسمان یاشای جاف بووه ، له (۱۸۷۵ - ۱۹۱۷)
زیاره ، له هه له بجه له دایک بووه له سلیمانی مردووه ، له عه بابا یلین
به خاک سپیتر اووه ، به شیکک له دیوانه کهی چاپ گراوه .

چون غونجه يي تهنگه دهمو لیتوت وه کو شه ککه ر
پر نهشته به کولمت به مه نال باده يي نه حمر
رهوشن بکه نم مه جلیسه وه ک مه جلیسی قه یصهر
ساقی ترو مه جلیس پرو مه عشووقه به رابه ر
لهم دهردی سهرو میخته تو غمخواری هه تاکه ی
پروانه حه سوود بوونه سه گ و ره هزه نی شووشت (۲)
تا نه چوو ، هه تا ماوه گول و خه رمه نی شووشت
دائیرکه له نیتو مه جلیسی عاشق ته نی شووشت (۳)
ساقی سه ره کم بی به فیدای گهر دنی شووشت
به م حامه بلوورینه له بوم تیکه به یا به ی
گهر لوطفی بی پیری موغانم هه ر ده فعه به بو من (۴)
موطریب له هه موو له هجه به که بی نیتته ته فه ننون
تاماده نه بی مه جلیسو مه یخانه به گوتن
ساقی زگر نم عیشویه بی نیتته فرۆتن
مولکی دل و روح که مه بو قیصه تی له نجی
موطریب له رقی کونی ره قیسانی وه کو سه ی (۵)
بی ش نمو دمه گهر چهرخ له ناکاو ده بی طهی
تاماده که نم مه جلیسه تا من بلیم تو خهی

له کجه
ره عیب

(۲) ره هزه ن :- ریچ گر جهرده

(۳) تن :- لهش ، به ده ن .

(۴) پیری موغان :- پیری ته ریهت ، نم زاراویه له شیمری کوندا زور

به کار هاتوووه - موغان :- جاران به پیای ثابینی نه وترا .

(۵) سه ی :- سه گ .

ساقی وەرە بۆ خاطرێ ئه‌و دینه له‌سه‌ری هه‌ی
 هه‌لبه‌گه‌ر بیا له‌ بده پێم ، مه‌ی به‌ په‌یا په‌ی
 مه‌خمووره و به‌صالی به‌ مه‌لی بێن غه‌شی ساقی
 دل بوو به‌ مه‌للی غه‌می چاو ره‌شی ساقی
 موکلی دل و دینم که‌مه له‌ (بۆهه‌م) به‌شی ساقی (٦)
 خۆبیتو بکا (طاهیر) نه‌گه‌ر پێشکه‌شی ساقی
 فه‌رقی نیه‌ خۆ قوربان له‌گه‌ل حاته‌مه‌که‌ی طه‌ی

- ٢ -

ساقی وەرە بۆ خاطرێ ئه‌و دینه له‌سه‌ری هه‌ی

ساقی وەرە مه‌یخانه‌و مه‌ی تێکه‌ دره‌نگه
 له‌م به‌زمه ته‌ماشاکه که وه‌ک به‌زمی به‌شه‌نگه‌ (١)
 نه‌و نه‌برۆو موزگانه وه‌کو تیخو خه‌ده‌نگه‌ (٢)
 نه‌ی پرته‌وی ره‌نگت وه‌کو ره‌نگی هه‌مه‌ ره‌نگه
 خاالت به‌ مه‌ئال ، زولفی سیا‌ه ، شه‌وه‌زه‌نگه

(٦) له‌ ده‌ستنووسه‌که‌دا ، ئەم وشه‌یه‌ی نه‌نووسراوه‌ته‌وه به‌م جۆره هاتووه
 [رۆخه] ، به‌لام ئەمه واتا نابەخشین له‌بەر ئەوه له‌گه‌ل ئەم تێبینه‌یه‌دا
 به‌ بۆشی هه‌یشتمانه‌وه .

ئەي سەرۆي چەمەن ، قەدو ميانەت بە ميثلي موو
 ئەي رووي تۆ ئەفلاكو جەبين ميهرو مەم ئەبروو
 تا چەتد لە عۆششناق دەبي نافەرو بەدخوو
 ..... ساقى مەي فەرموو .

لە رووي ديواني ناھەر
 بە گۆنە ساغ بەر سەو

دەنگى دەفو نالەي ئەي و ئاوازيي چەنگە
 گيسووي تۆ وەك عەنبەرو فيردەوسە كەنارت
 گۆنای تۆ وەك مەجمەرو چون عوودە عوزارت
 دل مورغى پر ئازارە لە بۆ غونچەيي زارت
 سەد نامى خودا بچ لە دوو بوستانی ئەنارت (۳)
 کردو شلەكو نازكەو پر چنگەو قەشەنگە
 سەيرى كە زەنخدانى چ شيرينه بە كالى (۴)
 مەججوبە لە پيش كانى دەمى و دورجى لوئالى
 کردوويە دلەم خەستەوو ئاشفتەيە حالى (۵)
 ليتوت كە وەكو لەعلى بەدەخشانە بە ئالى
 رەنجووزى مەكە بەيني دەھانى غونچەيي تەنگە (۱)

دەف
 گيسو
 گوناو
 مەم
 زەنگە
 لىو

- (۱) بەرمى بەشەنگ :- بەرمى پاشايەكى كۆنى ئيران بوو .
- (۲) موژگان :- پرژانك .
- خەدەنگ :- سەرەتير ، سەرەرم .
- (۳) بوستانی ئەنارت :- دوو مەمكە كەت .
- (۴) زەنخدان :- چەناگە .
- (۵) خەستە :- ناخۆش .
- (۱) دەھان :- دەم .

(٧٤٣)
 نهو پوژه له گڼل عهشقی تو من بوومه برادره
 غم هاتو فرهح روځیو ددروون بوو به سهماوه
 گرتوویه شه می حوسنی تو نم مولکه سهراسه
 طابووری موزانت له گڼل نه گریجه به رابه
 ویستاوه ده لځی عهسکه ری ژاپون و فرهنگه

غم
 ٧٤٣
 فرول

خورشیدی روخت زینه تی دنیا به وه لیکن
 سینت به مه تل رهوضه یی گولهایه وه لیکن
 نه قداحی له بت شیشه یی صه هایه وه لیکن (٧)
 چاوت به مه تل ثافه تی دلهایه وه لیکن
 بوچ وایه که نه بروځی که چت مه یلی به جهنگه

رو، سینه
 ٧٤٣
 هاو - پرو

بو له علی له بی تو بوو ؛ که وامیق بوو به ریشان
 نهک هر منی بیچاره که بووم واله وو خه یران
 بهک دفعه نه ماشا که تو نهی شاهیدی که نعان (٨)
 جیسم و دل کهم خهسته وو خوینینه به قوربان
 کوژراوی موزه ی تو په نه کوژراوی خه ده نگه (٩)

لئو
 ٧٤٣
 فرول

په حمی بکه نهی گول به دلی بولبولی ناشاد
 کاشانه یی خه زانی غه بریان بکه ناباد
 پروانه که خه رمانی تو میتدم بووه به رباد
 غه لطانی (دم) ی خه سره تی عهشقم وه کو فره حد ( )

صبح
 ٧٤٣
 فره حد

٧٤٣
 کاشانه یی
 خه زانی

- (٧) شیشه ی صه هایه :- شووشه ی شهراب
- (٤) شاهیدی که نعان :- خه زره تی یوسف
- (٥) موزه :- برزانگه

کیتوه به‌دهنو سینھیو سهر به‌نجهی قولنگه
مه‌جنوونو سهراسیمو ئوفتادهوو بی‌پریم
بهو وه‌عهده که نهو داییو وتی بمره نه‌من دیم
زینهار ، که نهو یاره دل‌ئازورده بووه لیم
دووچاره به جه‌نک طالیه ، من مایلی صولحم
گر صولحه وه‌گر جه‌نگه ده‌سا فرموو دره‌نگه

سنگه
 « صادق » صادق صادق
 - ۷۲ -

پینج‌خشته‌کی ویصالی له‌سەر شیعی « صادق »

له یه‌کێک له ده‌ستنووسه‌کاندا که ته‌نها پینج‌خشته‌کی تیندا رۆنوس کرابوو وه به ده‌سخه‌تی شاعیر خۆی ، پارچه‌ غه‌زه‌لیکی به‌رزو نایابمان به‌رچاو کهوت که له راستیدا یه‌کێکه له غه‌زه‌له تهرۆ پاراوه‌کانی مامۆستای قه‌رده‌اغی ، نه‌و غه‌زه‌له‌ش پینج‌خشته‌کیه‌ک بوو له‌سەر شیعی « صادق » ، ناویک ، له راستیدا ده‌رباره‌ی ئەم شاعیره هیچ زانیاریه‌کی نه‌وتۆم چنک نه‌کهوت ، به‌لام به‌و هۆیه‌وه که ئەم شیعره به‌رزوی داناره ، وا دیاره شاعیریکی به ده‌سه‌لات بووه‌و شیعریشی هه‌یه ، به‌لام زه‌مانه‌و بی موبالانێ و بلاونه‌کردنه‌وه‌یان خستوونیه‌ته چالی فه‌وتاندنو له‌ناوچوونه‌وه ، وا ئیمه‌یش ته‌واوی پینج‌خشته‌کیه‌که نه‌خه‌ینه به‌رچاو . .

خورشیدی روخت جانا مه‌علووم و هووه‌یدا که (۱)
 ئەم عالهمه وه‌ک، مه‌جنوون دێوانه‌یی سه‌حرا که
 سه‌د موسایی عیمرانی مەخموروو ته‌جه‌للا که
 نه‌گریجه‌یی میقراضت به‌خشان و موهیا که
 په‌رگول بکه پۆشینت ، گیلکیله به‌سه‌ردا که
 نه‌ناری مه‌و خورشید ، عه‌کسی رۆخ و سنیماته
 شمشادی به‌هه‌شتی، هه‌م به‌نده‌ی قه‌دو بالاته

(۱) خورشید :- رۆژ .

• روخ :- روو .

• جانا :- گیانه .

• هووه‌یدا که :- بلاوبکه‌روه .

چە قشیدی دلم داعی جلمی له بی سههباته (۲)
 سهووری رهشی لئ لاده لهو گهردنی میناته (۳)
 نارنجی مهت چهسبی نیو سوخمهیی خارا که (۴)
 دهر باغچهیی سینت تهحقیقه نیه کهسری (۵)
 کهچ نابن یه قین که عبهیی دل باری ئیزن بدری (۶)
 تا گورگی ره قیبو هم شهیطانی عهدو بمری
 بهرمووری دهرت با بن قویبهیی که مهت بگری
 دهسوانهو و خر خالت یه ک ده فمه به دهسدا که
 گهردی ره می نه قدامت تاجی سهری سولطانه (۷)
 سه به رزی یه لوظفی تو بۆ عاشقی دیوانه
 تو پادشاهو عالم یه کباره نیکه هبانه (۸)
 فهرموو سهری نهو بانه ، دهستت له که مهر دانه
 مهر وه ک منی دیوانه نه م عالمه شهیدا که

-
- (۲) سههبا :- شهراب .
 (۳) مینا :- شووشه .
 (۴) خارا :- جۆره خامه کینکه ره نکیتی تاییه تی ههیه که پیری نه لئین
 شه به نکه بهر پۆژ ، دووباره خۆی قوماشتیکی تاییه تی یه له نه تله سر
 نه چسی .
 (۵) دهر :- له .
 (۶) باری :- جاری
 (۷) گهرد :- توژ ، خۆل
 رهه :- پیکه .
 (۸) نیکه هبان :- یاساول ، واتای تریشی ههیه .

رشکی هه موو حورانه مینایی سیمین ساق
دونیایی روخی خوبی نوورینه به ئەشواق
بازاری شه کهر ئەمۆ شیرینه به ئەخلاق
هاتوونه ته سەر سهیری بالآ، صهفی عوششاق
ههنگامهیی غهوغایه ئهوه بهزعه ته ماشا که

ئەسکه ندهری دلها بێ دهر چاهی زه نخدان
محبوسو پهریشان بۆ چهشمه‌ی حه‌یوانت (۹)
صه‌د شاهی که نغانی کهوتوونه ته زیندان
هاتوومه ته مه‌یدان تۆم کهمه قوربان
به‌و عه‌سکه‌ری موزگان فهران بده هیلاکه (۱۰)

مه‌دداخی گۆلی پووتم ، وه‌ک بولبولی گۆلزارم
په‌حمی بکه به‌م به‌نده تو خودا به‌سه‌ نازارم
ئاشفته‌یی زولفی تۆم شتیواو و بریندارم
په‌نگین بکه په‌نجته به‌ خویناوی دلی زارم
صبحه‌ی که قیامت دێ شاهی نیه حاشا که

لهم ساحتی عوششاقه بۆچی کاسو ره‌وتی ؟
لهم مه‌جلیسی ره‌ندانه بۆچی خویری و دم چه‌وتی ؟

(۹) چاه :- جال .

زه‌نخدان :- چه‌ناکه .

چه‌شمه‌ی حه‌یوان :- سه‌رچاوه‌ی ناوی زیان که ئەکین ئەسکه‌نده‌ر به
شوینیا گه‌را تا بیه‌وزیته‌وه .

(۱۰) موزگان :- برزانک .

هیند تالی وه گو جه نطل ، بڼ عهینی ده لڼی جهوتی (۱۱)
 صوږی چیه مل جهوتی ، قهه قامهتی مزگهوتی
 ههسته پرۆ سهر سهیری قهه قامهتی رهعنا که (۱۲)
 من کۆتهو و بیچاره ، نهو سهروه دلی بر دم
 بیسووده ده لڼ قسهت ، چی دیکه مه که عه رزم
 بڼ مایهو و نابوتم ، مه بهوتی غه مو قه رزم
 من شیتی بهزی ته رزم ، نهو دیتو دها وه عزم (۱۳)
 کاکه وه ره ده سنکه نهی ریشی فشی مه لا که
 ته صریفی پینای حوسنت ته کمیلی به ته حویله
 مه فهورمی که لامات شایسته به ته بچینه
 ته هذیبی خه طی لیتوت ته شریحی به ته فصیله
 موخته صهر نه گریجه یی نهو زولفه مو ظه وویله
 ههر شهو به چرای کولمت ته حقیق و مو طالا که
 مانه ندی ده می ته نکی گول خونچه نی به حاشا
 ته رویجی به دور داوه دندانی له یلا

(۱۱) جه نطل :- گوزالکک .

(۱۲) رهعنا :- بهرزو جوان .

(۱۳) بهری ته رز :- بهری شپوه ، وه ک بهری .

موشکینه به زولفه ینی چون خاکی خوتن صهرا (۱۴)
 هوری رهشی رووی مانگی پۆشیوه که چی دنیا
 وا پروونه ده لئی ئیستا ههه مانگه شهوی پاکه
 فههاد صیفت که وتووم سه رگه شته و غه مگین دل
 لهم وادی به سه رسام تن خهسته و خوینین دل
 نزدیکه بیه ئاخه غهرقی غم ئه سرین دل
 هاو وه حشه له هیجرانی ره عنا گول ، سه نگین دل
 جان بیه طه له بیه ساقی ، ماتهل مه به ، ئازا که
 نهو پروومه ته گولزاره ، زینه تی ده گولزاره
 بیه نارو به یه سینت وه ک جه ننه تی غه ففاره (۱۵)
 نهی ساقی له باله ب که ، نهو باده یی گولزاره
 لهو چایی به ره نگه داره ، وه که له علی له بی یاره
 فنجانی بلوورینت ، له بریزو موهه ییا که (۱۶)
 مو طریب وهره مه یخانه بۆم لینه له چنگو نهی
 وه ک مورغی غه زهل خوانم ، هه ره له حظه له بۆ غونچه ی

(۱۴) موشکین :- بۆنی خۆش ، بۆنیککی خۆشه له ناوکی ئاسکی خوتن
 ده رنه هیزئی .

خوتن :- ناوچه یه که ئاسکی زۆره که بۆنی میسکیان له ناوکایه .

(۱۵) نار :- هه نار .

به یه :- به هه یه .

(۱۶) له بریز :- برین ، له سهری برزئی .

مخمووری لهبو جامم ، نازا که هه تا سا دهی
بۆم تیکه په یه نهمر بهی ، هه تا کو ده لیم ئوخه
چهرگم که کونه وه ک نهی ، بهو شهربه ته نه حیا که

مه نواره له روخسارم گهر زهردو به شیتواوه
بنواره له گوftarم وه ک قهندی سپی خاوه
په حیح به (و یصالی) که ، مه فتوتی برۆ و چاوه
تا بهندی چکر ماوه ، به ک ده فعه نه سووتاوه
ههر دم غه زه لی (صادق) بۆ دولبهرت ئینشا که

★ ★ ★

فانی

۱۲ بند - ۷۳ -

نیشابور
 سنه ۱۳۰۲
 ۱۲ بند - ۷۳ -

فانی، نیشابور
 ۱۳۰۲

فانی ، واته مەمەند ناغای نازناو بە فانی (۱) ، بە کێک لێو پیاووە
 ناودارانەیی کە خزمەتێکی گەورەیی بە گەلی کوردو ئێدە بیاتی کوردی کردووە ،
 ئەمەش بەو هۆیەوه کە ئەم پیاووە گۆچی نەداووە بە بەرزووەندی تایبەتی
 کە سایەتی خۆی بە لێکو بۆلبۆلیکی خۆش نەواو ئاواز بوو کە هەمیشە عاشقی
 گەلو نیشتمانەکی بوو ، هەر دەم بۆی ئەخویندو گۆرانی بۆ ئەوت ، حەزی
 ئەکرد گەلو نیشتمانەکی بەرەو پێشەووە برەو بە ناکامی دلی شاد بێت ،
 فانی لە گەل ئەوەدا کە لە بنەمالە یەکی دەست پڕۆیشتوو بوو بە لام هەرگیز
 گەلو ولاتی لەبیر نەچۆتەووە . . . بۆیە کە ویصالیش پارچە شیعریکی
 تەخمیس کردووە و ئەلیت :-

دوو کەلی جەورو خیانت ئاسمانی دینی گرت
 کورد لە بەر شوومی و نەزانیی شیوەیی بێ دینی گرت
 نەگبەتی ئێمەش بوو حەتتا دەوڵەتی بەرلینی گرت
 ناگری جەهل و نەزانیی وا بە جاری تینی گرت
 وا بلیتسەیی ناوقەدی خەرمانی چاکەیی ژینی گرت
 چونکە بۆیە کتر نەبوون کورد پاک و راست و بێ خەلەل
 پاکی بێ بەش بوو لە فەیزی کە سب و زانیی و عمەل
 وا لە تاریکی هەموو کەوتوون گومرا کوێرو شەل

(۱) سەر دەمی ژبانی لە [۱۹۱۰] لە دایک بوو و لە ۴-۱-۱۹۷۳ لە مەرگە
 مردوووە [، لە سالی ۱۹۷۵ کاک کەمال میراودەلی دیوانەکی بۆ
 بە کەم جار چاپ کردوووە .

سهیری گیتی له ئەزانی پۆژی تهقسیمی ئەزەل
 کوللی میللەت جەژنی شادی گرت و کوردیش شینی گرت
 میللەتی کورد زۆر فەقیرە سهیری چەند بێ دەست و پا
 وا لەژێر باری گرانی غەیرەدا پشستی شکا
 پشستی زامار کرد خەریکە جەرگیشی کون کون بکا
 تیری تهقسیری جەفاکارانی ظالم بێ خەطا
 گۆشەیی جەرگی ئەهالی عاجز و غەمگینی گرت
 باعیشی دودی دەروونە رەش بوو شاخ و وەطەن
 هەر له ترسی طولمە عالەم لێم بوونەتە ۰۰۰۰ وەطەن
 حەیفن ئەمزانی له دەس چوو کوشتینی داخی وەطەن
 سەددی گەورە دەفەعی دوشمن عیلمە بۆ باخی وەطەن
 جا گەوا بێ کوردی جاھیل باغی بێ پەرژینی گرت
 تۆ که نیتە نەرۆت و موحتاجی هەر بۆ یەك فلووس
 پایە بەرزی بۆ تۆ نابێ ، مەگرە ئەسبایی جلووس
 خەرتەل ئاسا دەوری لاکی تۆ ئەدەن ئینگلیزو رووس
 روو له زانین گەر ئەکە ی تۆ ، بەشمە تیعەدای نفووس
 بۆ دیرینی وورگی بێ که گورگی قینی گرت
 عیلم و فەن بوو ئەوروپای گیترا بە فەوقی ئاسیا
 ئێمە چونکە جاھلین هەر بارکیش و ناپەوا
 واسیطە ی سەرکەوتنتە عیلم و عەمەل بۆ هەردوولا
 هەر له سایە ی عیلم و زانین بوو که دەستە ی ئەروپا
 ئەم فەزایە ی بەینی ئەرض و ئاسمانی شینی گرت

سهیری ئەم بەدبەختی بە پزوی کردە کوردی مال و پیران
چونکە بۆ هیچ لا نیمانە صنعت و کەسبێ جوان
جا مەگەر ئێمە لە دوولا خاک بەسەر کەین بۆ ژبان
بێ پێنەو سەر بۆسی قەومی کوردی کورتی هیچ نەزان
تاجی عێرفانی فری دا ، کەوتە غارەق چینی گرت

واعیظا تاکی بە ریشی بان و هەم وەعظی ریا
سەیری ئەم ئیسلامە جوانەت پاکت خستە حەلوە لا
بەس بۆ ریش پانی سک زل ، نامەوی وەعظی وەها
دین و دنیا گرتنی پێویستە تو خودا ئەی مەلا
بەس بۆ دنیا تەواوە بەسبە هەرکەس دینی گرت

مالی عالەمیان و پیران کرد هەر بە سێ کەس تو خودا
نەگەتی کوردی فەقیرە ئەم سێ پەش بوونە بەلا
موختەسەر هەرسێ ئەکەن تالانی میلەت ئاشکرا
بێ کینایەت خۆشە نووسین ، شتیخ و ئاغاو نامەلا
دەستی کارو قاچی هەول و جاوی تیکۆشینێ گرت

ئیش و کاری ئێمە بۆتە خواردن و پۆشین و خەو
خەلق شەویشی بوو بە رۆژ ، ئێمە رۆژمان بۆتە شەو
شوغلی خەلقى عیلم و فەننە ، ئیشی ئێمەیش پراوە کەو
چەرچل و رەزفل خەریکی پراوی غایەن رۆژو شەو
گەورە کە ئێمەیش بە بێ غەم پێرچی پوورنەخشینی گرت

ساقیا دل نینتظارێ کاسە قەط لۆمە ی مە کە
زەردوو وشکە وە ک بە لاسە لێوی قەط لۆمە ی مە کە

بین قهراری تیری تانهی ناسه قهط لۆمه‌ی مه‌که
بۆ گه‌رفتاری خه‌زانی یه‌ئسه قهط لۆمه‌ی مه‌که
گه‌ر به‌ دائیم میثلی بولبول شیوه‌یی نالینی گرت
ئهی (ویصالی) تۆیش وه‌کو په‌روانه بۆ دیداری شه‌م
خۆت له‌ بۆ سووتان حاضر بکه‌ی بین زیادو که‌م
یۆح فیدا که‌ بۆ ویصالی خه‌ططو خالو کولم و ده‌م
بۆ فیداکاری نه‌بوو (فانی) که‌ ده‌ستی کاکه‌ مه‌م
ستیوی زیوینی چه‌ناکه‌ی جوانی خاتو زینی گرت

له‌ پۆژی هه‌ینی دا ، مانگی ۳/ ۱۹۵۲

وتراوه .

سینه بند

- ۷۴ -

نهم پینچ خسته کیه هی (وصالی) خوبه تی

دل چه پسی چی به ؟ ، فیرقته تی دلدارو نه حیفه (۱)
 وهک مورغی قهفَس بِن کَسو بِن یارو که سیفه
 روو زهرده به دائیم وه کو نه وراقی خه ریفه
 نهی یار له روو لابه روو به ندی قه دیفه (۲)
 با میثلی قه مهر دهر که وئی نهو په نگه ظاهر یفه
 لهم غر بهت و بِن راهی به وا له نک بووه قاچم
 لهم کهوتزو هه لسانه وه کو کونو دهمی پاچم

زینهار له بۆ کویی چه بیب جارئ که ناچم
 به پینیکه منی به نده به بِن خلعتی ماچم (۳)
 بۆ مه نمی ده کهی مه طلبی من سیو کوو خه فیفه
 من مهستی شه رابی له بی نهویاری په میدم
 پهک ده فعه له وه صلّت گولی نارام نه چیده م (۴)
 نهی باعیشی نارام و دل و قلبی په میدم
 گهردانی قه دو قامه تی تو ، جیسی خه میدم (۵)

ماح

ماح

(۱) نه حیف :- لاواز .

(۲) روو به ندی قه دیفه :- په چهی قه یفه .

(۳) خلعت :- خه لات .

(۴) نه چیده :- نه چنراو .

(۵) خه میزه :- چه ماوه ، کوم بوو .

قوربانی غوباری بهری پیت جانی شهریفه
 بهم عهطره وه کو غونچه یی بوستانی بههشتی
 بهم ههینته نه چهسرت ، حۆرو غیلمانی بههشتی
 بهم صافی یه وه کت لوئلوئو مهرجانی بههشتی
 مهعلومه که سهردهفتاری حورانی بههشتی
 سهر تا به قهدهم نازکتو پر وهصفو لهطیفه
 مهجنوونو سهراسیمه یه جهمهیه تی دانه (۶)
 بهم جیلوه یی روخساره ده لئی صوبحو به یانه
 ئه و نه برۆو موژگانه ، ده لئی تیرو کهوانه
 ئه و نوظقه که ده یکه ی به زوبان بتم بلئی جانه (۷)
 بۆچ وایه که تهئیری وه کو شهرعی هه نیفه
 بۆ دهردی مه ریضان له بی مه حبووبه ، ده وایه (۸)
 گهر سهرفی بووه عومر به خۆپایی ره وایه
 ئهم سینه که وه کت مه یکه ده پر سازو نه وایه (۹)
 لهم کاولی دنیا به که جزی جهورو جهفایه
 مه قصووده ی دل و دیده ی ، مه دیداری هه نیفه

-
- (۶) دانه :- کورته ی دانایه ، واته :- زانا
 (۷) نوظق :- قسه کردن
 (۸) لهب :- لیتو
 (۹) مه یکه ده :- مه یخانه

تُو شاهیدی گولبرگنو نهن شیتو فهقیرم
 تُو شاهی جوان بهختو نهن پیری که بیرم (۱۰)
 تُو ماهی جیهان تابو نهن کوپرو ضریرم
 نهضعیف کهمه ندم ، نی به لازم ، مهعلوومه نهمیرم
 بهو بهرچهمی موعتله ، بهو زولغه لهفیفه (۱۱)
 مهجرووحی دهردی هيجرانه محهمهد
 هممتایی و یصالی دلی بوریانه محهمهد
 شهیدایی رُوخو دولبهری جانانه محهمهد
 نهلثانه که ناوارهی نالانه محهمهد
 بیینه که یخ همدهدو یخ یارو حریفه

---

(۱۰) که بیر :- کهوره ، به سالآچوو .

(۱۱) لهفیف :- پیچ پیچ ، لوول خواردوو .

سنگینه ۱۹ بند در

- ۷۵ -

جیهان بوو کیتکه موهریشی جه قایه
 به غایهت حیلہ بازو بین وه قایه
 هموو عالم ده زانی بین به قایه
 ده زانی وایه و ده سَلَنی ناشنایه
 ته ماشا قول و فیعلی ناموافق

به نمری پادشاهی حیی بین چوون
 شهی نیسلام و کافرو هرچی بوون
 له گهنچو مولکی دنیا بین بهری بوون
 چ نه مروودو چ فیرعه ونو چ قاروون (۱)
 له گدل گورگی زه مانه موته فیتق بوون

(۱) نه مروود :- کابرایه ک بوو له سدرده می حزره تی ئیبراهیم پیغه مبردا
 داوای خویه تی کرد ، خوا حزره تی ئیبراهیمی نارد تا بروای پس
 بهتینی ، ناگریکی گوره و حزره تی ئیبراهیمی تی فری دا
 به لام خوا رزگاری کرد .
 فیرعه ون :- پاشای میسر بوو ، نه میش داوای خویه تی کردو خوا
 حزره تی موسای بو نارد ، به لام بروای بین نه هیتنا ، له رووباری نیلدا
 خویو دارو ده سته که ی نو قم بوون .
 قاروون :- ده وگمه ندیکی سدرده می فیرعه ون بووه ، خوا خویو
 سامانه که ی به ناخی زه وی دا برده خواره وه ، نه م رووداوه له قورئاندا
 باس کراوه .

له گهل تۆمه جیهانی یی بزو سه ر
له گهل مادوونو لۆطی بووی به هه مسه ر
خۆیان پیا داوی کیه ته ر ، تا کو میه ته ر
که ی و مورث و جه م و دارا و نه سه که نه ده ر
هه موویان می ته دی تۆ بوون کۆ نه ما که ر
برا پیر بووی ، به سه ر چوو عومری لاوی
به سه تا که ی په ر یشان و بلاوی
ده می فاخر نه زانی به ش براوی
قه ده س دنیا به ، نیت ه ش که و له ناوی

به ده مس خۆمان نه بوو که و تینه داوی
نه ماوه راحت و ئازامی جانم
چه ماوی دهستی جه وری زه مانم
به دائیم چون له مردن یی نه مانم
به دانم ناوی خۆش دل نیم نه زانم
وه کو نه مهاله کان نه مکا قورایوی

مه که باوه ر به وه ضعی چه رخی ده و ران
جه م و نه سه که نه ده رو دارا و سوله ی مان
به یه ک ضه ر به هه مووی کردن په ر یشان
برا دنیا وه کو بوو کیتکه خه نه دان
ته رو تازهو جوانو شوخ و نه لوان
ده من شاد ت نه کا دنیا به که ی فی

له ناگاو نه تگوزی ناخر به سه یفی (۲)
 که نه یگرت تاگو سهر نیکرامی ضه یفی
 وه لی مه علومه زاوا کوژه حه یفی
 له سینهدا به صهد کیسرایو خاقان
 له بۆ دنیا خه لایق وه ک هه لوو که
 هه زاری گوشت نه م دنیا به چروو که
 نه ویستاش هه ر خه ریکی نوو که نوو که
 له بیتش چاومان زه مانه میثلی بوو که
 سپی و سوورو مله ووهن وه ک گلوو که

 له بۆ باغی دیانته عیلمه په رژین
 به یی عیلمو عه مه ل قه ط نابین ته تمین
 خه ریکی مه عریفهت به و که سب و زانین
 چرایه که عیلم ، یی نهوت و به نرین
 نه کا هۆدهی دکت رووناک و په نکین

 عیلم دورره ، عه جهب صاحب جه لایه
 که عیلمت بوو دکت صاحب صفایه
 عیلم نه سبابی عیرفانو حه یایه
 دهوامی هینده زۆره نهو چرایه
 هه زار سالیس نه یی شوعلهی له دوو ژین

 په فیق به بۆ که سنج عالی نه ژاده
 له لگه ل جهلا هه موو عومرت به یاده

---

(۲) سه یف :- شمشیر ، شیر ،

که عیلمت بوو دلت مه سروورو شاده
 هه تا خه رچی بکهی ده خلت زیاده
 عه جه ب گه نه چیکه نایینم زه والی
 ده خپله فرسه ته مهردانه ههستن
 هه تا که ی غافل و بڼ هژشو سستن
 به یه کک ده فعه هه موو دنیا به رستن
 نه وانهی ژوورده مستنو ژیرده مستن
 له عه شقی بوو کی تم دنیا به مهستن
 مه عانید هه ر کسه ی بوو مه یلو پین
 نه وی دوزمن نازا بیمرین
 مه بادا و ایزانن هه ر نه مینن (۳)
 خه ریک بڼ ، جومله ته نها بیستین
 له تاوا نی به به لی یه کدی ده بهستن (۴)
 نه گه ر غیرهت ببوایه و نووری عیرفان
 جه موو یه کک دل نه بوون ، یه کک ذات و یه کک جان
 نه ی نه توانی عه دوو گه ر بیتته مه یه دان
 نه گه ر بشمه ر مینالی جاری جاران
 ره نیسیکی نه بوو بڼ فه رکو و نیوان
 له هه ر لای ده نکی تاروو رو باب بوو
 دلش مایل به مه یخانه و شه راب بوو

(۳) مه بادا :- نه کو ، نه وه کو .

(۴) یه کدی :- یه کتر ، یه کتری .

له دنیایی دهنی عالم غویاب بوو
له هر چیگا دوو کس شابو خراب بوو
له نیتو کوردان هزاریش پادشایه

جیهان بوو کتیکي بئ شمرم و شکۆیه
عه جایب سحر بازو حیله جۆیه
مهخۆ تفره له بۆی صاحب درۆیه
طهمهع زائیکه بهطنی پر درۆیه
که ماره ی که ی درۆ نهولادی تۆیه

نهچی ده رچی له رهسمی حاته می یهت
مه پۆشه قهط لیباسی ماته می یهت
مه به خار یج له لیسهی عالمی یهت
نه بی غافل له پیشهی ئاده می یهت
نه که ی تهعلیمی نادانی وه کو جاف

به بئ زانین هموو کارت مه بایه
به بئ عیرقان دهروونت بئ صفایه
بهایل بی وجودت بئ به هایه
سایع دانی نهوقانت خهطایه
نه سی نه ن پهروه ری بۆ جان . جهفایه

مه تا دنیا به چاکي سهوزوشینه
له سهر ریئی مه صلحه حهت پئی خۆت بیینه
که ریسوا بووی زیانت وه ک نهزینه
برا . نه رضی خودا پانو به رینه
فه قیرو شا له نیتویا خۆشه چینه

سینه و سر

دوی شهوی له مه پکده شاهیډ به پرویی نازوه
 هاتبووه به زمی عاشقان به صد رموزوو رازوه
 ناماده بوو مو طریب لهوی به نارو چنگو سازوه
 ساقیش به جامو بادوه ، به غمزوه فخر و نازوه
 گدا بوو پادشا لهوی ، به صد هزار نه یازوه

کله یار

عجب شهوی بوو نهو شهوه جام بلوورینی دم به دم
 دائیر بوو دائیم پر له مهی ، مانندی دهوری به زمی جم
 جوش هاتبوو به ناری عشق کوروی دلی نه هلی که دم
 لم دهوری پر عدالته نه ما بوو طولم و جهورو غم
 ره قیب خمریک بوو شوق بهری به رنگی وک به رازوه
 به لی زور خوش بوو نهو دمه سهیری گولستان و چه من
 رنگین بوو سارا به گولی میناوو لاله وو سه من
 نوازی قومری و عنده لیب خوش بوو له گوچکه ی نه نجومه ن
 هر کهس باوه شی گرتبوو شیرین چه بیبه ی گول به دن
 منیش نم روانی بو دولبر که بچ له ری نیازوه
 که دیم له وهختی صوبخدهم شوختی به دوو شه ماموه
 سه لای کردوو هاته پیش قدهم قدهم به لاموه
 له بانی نایه سر له بم به نازو ئینیساموه
 له خوشی یا هوشم نه ما ، حه یانی خسته قاموه
 بو قه تلی عاشق هاتبوو به شه مع و جان گدازه وه
 رامان بوارد نهو شهوه به دهنگی چنگو نای و نه ی

من مهستی له علی ساقی و شاهید خه مۆشی جامه مهی
له فهیضی جامو بادهوه بوو بووین به شاهی مهلهک پهی
دنیا له رهغمی موددهعی خوۆشه به عهیشو و نازهوه

حهمدن زهمانی عوشرهته برۆیی به جارۆ ههوری غهه
ساریژ بوو زامی تیغی غهه . نهماوه هیچ دهردو ستهه
حهدیقه جوانو خوۆش ههوا ههروهک گولستانی ئیرهه
مهیخانه سازو پر نهوا له دهنگی [سازو زیرو بهه] (۱)
به جامی زهپلی من نهدا ساقی به عهیشوه و نازهوه

ئهی نهونیهالی مهستی چهه ، ئهی یاری گولعوزاری من
ئهی سهرووی باغی گول به دهه ، ئهی شوخی نازداری من
ئهی شهمی عاشقان به چهه ، ئهی نووری چاری تاری من
ئهی دافمی دهردوو نهلهه . ئهی غونچهیی هوزاری من
ههینای بههاری عاشقان به رهنگو بۆیی نازهوه

به لهجه چون که بۆتری ، له شیوهدا وه کو پهری (۲)
مهوزونه سهروی قامهتت ، مانهندی تهبعی نهوهری (۳)
حهیاتی جاویدان نهدهی به لیبو که عهینی کهوتهری

---

(۱) وشهکانی ناو کهوانه که ناوی سنی نامیتری موسیقان .

(۲) کهبوتر :- کوتر .

(۳) مانهندی :- وه کو .

تهبعی :- سهرووشتی .

نهوهری :- شاعیریکی کۆنی ناوداری فارسه .

کردت به رۆژ ده یجووری شهو . به روو وهك شه مسی نه نوهری
ته صدیقه ده عوای یوسفیت ، به جووتن چاری بازه وه
صوبخی فهرح طلوعی کرد ره قیب خه ریکی هیجره ته
عوسره ته به جارن باری کرد ، رۆژی ویصالو عوشره ته
رۆیی زستانی حوزنو غم به هاری عهیشو له ذده ته
مژده (ویصالی) مه یگه ده . نیمرۆ میثالی جه ننه ته
مه عشووقه رووی له ره حمه ته ، له لوطفی بی نیازه وه

هه

بیرانی ویصالی بہ دستے نینگلیزہ کان

تو تہ ماشاکہ برادر لہم زمانہ ہی نابہ کار
 چون بہ تیری خوی تہ کا جہرگی ہموو کہس زامدار
 عالمی دنیا سہراسہر وا لہ مہیدان میثلی گو
 گشت بہ چوگانے فہلہک کہوتوون غہریبی دور دیار (۱)
 تہلی عیلمو سہییدو دہرویشو شیخو صوفیان
 شاہو خونکارو کہدا ، نوکہرو ہم شہریار
 قاضی و مفتی و پرنیس و کہی خوداو و تہلی دی
 گشت بہ جاری دل پہریشانن لہ چنگک فیتنہی دیار (۲)
 (ما عہلینا لہ شکرے غہم وا جیہانی گرتوہ) غہم
 کہس نیہ مہفوظو سالم بن لہ مہکری ریزگار
 خو خصوصہن مردیکی وہک من ، بن کہسو بن خانومان
 کہوتووم تیسٹا بہ بن موئیس زہلیلو لیتو بہ بار
 مہرچی دادم کرد وہ کو فہرہاد لہ چنگک زالی جیہان
 دہرپہیہک نہفعی تہبہخشی بووم بہ جاری رہنج خسار
 (وا لہ کوئجی بن کہسیدا ماومہوہ بن ہم جہلیس
 مہروہ کو [یہ عقووبی کہنعان] م لہ حسرت رووی یار)

غہم

ن
لہنا
سعود

(۱) گو :- تہو توبہ خوی لہ چوگان بازی دا بہ کار دی .

چوگان :- تہو دارہی وہک گوچان وایہ لہ چوگان بازی دا بہ کار دی .

(۲) کہی خودا :- کوئخا .

کس نی به عه متایی من گیرۆدهی دامی به لا
 گەر وهما معلوول و خهسته خاطر و ههم دل فوگار (۳)
 چونکه وه کک یونس ئیستا غارقى ده ریایی غهم
 فهرقى یۆز و شهو نی به ئه صلا له بۆ نه منى ههزار
 من که هه رچه نده به دانیم بین نه واوو پر غهم
 گەر بیینم ده فعه ئی دلدار ئی بۆ ده فعی نزار

۶
 ۷
 ۸
 ۹
 ۱۰
 ۱۱
 ۱۲
 ۱۳
 ۱۴
 ۱۵
 ۱۶
 ۱۷
 ۱۸
 ۱۹
 ۲۰
 ۲۱
 ۲۲
 ۲۳
 ۲۴
 ۲۵
 ۲۶
 ۲۷
 ۲۸
 ۲۹
 ۳۰
 ۳۱
 ۳۲
 ۳۳
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰

(مودده تیکه گەر وه کو یوسف له زیندانم ئه سیر
 کس نی به باری که فارهت پیم بلتی نهی ده رده دار)

یوسف

هه رچی تن فکریم نه بو مه ردی په ناهی بۆ بهرم
 ناخری یووم کرده ده رگای خالقى له یلو نه هار
 زۆر به ذیللهت کهوتمه ده رگاو به دل پارامه وه
 به لکه باری خوا بکا ره حمن به به ندهی خاکه سار
 نهی (ویصالی) تا نه مردووی شوکری ئیعمهت بیته چن
 تا له دنیاوو قیامهت دا نه بی بین ئیعتبار

(۳) دل فوگار :- دل برینه دار

کلم لونی - ولوور
 ۷۸ - حاکم دارسیح

زهیلی و بصالی به دست لهشکری کافری به دمه زه بی (کیچ) هوه ..

- ①
- ئهی برادر ، سهیری شووری جهیسی بی سامانی کیچ
 وا هه موو بی هوش و مات و عاجزی هه ایرانی کیچ
 هه وه کو هه وری عه زه ب نالووده پۆشی رووی زه مین
 به حتمیل دنیا بیته سه ره سه ره ویرانی کیچ
 کئی هه به ئیمرو بلی من پاله وان و صه ف دویم ؟
 گه درو ناکا به راستی بیته بهر مه یه دانی کیچ
 دهوله تی ئینگلیزو ژاپون و هه م یونانیان
 گشت فیراریان کرد له دست لهشکری ئهلمانی کیچ
 من کهوا ناشاره زاو بی وه سیله و قور به سه ره
 وا به ذبلهت که و تمه دوا ی جادویی دیوانی کیچ
 (که ی ئه بی یاره ب نه جاتم بی وه کو مووسا له چنگ
 لهشکری فیرعه و نیان و حیله بی هامانی کیچ)
 گه نجی صه برو نه قدی عومرو بارچه بارچه عه قلو هوش
 هه به به ک شه و پاکی بوو غارهت و تالانی کیچ
 هه رچی ئه بینی له عالم روژو شه و هاواری به
 (دائما وه ک من له دهستی ظولم و تی هه لدانی کیچ
 من که خوّم دی وا ذه لیل و مه لجه ئیشم هه یج نه بوو
 ناعهلاج هه لسام و جوومه خزمه تی سولطانی کیچ
 (شهرحی حالی خوّم به ذبلهت دا له خزمه تیا ته و او)
- ②
- ③
- ۴

- به معنی تاکه‌ی مردم ئیتر به‌سیه سهرگردانی کیتیچ
- ۵) پی‌ی وتم لاچۆ خزم ، چیت دیوه ؟ ، باسی چی نه‌ک‌ی ؟
لیتره کوا کیتیچ ؟ ، وا نه‌لین په‌یدا بووه ده‌رمانی کیتیچ
- ۶) تۆ برۆ بۆ پشده‌رو بتوین و دۆلین و شاره‌زوور
جا له‌وی نه‌ییینی بین شک صه‌ف صه‌فی گورمانی کیتیچ
- ۷) من بلیم چی رۆحه‌کم بۆ ئینتیقامی نه‌م حه‌قه
خۆت نه‌زانی چه‌نده وه‌حشین میلله‌تی عوربانی کیتیچ
- ۸) ئیسته‌ چاره‌ت یا ته‌نووری گهرمه یا ناوی کولار
زوو عیلاجی خۆت بکه‌ تالز نه‌بی نادانی کیتیچ
- ۹) نه‌ی (ویصالی) مژده‌ بین لیت په‌نگه‌ راهی بی له‌ ده‌س
حهربی کوففاری په‌هوودوو زه‌حه‌تی زیندانی کیتیچ

سالی ۱۹۷۰ ک ۱۹۵۰ از و تراوه

داسون هه هوی لاسی ولج
 نظر ابج - ۷۹

ویصالی دزی نو گیانه وهره وردانه بووه که نازاری مرؤف شهدهن
 لیره دا باسی جانوه ریکی زیان به خوش نه کا که تا ئیستا گهم شاعیر
 مه به بیری بو ئمه جووین ، نهم شیعره له پال نه ودا که پال به مرؤشهوه
 نه نیت (به تایبه تی له و سهرده مه داو له گونده کاندا) که خویانیسی لسی
 بیاریزن چونکه مرؤف تووشی نه خوشی نه کات ، له ههمان کاتدا واتای
 قریش نه دات به دهسته وه ..

په قیب با بلتی لیت نه مرینم

من تن نافرکم هه نه تریتم

ئهی هاوار چبکه له چنگ نه سپن و کتیج
 خواردیان گوشت و ئیسقان و خویتم

خودا هه لی خهی وه قسین له وه قتان
 بو خوم به بن دهنگ تی بوه شینم

خودا بوم بکا فه صلی ئیواره
 نه و جیتی نه سپن و کتیج نه شیتوینم

نه نووری گهرم نه کهر ده سکه وی
 به جاری هه ردوو هه نه فموتینم

تو خودا مه نعم مه کهن ئهی یاران
 شه رطه ریشه یان له بن ده ربینم

هه رچی تکای کرد گه ر بیان به خشم
 له رقا لی باسی خوم نه سووتینم

هه ر که سن وتی خوا قبول ناکا
 نه لیم خوینی خوم بو خوم نه سپینم

ئیه نازانن چیان بن کردم
 لیم گه رین با هه ر بیان سووتینم

(ویصالی) مه ده طول به نه شعارت

حه قت ناقه وتی نه گه ر بینم

حاجی عالی

- ۸۰ -

تعریفه میرگاسه

عجهب دهشتیکه میرگاسه پری نهسرینو لایله
 مهکانیکی خوشو نهعلا وه کو خولدی بهرین وایه
 عجهب دهشتیکی مهیدانه ، جهیمی باغو بوستانه
 مهکانی حورو ویلدانه ، بهمهشت ناسا دلارایه
 عجهب دهشتیکی رهنگینه ، به پهیحانهو به نهسرینه
 عجهب قهصریکی شیرینه ، وه کو باغی زوله یخانه
 وهرن یاران تماشاکهن ، تماشاه مجلیسی چا کهن
 دهنو طه مپوور پیداکهن ، له بۆ نه م بهزمی دارایه
 تماشاکهن له گوئزاری ، له مهحبووبانی گوئزاری
 له بولبول بۆ رۆخی یاری ، چلۆن حهیرانو شهیدایه
 مهکانی عوشره تو عهیشه ، مهکانیکی فهرح بهخشه
 به دائیم مهستو سه رخۆشه ، کهسی گهر وا لهویدایه
 تماشاکهن له بوستانی ، گوئی وهک لهعلی رومانی
 تماشاکهن له مهرجانی ، چلۆن پهخشانی صحرایه
 مهکانی عوشره تو شادی ، مهکانی گهردن نازادی
 مهقامی کهیفو دلشادی وه کو مه یخانه ناوایه
 عجهب خاکیکی نوورینه ، مهکانی تهن بلوورینه
 برووجی ماهو پهروینه ، شه بیهی تاقی مینایه
 عجهب نهرضیکی پر میسکه ، له گهل نهرضی نیرهم خوشکه
 مهکانی عه نهرو میشکه ، میثالی خاکی تاتایه
 به دائیم بادهی نه حمر ، به دهستی ساقیه سیمبهر

ساونتهی سهرده

ده
روانگه

نهظیری مهجلیسی قه‌یصر ، شه‌بیهی به‌زمی داراپه
 که بۆ مه‌خلووقی میترگاسا وه‌کو جه‌ننه‌ت به‌هه‌شت دهرکا
 له مه‌خلووقاتی بی هه‌متا ، نیشانه‌ی لوطفی مه‌ولایه
 که کانیلان و سارد ناوه ، بنه‌فشه‌زارو لاولاره
 عه‌جیب دگکیرو خو‌ش ناوه ، مه‌قامی عه‌یشی دنیا‌یه
 چنارو راهی زینوانه ، قه‌ریبی باغی ناشانه
 عوموومی سونبولستانه ، نهظیری رۆح نه‌فزایه
 یه‌کئی ده‌روی سلاوگانه ، کللومه‌ندو کلیتانه
 جه‌میعی ری‌ی موسلمانه ، چ مسکین و چ پاشایه
 به‌لئی ئه‌م باغو بوستانه نه‌ظه‌رگاهی جه‌بیانه
 فه‌رح‌به‌خشی دل و جانه ، مه‌قامی گشت نه‌طیببایه (۱)
 وهرن تیر بن له سه‌یرانی ، له سه‌رووی عه‌رعه‌رو بانی
 بکه‌ن مه‌دحو نه‌ناخوانی ، بلتین یا غه‌وئی به‌غدا‌یه
 ته‌ماشاکه‌ن له نه‌نهاری ، وه‌کو نه‌سنیمه جۆباری
 له چه‌شمه‌ی گه‌ر ده‌ین جاری ، ده‌لئی شه‌هدی موصه‌فقا‌یه (۲)
 عه‌جیب سه‌رچه‌شمه‌یی جانه ، مه‌کانی دو‌رو مه‌رجانه
 شیفا‌ئی جه‌میعی ده‌ردانه ، وه‌کو ناوی به‌قا وایه
 به سه‌ردی هه‌ر ده‌لئی به‌غره ، به ره‌نگی هه‌ر وه‌کو خه‌مره
 به طه‌عمی هه‌ر وه‌کو شه‌کره ، عه‌جایب نه‌شته به‌خشایه

(۱) نه‌طیببایه :- یزیشکه‌کان

(۲) جۆبار :- جۆگه

چه‌شمه :- سه‌رچاوه

شه‌هد :- هه‌نگوین

به هه‌یشت چەشمەیی کەوتەر . لە دەوری عەرەرو ئەستەر
 مەکانی لالەوو شەشپەر ، مەقامی ئالو و الایە
 لە لای لالەیی حەمرا . لە لای نەرگسی شەهلا
 لە لای سەبزی غەبرا . مەموو نەعناوو مینایە (٢)
 لە لای باغو بوستانە ، لە لای خەیمە هەلدانە
 لە لای بەزمو سەیرانە ، لە لای بادە پەیمانە
 لە لای بەزمی شاھانە . لە لای بەزمی خووبانە
 لە لای بەزمی شوخانە . مینالی عیدی پاشایە
 لە لای نەوجوانانە . لە لای نەوعرووسانە
 لە لای نەونەمامانە . لە لای ماھی سیمایە
 لە لای باغی رەیحانە . لە لای سێوو رومانە
 لە لای مورغی حەیرانە . کە ئاوازی موویدایە
 لە لای چایی گێرانە . لە لای هەر چراخانە
 لە لای بەزمی رەندانە . سەداوێو ئاوازی گۆیایە
 لە لای بەزمی تورگانە . لە لای گەوهر ئەفشانە
 لە لای مەیی لە مەیدانە . لە لای ساقی شەیدایە
 لە هەرچی تۆ تەصوورکەیی . لە هەرچی تۆ تەفە ککۆر کەیی
 لە هەرچی تۆ تەنەظورکەیی . لەوێ بە کەسەر مووھەییایە
 عەجەب دەشتی دگبیرە ، مەکانی سێوو مەنجیرە
 کە خاکی عەینی یکسیرە . مەکانی عەطری بیتزایە

---

(٣) غەبرا : - ماکو ، زەوی تۆزا وی . سالی وشکە سال لە بەر بێن بارانسی
 وە مەموو قەرغی ئاسمان تۆزاوی بێن .

عه‌ج‌ب جاي‌ک‌ه مي‌ر‌گ‌اس‌ا . مي‌ث‌الي گ‌وم‌به‌دي مي‌نا
 ني‌به نه‌صل‌هن مه‌ق‌امي وا . له نو‌ق‌ص‌اني مو‌به‌ري‌ايه
 عه‌ج‌ب ده‌ش‌تي‌ک‌ي را‌ون‌ده . به سا‌بات و سه‌کو به‌نده
 خو‌ش‌و دل‌ک‌ي‌رو خو‌رس‌هن‌ده . مه‌زي‌لي ده‌ردو غه‌م‌هايه
 عه‌ج‌ب ده‌ش‌تي‌ک‌ه شين ره‌نگه ، دو‌رو له‌عل‌و گ‌ول‌و سه‌نگه
 به مي‌ن‌لي تا‌قي مه‌ي‌ره‌نگه ، له ره‌نگ‌ي چ‌رخ‌ي خه‌ض‌رايه
 ب‌ح‌مد‌الله هه‌موو نه‌ک‌م‌ل ، هه‌موو شيرين له‌بو نه‌فض‌ل
 هه‌موو زيب‌ا رو‌خ‌و نه‌ج‌م‌ل ، وه‌کو نه‌ه‌لي بي‌ارايه(۱)
 جيهان مه‌عمو‌وره به‌و جي‌ک‌ه . دل‌يش مه‌ج‌بو‌وره به‌و جي‌ک‌ه
 که چ‌ون پر نو‌وره نه‌و جي‌ک‌ه ، له ب‌و وي ش‌ي‌ت‌و شه‌يدايه
 به‌ل‌ين جي‌ک‌هي سوله‌يمانه . نه‌ظه‌ر‌گ‌ي ش‌اه‌ي سولط‌انه
 سه‌راس‌ر پر له خو‌وب‌انه . به‌ل‌ين ، بن مي‌ثل‌و هه‌متايه
 مه‌ک‌اني [ش‌ي‌ت‌وج‌ه‌رجيسه] . مه‌ق‌امي هه‌مدو ته‌قديسه
 مه‌ک‌اني ده‌رس‌و ته‌دريسه ، نه‌ظيري مي‌ص‌رو به‌غدايه(۵)
 عه‌ج‌ب خا‌ک‌ي‌ک‌ي . . . . . عه‌ج‌ب خا‌ک‌ي‌ک‌ي مه‌سمو‌وده
 مه‌ک‌اني سه‌نده‌لي‌و عو‌وده ، وه‌کو باغي سه‌م‌هن وايه(۱)
 منم گ‌ر وا له بي‌و‌وش‌ا ، ش‌ک‌س‌ت‌و خو‌ارو بن تو‌شه
 دل‌م پر تابو پر‌جو‌شه ، ده‌ل‌ني گ‌ي‌زايي ده‌ريايه

(۴) زيب‌اروخ :- رو‌وجوان .

(۵) ش‌ي‌ت‌وج‌ه‌رجيس :- ناوي دوو پي‌غه‌م‌به‌رن . مه‌زارگ‌ي پيروزيان له شاري مو‌س‌له .

نه‌ظير :- وه‌کو ، وي‌نه‌ي .

(۶) تم وشه‌يه‌م ب‌و ساخ نه‌بو‌وه‌وه .

مەجەب باغچىكە ئەو باغە . محەمەد سىنە پرداغە
مەكانى گەر قەرەداغە ، دەلىنى دائىم لەوتىدايە
دلىش گەر وا لەوى ئىستا . بەخۆرايى نى يە وەللا
شكەنجەى تورەيى لەيلا ، لەبۆ مەجنونى شەيداىە
لەبەر سايەى درەختانى ، نەبىنى شەمسى نوورانى
وەرە گەر تۆ قسەزانى ، بگە تەعريفى ئەو جايە
تەماشى نەرغەوانانى ، تەماشىكە گولالانى
تەماشى گول بەهارانى ، بە دائىم چەترى مەلدايە
تەماشى زەرى تىزابى ، تەماشى دورى خۆشبابى
تەماشى سەروروى تىرتابى ، شەببەى زولفى رەعتايە
چ حاجەت وەصفى ئەو جىگا ، (وىصالى) تۆ بگەى ئىنشا
نىشانەى وەصفى مېرگاسا ، لەسەر ئىسمى موسەممايە

سالى ۱۹۲۴ ز ۱۳۴۴ ك و تراو

عزرا لوصلا لایه تی ۱۰

- ۸۲ -

نهلا نهی ناظر نه گهر نه ملی کمالی
ته ماشاکه له کاتب چونه حالی
له خه ططی ره خنه مه گره بن میثاله
بکه نه حسینی گهر شیرین مه عالی
دلی کاتب عه جاب غه مگینه نیمرو
که دنیا لهم زه مانه بۆ که رانه
خصوصه ن لوطی ره نگبو لا نوبالی
نهوی عاریف بن نیستا دل مه لولو له
به دائم کومه پشتی وه ک هیلالی
مزو تو تن نه گین دائم فه قیرین
بلیم چی که لله خالیش بوو ته والی
فه قیری بوو ته جبهو چۆته به رمان
نه مین بین تازه نابینن زه والی
به هر باری بوو ته لقینمان ته او کرد
به یاریدانی لوطی لایه زالی
به بولن نایه وی دنیا که نینسان
نه گهر بن خوا بکا خیر بن مه عالی
له لای هر خوشه موحتاجیش به شهرطن
که نیمان سه لامهت بن [و یصالی]

بیت
 چاهای عالی ۱۵
 ناوشه سهرده بیت
 - ۸۳ -

تعریف و ستایشی خواره میر

شاعیر له کانتیکا نه چیتنه گوندی [خواره میر] که گوندیکه له ناوچهی
 ئالانی بایرناغا له کوردستانی ئیران و سهر به شاری سهرده شست سووه .
 دیمه نی ئهم گونده و خوشی ئهم ناوچه به کار نه که نه سهر ههست و دهروونی .
 بۆیه بهم شیوهیهی خواره وه ستایشی نه کات و نه لیت :-

سهیری ئیمرو که عه جابب دل گوشایه خواره میر
 ههر وه کو مه یخانه پر سازو هه نهوایه خواره میر
 بۆ گولو بوستانی دائیم غم ده خوا باغی ئیدهم
 ما عه له ینا بۆ دلان دامی به لایه خواره میر
 مو طریب ئیمرو دم به سازه ساقی ئیستا دهس به جام
 (فی الحقیقه) . مه نبه عی عه یش و صفایه خواره میر
 ئهم مه گانه پر گوله ئیمرو وه کو په وضه ی جینان
 حمدلله مه نزلی حوړی لبقایه خواره میر
 بۆ مه رضان شافی به ئاوی وه کو ئابی حیات
 مه وقتیکی پر طه بیبو پر دهوایه خواره میر (۱)
 نه رضی پر میشکو عه پیره . ههر وه کو خاکی خوتهن
 دهستی بۆ یایه سهراسهر وه ک خه طایه خواره میر
 سهیری نه غمه ی بولبولانی هه و له سهر شاخی گولان
 ههروه کو باغی خه رامان جانفزیه خواره میر
 ته هلی دنیایی هه موو مه حاجی ئهم جیکه ن به دل

(۱) ئابی حیات :- ئاوی زیان .

شوکرو (الله) ، مه نظه‌ری شاهو گه‌دایه خواره‌میر
 صد شوکر نه‌هلپشی سه‌رجه‌م صاحبی عه‌قل و ~~ده~~ ^{دل}
 بۆ هه‌موو که‌س مه‌رکه‌زی ته‌دیبرو رایه خواره‌میر
 تۆ به دیققه‌ت بفرکه له‌~~هه‌~~ ^{ط. ل.} هه‌له چه‌نده زیره‌کن
 هه‌ر ده‌لجی شیرازه خاکی ، دل‌رو بایه خواره‌میر
 بۆ سه‌خاوت هه‌ر که‌سیکیان تۆ ده‌بینی خاتمه
 ئاوه‌دان بێ ، مه‌عه‌نه‌نی جوودوو سه‌خایه خواره‌میر
 بۆ شه‌جاعت هه‌یده‌رن نه‌هلی له مه‌یدانی عه‌دو
 به‌زمگاهی قه‌یصه‌رو پاته‌ختی شایه خواره‌میر
 دل مونه‌وهر بوو به نووری شه‌مسی نه‌جبابی وه‌لی
 یر بووه خاکی له نه‌خته‌ر ، وه‌ک سه‌مایه خواره‌میر
 بۆ دیانته‌ت بێ ریا هه‌م نه‌هلی سه‌عی و کۆششن
 هه‌روکو به‌غدا مه‌کانی ئه‌ولیا‌یه خواره‌میر
 نه‌ی (ویصالی) به‌سیه ، عاریف یه‌ک ئیشاره‌ی کافیه
 لای هه‌موو که‌س ظاهره ، جینگه‌ی وه‌فایه خواره‌میر

عزیز
کتابت
کوه ابر
- ۸۴ -

بین نهوتی

برای شیرینم نهی کاکی خوش رهوت
فاکادارت بین صاحبی مزگهوت

دهخیل صد دهخیل فریامان کوه
با له تاریکی شهوا نهیین فهوت

یهک تهنه که نهوت بهزوتترین کات
نهین په پیداکهیت ، ههرچون بۆت هه لکهوت

نهگر زوو به زوو بۆمان نه نیری
نهین هه موومان سهر بنییین له جهوت

کاتن نهچمهوه نیواره بۆ مال
نهو ماله له من نهین به نهشکهوت

شهوئی تا سهحر له لا خۆم نه نووم
نیستاشو نهوسایش چاوم ههر نهخهوت

به شهو ته ماشای سهعات که نه کهم
تاریکی هه شتم لئ نه کا به جهوت

نهی داد زهمانه له بهر بین نهوتی
چلۆن عالمهت خسته کهوت و رهوت

که لئ ههوکم دا به ههر چوار لادا
لهم ته نکانهدا کهس فریام نه کهوت

سکالام زۆر کرد لا قومانو خویش
فائیدهی نه بوو نهوتم دهست کهوت

نهگر تۆش نهوتی بۆ په پیدانه کی
له شیعرا ناوت نه با به جل جهوت

هیچ لیم مه پرسه نه حواکت چۆنه
سهر لئ شیتواوم کاکه به بین نهوت

(ویصالی) حه تمن نهوتی نهوئی لیت
نیتر مه پدهری له وه زیاتر سهوت

سید احمد رضا

زہلیلی کارژولہی ویصالی بہدم شہیتہوہ

سبحان من يموت الملوك و المساكين
 ولا يبقى من الحي سوى رب العالمين
 دل خۆش مہین بہ دنیا ، بہ پروو خۆشی و پیکہ نین
 قہجہ یہ کی بچ حہ یا عہدووی ہموو تہلی دین
 نہ تہ نیبای ہیشتہوہ ، نہ زومرہ یی عابدین
 ہمووی کوشتن سہرووبہر ، نہما یہک لہ تہوولین
 لہ دوا تہوان تہو سہگہ بہ شمشیری رِقو کین
 پرووی ہجوومی کردہ سہر تہم نومی تہی ٹاخرین
 یہک بہ یہکی مہوو کرد لہ تہصاحبو تابعین
 بہقای نہبوو تہو سہگہ بڑ تہواوی عالمین
 کوانی شہی تہسکہ ندر ، کوا سولہ یمانی زہمین ؟
 کوا تہخت و تاجی جہمشید ، کوانی شہدادی بچ دین ؟
 کوا پہشہنگو کہ یقوباد کوا روستہمی سہمکین ؟
 کوا عدلی نہوشیرہوان ، کوانی جوودی حاتمین ؟
 کوانی پیری کونہ سال ، کوا جوانانی نازہ نین ؟
 ہمووی جوونو قووتی دان ، تہو لہ عینی ناٹہمین

★ ★ ★

لہ تہوول تاکو ٹاخر تہم قاربہی جادوکار
 نہ بہیشتہوہ غہیری سن لہ عالہما یہک دہ بیار

خالی نریه له حیكمت ئیشی خودایی قههار
 ئهو سنج كه سهش كه ماون ئه كبت تیا ههیه ئه سرار
 (دنیا) وو (نفیس) و (شه یطان) ، ههرسی وه كو سهگی هار
 دوژمنی جینزو ئینسن ، ههتا ئاخر به ئااار
 تا ئینقیراضی عالم هه فیتنه جۆن و مهككار
 خودا بمان پاتیزی له شه پری ئهو سی له عین

★ ★ ★

برا ئهوانه رۆیین برانهوه به یهك جار
 نه جاتیان بوو به هه ر جۆر له چنگ دونیایی غه ددار
 خودا ئهوانو ئیجهیش هه رچی ههیه ئیمان دار
 جورمی هه موو عه فوو كات بیجاهی شاهی موختار
 ویصالی مه دوئ ئیتر له به حشی شاهو خونكار
 به یانی مه طله بت كهو رازی دلت ئاشكار

★ ★ ★

رێسا

[سهختی زستانی ئه مسال]

رێسا

باسی زستانی ئه مسال ، بینه مه یدانی ئیظهار
 چی كرد به تۆی فه قیرو به سائیری عالمین ^{عالمان}
 با موخته صه ر عه زیزم بۆت بكه م به حشو به یان
 تری بری له گیاوو دره ختو دارو حه یوان
 تری هه مووی به جارئ ، بری به ندی زوموستان
 حه یوان گه لئ بوو ئه ووه ل هه ل ئه په رین له خو شیان
 ئه مسال ئه مان وت ئه خو ین ، دۆوو رۆنی بچ سامان
 كه چی له ئاخری دا هه مووی كردین مال و یران

له صد پینجی دهرنه کرد ، ئهو ظالمهی بین نیمان
 دهوله مه ندیش وهك فقیر هموو ماتو دل حزین
 [من جمله] نیمهی هزار غهیری بزق چوارده کار
 هموو مردن له سهرما پاکی رهق بوو وه کو دار
 ئیتر لهو چوارده کاره مایه وه تاقه یهك کار
 نهویش هه لمان گرتبوو بۆ نمونهی رۆزگار
 قهضا شاهینی بۆ نارد بردی بۆ شام و نههار
 یا خوا به سندنای بیت ، لئی بیج به زه هری مار
 چونکه بری قاره کهر له دهرک و بانو حسار
 به لئی رازین به ئه هری خودای [رب العالمین]

بۆ فهوتی ئهو کارزۆله لازمه ئهی برای دین
 با هموو کۆبینه وه به جاریک بۆی بکه بین شین
 نابیتته وه شتی وا عه جهب لایق و شیرین
 ههر وهك غه زالی صه حرا نه شمیل و جوانو نه خشین
 بۆ خصوصی ته عزیهی سنی رۆژ نه بیج دانیشین
 چونکه بووه ته سوننه تی ئه وه لینی و ئاخیرین
 ته رکی سوننه ت باعینه بۆ سوئالی رۆژی دین
 شوکر یا ره بیی رازین ، له سه ر ئه م به لای موبین

له پاش فهوتی ئهو زاته و یصالی دل په ریشمان
 تازه به ئومیده چی ت ؟ ، له دنیا یی پر زیان
 وه ختن که دنیا نه ما بهو نه وجه وانی زمان

چونکه له دنیا نه بوو شکلی بهریش وا جوان
 لام وایه هر مه له ک بوو خوا بردی په وه ناسمان
 وهختی که تشریفی نه و عوروجی کرد له مه کان
 پهک له حظه غافل نه بوو له تہسیبجانی سوبحان
 ده نکي ذیکری نه گه یه ناسمانی هونه مین

★ ★ ★

به دل گویتان له من یی نهی زومره یی موسلمین
 وهختی به لا هاته خوار له لای جیهان نافرین
 نیتر بۆ که م یی یا زور ، له نه فرادی عالمین
 رهضا بن هر وه کو من ، مه بن دل ته نکو غمگین
 هر چهنه موهیم بوو فهوتی نه و کارژولهی نازهنین
 چونکه نه مری خودا بوو دهستم کرده پیکه نین
 وا پیتم گوتن بۆ خودا مهستول نه بم یوژی دین
 [و ما علی الرسول الا البلاغ المبین]
 نه و هخته هیجره تی کرد نه و هضره تی له دنیا
 به پهک دهغه سهراسر عالم همووی خروشا
 نه ندام کهوته له زرین ، وتم قیامت هه لستا
 دلک له بۆی نه سووتا ، چاوانم بۆی نه گریا
 نه و ندم ما بوو نه روت ، نه ویش ناخری فهوتا
 نیتر تازه به من چی مری همه ی علی ناغا
 غم مه خو نهی ویصالی چون « مع العسر يسرا ،
 صابیر به بهو موصیبت « الله مع الصابرين »

★ ★ ★

عزیزان نیشتمانی
- ۸۶ -

میراوده لی
ناوینسی نه اراده لری

- پاکو خاوینی و نیشتمان بهرووری میراوده لی -

به پینی سه رنجدان له شیعره کانی ویسالی ، وا دهر نه کسوی که
ناشنایه تی و تیکه لاری له گهل عهدی له پشده ریه کاندا هه بووه . وه به
به رده وام به یوه ندی له گه لا کردوونو هاتوو چۆیشیانی کردووه . بۆیه له
زۆربه ی شیعره کانی ناویان نه هینتی . دیاره میراوده له یه کانیش که له
ناوچه ی پشده را بوون ، نهو کاته به نازایه تی و دلسۆزی و وفاداری و
نیشتمان بهرووری ناوبانگیان دهر کردبوو . بۆیه ویصالیش به پارچه
شیعریکی نایاب ستایشیان نه کاو نه آیت :-

به زمی دنیایی له سه ر ناغای میراوده لی به
چهرخی نه م به خته ئیعانه ت دهری میراوده لی به
عالم جومله عه شیرمه ت له نزیکانو دور
سه یری نه مرۆ ، که به دل ، نۆکهری میراوده لی به
مودده عی حه لقه به گۆشیکه ، نی به مانه ندی
دوژمنی چار طهره فی یاوه ری میراوده لی به
عه کسێ فموقانی به پرووناکی له سه ر دنیا کهوت
پرتهمی ئاوینه ی خه نجه ری میراوده لی به
که ر ده یی مه ردی نه به رد ، به یی ته نو صاحیب یه د
ساعه تن هه ربه خۆرو بی سه ری میراوده لی به
هه ر نه میری که به یداغی بو لندی هه لکه رد
به سته ی نیو فکری فوتاده ی میراوده لی به
له شکرێ فه تحه که دیتو نیه تی په روا ی

تیپی فورسانو صفی عسکری میراوده‌لی‌یه
پشدهر نه‌مرۆکه که مه‌حفوظه له تایی سهختی
یه‌کسری پر نه‌میری سیتیبری میراوده‌لی‌یه
که‌له‌کی چه‌رخه که ده‌یواتو سه‌روه‌ین نایی
باعیشتی سه‌وله‌زه‌نی له‌نگری میراوده‌لی‌یه
هر که نافه‌وتی له کاکۆی ظه‌فیری یه‌ک دانه
سه‌به‌بی ته‌سویه‌یی بی‌داری میراوده‌لی‌یه
ئولفه‌تی جانو ته‌نی عالمی نه‌م خاکه له‌بار
ناوی بازارو هه‌وای پشده‌ری میراوده‌لی‌یه
فه‌له‌کی ده‌هره که مه‌عموره (محهمهد) له‌ک چۆل
په‌وشه‌نی میه‌رو مه‌هو نه‌خته‌ری میراوده‌لی‌یه

داسورن - داسورن

بیت
۱۹

- ۸۷ -

بیت
۱۹

« چا چنۆکی »

هاتو چوچو
هاتو چوچو

ئەي عەزیزان یەك دوو سالتی پووم ئیمامی سەرگەلوو (۱)
 پام بوارد ئەو بەینە ئیتر سا بە هەر نەوعیک کە بوو
 بوو لە ئەقطاری (شەشۆ) شەخصی عەجەب پوو گرزو ترش
 یەعنی ئەوپرەحمان مەلای دەستی کردە هاتوچوو (۲)
 بیستو نۆ دەفە زیاتر هەر بە عەزمی دیدەنی
 هاتو ئەي وت بیکە نە ئیمامی خۆتان زوو بە زوو
 چونکە زۆری کرد تەشەببوت ئەو بە ئاغاو قەومەکان
 سوورەتی مەجبووری دایان وە عەدە یەکی پوو بە پوو
 ئەو لە خۆشیانا وە کو موزدەي بە هەشتی پین بەدن
 دەستی کردە هەلپەرینو قاچو قووچو هاتوچوو
 عالمی دنیا بە جارێ طەعنەیان چەند لێ ئەدا
 هەر قبوولی بوو ، کە ئەهلی غیرمتو جەو هەر نەبوو
 مالدەکی هینا بە وە عەدی دوو دەقیقەو سین سەعات
 وەي ئەزانی شایە ئیتر کەوتە دوی ئەم هاووو
 ئەو لەوێ نەیزانی دەرنابا وە کو بەندەي غەریب
 وەي ئەزانی قەومەکو ئاغا ئەبن بۆ ئەو بە جوو

-
- (۱) سەرگەلوو :- گوندیکی گەورە خۆشە لە ناوچەي شارباژێر .
  - (۲) ئەوپرەحمان مەلا :- مەلای شەشۆ بوو و بیستوو یەتی بیکەن بە مەلای سەرگەلوو .

سالی نهوومل بهعضین پارهو پرنی بو تعیین کرا
 دووهمین سال صد شوکر نهو پرونو پاره قهطعی بوو
 چی که نهو هر پرازی به هیچی بهنی یا نهیده نی
 هر دلن بهسمه به شهرطن ریم بدن بو دیوو دوو
 ئیسته هیچی نانه نی ^{هکم} ریکهیی لهولای نی به
 عاقیبت مهجیوور بووه عمودت بکاتو زوو به زوو
 هر وه کو بیستومه ئیستا وا له دم نم عالمه
 زور به مهنوونی ئمدا بهرتیلو بیکن تاوو توو
 کار شهشوی راضی بن نهو هرزه ککا پرواتهوه
 لاکین ناغا موشکیله لیره نی هوئی لهو بیستو دوو(۳)
 چونکه زور شیواه حالی نهو فقیره نی هردووا
 ناعلاجه هر نهانی : نهیدم که من بووم یا نه بوو
 با وجودی هر درویه کار بلنی نیمه برا
 ئیسته صد لیره حرامی وا له مالا بن درو
 نهی (ویصالی) تو خودا ئیستا گوناھی من چی به ؟
 تو نهوا هیج ، من بلیم چی ؟ ، نهو له من بوته عمودو(۴)

-
- (۳) شهشو : گوندیکه له ناوچهی شارباژیر نه کهوئته بهشی ماوه تهوه .
 (۴) لهم پارچه شیمهردا ویصالی هه نویستی به کتیی خستوته پیش چاو
 که ههولکی داوه جن به ویصالی لیتر بکات ، بهلام ههوله کهی بن
 سوود بووه . چونکه کاره کهی له جنی خوئی دا نه بووه ، بهشیمان
 بووه تهوهو که پارهو تهوه بو گونده کهی پیشووی که بیکه نهوه به
 مهلای نهو گونده .

چاه دل بست

- ۸۸ -

مژده بين نهی دل نه تین بولبولی نابستان هاتهوه
بهزمی کیترا نه هلی عمصرو دل حه زینان هاتهوه
مووددهی بوو چوو بوو بۆ ههولیترو کۆ بۆ نیش و کار
حه مدولیلام . کاری چابوو . گول به خه ندان هاتهوه
جهمی نه حباب هه موو بوو بوون به به عقووبی زه مان
نیسته دلخۆشن کهوا شاهید به که نمان هاتهوه
گول که رۆیی له م مه قامه چاوی دل تاریک بووه
نیسته پر نووره کهوا ماهی دره خشان هاتهوه
قاصدی بادی سه با مژده ی به گوژی من که یاند
باعیتی ته فریحی قلبی جینو و نینسان هاتهوه
تیر فکره تیرۆ له سایه ی خواوو فخری نه نبیا
بۆ شکستی دوشمنی دین . مه ردی مه یدان هاتهوه
با حصوولی جومله مه طلب نهی دلا شادی بکه
له و ولاتی دووره وه ته شریفی جانان هاتهوه
هه که سنج عه قلی بین تیرۆ جلوسن ساز نه کا
چونکه بۆ نه م عالمه شه می شه بستان هاتهوه
زه مزه مه ی شادی له ناکاو که وته ناو نه هلی زه مان
چون له بۆ مژده ی سه با مورغی سوله یمان هاتهوه
مه ستو دلخۆش بووم له که ل زومره ی مه ریضانی جیهان
وه قتی مه علووم بوو کهوا ته شریفی لوقمان هاتهوه
مولکی کوردان به یینیکه بووه ته نه شیمه ن گاهی کوند
مژده بۆ یاران نهوا مه عساری ویران هاتهوه

زه پیره به ناسایشرو راحت نه ما بۆ بوعدی یار
 شوکرو [الله] مه نبعی نه لطف و نیحسان هاتهوه
 نهو کهسه خالیق که نهووه ل دهغه ناوی نا حهسه ن
 نیمرۆ یا حوسنی تهواوو طبعی شادان هاتهوه
 طانیفه ی کوردان دوینن به ریشان بوو به غم
 کهوکه بی فخره نهمیان نیمرۆ به تابان هاتهوه
 نهی و یصالی غم مه خو چیدی له بۆ دیداری یار
 گول له بۆ جی خۆی به نه مری شاهر سولطان هاتهوه (۱)

---

(۱) له مهلا عه بدوللای کوری شاعیرم بیست که گوایه و یصالی ئهم
 شیعهری به هۆی گهرا له هوی شیخ مه محموده وه داناوه که له دیلی
 رزگاری بوو . به لام من گومانم له مه ههیه چونکه له سه ره تاوه
 مه لیت :- [مودده ئی بوو چوو بوو بۆ ههوا پیرۆ کو بۆ ئیش و کار] .
 کهواته مه بهستی خو شه ویستیکی تری بووه که له دووره وه
 کهراوه ته ره .

هشت خسته کی
اسد

- ۸۹ -

هشت خسته کی (۱)

بۆ کەسێ کە تی بگا لەم شیعەرە میثلی دووێ
هەر کەسێ فکری هەیه بیلێ ئیتر نەیبێ قرە
کەس نەلێ ئەم شاعیرە سەیری ئەلێی بەردی خرە
خزمەکان بەو ذاته وا حوکمی لەسەر بەحرۆ بەرە
بەرەخە نیری گەر ئەنیری هەر کەسێ صاحب مەرە
دیم بە گزیا نەیکۆزم گەر [فی المثل] شیری نەرە
با ئەقەومیتت وا نەزانن ئەم هەموو شۆرو شەرە
گشت لەسەر کاوری کەرۆ بزنی کەرە

---

(۱) ویصالی ئەم پارچە شیعەری لە پارچە بەیاضیکا بە دەسخەتی خۆی
نووسیوە تەووە لە سەرەتاوە تەنھا ئەوە نەدی نووسیوە :- [مەن شیع
محمد قرداغی] ئیتر روونی نەکردووە تەووە بۆ کەسێ نووسیوە
بەلام وا دیارە بۆ کەسێکی دەسەلاتداری ئەو سەردەمە ناردووە
لە کۆتایی پارچە شیعەرە کەشدا نووسیویەتی و ئەلێت :- [تەم شە
وەلی عەببە کە نەینیرن] .. واتە پارچە شیعەرە کەش زۆر
ناشکرایە .

ره گاه روزی - ره گاه روزی
 غزلی عالی بیت ۹۰

(وصالی) نم پارچه شیعه‌ی له باسی دونیادا داناره . تیایا باسی
 (سینهما) ی کردوه که لهو کاتدا به کاریکی خراب له قهلم ئهدراو له
 همان کاتیشدا ئیشاره‌تی بۆ په‌یدا بوونی (یاسای کوماری) وات
 (جمهوریة) و سهر هه‌لدانی شۆرش ۱۴ ته‌موز/ ۱۹۵۸ کردوه .

سهری ده‌وری چهرخو ئیشی خالیقی نه‌رضو سه‌ما
 جینزو ئینسی خه‌لق کرد دونیاشی کرده سینهما
 سینهما وه‌ک سینهما‌ی دنیا ، له دونیادا نیه
 سهری نه‌حوالی جیهان که جا ئه‌بینی سینهما
 سینهما‌ی تازه فروفیتله له لا نه‌هلی نه‌ظر

تۆ نه‌گه‌ر عالیم بی نه‌صلا ، ناچی قه‌ط بۆ سینهما
 سینهما سنودی نیه‌ به‌غیری زهره‌ر بۆ داخلین
 داخو دهردی سینهما هه‌روا له له‌وحه‌ی سینهما
 سینهماو دۆمینه‌ ره‌سمی پیاوی هه‌رزو ته‌بله‌یه
 هه‌ر که‌سێ عه‌قلی بییت نه‌زانێ کاری قۆره‌ سینهما
 به‌یری وێران کردنی میلله‌ت له دوولا چی که‌یه ؟
 مه‌یکه‌ده‌ی بێ شه‌رعی‌ییو جورمو قصوره‌ سینهما

شۆرشێ جمهوری بیروز گه‌شتی دهره‌تینان له چال
 یا هه‌موو سه‌ربه‌سه‌ت بژی میلله‌ت که وه‌سه‌واسی نه‌ما

بۆگه‌نی جه‌مه‌ییه‌تی کون عاله‌می پیر کردبوو
 ئه‌یرو جمهوری‌یه‌ته‌ پاک بوینه‌وه ، بیسی نه‌ما

(۲)

(۳)

(۴)

غفرلہ البیت
 لومہ اللہ
 - ۹۱ -

ہم پارچہ شیعری خواروہ و یصالی له کاتی خویا بق مهلا عه بدوئلای
 کوپی نارووه که له سوله یمانی بووه ، لیره دا به شیکی کم لهو نامه یه
 نه خمه پیش چاوو نه مجا پارچه شیعره کهش نه نووسه وه . - نامه که -

[بق نووری هردوو چاووم قووهی دل و هه ناوم کاکه عه بدوئلای گیان ،
 بهینی هردوو چاوو کانت ماچ نه کم ، له پاش چاو ماچ کردن کاکه گیان
 نهو ریژه بق پانه و ستای وه صه برت نه کرد هتا چاووم بیت بکمویت ،
 و دختی که هاتمه وه تو حمره که تت کرد بوو ، زور مونه ته سیف بووم که
 چاووم بیت نه که تووه ، باوهر بکه وه ک خه وه ما بوو هاتنه وهت فه قهط بلیم
 چی خوا حافظیت بچ ، وه حق تهعالا له سهر ته حویل مووه فهت بکات .

باقی له خزمهت جه نابی مهلا مسته فاو مهلا ره سوول و مهلا صالحا به
 نه فواج عه رضی سهلامی بیلا خیتام هه یه ، نه بن (انشاء الله) له ده عواتی
 خهیری به غافلمان نه فمومون ، [لان الطلاب بالنسبة الی سائر العالم ملائکه
 علی الارض ودعاء الملائکه عند الله مستجاب ولأن الطالبین للعلم اغنیاء ونحن
 فقراء وهذا معلوم ان الفقراء کل آن یحتاجون الی الاغنیاء]

غرض لهم قیل و قاله یاری جانی
 له من غافل نه بی شامو به یانی
 که چونکه هر دو عایق نیتوه نه یکن
 قبووله لای خودایی ناسمانی
 که سنی مونکیر به نه هلی عیلمه بچ شک
 نهوه هر پروره شهو شه یطانی ثانی
 مه کن سستی له ته حویلی معاریف

مه بن موسته غریقی دویایی فانی
که دویا هیچو پوچو بی به قایه
که تاسهر نه بیوو بو کس شادمانی
ههزاری تفره دا نهیدانی مه قصوود
همووی کوشتن به ذیللهت گهر بزانی
که وه عدهی به ههر کس بی وه فا بو
چیان لی هات سه لاطینی زهمانی
خهریکی که سبی خواناسین و عیلمه
تهوی عه قلی بیی جههرو نیهانی
که چون مه علوومه لی وه قتی نه جهل هات
سه عاتی نادا عیزرائیل نهمانی
خهریک بن تاکو گهنجن بیسه مه خدووم
نهوهک ههر مال ویرانی و هیچ نه زانی
خوتان کامیل بکن نوقصانی عه بیه
ته ماشاکن له نه حوالی (و یصالی)
له بهر نوقصانی مه جهووله مه کانی

غزلی عالی لوصلاهی بیوسری بیت
 ۱۰ بیت
 - ۹۲ -

سهیری ئەم دونیای عەجووزە خۆی لە من چۆن کردە بووک
 ھەر وەکو دوختەر بە حیلە دەستی کردە نووکە نووک
 بۆ فریبی جاھیلان خۆی وا موزەییەن کردوو
 ھەروەکو قەجە عەجایب پەنگی خۆی کردە کلووک
 ھەسرەتا تووشی مەبن ھەر وەک تەلیسمە مەگری ئەو
 ھەر کەستیکی کەوتە بەر دەس کردی پساوو چرووک
 سەیری سولطانانی چەرخی باریک بوون لە دەس ئەودا چو دووک
 ئاسمان ھەییاکو دنیا ھەروەکو بیتجالی قوول
 عالیش لەم بەینەدا سەر گەشتە بوون ھەر وەک مەکووک
 لەشکری ئیسلامی شادی وا بە تەبیاری عەدو
 گشت لە کۆیی بێ کەسیدا کەوتوون عۆریانو سووک
 وا بە بادی غەم چرای عەیشم عەجەب پەژمورده بوو
 دەورەیان لێدام غەم و ھەم ھەر وەکو جەیشی مەلووک
 سەیری ئەشکی من وەکو باران و چاویش ھەورو بەرق
 لەم تەم و ھەورو مژە ئەمرو سەما نادا برووک
 تەفکرە لەم ساحەتی دنیاو لە ناوی ئەم عالەمە
 من لەدەست چووکی غەمدا بێ قەرارم وەک ھەلووک
 ئەھی و یصالی توێشەبە بەیدا بکە تا فرسەتە
 تا نەگەوتوو بە ھەلاکت بگرە پێش راھی سلووک

بیت عالی ۲۱
بیت عالی ۲۱ - جامی عالی ۲۱

- ۹۳ -

ثم شيعرهى خواره وه ناوردانه وه به كه له بارى ژيانى نابوورى
سهردهمى پاشايه تى له ناوچهى سوله يمانى داو په ننگه انه وهى ئه و واقيعه يه
كه گه لو كوتمال تيا ئه ژيا ، به تاييه تى مه سه لهى بازركانى و كرىنو
فروشتن ، شاعير و يته به كهى فوتوگرافى به كاميراى شيعرى بو گرتو و پسو
شريتى چو نيه تى ره فتارى بازركانه كانمان بو لى ئه داته وه و ئه لى ت :-

سه با هه لسه برۆ زووكه له شارى سوله يمانى
بلىن صاحب كهوا عه رضت ده كه ن زورپراغ و دى كانى
به شمشى ترى سياست كه رچى بى خو و ريشه ي ده رها ت
ده رختى نه حس و ظو لم و ئه شقيا و ئاشووب و تالانى
به لاگيرۆده و فوتاو و داما و و خه ريك ماوين
هه مو و لائى له بهر قه مبانى تى ججارو بيلانى
به پىنج سه د روپيه تا زا ريع هه تا جووتى كى بو پىك دى ت
هه زارى شى ده وى بو مه سه ره فى پى وى ست و كى لانى
به خو ينى مال و مندا ل هه تا شه ش با طمان تووتن
ده كه ن په روه ر دو و په يدا به سه د ده ر دو په ريشانى
تى ججارتى نه ك تى ججارتى چه رچى دوده س به نالى دى ت
به حيله تى ده هالى و ه ك چق ل ده كرى كرى بمانى (۱)
به سو يىن خوار دن ده لى هه ر كه س قرانى زياتر بى فرو شى ت
به نامو و سم به تو له و زياد ده ده م هه شت ، نو ، ده تارانى (۲)

(۱) گرىبان :- په خه .

(۲) تارانى :- جوړه باره يه كهى ئه و سه رده مه بو وه .

همسانی ساو دہدا ، دہیدا لہ بہر پئی تا پئی دہ خزی
 لہ سہر داوا بہ سہر ئہ رضیا دہدا دہ شکج ملو شانی
 قہ پانی تی دہ خا تالانی بن ، ہاومالہ بن عینی
 بہ شہس لپی وەرگری سہیری کهن جا و ہفتی کیشانی
 داوی پارہی دہ کا ئی پئی دہ کئی قوربان بہ سہر چاوم
 ئہوا نووسیم حہوالہم بۆ دہ کهن تا حہفتہ بی ثانی
 بہ پۆژہ پۆژہ تہ فرہی دا ہتا دایگرتو سہوقی کرد
 کہ ئہمجا جی بہ جی بوو ئیشو کارو رہسمو دووخانی
 لہ بہ غدا دہ یفرۆشی و پارہ کھی دینیتتہوہ ہیتتا
 کہ زاریع دین دہ چن بۆ پارہ بہر دوککانو بہر خانی
 یہ کئی حاشا دہ کا ، یہ کیان دہ کئی پارہم نی یو یہ کیان
 دہ کئی تووتن شکا ، نادہم ، لہ بہ نجا زیادہ باطمانی
 دہ کئی شہرطت نہ کرد قہرضی حکوومہت جی بہ جی کھی بۆم ؟
 دہ کئی تۆم قہط نہ دیوہ گہرمیانیت یاخود کویتستانی
 گہزی چی و جاوی چی راکهن نہ مردوون تا لہ برسانا
 ہتا کھی دادہ نیشن ہر شہوی یا دوانہ میوانی
 بہ چاوی دل ہچی تی بفری بن شوبہہ دہیزانی
 سہ بہب توججارہ بۆ مہحوی فلاح و خانہ ویرانی
 لہ زاریع دا یہ کئی صہد باطمانی بیت ئہ گہر سالتیک
 خہریک ہر شکستہ سال بہ سال و ہک نۆطی عوٹمانی
 تیجاری صاحبی صہد چہرخی قہلبہ لہ باش سالتیک
 لہ ملوینتی زیاتر زیاد دہ کا دہ زگاوردوکانی
 ہموو مزگوتی لادیکان لہ باتی ذیکرو تہ ہلیلہ
 دوعا لئ کردنی توججارہ ، ئہورادی سہینانی

چ حاجت عرضی پیشکوتن بکم نم حاله ته نمرۆ
نهوی تو خۆت ده لێی زووتر جه نابێ حاکم نه یزانی
له بیرت نایه ویصالی که بازدهی مانگی دێسه مبه
له بهر نم درده بوو تاخر حکومهت نه مرو ئعلانی

- توتوتن فروشتنی وصالی -

سهیری وهضعی رۆزگارو دهوری چهرخی ناسمان
 چنده نامهوارو بهداپوو ههر له بهختی شاعیران
 عالمی خستۆته چاهی حسرهتو جهورو جهفا
 سهیری که ههر کهس به دهردیکوۆ نهکا نهکا نالوو فوغان
 کوللی کهس وهک من گرفتاره له داوی توتوتنا
 عالمی کهر بوو له دهنگی ناله نالو نهلشمان
 سهیر نهکهه بۆ جهژنی قوربانم نهماپوو شهکرو چا
 مهصلهحات وایه وتم سهعی بکهه تا ماوه جان
 نهختیکم توتوتن بوو عهینی مالی خۆم ، بۆ نهکبهتی
 نهختیکی کهیشم کری هاتم له قهومو خویشهکان
 یهک کۆم کردنهوه دام گرتنو کردم به بار
 بهم خهیااله بیفرۆشم یا به جههری یا نیهان
 خوا وتی تهقدیری من ته دبیری تۆی ئیبطال کرد
 چون نهی بینه مهصاف ریوی له گهل فیلی زهمان
 تن فکریم لهم کاره دا ته نیهی تیا مهوجود بوو
 یهعنی ئیتر نهخله تابی دهست له توتوتن دهی عهیان
 ئیشی توتوتن لهم زهمانه ئهی برا زۆر موشکیله
 بیایو عاقل خۆی له توتوتن ناگهینن بئین گومان
 من له لا خۆم وام نهزانی شهکرو چا همرزان نهکهه
 نهه دهزانی گهر وهها ده بیه نهسیری کافران

دیهو- راسوسه- خهسو سوکری
 ۴۲
 ۴۲
 ۴۲

داسورن مہسو - لہو

حەیفن غەبیم پین نەبوو دەمزانی ئیش ساوا دەین
چونکە بۆ ریش هاتم ئەووەل چی سمیلشیم نا لە بان
هەم رەفیعەم پیاوی کەر بوو ، یا رەبی خواا بیکرئی
وەک منی تووشی بەلا کرد ، خۆی بە سالم دەرچوان
وەک گونی هەللاج ئەلەرزى وا لە ترسانا بە شەو
جوو لە چاویا ئەینوان وەک رۆستەمی مازنەهران
بیدیاپە رێوی یەک ئەو ، هەر لە دوورۆ رای ئەکرد
پتیم دەگوت بۆچ رادە کەى ئەى وت لە بەر شیتى زيان
ماکەرئیکى پین بوو جئى هیتشت ساعەتەن ئەو ماکەرە
ظەننى وا بوو ئەى کوزن ئەو ماکەرە پۆلیسەکان
کەر چی کەر بوو رۆیینى رێئى وابوو هەر وەک رەویرەو
طەبى ئەرضى پین ئەبوو هەر وەک تەیارەى ئاسمان
ظاهیرەن کەر بوو وەلج باطین لە صەد پیاوی وەکو
قالە چاتر بوو ، هەم ، عاقلتر ، هەم ، کارزان
چونکە ئەو گەر لئى گەراییە رانەدەووستا هیچ یەقین
بۆ خۆى ئەچوو لای مودیرو بۆى دەکرد بەحسو بەیان
ساعەتەن باسى دەهیتنا پین دەنگو پین دەردى سەر
بۆ هەموو کار چاک بوو گەر ودرى ئەگرت قەبضەى ئەمان
گەر رەفیعى کەر نەبوایە ، سویند ئەخۆم قەط ئەو کەرە
نەیدەیینى دەردو زەحمەت چون کەرئى بوو نوکتەزان
دەفەئى تر قەط کەرى وا نابیتۆ بۆ خواوەنى
کەر نەبوو ، باوەر بفرموو ، هەر پەرى بوو وا جوان
نەک مزو تۆ صاحیبى بەلکو خوداش هەر خۆشى ویست
بۆیە وا ئیستا بە چاکى چۆتە سیلکى سالیکان

دا سوکون جنسو هه کو

بهم سلووکه وا ده زانم مه رته بهی ده ست که وتووہ
چونکه وا له ئیعتیکافا بیتو نو رۆژہ له خان
[صائم الدهره] ، به رۆژو ، [قائم الليل] به شهو
ئیسنه بیستوو مه ئه وه سهر ذاکیر بو ئه هلی خان
ئه لبه ته ئیسلامی ساغه بۆیه وا تووشی به لای
کردو بیداتن له پاشا راحه تی باغی جینان
که چو خووشی رابوارد ، خوا ئیتیقامی لئ سه نو
بی طهریقه ت پین گه یی کاری هه موو لئ بوو عه یان
کوئ مه دهره عه یشی دنیا هیچه ، خوژگه بهو که ره
چونکه دنیا نامیتن باقی له بو کس با ئه مان
زۆر ده میتکه نه م دیوه لاکین هه موو عالم ده لئین
شوگری خالیق هه ر ئه کا ئیسته ش به میثلی زاهیدان
ده ستی کهوت پوتبه ی شه هاده ت ، ئه و به دووسن مه رته به
یه ک به غوربه ت ، دوو به ناهه ق ، سنج ئه سیری کافران
که ریتی قاله عه جبه ته ئشیری بو ئه و کردبوو
چونکه خوئی وا که ره نه بوو ، بروا به بئ نامو نیشان
به حتی بئ نامووسی ئه و هه ر ناگری هه م تووتنه که ت
بینه زووی مه یدانو دائیم بیکه ره ویردی زوبان
تووتنه که م تووتن نه بوو ، چی بکه م خودا بو تووتنه که م
صاحیسی عه طرو عه بیر بوو وه ک ریاحه یینی جینان
هه ر ئه وه نده م بوو له مالاً [قاضی الحاجات] بئ
عاقیبه ت خالق ئه ویشی خسته داوی ظالمان
هه ر که سنج کاری خراب کرد ، سا له په رحمه ت دوور بئ
تا ئه کا ئیتر خه یالی غه صبی مالی موسلیمان

دا سوڙن - ٧١ - ٧٠ - ٧١ - ٧٠ - ٧١ - ٧٠

وا عه يانه ليم (ٺممين به گك) نا ٺميني ميلله ته
ڪاري چاڪي هدر ني بهو نه بووه له بڙ ٺهلي جيهان
عالمه ٺيسلام له چنگيا زور ذهليله سا خودا
بيخه به بهر بادي غهضه ب . مانه ندي قهومي عاديان
ڪوشتنى واجب بووه ٺيستا به شهرعى ٺهحمه دي
چونڪه بڙته موفسيديو هم فيته ني ٺاخر زه مان
هر كه سن لام بيڪوڙي ته حقيقه دهستي سهوز ٺه بڙ
چون عه دووي ٺه هلي عيلمه هم جهمي سهيديان
ٺه لحه ٺيستا چاڪه بڙ مهولوود به نامي كه لبه وه
بيڪوڙي دنيا بكا ٺيتر به باغي ڪاسبان
ههروه ڪو مهشهوره ٺيسي بيتو ٺم فه تحهش بكا
هه يدهر ٺاسا هم له دنيا بڙي ٺه بيته داستان
ٺه خودا چي بگم له چنگ به ختي كه چو هم ياري كه چ ؟
سهيري كه خوڙشم كه چم ، بهم سن كه چه ، نا ميهه بان
ٺه (ويصالي) من بلتم چي تووتنو حيساره ڪت
ههردو وڪي خواردن ٺممين به گك . بڙته فيرعه ونى زه مان

ماه ۳۷ بیت کور

- ۹۵ -

خۆشی و به زمی سه ماوهر

نه گهر به وردی له م شیعروی خواره وه وردبینه وه نه گهر چی به
روالته باسی شتیك نه كات كه به لای كه سه وه شاراوه نی یه و ره نكه
زۆریش چیی سه رنج نه بیت . به لام نه گهر به چاری لیکۆلینه وه و واتای
قووله وه بروانین و بچینه ناخو بنجی یه وه نه گهینه نه و راستی یه یه كه
بلیتین به راستی مه گهر هه ر و یصالی توانیبتی به و ته رزو شیوه یه باسی
سه ماوهر بكات وه ك عاشقیك و دلخوازیکی باس نه كات و سه رنجی هه موو
خوینه رتیك رانه كیشیتت بو لای خۆی . نه مجا با بزانیس چۆنی باسی
سه ماوهر نه كات ؟ .

ته ماشاكن له مه یدانا سه ماوهر
خه ریکی شین و گریانه سه ماوهر
میثالی بیتوه یی کورمرده دائیم
خه ریکی شین و گریانه سه ماوهر (۱)
هه میشه چاو پر ئاوو دل پر له ئاگر
له زومره ی دل هه زینانه سه ماوهر
یه تیم ئاسا به بی صاحب ده نالی
دلی پر جۆشو بو یانه سه ماوهر (۲)
له چاوی دیته خوار بارانی ئه سرین

(۱) بیتوه :- بیتوه ژن .

(۲) یه تیم ئاسا :- وه کو هه تیو .

ده لێری به عمرویی که نعمانه سه ماوه را (۲)
 میثالێ حه ضره تی لوقمان له دنیا
 طه بییی ده رده دارانه سه ماوه
 ره فیهیقی غه ریه بو حه ریفان
 نه نیسی داغدارانه سه ماوه
 عه جایی مه جلیس نارایه و دل ته فرووز
 وه کو شه می شه به ستانه سه ماوه را (۴)
 به میثلی بولبولی شه یدا شه بو پوژ
 به ناھو سوژو گریانه سه ماوه
 که نه و ته مشریفی حاضر بوو له هه رچین
 په ئیسی شاهو سو لطانه سه ماوه
 وه کو نه سکه نده ری هه ر چار که ناره
 چراغی قه صرو نه یوانه سه ماوه
 له نێو شیخ و مه لاوو طالبیانا
 وه کو مورغی غه زه ل خوانه سه ماوه
 به حوبیی نه و هه موو کهس مو بته لایه
 به فه یضو لوظف و ئیحسانه سه ماوه
 دلی پر ئیشه دائیم خه سته خاتر
 نه خوژی ناری هه جرانه سه ماوه
 به ظاهر عاشق و باطن چ مه عشوق

(۴) نارا :- نه یرازینیته وه

(۳) نه سرین :- فره یتسک

زده‌ی عشقی چه بیبانه سه‌ماوهر
 میثالی نه‌ولایای صاحب خواریق
 که‌مندی نه‌فسو شه‌یطانه سه‌ماوهر
 به ره‌نگ ئیدریس و باطن میثلی ئیبلیس
 نه ته‌زویرو به ده‌ستانه سه‌ماوهر
 له جامی فه‌یضی عالم مه‌ی ده‌نۆشن
 عه‌جایب پیری مه‌یخانه سه‌ماوهر
 نه‌گه‌ر زۆر موخلیصی بی نه‌بیه موفلیس
 عه‌دووی مسکینو سو‌اطانه سه‌ماوهر
 طه‌ریده‌ی کاروانو مالو مولکه
 ده‌لجی ئینگلیزو یۆنانه سه‌ماوهر
 نه‌مه‌تنوع به‌خشی قلبی ناته‌وانه
 سه‌فا به‌خشی حه‌ریفانه سه‌ماوهر
 ده‌لجی شایه که سفره‌ی دیته پیشین
 عه‌زیزی جینو ئینسانه سه‌ماوهر
 هه‌میشه شیفته‌وو بورایانی عه‌شقه
 حه‌ریفی باده‌نۆشانه سه‌ماوهر
 نه‌کا زیندو دلی عوششاقی فانی
 میثالی نه‌بری نیسانه سه‌ماوهر(ه)
 له وه‌قتی فه‌جری صادق دیته مه‌یدان
 وه‌کو عابید نه‌ناخوانه سه‌ماوهر
 خه‌لیل‌ئاسا له ده‌ستی ناری نه‌روود

(ه) نه‌بر :- هه‌ور .

هموو دهم رووی له سوبخانه سه ماوهر (۶)
 له کوهی بیستوونی هیجری چایی
 عهجب فهرادی بن جانه سه ماوهر
 به سوزی دل نه نالی سنج سه عاتان
 موقیمی صحنی مه یدانه سه ماوهر
 گورفتاری خهمی زولفهینی یاره
 به میثلی شیخی صه نغانه سه ماوهر
 به گریانو به زاری وه کک هوزاره
 شه هیدی یاری بوستانه سه ماوهر (۷)
 وه کو ده رویش و شیخی نهم زه مانه
 خه ریکی ته پل لیدانه سه ماوهر
 به چاوی دل ته ماشای حالی نه و که
 که غهرقی به حری غیرفانه سه ماوهر (۸)
 به ظاهر گهر چی مهستی ناری عشقه
 به دل مه شفوقلی ره حمانه سه ماوهر
 به چایی چا نه بین ، چا نابین کاری

(۶) خه لیل ناسا :- وه کو خه لیل ، مه به ست له حه زره تی ئیبراهیم
 پیغه مبه ره که نه مرود ناگریکی گه وره ی بۆ کرده وه و تی فری دا ،
 جا له ویج دا هاواری خوی کردو خوی گه وره ش فریای کهوت و
 ناگه که ی بۆ کرد به باخو باخات و گو گزار .

(۷) هوزار :- بولبول .

(۸) چاوی دل :- زار او به که سو فیه کان به کاری نه هینن . نهم چاوه جیاوازه
 له دوو چاوی سر ، تنها پیاوچاگان له پله یه کی تایبه تی دا هه یانه .

که مه‌نظرگامی چاکانه سه‌ماور
حقیقت قبیله‌گامی نه‌هلی عشقه
له شوعلهی نووزی یه‌زدانه سه‌ماور
مه‌گه‌ر نه‌هلی بیارا بی (ویصالی)
که دائیم دم به قورئانه سه‌ماور (۹)

---

(۹) بیارا :- مه‌به‌ست بیاره‌یه .

شاعیر لیره‌دا بیاره‌ی بۆ ئیم مه‌به‌سته به‌رکاهیتناوه چونکه مه‌لبه‌ندی
سۆفی و زاناو پیاوانی خوا بووه ، رابه‌ره‌کانی تهریشه‌تی نه‌قشبه‌ندی
زۆربه‌یان له‌م مه‌لبه‌نده‌دا ژیاون ، جگه‌ له‌ زاناو عاشقانی ریگه‌ی
حقیقت که همیشه ده‌روون گه‌رم بوون به‌ وینه‌ی سه‌ماور پر له
ئاگر .

عزلی است لوم اللہ
ابن

- ۹۶ -

ویصالی لم پارچه شیعره ی خواره و هدا داوای دهرمانی مهلاری له
مهحمووه فہنی ٹہ کات ، ٹہم مهحمووه فہنی ہش کاک ، مهحموودہ ہزار ، بوو
کہ ٹہو کاتہ له خہستہ خانہ فرمان بہری میری بووہ ، ٹہم پیاوہ تا
ٹیستاش له ژیان دایہ ..

مهحمووه فہنی عہزیزم بہعضی دهرمانم ٹہوی
چون له سرمہ ی مشکو ہونہ ی میٹش خہوم لی ناکہوی
دہفعی ٹہو دوانہش بہ دهرمانی مهلاری تو ٹہ بیت
ٹیستہ نہینیری کہ روژہ یاخو نہیخہینہ شہوی
تو کہ مہلمووری مهلاریت ہم حہکیمی لہرزواتی
لازمہ (دهرمان) بکہیت ، (دهرمان) نہکہیت لیرہو لہوی
گشت بریندارین بہ نیٹشی میٹشو مشکو ماروموور
لازمہ گہورہ ی مهلاری تا زووہ فریاکہوی
چاوہ کہم با نہ لیمو زور کوتن قورٹان خوہشہ
یہعنی دهرمان زور نہنیری لیت ٹہخوینم وک کہوی
کہم نہبی دهرمانہ کہت واین تہشہ ککور ہلگریٹ
بیتو کہم بیت ہہ آیدیرم تا ٹہ کاتہ بہرگہوی
من کہ دهرمانی مهلاریم ٹیستہ داوا کردووہ
مہقصہدم و ابوو له عالمہ پیاوہتی تو دہرکہوی
ہمرچی لہشمانہ بہ کیتچو موریان بوٹہ برین
خوت ٹہزانی ٹیشو نازار ، ہمدوو دهرمانی ٹہوی
خوا دہوامی فیصہلی ثانی بدا بو کردہوی
چونکہ بوٹہ موحسینو ٹیسراحتی بو عام ٹہوی
موختہ صہر دهرمان بنیرہ بو (ویصالی) روچہ کہم
ہر کہ ناردت زور بنیرہ ، کہم بنیری نامہوی

عزلی توفیقی
الاست

- ۹۶ -

صده شوکر ئیمرۆ به رحمت خالق جینزو به مشر
ناردی بۆ سهر ئهم قهزایه حاکمیتکی موخته بهر
بۆ عدالت شاهي کيسرا بۆ سه خا حاتم صيفهت
بۆ فیراسهت بووری سینا وهك توهه متهن بۆ هونهر
لهو دههه صدديقه شاته ته شريفی كهوته ئهم قهزا
مهسته لهی کیندبو خیانهت كه متری ماوه ئه ئهر
لازمه سه جدهی شوکر ئیستا له سهر ئهم عالمه
چون به سه عی عه دلی پاشا باغی مسکین پر سه مه ر
خۆ ئهمه مه علوومی عامه دلی زیندوو کرده وه
شاهی صدديق وهك کورپی عه بدول عه زیز یه عنی عومه ر
هر له ئه ووه ل تا به ئاخیر نهیدی چاوی ئهم قهزا
حاکمیتکی وا به دینو وا عه دیلو دادگه ر
هر وه کو صدديقی ئه کبه ر حامی بۆ دینی نه بی
بۆ طه ره ف حوکمی هه یه ، بۆ دۆستو دۆژمن بۆ که ده ر
یه عنی مه حبووبی خودایه ذاتی صدديق پادشا
بۆ یه زومه ری دو عاگۆ چاوی لوطفی باخه به ر
هر بیی ئه و حاکمه یا ره ب وه کو بیستوومه من

★ له کاتیکدا صدیق پاشا قائمقامی قهزای چوارتا بووه شاعیر ئهم
شیعری بۆ وتوووه ..

قەط زەمانە ئەي بووە فیکری بەشەر بۆ هیچ بەشەر
لوطفی پاشا ، میهر ئاسا ، وەکک یەک بۆ قوربە بەعید
بۆیە ئەمنیش لێرە ئیستا موستەفیدم وەک قەمەر
شاه بۆ بەندەنەوازی شەکری زۆری ناردبوو
یەعنی من بەو ئیلتیفاتە تاجی فەخرم نا لەسەر
شاهی تۆ بەندەنەوازه ئەی (ویشالی) موزدە یین
هەی وەکو شاهی سولەیمان بووی لە بۆ موورئ نەظر

چوون بۆ سهر دموعوت

عموی یهك شهسه واقع بوو له مالی ئیمه به نهانی
 كه بین بۆ مالی شیخ ئهولا ، به ئیزنی شاهی ره بیانی
 كه هاتین کهینه مالی شیخ که ریمی حاجی راهه ستاین
 له ناگاو هات به گویمانا عه یانهن دهنگی گۆزانی
 کوزه رمان کرد له مالی شیخ که ریمۆ نهختن راهووردین
 که گویمان گرت له مالی ، گرتوویانه بهزمی ره ندانی
 نیکامان کرده ئهو بهزمه له قایی تۆزی راهه ستاین
 له پاشا هاتینه مه نزل ، عه جهب جن یهکی نوورانی
 که تی فکرین له قایی دوو خهریکی [نامه دوشود] بوون
 دلئیکی سهروو بالاوو گولئیکی زولف ره یهحانی
 له پاش دانیشتنی بهینتی ، جه نابی خاله شیخ (ئهوضا) (۱)
 به چاکی جایی حازر کرد له که لیا گوشتو بریانی
 که بابجی شیخ هسهن تایش ، موده ببیر شیخ هسهن باری
 برایم موطریبی بهزمو ، (وصالی) شهعی بوستانی

---

(۱) ئهه ناوه ئه کهرچی له کوردی دا نه بیستراوه بهلام له ههههوه
 دهستنووسه کان دا هههوه هاتوه .

له خزمهت چه زه تى (چا) دا به حلقه
هموو دانیشتووین دلخوشین به جارئ
عه جایب مه نزلتیکه جه ننهت ناسا
له دهوری چایی گول په نگ شه کر نه بارئ
له بهینا چایی گول په نگ دانراوه
مه له ووهن بیاله هر وه ک له علی یارئ
موزه بیهن مه نزل و مه جلیس مورته تتهب
به دست و جامن ساقی گولعوزارئ
مه گمر باغی نیرم بیته ره فیقی
له هر لاین نه بینى لاله زارئ
(ویصالی) مه نزلت ته عریفی نایه
له دنیا دا نیه نه مسالی بارئ

مۆل ۱۰۰

پۆژو شو قوربان تەصەننامە لە شاهی ذولمینیەن
خوا لەسەر چاکە درێژکا ، عومری پیاوانی وەطەن
پۆ زیانی میثلی ئیمە لێره گەوره باعیشن
پۆ زیانی میثلی ئیمە لێره گەوره باعیشن
لوطفی ئیوێ گەر نەبێن من چیمە لەم شاخو چەقەن
وا پەوانەم کردە لای تۆ کاغەزو پیاوی خصوص
هەر لەسەر ئەو وەعدە فەرمووت دوینی تۆو ناغا حسەن
قەرۆسیا دوێ شو بەبێ شێو کاکە سەرمان نایەو
حوکمی خوایە چی فکری لە پۆ ناشتا بکەن

گەر بە پێشی پیاوی نامەرد خێریکی پۆ خۆی نەکرد
چونکە ئەمسال مەیلی بوو هەر کەس لە خوا ئیمانی سەن
هەر کەس عەقڵی نەبوو ئەمسال بە کاری خۆی نەهات
چونکە گەر گوبکەن بە خێری ، پاشا خۆی ئەولادو ژن
مەصلەحەت وایە کەوا راپەرینی ئیشە کەم

با نەقەومیت فیتنەوو دوشمن بە ئیمە خۆش مەکەن
صوڵحی ئەمەو تۆ بە مەخفی چاکە چونکە عاقلین
با بە ئیشی پیاوی عاقل قەط نەزانن ناپەسەن
ئەو و بصالی مژدە بێن خوا و بێسەتی خستە ولات
ضەیفەتی پۆی بە ئیزنی حەزرەتی وەبسی قەرەن

چاهه، ن. سبت

- ۱۰۱ -

ويصالي ئەم پارچە شيعرەى خوازەوەى بۆ (مەئموور مەركەزى ماوەتى ئەو كاتە ناردووه ، لە سەرەتای شيعرە كەوہ نووسراوہ : [بۆ حضوورى صاحبىب شعور جەنابى مەئموور مەركەزى ماوەت عەلىيەفەندى خوا دەوامى عومرو تەرفيعى مەراتب بەدات تەقدیم بىت وە بە چاوى مەرحەمەت بىخويىنەوہ وە زوبان قىوولى تەحسینی بکات ، لە پاش شيعرە كەش ئەم چەند دىرەى بۆ نووسيوه : - [والسلاام ، نعم الختام ، وتشرف الكلام] ، باقى جەنابى عەلىيەفەندى لە خزمەت جەنابتانا عەرضى ئىحترام هەيە وە لە قايى لا يەزالا تەمەنناى تەرەقى دەرەجات و تەرفيعى مەراتبم هەيە بو جەنابتان ، ئىكە ئەبى بىن عوزرو بەهانە ئەم شەكرو كووتالەم بۆ وەربگرى لوظفەن هەتا چەند رۆژىكى تر ئىنشازو پارەكات تەقدیم ئەكەمەوہ ، ، شىخى سەعدى (عليه الرضوان) ئەفەرموى لە گولستانى خۆيا : -

[دوست آن باشد که گیرد دست دوست در پریشان حالى و در ماندگى] . جەنابىشت لازم ناکا دوستو ناشناى .

الداعي :- القرەداغى

ئەى جەنابى عەلىيەفەندى ، چى گوتوومە قافىيە
 تۆ كە مەئموور مەركەزى دىققەت بکە لەم قافىيە
 تۆ لەلا خۆت ئىلتىفانت بوو لەگەل من چاوه كەم
 بۆچى ناپرسى عەزىزم ئىستە ئەحوالم چىيە ؟
 وا لە دەس چەرخى زەمانە ، سەيرى كە وەك فرفرە
 هەلەسوورپىم دائىما يەك لەحظە نارام نىيە

هم له بۆ ده‌فعی به‌رێشانی و به‌یانی حالی خۆم
 هەر خه‌ریکی گردوشاتم پۆزو شه‌و وه‌ك ده‌وری‌یه
 تۆ كه‌ جارێن ئاشنا بووی بۆ منی دێوانه‌ ره‌نگ
 ئێسته‌ نازانم كه‌ ئایه‌ ئاشناییت باقی‌یه‌ ؟
 پۆحه‌كه‌م بیستووومه‌ چایی و شه‌كرو كووتال هاتوو
 هیچ دلم پێی خۆش نی‌یه‌ ، ئێستاكه‌ من پارهم نی‌یه‌
 ئێسته‌ با ته‌دبیر هه‌واله‌ی ره‌ئی تۆ بێ پۆحه‌كه‌م
 یه‌عنی بۆوه‌رگرتنی ئەم دوو شته‌ چاره‌م چی‌یه‌ ؟
 ئەه‌ی ویصالی عه‌لی‌یه‌فه‌ندی بۆت وه‌رته‌گرێ تۆیش نه‌ئێی
 موخته‌سه‌ر با پیت بلێم ئەو حاته‌میکێ ئانی‌یه
 گه‌ر ئەزانی هاتنم بێ پاره‌ سه‌وودیکی هه‌یه
 پیم بلێ بێ یا مه‌یه‌ ، یا لێی گه‌رێ قیری سی‌یه
 گه‌ر به‌ وه‌عه‌دی چهند شه‌وێ كووتال و چام بۆ وه‌رگرێ
 تا قیامه‌ت هه‌ر له‌ بیرمه‌و باعیشی مه‌منوونی‌یه
 یا بفه‌رمووی بیفرۆشه‌ ئەبمه‌ کابرای پیا‌فرۆش
 چون‌ له‌ ئەصلاً كه‌م نفوسم ، هیچی بۆ من تیا نی‌یه
 چونکه‌ هه‌رچی چوو له‌لا بایع ئەبا بۆ من نه‌بم
 یا به‌ ته‌نها من که‌ری قاضی ئەگیم له‌م ناحی‌یه
 کاکه‌ راضی نیم به‌ قورئان ئیستیقاتی خۆم ئەبم
 هه‌ر ئەبێ بمه‌داتی بایع ئیشه‌كه‌م مه‌جبووری‌یه
 چونکه‌ وه‌ك عاله‌م منیش له‌م ئەمه‌رده‌دا صاحیب به‌شم
 یا (ویصالی) بۆی براوه‌ هه‌ر به‌شی غه‌مخواری‌یه
 مالی بێ چایی هه‌میشه‌ پێ له‌ بۆله‌و پرتیه‌
 هه‌ر به‌وه‌ مه‌علومه‌ چایی باعیشی دل جه‌معی‌یه

بۆ ھەموو دەم چاکە چایی ، خۆ خصوص فەصلی بەھار
چونکہ صەحرا سەوزسورە ، موقتەضایی چایی یە
تا زەمان چابوو بە قوربان زیرەک و فەرزانە بووم
ئێستە گەر مات و نەخۆشەم باعیشی بێ چایی یە
من بە ئومێدی وەفا تۆم کرد بە جیکە ئیلتیماس
گەرچی نەفسم پێم ئەلێ تە کلێفە کەت خۆراییی یە
عەلی یە فەندی مائی ئاوا شە کرو چاکە ی بۆ کریم
با بزانی چۆنە ئەمجا نۆرە باجی حاجی یە
ئە (ویصالی) وا مەزانە حاجی عالی ھیمە تە
چون لە طۆفانی بەلا بۆ ئیمە نووحی ناجی یە

★ ★ ★

عزله و بیت
-۱۰۲-

بۆ خۆشه‌ویستی حۆم یه‌ئنی باعیشی بینشی عه‌ینانم جه‌نابی کاک

سه‌عید [دام عزه] ئەم غەزەلە تەقدیم‌بیت . .

سه‌لامی من له‌سه‌ر تۆ یخ گۆلی گۆلزاری ئالانی
منی بۆلبول نه‌ما سه‌برم دلم که‌وته په‌ریشانی
به‌وه‌صلت گهر نه‌که‌ی ده‌رمانی زامی قه‌لبی مه‌غمووم
له‌کووره‌ی فیرقه‌تا ئەمرم وجودم زوو ئەبی فانی
به‌تالی خۆت بکه‌ شیرین ، عه‌زیزم تی‌بگه‌ به‌سیه
له‌بۆ ئەم نه‌وعه‌ ئیسقامه‌ ئه‌تۆ مانه‌ندی لوقمانی
نه‌بۆ ئیکمالی به‌زهی خۆت ئەبه‌د په‌حمت نه‌بوو قوربان
که‌ سووتا جیسمو دل ما‌بوو ، ئەو‌یشت کرده‌ بوریانی
سه‌عیدا بوچی نابرسی (ویصالیت) بوو ، ئەو‌یش سووتا
له‌جاده‌ی کافری لاده ، وه‌ره‌ سه‌ر ریئو موسلمانی
براکه‌ لیتره‌ من شه‌کرو ئەتۆ کاکول له‌وی بیته
وه‌ره‌ ئیتره‌ ده‌با بگرین ، زه‌مانی په‌ندانی

غزل و سب

- ۱۰۳ -

و یصالی نهم پارچه شیمه‌ری نووسیوه بۆ جه‌نابی شیخ نووری و

ده‌رویش ناغاو مه‌مه‌ند ناغا . .

به حویبی ئی‌توه مه‌شفوولم نه‌که‌ر چی طاهیره‌ن دوورم
وه‌لی به شهمی دیدارتان ئه‌سیری تاری ده‌بجوورم (۱)
به‌خیر بێن ئه‌ی جه‌نابینه که باریتان هوباره‌ک کرد
له وه‌قتی عصره‌وه تا حال ، به‌بێن ئه‌ندازه مه‌سروورم
دوعای خیر لازمه بیکه‌ن خودا به‌لکی یکا ره‌حمن
خصوص به‌نده له چنگ ئه‌مسال به غایه‌ت مات و مه‌غدوورم
نه‌بوو مومکین که شه‌و بێم و به خزمه‌تبان موشه‌پریریف بيم
وه ئیلا من به دیدارتان وه‌کو به‌روانه مه‌بجوورم
به موزده‌ی هاتنی ئی‌توه به میثلی غوبچه بشکوتم
فه‌قسط که‌وتووم سه‌رم ئیشین له‌بهر بێن چایی ره‌بجوورم
(و یصالی) حالی شی‌تواوه ، به وه‌ضعی سال خلافاوه
مه‌لئین بۆچ دیار نه‌بوو قوربان ، به وه‌لا خه‌یلی مه‌غدوورم

به‌نده ئیجایی باری
القره‌داغی

---

(۱) تاری ده‌بجوور :- تاریک .

جاءہ ۱۱ سبت کورت
۱۱ سبت ۱۰۴ - کورت

شاعیر ٹہم بارچہ شیعری بۆ (مودیری ناحیہی ماوت) ناردووه ،
 تیايا داواي چارهسه کردنی گیرگرفتیکي کردووه که په یوه نندی به خوږه
 هه بووه . .

ټهلا ټهی ههمده می ژینو مه ماتم

ټهلا ټهی باعیشی نه فی و نه باتم (۱)

ټهلا ټهی یوسفی که نغانی ماوت

ټهلا ټهی مایه ی نه قدو حه یاتم

جه نابی به گ مودیرو علی یه فندی

که ټیوهن واسیطه ی تفریحی ذاتم

به غه یری ټیوه بۆ من کوا ټه میری

به چاکی پیم بلتی چاره ی نه جاتم

به ټی حالتم له ټیوه ناشکرایه

ټه زانن بۆچی بهم گه رمایه هاتم

ټیتر ټه م عه رضی و حالتم بۆیه نووسی

ټه بین ټه م جاره زۆر پرسن شکاتم

که ټیوه مه لجه ئی بیچاره گانن

ټه بین کارئ بکه ن زووبین نه حاتم (۲)

(۱) نه فی و ټه بات :- پیښی ټه و ترئ نه فی و ټیښات ، دوو زاراوه ن له
 ته سه و و فدا به کار ټه هیزین ، ټه ویش دوو پایه و پله ی ته سه و و فن
 که مه ته سه و و یه کان ټه یکه نئ .

(۲) بیچاره گان :- بیچ چاره کان ، ټه وانه ی چاره یان نی یه .

(۳) سووره قه لات :- ټه و کاته گوندیک بوو له نیوان چوارتاو ماوه تا ،
 ټیستا کراوه به (مجعیتیکی) گوره .

منی مهزوون بهراستی چوارده مانگه
 نهسیری میلله تی سووره قه لاتم (۲)
 به قهولی ریش سپی و ماقولو کویتخا
 قهراری بیست دیناریان دا بهراتم
 نه گهر چی سایقهن فرموت به محمود
 به سهلی بدری پاره ی باقیاتم
 له کهل حوکما نه بی بی سووده ته بلیغ
 تهماشاکن که چهن مهغدوورو لاتم
 قسه ی مه محمود که زانیم بی په واجه
 لهوی پیویم به مه جیووری هه لاتم
 نه بی تم باقیاته نیوه بیده ن
 نه پرسن نیوه گهر دادو شکاتم
 نه زانن نیوه شو عالم که نیمه
 به غه پری تم به راته واریداتم
 که نیوه ناظرن بق مولک و میلله ت
 مه کن سستی له عه رضو لائحاتم
 نه گهر چی نیوه مه للاحیتی چاکن
 وه لی من غهرقی گیتزای فوراتم
 بلیم چی نه مری خویه چون دوعا گوم
 نهوا هه ر بی نیعاشه و بی خه لاتم (۴)
 (ویصالی) مهستی باده ی عه شقتانه
 کهوا ناواره یی خاک و ولاتم

(۴) دوعا گۆ: - نهو کهسه ی له خوا نه پاریته وه و دوعا نه کا . .
 لیره دا چاک وایه باسی تم رووداوه بکم که شاعیر ناچار بووه
 ناره زایی خوی به رامبه ر دانیشتونانی سووره قه لات دهر بیرئ ، نه مه یس
 بهو هۆیه وه بووه که دانیشتونانی گونده که نهو په پیمانان شکاندوه
 که بهرات و موچه ی ویصالی له کاتی خوی دا بدن ، دیاره نیساره ی
 جارانی مهلا له لایهن دانیشتونانی گونده گانه وه نه درا ، . . نه گهر
 نه یدرایه تیج کاری نه نه چوووه سهر ، که واته ویصالی له سهر ماف بووه
 که گله یی ئی کردوون .

غزل هست

- ۱۰۵ -

شاهیر هم پارچه شیمره ناپایه‌ی بُو (شیخ محمد) ناویک ناردووہ
چیکم له بمختی شوتوو ، پار هاتو پیم نهزانی
چنکی هر وه ک موغیلان له چاکیم وه نههانی (۱)
کهر شهو به شهو نهزانی ریتبازی بازه ئیره
بُو نهخدی نهطی یاران صد عنکه بوونم نههانی
بروانه مهیلی سهیرت ، چۆن دل شکستی کردم
مه مومینانی وهصلت جبری بکا ، شکانی
بهو وهعهده‌یهی که فهرهوت دل ئینتیظاری ریته
به عوسرهت رابوئیرین ئپواره تا بهیانی (۲)
یار ئهز حزی له سهیرین ، خالیص که بهرهمه‌رین
به دلیا رانه‌بورج ، مهیلی قه‌لاچوالانی (۳)

-
- (۱) موغیلان :- جزره درکنکه له دهمتی حیجاز زۆره .
(۲) عوسرهت :- خوشی ، شادمانی .
(۳) قه‌لاچوالان :- گۆره ، پامختی له‌سه‌رهتی باهان بووه .

سید
 حاجه ۱۳
 ۱۳۰۶ -

ئەلا ئەي صاحىبى دەركو درايەت
 ئەلا ئەي ناظمى مولكو ولايەت
 ئەلا ئەي صاحىبى روشو كرامەت
 ئەلا ئەي مەدەنى جودو سەخاوت
 ئەلا ئەي صاحىبى ذهنو فەراسەت
 ئەلا ئەي گەومەرى كانى سەعادەت
 ئەلا ئەي نەغمەخوانى صوبەكاهى
 ئەلا ئەي غونچەى باغى مەلاحەت
 ئەلا ئەي دورى دەريايى شەرافەت
 ئەلا ئەي سانى شەهرى پەشادەت
 لە بۆ تەزىنى مەجلىس شەمع ناساي
 وەكو سەحبانو وائىل بۆ فەصاحت (۱)
 ئەلا ئەي بولبولى بوستانى ماوت
 ئەلا ئەي گوئەنى باغى لەطافەت
 بە كەرما بۆيە هاتم تۆ بىنم
 كەچى خالى بوو بىن جىو مەقامت
 حەلیمخان رووى سىسى بىن ، بىن قەصور بوو
 لە خزمەت كردن دا ئەي كرد پەخاوت
 بە بىن تۆ نازو ماستو چايمانە خوارد
 وەلى بىن لەفظى تۆ ئەي بوو حەلاوت
 ئىتر غەم مەر وەكو بلوان ئەبارى
 كە مەحرۇوم بوو لە دیدارى جەنابت
 كە تۆ حازر نەبى ئەي نوورى چاوم
 وەكو وێرانە وایە مولكى ماوت
 وىصالى تۆى ئەدى ، چۆرى وىصالى
 لە تلوا زۆرى پرشت ئەشكى ئەدامەت

(۱) سەحبانو وائىل :- ئەوى دور زمان پاراوى عەرب بوون .

غزل و ایت

- ۱۰۷ -

گویی بگره له من نهی بادی صهبا
بئی بۆ بهرده زهرد بئی عوزرو بهها (۱)

مهروه‌هی زولفو رووی چه بیبانی
هم بۆ نه‌خوشان ده‌رمانی شفا

بۆ گولستانو هم بۆ نه‌باتات
هر نه‌تۆی باعث بۆ نه‌شنه و نما

شاطری نی‌یه چابو کتر له تو
بۆ کاری موهم نازانه پروا

بۆیه له عالم تو کرای موختار
که بیبه قاصد له بۆ نه‌نبیا

ته‌بلیغی نه‌مری نه‌نبیا بکهی
مه‌شریقو مه‌غریب به گوی عالمما

زوو بئی بۆ لای من روچی شیرینم
ئیشیککی ضرور وا له من قه‌وما

هم نامه‌م نووسی به گیانو دل
بۆ براده‌رو دوستو ناشنا

نه‌بئی به گورجی بیبهی بۆ واژه
بیدهی به ده‌ستی جه‌نابی کویتخا (۲)

زۆر به چاکی خۆی بیخوینیتته‌وه
هم بۆ شیخ نه‌حمده ، هم سه‌یید عه‌بدو للا

---

(۱) به‌رده‌زهرد :- گوندیکه له روژاواوی چوارتا

(۲) واژه :- گوندیکه له خوار به‌رده‌زهرده‌وه‌یه .

چاهه چاهه کور کور بیت

نیستیدعا نه کم له قایي نه حد

دوورین له دوردو نلام و به لا

مه قصدم نه وه نهی پوچی پوهان

له پاش ته بلیغی سلام و دوعا

شاید تی بگن که مه طلب چی به

نه ک هر لام دهر لام بیخه نه نه ولا

نهو سهید عه بدوللای بانهی مشهور

نه ک سهید عه بدوللای جه نابی مه لا

نهو چون مه لایه موکله لف نی به

بو خوم نه زانم اوصولی مه لا

نه گهر واش نه بین هر بیتان نه کین

هر نه کین بیتنه ، مه لا نالین ها

نه مه مشهوره ، نه قهط درو په

نه صل و نه ساسی نی به به وه للا

نه مه نه قله درو کهوتوته دوامان

بوته شوژه تی ته وای دنیا

پن مارو نانی مه لاو چاوی موور

نه مه سن به هیچ کس نهی دی له دنیا

هر کس نه مه شیعری مشهور کردوه

زور ناوس بووه له کیری مه لا

ده وله تی مه لا شعر و حدیثه

کین سوئالی کرد مه لا بن ده نک ما

به لچ سوئالی شعرعی له مه لا

بکری ، نه جیله گهر جواب نه دا

له صد به کینکم نه دی له مه لا

به نه مری شعر و به قولی ناغا

بیی وه کو عام ده وله تی دنیا

دا که کهیم گا ، به کیری کویتخا

هو-هو-هو
هو-هو-هو
هو-هو-هو
هو-هو-هو

جامه - جامه

له تاو ئهم شيعره طايه فهی مهلا
كونه بشكيان لى بۆنه سهرا

مهلاى قوربه سدر له هيچ جينگاي
ناو پيرى بكا ئيدديماى سهخا

چيكا كه نه يين ، چ بدا به خهلق
وا خهلقى ئه لىن زه ذيله مهلا

مهلا ههه ئه ينج عالم بيداتى

ئه گهر نه يدهنج مه جبووره پروا

(ناماقوولى كرد ، سهري دا له بهرد

ههركهس ئه و به يتهى خسته دوا مهلا)

ئهمز به معرووف ، نهى له مونكار

لازمه بيكهن تهواوى مهلا

موافيقى شاره ئه گهر ئهم دوانه

يهك له مهلايان بهجى نههينا

ئوه زۆر حهقه پى بلىن به خيل

نهك بۆ نانتىكو دوسى پيالاه چا

مهلا كه نه يبوو بۆ دين ته بليضات

بهخهى ئه گيرىت له دنياو عوقبا

ويصالى به سبه تو خهريكى چيت

ئهمجا به حهكاه وه رگيره سهرا كا

له مهرو هيسر ماينو وشتر

بهعنى له ههموو ئهروه تى دنيا

زياتر له لوطى حهضره تى بارى

نيمه به غهبرى يهك طاقه مانكا

سى رۆزه ئه وىش وه كو ره مهزان

ههه به رۆزوه ، هيچ نيه بيخوا

(صائم الدهر) ، (قائم الليل)

پوو له طاعهته ، خوا لى قبول كا

چاه - چاه

مہشغوولی صہومو سلووکہ دائیم
قہط غافل نیہ ، وہک کاکہ ٹہوضا

مہشہورہ روژی ٹیلیاسو خدر
ٹہویش ٹہیگریٹ بہ نیازی کا

پنی ٹہلیم وا تو مردی لہ برسا
ٹہلی لیم گہری جاری قہیناکا

روژو ناشکینم تا لہ وازہوہ
ٹاشناو کویشا بوم نہنیرن کا

وہختی کام بو ہات روژو ٹہشکینم
لہ وہختی ٹیفطار ٹہخوینم دوعا

مہمنوونی کویشا مارفیش ٹہبم
وہکو سالیکان حہمدو ٹہنای خوا

ٹاناری بری زستانی ٹہمسال
مہعلومہ لیتان ، ہیچ لازم ناکا

زستانی ٹہمسال ، خولاصہی کہلام
(بخت النصر) بوو ، کہوتہوہ دنیا

ویصالی بیتہ خہتمی ٹہشعارت

ٹیتر ہہر تو نیو ، دوو سہی گوینی کا

(بہلام کاکہ گیان (کا) کہتان (کا) بن
نہک پاش ٹاخوری بزنو کہرو کا)
ہک (روزی)

ٹہگہر (کا) نہ بن قبوولی ناکہم
قہیناکا با ہہر بمیتن دوعا

ٹہگہر (کا) نہ بن ، مانکا کہ بمری
حہقی ٹہویشان مہعلوم دیتہ پا

مہعلوم بن لیتان کای بو نہنیرن
روژی قیامت دیوان دانرا

کہ موقابیل بوو بو مورافہعہ
موافقی حق ، مہسٹوولتان ٹہکا

له واژه و سنکچ و هم له بهرده زهره
له میکو و کان و هم هم شه مساوا (۳)

عده الہ تی حق چوں قبولی تہ کات
مانگا کھی مهلا بمری له برسا

تہ گہر نہینیرن خوتان تہ زانن
تہوا (ویصالی) پچی وتن بۆ خوا

---

(۳) تہم ناوانہ کومہ لچ گوندن له ناوچی شارباژیر .

کررت
چامه - چامه ۹۰ بیت

- ۱۰۸ -

نم شيعره‌ی خواره‌وه له کاتى خۆيا ويصالى ناردوو يه‌تى بۆ
 خه‌لاوه‌خانى خييزانى شىخ له تيفى شىخ محمود ، به نامه‌که‌دا وا
 ده‌رئه‌که‌وئى که په‌يوه‌ندى له گه‌ل نم بنه‌ماله‌يه‌دا هه‌بووه ، به تاييبت
 ويصاليش دانىشتووى ناوچه‌ى شهربازير بووه که شىخى نهر ، واته
 شىخ له تيف زۆربه‌ى ژيانى له‌وئى برده‌ سهر ، نامه‌که له پال هه‌وال پرسين و
 دوعاگۆيى و قسه‌ى نه‌سته‌قدا ، له رووى نازه‌وه گله‌يى له خه‌لاوه‌خان نه‌کات و
 پاسى هه‌ندى شنى کردووه که له شيعره‌که‌دا روون و ناشکرايه ، نه‌مجا
 بزائين ويصالى نه‌گيت چى :-

نه‌ى خه‌لاوه‌خان ، خوشكى خۆش كه‌لام
 موباره‌كت بى سهرابا تاغام
 تهمه‌ننا نه‌كه‌م له قابى نه‌حه‌د
 هه‌ر ريكو پيك بن ، نه‌بين تاام
 تاوئنه‌ى دلتان موكه‌دده‌ر نه‌بيت
 هه‌ر صاف و روون بى ، وه‌ك صه‌فه‌يى جام
 تا هه‌ن له دنيا هه‌ول گوشابن
 هه‌ر رابوئيرن به خۆشى و تارام
 هه‌ر كامه‌ران و مه‌قصوصود ره‌وابن
 له‌سه‌ر صيحه‌ت و عه‌بشى بى خيتام
 تكه‌وه بن وه‌ك گول و بولبول
 ليك جودا نه‌بن تا طولى نه‌ييام
 روو خۆشو دلخۆش ليو به خه‌نده‌بن
 وه‌ك عاشق له‌گه‌ل يارى دلارام
 من وه‌ك ئيوه نيم بى به‌شتان ناكه‌م

چاهه - چاهه ، چاهه

له دوغایی خیر وهختی صوبیج و شام
چونکه من دائیم ئیوهم له بیره
له بیرم ناچن تا دئی ئینتیهام
هر له گهلتان بیت ، [دائم الاوقات]
لوطفی حمضره تی حایی [لاینام]
نه مجا به یانی مه طله بيم نه کم
بۆ ئیوه له پاش دوو ملوین سهلام
وا پیتان نه لیم نابن عاجزین
له هر چی نه یلیم به گویره ی مه قام
ناخۆ قهط جارئ یادی من نه کهن
نه ی خانم له گه ل شینخه که ی ناغام
گله یی نه کهن هر له دووره وه
حوسه یین بۆ نه هات نه و شینته ی نه قام
قه یناکات یاخوا نۆشی گیانتان بیت
چیلی شیرین و پر ره نکو و خوش تام
پوژتانه ئیمرو فرصه ته بیخۆن
گۆشت و پلاوو نه نوعی طه عام
خواردتان به یی ره نج نه و گشت برنجه
منیش به خه بله ی وشکه وه خنکام
وا له چنگ سه رمای زستانی نه مسال
زه ردو ضعیف بووم ، به جارئ فهو تام
هر نه مدی جارئ دوو هۆقه برنج
که بۆم بنترین به وه جهی ئینعام
هیچشم نه دی ، گله یی نه کهن

چامه چامه
پیرسیت

له به ندهی فه قیر ، په عنی پښ وه قام
مهسه لهی دزو مال ، خو مه شهووره
نیمه یش ههروه هاین خولاصه ی که لام
له بڼه فای خوتانه قوربان
نه گهر حق پرۆن هه ر من به وه قام
نهم بیستو نهم دی که نیتوه جاری
له من بیرسن ماوم یا نه مام
ههق وایه گه وره له بچو وکی خوی
هه ر لڼی پیرسیت ، [دائم المدام]
نهی خه لاهه خان تو بۆچی گۆپرای ؟
خو تو زور چاک بووی له گه ل خاصو عام
پرووخوش بووی ساییق نهی خه لاهه خان
خه لکت بانگ نه کرد بۆ نه هارو شام (۱)
نیتسته نازانم خانمه خاصه کم
بۆچی وات لڼه ات نهی شیرین که لام !
ته عه جوب نه کم له بڼه پره حمی تو
نه جاری کاغز ، نه جاری سه لام
له همدی خواوه له تهره ققی دان
عالی روتبه بوون ، دهرچوون له قهوام
مه پرسن حالی فه قیرو نیتام
که ر کهس نه ناسن ههقتانه بلین

(۱) نه هارو شام :- نانی نیوه پرۆو نیتواره .

حکامه - جلد ۹۰ - ب

شیخ سوله یمانه و منیش به لقیسام
بخون چیشتی چهور هم تاسکه بابی
مه پرسن حالی فه قیرو نیتام
ئیداره ئیمه ییش داروو خه لووزه
ئیتوارهش ئهخوین له شوربای بئیتام
ئیتوارهش ئهخوین له شوربای بئیتام
ردهش بووین وه کک خه لووز ، رهق بووین وه کو دار
وهرن ببینن سهراپا ئه ندام
گشت بۆ که بابئ هه ر بووینه که باب
بئ هوش و خاموش وه کو مقه بیام
ئیتوهش هه ر ئهخوین ناپرسن له کهس
به راستو چه پا کشمیش و بادام
سهیری ئه و هه موو برنجه جوانه .
خواردتان بئ حسهین لیتان بئ حرام
خانم قهیناکات با بمان مینئ
وهختی خویم قسهی خویم ئه کهم تهمام
هه ر کهسئ نه مرئ تهحه ممولی بئ
نه تیجه ئه گات به هه موو مه رام
چوئن قبول ئه گات عه داله تی حه ق
ئیتوه روئن بخوئن منیش نانی خام
شه رعئ ئیتوه و من با هه ر بئینئ
هه تا مه حکمه مهی خودایی عه للام
له وئ ده عواتان له سه ر قه ید ئه کهم
به شه ریعت و نایاتی که لام

جامه - ۹۰ لیس

غم مهخۆ دنیا خوۆش ئەکات ئەمان
لەمهولا خودای سابق الانعام
بێشک مەرمان جێ بهجێ ئەکات
ئێوهش به شادی هەل بکەن ئەعلام
ههروهک قودسی و سهعدی و نیظامی
بیتنه خاتیمه‌ی شیعی خۆش نیظام
نهظمی ئەشعارم جوانه ئەترسم
نەروا به قیسمت لەلای شا بارام
نەترسی شیخیش لای ناره‌واج بێ
هەر به قیسمته له‌لای گۆل ئەندام (۲)
مه‌شهووره هه‌ردوو عالی هیممه‌تن
هەر وه‌کو حاتم بۆ جوودوو ئیکرام
به‌یانی مه‌طلب (و یصالی) کردت
ئیتیر به‌سیه‌تی . باقی والسلام

---

(۲) و یصالی له‌م به‌یتو به‌یتی پێشووترا شیخ له‌تیدی شو به‌اندوو به
(بارام شا) و هه‌لاوه‌خانیس به (گۆل ئەندام) .

مرغ = کسندر

- ۱۰۹ -

نهلا نهی ساقی به زمی حه یاتم
نهلا نهی مورشیدی ریتهی نه جاتم

نهلا نهی باعیشی نارامی جاتم
نهلا نهی مایهی نه فی و نه باتم

نه تو له ناحیه بو نیمه شه می
وه کو په روانه نه منیش موبته لاتم

ویصالی ناره زوی بوو بو مولقات
وه لی پوژ بوو مانیح کهر نه هاتم

★ ★ ★

عمیزم نووری چاوم عه لی یه فهندی
خودا بو ت زیاد بکا پایهی بوتندی

له بیتشهی ماوه تا وه ک شیری مهستی
له به زمی چایی یا نه منالی قه ندی

له بو ئیفای وه طیفه خوت له ماوه
شوکر سولطه ت هه یه بن باکو په ندی

ئیلاهی بو (ویصالی) هه ر بیینی
شوکر بیاویکی باشرو بن وه زه ندی

★ ★ ★

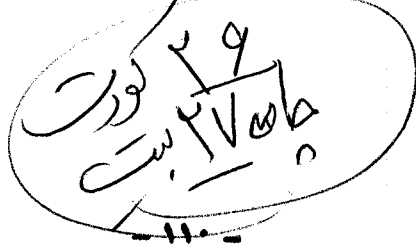
نهلا نهی نووری چاوی نه غیار
له باغی ماوه تا تو ی وه ردی بن خار

نهوا ناردم که له شیری به دیاری
به په نک مانه ندی طاووسی که بک پره فتار

کلیلی چاکه بو مانکایی نه عدا
له میدانا میثالی شیری هوشیار

(ویصالی) هه ر نه وهی بو ناردی بو تو
قبوولی که نه تو ش وه ک دوری شه هوار

★ ★ ★

لیتره‌دا دهر باره‌ی نهم پارچه شیمره به پیوستی نه‌زانم که نسوه
پوون بکه‌مموه که دوو شیمران له دوو پارچه به‌یاضی جیا جیادا به‌رچاو
کهوت که هردووکیان له یه‌که‌وه نزیکنو ته‌نانت چهند به‌یتیکیش لسه
هردووکیانا دوو باره بوونه‌توه ، وه بهو هویه‌وه که جیاوازیه‌که‌یان زوره
وامان به باش زانی هردوو پارچه شیمره که بلاو بکه‌ینه‌وه .

سهرم ئیشخ له‌به‌ر بی چایی قوربان
وه‌کو طهری‌راح نه‌وا که‌وتووم له مه‌یدان
که چایه نووری چاوری ئینس و جیننه
که چایه زینه‌تی بوستانی ریضوان
که چایه شه‌می جه‌می عاشقانه
که چایه شاهیدی گو‌لزاری که‌نعان
که چایه موطریبی خو‌ش‌خوانی مه‌نزل
که چایه ساقی به‌زمی جومله یاران
که چایه خو‌شه‌ویستی جوان و پیره
که چایه دولبه‌ری سولطان و شاهان
که چایه باعیشی نه‌حیایی عالم
که چایه ره‌ونه‌قی دپهات و شاران
که چایه دافیعی عه‌جزی ده‌روونی
که چایه واسیطه‌ی ریکی و غیرفان
که چایه نه‌سبایی به‌زمی ئیتتی‌حاده
نه‌گه‌ر چایی نه‌بن عالم په‌ریشان
خصوص بۆ ئیسته‌گه‌ر فصلی به‌هاره
زه‌مانی عه‌یش و نو‌شو و به‌زم و سه‌یران

ئەگەرچی ئىستە دونيا سەوزو سوورە

وەلى بىن چا سەراسەر چۆلە قوربان

كە من چايىم نەبوو قوربان لە مالا

ئىتر بۆچىمە مالى ورتو ويران

چ موحتاجى بەيانانە كە بىكەم

ئەزاني حالى بىن چايى بە ويجدان

مەگەر چايە مەسىحى ئىبنى مەريەم
ئەكا ئەحيا مەزاران قەلبى بىن جان

كە تەشريفى نەبوو چايى لە مالا

وەكو ورج بۆلەيانە مالو ميوان

(وىصالى) وىلى وەصلى بووكى چايە

وەكو مەجنوون كەوا كەوتووئە كىوان

كە مالى خالى بوو يەئنى لە چايى

ئىيە فەرقى لەگەل ئەشكەوتى كىوان

لە راستىدا ئەگەر لە شىئەى دەربىرىنى ئەم شىئەى وردىنەوه كە
چەندە شىئەى يەكى ساكارو ئاسانى بەكارهێناوهو لە هەمان كاتدا بە
شىئەى يەكى ئەوتۆ باسى (چا) يى كردوو كە پىم وايە تا ئىستا لە ئەدەبى
كوردىدا چ شاعىرانى رابووردوو وە چ شاعىرانى ئەم سەردەمەش نەيان
توانىو بەم تەرزە باسى چايى بكنو نرڤو كرنگىهكى ئەوتۆى بەدەنى كە
وىصالى داويەتتى و هەروەكو چۆن مرۆڤو گيان لە بەرانى تر بىن ، ئاوو هەوا ،
نەزىاون ، ئا بەو جۆرەش وىصالى بىن (چا) نەزىاوو و گوزەرانى
نەكردووو و هەر كاتى چايى لى برايتت ژيانى لى تال بووو بە هەر
شىئەى يەك بوو چايى پەيدا كردوو ، ئەمە لەلايەك ، لەلايەكى ترەو
گەلئ لايەنى كۆمەلایەتتى و رەوشتى مرۆڤايەتتى و تەندروسى و ژيانى
رۆژانەى بەستۆتەو بە چايى يەو ، وە لە راستىدا ئەو شتانەى باسى
كردوون لە بارەى ئەم شەرابە خۆشەو هەمووى راستو چايى بووئە هۆى
يان ئەنجامى ئەو شتانەى باسى كردوون . .

سهرم ئیشیخ له بهر بئ چایی قوربان
وه کو طه پراح نهوا که وتووم له مهیدان
که چایه خۆشه ویستی پیرو جوانان
که چایه نووری چاوی جینزو ئینسان
نه گهر چایی نه بئ حاضر له مالا
وه کو ورچ بۆله یانه مالو میوان
که چایی باغینی تهزینی مه جلیس
به چایه حورمه تی سولطان و شاهان
که چایه جه می به زمی یاران
که چایه شاهیدی گولزاری که نعان
که چایه مو طریبی خۆش خوانی مه نزل
که چایه زینه تی نه یوانی دیوان
که چایه باعینی نه حیایی عالم
که چایه رۆشنی ده شتو بیابان
که چایه دافعی عمجری دهروونی
که چایه واسیطه ی ریکی و غیرفان
که چا نه سبابی نوقطه ی ئیتیحاده
نه گهر چایی نه بئ عالم به ریشان
(ویصالی) شیتی وه صلی بووکی چایه
وه کو بولبول که شه بدایی گولستان

جامه جامه ساراست چای

- ۱۱۲ -

هر چای لهم جیهانه ، مهجوبوبی ئینسو جانه
طهیبیی دهردی قهلبو نارامی رۆحو جانه
ئەسبابی نهظمی سهقفی بهیتی وجودوو عامه
ئەركانی بهزمو عهیشی دلداری جاویدانه
تەفریحی ئەهلی ویجدو تهزیینی تهختی شایه
مهمدووچی ئەهلی حالو مهطلووبی عاشقانه
تەقیحی نهفسی عامو ئهربابی ئەولیایه
مهشرووبی ئەهلی دنیا ، خورشیدی گولستانه
تەحسینی وهجهی شهخصو تەسکینی ئیشی سهره
تەنویری چاوو روکنی ئەبدانی ناتەوانه
ئەسبابی ذیکرو فیکری پیرانو پارسایه
تەرفیعی عزیزو جاهی مهخلووقی ئاسمانه
تە شریحی صدري خهلكو رهنگینو مهجلیس ئارا
تەرتیبی زولفو خالو کیتسوویی دولبهرانه
مهنظووری شیخو عالم ، مهعشووقی پیرو جوانه
مهبقووضی مودخهلانو مهقبوولی سهروهراڤه
مانهندی لهعلی یاره ، دهرمانی دهردهداره
شیرینو ئابداره ، رهنگ میثلی ئههغهوانه
شفای دلی فوکاره ، ئەوصافی بیج شوماره
مهطبووعی یاری غاره ، رهفیمی راستانه
عهدوویی ئەغنیایه ، مهنسووبی ئەتقیایه

هم دهر دو هم دهوايه ، جان بهخسرو جان ستانه
بين جورمو بين ههوايه ، پر نوورو پر صهفايه
مهوجودي لوطفي خوايه ، رهفريقي شاو سهپانه
شهوقي دلي (ويصالي) ، دائيم به عهكسي چايه
به شهمني چايه روشن ، بهزمي عتراقو بانه

بیت
حاجه ۱۱۵
حاجه ۱۰۰

- ۱۱۳ -

برادر هر کس چایین ، ده بین تو یاوری چا بین
له گل نه سبایی چایی حاضر و دانیم موهه ییا بین

که چا بین هر له گل چا بین ، به چا بین مونیسی چا بین
به چا بین نیسبته تی چا بین ، که چا بین همسهری چا بین
له دنیا چایه مه مدووحه ، به بین چا عیش مه قبووحه
به چا مه یخانه مه نجووحه ، به چایه مه جلس نارابین

نه گهر چا بی ده بین چا بی ، له مه نوایه کی زور چا بی
له قوناغی کی زیبایی ، نه وه ک شوبهی کلیتسابین

نه چیگایه کی نا شوق بین ، دلی تیدا مه وووق بین
نه وه ک حوجره ی موعللهق بین که چیگای به ردو سه رما بین
نه وه ک حوجره ی موخندهق بین ، دلی تیدا موره وووق بین
نه میثلی وه کری له قلهق بین ذه لیل و گیترو هم بابین
نه چیگایه کی وا ته نگ بین ، وه کو مه نوا ی میشه نک بین
نه خانهی پیسو به دره نگ بین ، به عینی ده بو وابین
نه چیگایه کی بی دار بین ، هموو کس لینی به هاوار بین
نه قه بضو پهرت و په ندار بین ، موغاره ی دیوو صه حرا بین
نه خانهی مارو عه قره ب بین ، نه چیگای نه سبو مه رکب بین
نه هجینی مندال و مه کته ب بین ، نه سه قفی سه طحی رووخابین
نه میثلی قه یصه ری وابین ، به دائیم پر له سه رمابین
نه وه ک توونی همام وابین ، که صاحیب تاروو هودا بین

گامہ - جامہ - جامہ

نہ جیتکھی خوف و دہشتت بین ، نہ قہ برئاسا بہ طولمت بین
 نہ جہی ثافات و عیلتت بین ، نہ جیتکھی شینو غوغا بین
 نہ حوجری کون و کوناوی بین ، لہ گہل صحرآ مساوی بین
 نہ طامانی بیاری بین ، شیاکھی پتوہ نووسا بین
 نہ پر زبل و گلآوی بین ، دلآوی بان گولآوی بین
 نہ وہ ک جہی دوو کہ لآوی بین ، بہ دوودی دیدہ نہ عسا بین (۱)
 نہ جیتکھی تۆزو ہم غم بین ، نہ جہی پرو باہو ضہیفہم بین
 نہ جہی بین عقل و نہ بکم بین ، نہ جیتکھی گہرو تہرسا (۲)
 نہ وہ ک حوجری ... ناوی ، نہ ویو بہرزو ہہرداوی
 عہ جب ناخوش و باداوی ، بہ میتلی توونی بابا بین
 نہ دارو بارو ہہرزالی ، لہ بالہب بین لہ سیپالی
 بہ گۆزی کوبہ بی خالی ، سہراسہر رینگہ گیرا بین
 نہ ہیتندہ بین سہروبا بین ، کہ سیتکگر گہر لہ نیتودا بین
 کہ صبحہ نین ہہلستا بین ، سہراسیمہی عہ جب مابین
 کہ بیتہ دہر لہ سیپالی ، شکا بین لاقی و بالی
 کہ دیقتت کا لہ نہ حوالی ، بہ جوزئی پڑھی تیا مابین
 نہ گہر جہی عہ قرہبو مارہ ، مہ کانی پہ نچو نازارہ

(۱) دوود :- دوو کہل .

(۲) گہر :- گاور .

تہرسا :- پیاوی ٹاینتی غہیری ٹیسلام .

جامه جامه جامه

گهسی نیتدا بین ناچاره ، ده بین قهصدی مودارا بین
 نه نه بله و ناکهسی لحن بین ، نه بهدکاری دراوسن بین
 که و این ، گوی خلهی تن بین ، نه گهر نهو جیتکه جوی چا بین
 له نیتو هم نه هلی دنیا به ، رسوومو قاعیده وایه
 صدارت لائیکی شایه ، سیاست بۆ کهرو گانین
 فقیره پروتو دل خهسته ، عزیزه مهستی سهر بهسته
 شه پینه همر له سهر دهسته ، سه که گهر جوی له ده رگا بین
 له سهر هم نه مرضه ره نکینه ، خه بیث بۆ پیسه بیبینه
 که چا بۆ قهندی شیرینه ، نیکویی بۆ بهدان ناین
 به لحن همر چیزه بۆ چیزتی ، نه نیتیری چیزتی بۆ چیزتی
 به لحن همر ریزه بۆ ریزتی ، خرابه ناین بۆ چا بین
 وه کو نیتنگلیزو عوثمانی ، وه کو بولغارو یونانی
 شه بییهی پروسو و نه آلمانی ، له گهل یه کدا که دهوا بین
 مه قامی توونچی همر توونه ، ره فیقی لۆطی و مه میوونه
 خه زینه مالی قاروونه ، عه صا بۆ دهستی موسا بین
 چه حاجت تو بلنجی وایه ، که نه رگس مهستو شه هلابه
 شه می مه جنوون که له یلابه ، مه می وامیق که عوذرا بین
 سوله یمان زهوجی بهلقیسه ، عهزازیل کاری تهلبیسه
 خه میاطی نیشی نیدریسه ، کهرامت بۆ مه سیجا بین
 سه خاوت بۆ که ریمان ، ره ذیلی بۆ بهخیلان
 حه ماقت ره سسی نادانه ، قهراست کاری دانا بین
 نه گهر قاتمش نه گهر دووده ، له بۆ شه ددادو نه مرووده
 جهه نهم صونمی مه عبوده ، له بۆ کوفقاری دنیا بین

گهسی نیتدا بین
 نه نه بله و ناکهسی لحن بین
 که و این ، گوی خلهی تن بین
 له نیتو هم نه هلی دنیا به
 صدارت لائیکی شایه
 فقیره پروتو دل خهسته
 شه پینه همر له سهر دهسته
 له سهر هم نه مرضه ره نکینه
 که چا بۆ قهندی شیرینه
 به لحن همر چیزه بۆ چیزتی
 به لحن همر ریزه بۆ ریزتی
 وه کو نیتنگلیزو عوثمانی
 شه بییهی پروسو و نه آلمانی
 مه قامی توونچی همر توونه
 خه زینه مالی قاروونه
 چه حاجت تو بلنجی وایه
 شه می مه جنوون که له یلابه
 سوله یمان زهوجی بهلقیسه
 خه میاطی نیشی نیدریسه
 سه خاوت بۆ که ریمان
 حه ماقت ره سسی نادانه
 نه گهر قاتمش نه گهر دووده
 جهه نهم صونمی مه عبوده

چامه - چامه - چامه - ۱۰۰ - ۱۰۰

نهمه تقسیم سوپخانه ، که حیگمت کاری لوقمانه
خضر بۆ ناین چه یوانه ، سکه ندهر موطله للاح ناین

نهمه یونس نیهانی بن ، مه کانی به طنی ماهی بن
چ شهو بن یا به یانی بن ، به نهمری حق ده بن واین

اسطرت
اسطرت

نهمه تقدیری مهولایه ، که داود خونجهری چایه
نهمه یوسف دلاریه ، زوله یخا بۆی په شتیوا بن

نوروزی

نه نیسی ره نده هر ره نده ، ره فیقی چایه هر قه نده
حریفه مائیلی به نده ، ره قیبه جزی که مینکا
عه بایه قاییلی شان ، که به نکه بهرگی چۆبانه

له طافهت بۆ جوانانه ، کیتابهت ئیشی میرزا بن
به هشت بۆ صادق بن ، سه عیره بۆ موانیق بن
نهمه بۆ ئیمه لائق بن ، نهمیش با جزی نه صارا بن
به شی من طه بی مهوزوونه ، شه رام غوصه وو خوونه
سورشکم شه بی جه یحوونه ، به میثلی شه طلی به خدا بن

نوروزی

غزه ل دلدارو دلبرمه ، کیتابهت نهفسه ری سه رمه
فه صاحت بهرگی مه خمرمه ، خودا پیدا ده بن واین

غزل

نوروزی

کسین نائیل به ده ولت بن ، نه صیبی گهر به ره حمت بن
ده بن غرق عیبادت بن ، خهریکی شوگری [الله] بن
نه گهر واین عیب داره ، مه قامتیکی به نازاره
هموو کس لئی به هاواره ، مه قامی چا ده بن چا بن
نه گهر هاتو کسین نهمره سوئالی کرد له جزی نیکو
مه کانی قهرقه فی خوشبو ، ده بن چۆن بن

نوروزی

ده بی حالی

جامه جامه جامه - ۱۰۰ اہلیت

ویصالی تو تہ گہر دانی ، جوابی دہ بہ ٹاسانی
 شہ بیہی ٹاصفی ٹانی ، بلئی قہ صریکی ٹاوابن
 دہ بن حوجرہ ی موزہ بیہن بن ، دہ بن ساقی موعہ بیہن بن
 لہ ہر جانیب موبہ بیہن بن ، نہوایی سازو گویا بن
 دہ بن طاقی مقہو ووس بن ، فرووشی صحنی ٹطلہس بن (زولہ ی)

ہموو جانیب موقہرنہس بن ، وہ کو قہ صری زولہ یخا بن
 دہ بن ٹہو سہ قفہ نہ پرنک بن ، شہ بیہی قہ صری حہو پرنک بن
 صدایی تارو ہم چہ نک بن ، وہ کو مہ یخانہ ناوا بن
 دہ بن دیواری ٹہو زہر بن ، ہموو ٹطرافی زیورہ بن
 لہ نیویا میشکی ٹذفر بن ، وہ کو پریخانہ بویا بن
 بہ فوقو تہحتو حانووتی ، بہ کورسی و تہختی زوموروتی
 بہ کاخی دورپرو یاقووتی ، وہ کو قلعہ ی شہنشا بن
 چ قلعہ فرقی گونہد بن ، بناغہ ی ٹہو زومہ پرنہد بن
 دہ بن پایہ ی زوبہر جہد بن ، ہموو دہ روازہ پتلا بن
 منارہ ی خشتی گہوہر بن ، ستوونی سیمو ہم زہر بن
 مہکانی دورپرو جہوہر بن ، شہ بیہی طاقی کیسرا بن
 سہریری مہرجان بن ، وہ کو تہختی سولہ یمان بن
 لہسہر ٹہو حور و یلدان بن ، فرووشی قہ ززو دیبا بن
 قہ نادیلی لہ گہوہر بن ، لہسہر وی شہمعی ٹہو نور بن
 سہروا پہردہ ی مجہوہر بن ، وہ کو قہ صری موعہ لہا بن
 قصوری سہ بزو ٹحمر بن ، دہری سہ قفی موعہ نہر بن
 مہسیری ماہو ٹہختہر بن ، وینہ ی طاقی مینا بن
 دہ بن ناوی موٹہ مہر بن ، نہظیری حہوضی کونہر بن

۱۰۰ اہلیت

جامه - جامه - جامه - جامه - جامه

شهرابی حورو گولبر بڼ ، وه کو شه هدی موجه فا بڼ
ده بڼ نو خاکی نه فخر بڼ ، سراسر تاج و نه فسر بڼ
مه قامی میشکو عنبه بڼ ، میثالی خاکی تانا بڼ
به شمعی نه یوان نه نوه بڼ ، په فهی یاقوتی نه حمر بڼ
نیقابی سه طحی نه خضر بڼ ، وه کو عرشه موعلا بڼ
به فانوس و چراخانی ، له ده هلیزو له نه یوانی
له شهوتی شیشه به ندانی ، جیهان یه کک ده فعه ناو بڼ
حاسارو دیواری ، مورمه صهع بڼ به مرواری
له شوعلهی عه کسی نه نواری ، شهوی تاریکی به یضا بڼ
به وینهی قه صری خاقانی ، مه یانی صه حزو دیوانی
که نارو سه طح و سه ربانی ، به زیوزره موطه للا بڼ
له ده ووهی باغی عه رعه بڼ ، سه هی و سه ووهی ضه و بهر بڼ
به لاله و عودو و نه سته بڼ ، وه کو فیرده و سی نه علا بڼ
ده بڼ مه ثوای غیلمان بڼ ، ده بڼ جچی طه یرو مورغان بڼ
ده بڼ ساقی له مه یدان بڼ ، وه کو یاری دلارا بڼ
چ ساقی عه نبرین گیتسو ، گول نه نده امیتی میشکین بۆ (۳)
که بک سه یرو په وشته ناوو ، وه کو طاووسی په عنا بڼ
به رابه شاهیدو دلبر ، له نیودا ساقی و سیمبر
شه بیهی مه جلیسی قه یصه ، میثالی به زمی دارا بڼ
به باغات و به گولزاری ، به سه ووهی عه رعه و ناری
به ناوی حوض و جوباری ، وه کو باغی تیره و ابڼ

(۳) میشکین بۆ :- بۆنی وه کک میسک .

جامه جامه جامه

بیت

۱۰۰

چ باغی رُوح نَفزا ، مه کانی سونبولو گولها
به دهنگی طه یرو بولبولها ، عه جهب جهلابی دلها بین
چ باغی پر ره یخان^{بسته} مقامی صوحبت و سهیران
حصاتی عه نپهرو مهرجان ، تورایی میشکک فاسا بین
ده بین حوضی له بهر ده بین ، که ناری بهردی مه پر مه بین
فواره ی ناوی گوهر بین ، به گنجی توره نیا بین
حهریری چینی بوستر بین ، سهرینی عهینی مه خمر به
له سر نهو ماهی نهوهر بین ، عه جهب یاریکی زیبا بین
له حافی قه ززو نه طلّاس بین ، له نیتویا یاری نه ورس بین (۴)
نعمه فرضی هه موو کس بین ، که عشقی وی له سردا بین
چ یاری ، یاری یاری به ، مهی بورجی ته لاری بین
خهریکی غه مزه کاری بین ، به چاوی فیتنه گیرا بین
چ یاری ، یاری دولبهر بین ، جوانو شووشو نه سهر بین
ده بین هه متایی نه ختر بین ، وه کو نا هووی صهرا بین
دو زولفی نهو موسه لسل بین ، دو پایی نهو موخه ل خه ل بین
دو چاوانی موکه حهل بین ، به نازی سورمه کیشا بین
چ یاری ماهی به یکه بین ، چ یاری تورکی سیبهر بین
چ یاری ، یاری گولبهر بین ، ده بین میثلی زوله یخا بین
ده بی چه شمان موعه تتل بین ، ده بین صافو موصه ققل بین
له نیتو حوران موفه مضهل بین ، وه کو عوذراوو سهلما بین

(۴) له حاف :- لیتفه .

کلمه - کلمه - کلمه - ۱۰۰ کلمه

ده بن بالا ضو بهر بن ، له بی وک شه هلو شو کمر بن
دهانو دورجی گوهه ر بن ، ددانی دوری دهریا بن
ذوقن چون سیمی نه حمر بن ، ده بن خددی موعه نبر بن
گوارهی گوی ل گوهه ر بن ، وه کو عه قدی ثوره ییا بن
ده بن بهرگی له نه ستر بن دیباری بو ستر بن
ده بن نهو حوری گولبر بن ، خه راما ن قومری تاسا بن
له گه ل نه م عیش و نه حواله ، له گه ل نه م به ختو ثیقباله
له گه ل نه م یاری نهو ساله ، چ خو شه هه مسرت چا بن
چ خو شه ییاو له گه ل یاری ، بجینه به رده یی یاری
چه تاره ی سور مه یلداری ، له غورفه قه صری هه لدا بن
چ خو شه چاکه بنوینی ، چ خو شه چاکه بستینی
ره گی به دکاری بیستینی ، له قه یدی میخنت تارا بن
حه قیقت چی بلنی وایه ، فه قه ط عه قدی له دلدا به
چ مه ردی لایقی چایه ، چ مه ردی لایقی مو به رپرا بن
(ویصالی) تو وره مه یدان ، جوابی ده وه کو مه ردان
که سن چاکه له نیتو خوبان ، که چاکه ی نهو هوویدا بن
ده بن واین که حاتم بن ، ده بن دارایی خاتم بن
نه غرقه ی به حری ماتم بن ، به میثلی پیره زه نها بن
که سن طالب به چایی بن ، ده بن لایق به شاهی بن
نه کوردیکی به رانی بن ، سه فیهو روو به صه حرا بن
که سن قه ملی طه بیعت بن ، ده بن بو چا به ره غبت بن
له دوری چا به میخنت بن ، ده بن غوربت که شی چا بن
ده بن صاحب ته که للوم بن ، ده بن صاحب ته ره محوم بن

جامه جامه جامه

۱۰۰ الیاس

نه بین خندهو ته به سوسوم بین ، به عینی وه ک موقه بیا بین
ده بین نه صلی به پاکی بین ، ده بین خوی نه سلی چاکی بین
سه عادت بابو داکمی بین ، که یه عینی دوریری یه کتا بین
ده بین کانی مه لاحت بین ، له سر له هجی فصاحت بین
له سر ریگی صلاحهت بین ، ره شیدی هه ردو دنیا بین
نه و این طبعی بین دل بین ، له بو خلا شو بی مودخل بین
نه کاکوتلی له پشت مل بین ، نه نه و ته پلهی له سر ناین
نه بین نامو سو عیصنهت بین ، له دنیا بین مرووت بین
نه نه و طالب به ره شوهت بین ، وه کو قاضی ناویستا بین
نه وه ک فیر عهون و هه رقل بین ، خه ریگی کاری باطیل بین
له فکری توبه غافل بین ، له مه حشر کو یرو رسوا بین
نه هه رزه و شیت و نه حمق بین ، له قهیدی عه قل مو طلق بین
نه وه ک کهر دیزو گوئی له قا ، به دائم هه ره له گه ک کا بین
نه نه و بین عه قلو که ودهن بین ، وه کو حه یوانی بین زهن بین
نه نه و پشتیری مه سکن بین ، ره فیقی عیجلو مانگا بین
نه عه فعه ف قیصه یی نه و بین ، نه روژدی حیصه یی نه و بین
نه کورتان حوله یی نه و بین ، نه وه ک گا کزنی بهر چا بین
نه رووگرزو غه ظه نفر بین ، بو نانی طالبی شهر بین
نه و ا به دفعیله و به دفعی بین ، به رق ناو چاری تیک ناین
ده بین خوش خولق و خوش خو بین ، له گه ک میهمانی خوش روو بین
دره نگ وه قتیسی بین زوو بین ، به دائم به ذله گویا بین
ده بین عینی حه لاوهت بین ، قصه ی صاحب طه راوهت بین
ده بین کانی سه خاوهت بین ، سه خا تاجی له سر ناین

هه کو خینو

هه کو خینو

چامه - چامه - چامه

نه عالی بن له منصبدا ، وه کو کر بن له مه کتهبدا
له نيو جهلی موره ککهبدا ، وه کو گوساله داما بن
نه وه ک حه یوانی کیتی بن ، نه نیسی گورکو ریوی بن
حشیشی دهشت شیتی بن ، چهقل دم رهنگی تی نابن
نه وه ک کر منجه منجی بن ، له کیتی دا برنجی بن
نه جیبی نو فرهنجی بن ، عمامه ی پووشه خورما بن
نه کرمانجی گهرووسی بن ، نه میثلی نهلی رووسی بن
نه رهنگی وه ک مهجووسی بن ، به ههینت وه ک نهصارا بن
نه کوردی شاره زووری بن ، نه دیتی لهندهووری بن
نه وه ک نیلیس خهزووری بن ، نه صخره ی جینی زاوا بن
ده بن وه ک غونجه یی گول بن ، جوان مهردو سهخی دل بن
ده بن صاحب تبوه ککول بن ، له کاری چاکه نازا بن
ده بن مهردیکی زور چا بن ، به کاری چاکه چارا بن
خه یالی مهر له سهر چا بن ، له گهل چا به زمی گتیرا بن
غولامو نوکرو خادیم ، به دهستوری شهو حاکم
ده بن حاضر بکن طاقم ، نه بن ناقیص چ نه سباین
نه گهر واین گهل چاکه ، بلن لهو جینگه چا چاکه
له بو چا خوت موهه ییا که ، به بن چا کارت چا نابن
به قهوه ی نابو رهیحانی ، له نيو فنجانی نوورانی
به چایی چاکي رهحمانی ، خه لائق مهستو شهیدا بن
به چادانیتی زور رهنگین ، له طیفو کارخانه یی چین
به جامی نازگو نهقشین ، ده بن مهجلیس له که یفا بن
که شفی وه ک دوری به یضا بن ، گولی وه ک نه جمی زهرا بن

چامه - چامه - چامه

په ننگی ساقی له نیتودا بڼ ، شوغای شوغله بهرپا بڼ
ده بڼ پیاله ی بلورین بڼ ، روغن دهوری په ننگین بڼ
ده بڼ ژیر پیاله ی نه قشین بڼ ، ده بڼ مجلس له که یفا بڼ
ده بڼ نه قداحی زیرین بڼ ، به دهستی ساقی په ننگین بڼ
پری په حراحی نوورین بڼ ، وه کو جامی موصه فقا بڼ
به ده نگی مو طریبی سه رخو ش ، به ناله ی ساقی مو هو هوش
به جورعی نازگ و دلکش ، ده بڼ جه ننهت هو ویدا بڼ
له پاش په حراحی نوورانی ، جیهان رووی کرده ویرانی
نهما دیوانی نینسانی ، خودا سولطانی چا با بڼ
که سڼ بڼ ، طه بعی موزوون بڼ ، ده بڼ بز چایی موزوون بڼ
به شوربی چایی مهنوون بڼ ، که چایه له ذذته تی چابڼ
که سڼ وه ک من که بڼ چا بڼ ، ده بڼ دائیم له غمدا بڼ
وه کو به روانه سووتابڼ ، ذه لیل و عاجزی چا بڼ
(ویصالی) نیتستا بز چایه ، وه کو مهنوونی شه یده ایه
به دائیم ویتلی صحرایه ، مه گهر له یلای چا یا بڼ

جای

جامه - جامه - جامه ۲۹
- ۱۱۴ -

تهی چا مه گهر تو مه نبهعی شادی و عوشره تی
هموو کات یو دل مایه نارام و راحت تی
تسکینی عیجزو نافه تی غم و ده فعی ئیضطراب
دهرمانی دهر دو ره فعی کدهر ، عهینی سه فوه تی
روچی نه شاطو جانی طه ره بیو جوشی ئینبیساط
ثابی به قا ، هجوومی سه فاو له طافه تی
میرثاتی طه بیو سه یقه لی دل و جهوه ری خه یال
تیمثالی حوسزو مهوجی حه یاو مهضی حیره تی
سامانی شهوق و ره نهقی ذهوق و بهههه ره نگ
بوستانی عهیشو سه بزهی باغی نه زاکه تی
مهوجی گریشمه و جوشی له طافهت و هجوومی ناز
نهیره نگ و جیلوهی شاهیدو کانی مهلاحه تی
مهضی طه ره بی جیهان و طهراوه تی ریاضو سووق
جانی شهراب و نه شتهی مهیی و جوشی له ذذته تی
نایاتی لوطفو دافیمی طو لمهت و مه داری فه یض
تهی چا مه گهر تو مه مظهه ری نووری سه عاده تی
نه نواری صوبجو و سازی ته به سوسوم و شوغاعی میهر
نآاری نووری بهرق و ته جه للابی ره حمه تی
لوطفی خودا له طیفه و نه سراری کیبریا
قهطعی ههوا و ره فعی ههوه سو و ده فعی طو لمه تی
ناشوویی روم ، شویری عه جه م ، فیتنه ی عیراق

چامه - چامه - چامه ۲۹

غوغایی چین ، زمه‌مه‌ی مهر ولایه‌تی
مه‌قبوولی طه‌بعی شاهو گداو دل‌نشینی خه‌لق
ئه‌لخه‌ق زه حوسنی خولق عه‌جب پاک طینه‌تی
ئارامی تن ، خولاصه‌ی جان ، مه‌غزی عه‌قل و هوش
تہ‌فریحی قلب و مایه‌ی تہ‌وحید و ئولفه‌تی
به‌سط موزاج و ویسمت مه‌شره‌بو عروج طه‌بع
میعراجی شه‌نز و واسیطه‌ی ئه‌وجی ره‌فئه‌تی
شه‌هدی شیفا ، شه‌کری شاری ، شه‌رابی شه‌وق
شه‌مسی شه‌وورو شه‌عشه‌عه‌ی شه‌نز و شه‌وکه‌تی
بابی هونہر ، فصوولی سیر ، کاشفی صہ‌بوور
تہ‌صحیحی فکر و ره‌مزی مه‌جاز و حه‌قیقه‌تی
مه‌عجونی عه‌قل و مه‌رعه‌می جان و قاطعی علیل
ئیسلاحی قلب و دافعی مهر دہ‌رد و عیله‌تی
تہ‌رویجی بہ‌زم و زینہ‌تی مه‌جلیس و سہ‌روه‌ری عام
حوسنی نیکار و غیره‌تی گولزاری جہ‌ننہ‌تی
دیواری تن ، ئه‌ساسی بہ‌دن ، سہ‌ققی بہ‌یتی عه‌قل
فہ‌رشی وجود ، مه‌صطہ‌به‌ی بہ‌زم و عوشره‌تی
تہ‌نویری رۆح و رۆشنی چہ‌شمی ئینتیظار
سوودی مه‌تاغ و قافلہ‌یی تاب و طاقتی
تہ‌ہذیبی نوطق و قووی ئیدراک و بہ‌سطی ذہین
بورہانی عیلم و باعیشی تہ‌ئیدی حوججہ‌تی
ئيجادی ناز و شوخی گول عیشوہی غرور
سہ‌رمایه‌ی حه‌قیقت و کالایی عوشره‌تی

چای - چای - چای

[صبح از درون خسته دلان درد میبری
شام از برای اهل طرب خود مسرتی]
تهی چای به نین مه‌عالی نه‌وصافی دائیتم
دهر خورد طبعی نازکی آن نیک خولقه‌تی
به‌عنی جه‌نایی نان به‌گک والا فلان به‌گک
[او را مسلمست مقیدی طبیعتی]
پنجاه‌گان دهر که باباو محمدند
شهرود گشته‌نان بارباب عوزله‌تی

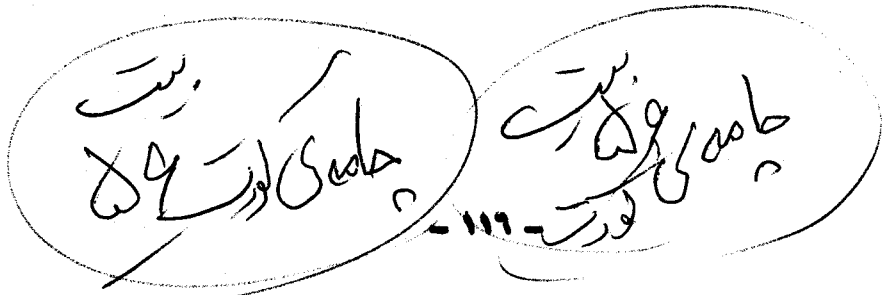
تھلا تھی نہ ہلی کاشانہ بہ جی بیٹنہ رسمی موسلمان
بہ جانو دل بہ جی بیٹین نہ صیحت ہایی لوقمانی
لہ گوی مہ کرن قسمی بہ دگو ، بہ پندی حق بین عامیل
بہ دائیم چاکہ بنوینن بہ جایی چاکی رہمانی
خهریکی توخمی چاکی بن لہ نرضو مہزرہعی دونیا
کہ توخمی چاکہ چا دینن لہ بو فہلاخی ٹینسانی
طعامی چایی حاضر کن لہ بو ہر کہس کہ واریہ بوو
وہ ٹیلا خوارو رسوابن مہ کن دعوی سولہ یمانی
تہین ناچار قبولی کن کہواتہ لڑمہینی عالم
کہ چونکہ جی بہ جی ناکن رہوشتو رسمی میہمانی
تہ ماشاکن قہریبی دوو سہعاتہ ٹیمہ دانیشتووین
کہ ناپرسن لہ ٹیمہ گہ میانین یاخو کویتسانی
مہ بن روگرز لہ بو میہمان چ موسلیم بن چ کافر بن
حہدیتی [اکررما الضیف] لہ گوی کن جہرو بہ نہانی (۱)

(۱) اکررما الضیف :- ٹیشارتہ بو فہرموودہ بہ کی پیسروزی پیٹھ مہر

(درخ)

[من کان یؤمن باللہ والیوم الآخر فلیکرم ضیفہ ، ومن کان یؤمن باللہ
والیوم الآخر فلا یؤدی جارہ ، ومن کان یؤمن باللہ والیوم الآخر فلیقل
خیرا او فلیصمت] ، واتای فہرموودہ کہش پرونو ناشکرایہ .

سه‌خی بن هر وه کو حاتم به‌جی بینن ئومیدی خه‌لق
مه‌بن دل‌ته‌نگ وه کو مومسیک به وه‌سواسیکی شه‌یطانی
ئه‌وه به‌ندیکه من ده‌یلیم ئه‌گر ئیوه له گوی بکرن
که چونکه دۆست شه‌خصیکه بلج هر عه‌یب و نوقصانی
ویصالی ئیسته میهمانه ، له بۆ جایی جایی به‌ریشانه
سه‌ماهر ده‌م‌کن و جایی له‌گه‌ل قه‌ند بینه مه‌یدانی

ویصالی نهم قهصیده‌یهی خواره‌وهی له کاتی خۆی‌دا داناوه که باسی
چایی تامو بۆن ناخۆشی خوا لښ‌خۆش بوو میرزا ئیبراهیمی چوارتایی‌یه .
نهم پیاوه دوکانی شه‌کرو چایی هه‌بوو له چوارتا ، نهم کاته چایی له
سندووقه گه‌وره‌کان‌دا بوو که تامو بۆنی زۆر خۆش بوو ، میرزا برابمیش
پیاویکی زۆر چاکو بڼ فروفیل بوو ، ماوه‌ی پانزه سال نهم کۆچی دواپی
کردووو شایه‌نی باسه شاعیر نهم شیعره‌ی له رۆژی چوار شهمه سالی
۱۹۴۹زا - داوتووہ ۰۰۰

هۆ برای عزیز کاکي چوارتایی
برژی به سهرتا ره‌حمه‌نی خوایی
ههر تهمه‌ننامه له قایی خودا
دورپی له دهردو به‌لای دنیایی
ئاوینهی دلت ههر بڼ که‌ده‌ربیت
نه‌ئیت به سهریا قهط تاریکایی
له سایه‌ی خواوه بۆ ههموو عالم
بووینته نهربابی کووتالو چایی
میرزا ئیبراهیم رۆحی شیرینم
به‌جڼ هیتنهری ره‌سمی برایی

هدر له من بيه قهولى بى غرهض

ئهلهحق لائىقى بۆ ناشنايبى

لازمه بتهىن ئهشيبايبى مومتاز

زياتر له همومان حهضرهتى چايبى

ئەوى كه حەق بىن بەراستى ئەيلىم

كهتمى حەق ناكەم بەبىن پىبايبى

بۆ خۆت ئەزانى دنيا بەبىن چا

زىنهتى نىيە هەر وهك خەلايبى

به چايه شهوقو دهماغى عالم

ئەگەر چا نەبىن عالم سەودايبى

زياتر له عالم منى موبتهلا

ساتىن چا نەبىن ئەبە شەيدايبى

فەرهاد ئەو عەشقى نەبوو بۆ شىرىن

وهكو عهشقى من بۆ يارى چايبى

پەرۆژى نەمان بوو چايبى له مالا

ماتو بىن هۆش بووم وئىلى صەحرايبى

بۆ چايبى پەنكىن زۆر پەرىشانم

وهك خەرامانو خورشيد ناسايبى

به صد تەشەببوس ، هەولو كەشاكەش

هەتا پەيدام كرد پىنج شەش پەنجايى

به ئىبنولحاجا ناردم بۆ لای تو

كه بۆم بنىرى ئىزرەمىن چايبى

که چایی بۆ هیتنام تامو بۆن ناخۆش
حه یفن پاره کهم چوو به خۆپرای

مه لای نامه لاش یاخوا نه مینن

که قهط نازانن ره سمی مه لای

وه کو چاکه ی تو که هدر چا نه بوو

کهچی بهو نه وعهش پنی نه لین چایی

بن گوئی راگره هدر هاواری به

هه رکس هیتناویه چایی میرزایی

نه سف بۆ چایی جارانی پیتشوو

قابیل بوون له بۆ مه جلیسی شایی

چا به جوانی خۆی منی مه جبوور کرد

وه کو مه جنوونو چاوی له یلایی

به م چایه چاییم وا له بهر چاو کهوت

نازانم چی بکه م نه مجا بۆ چایی

پوژی لئ گتیرام به شهوی تاریک

نه بهتشت له چاوما نووری بینایی

خوا بکا له م چا زوو نه جاتمان بیت

نه مجا لئ نه دهین طه پکی باشایی

مالم لئ بووه ته دوشمنی خوینین

به بئ چا بوومه وه حسی سارایی

ماله ناوایی نی به پرووی تی که م

گشت ویران به بئ مه جلیسی چایی

به م چا خرابه زۆر مال ویرانین

نه م چا به لا بوو کهوته ناوایی

ره لاله زوری
و شایم

له لوطفی خواوه هر من ذهلل نیم
 هر کس هیناویه بووته سهودایی
 نهوانیش وه ک من وا سهرگردانن
 دهسیان داوته چتوی گهدایی
 یزهوشو سهرخوش یخه بهر له مال
 وه ک حقه کانی خه لقی نهولایی
 شیخو دهرویشو مهلا بهجاری
 هه مو کهوتینه داوی بهلایی
 بهین ناگایی هر ده لئین حقه
 وه ک شارستینو مهه مند ناوایی
 رجات لئ نه کم بهجایی بۆگهن
 قهط مهخه ره بهین کتوی جودایی
 هرچهنده که ره شه وه گو سهگی رهش
 تامو بۆنه کهی وه ک گیای چجایی
 ئیتر نه م جاروش سهرفی نه ظه ر بیت
 بۆمان بنیره جای چارده شایی
 گهر خه بهر نه دهی چاکم خراپه
 بۆت حساب نه کهین به یه وه فایی
 هرکس لئی نه خوا نه لئی کهی چایه
 نه مه چایه که نیو دینار بایی !
 نه گهر نه یرتۆزین ئیضاعهی ماله
 به ناچار نهی خۆزین به یه حه یایی
 جارئی تر وابهی هه جووی چایه کهت
 نهی خه مه ده می نه ملی به غدایی

ٲٲمه مهجبوورٲن هر ٲهٲن بٲٲٲٲن
 ٲهٲى كه ٲهق ٲن به ٲن مهراٲى
 قابله بگرن بٲ چاٲى گولٲهٲنك
 وهك له دوورى گول بولبول ٲاساٲى
 ٲهظمى مهجلىسى قهٲصر به چا بوو
 چا جوانى ٲهكرد بهزمى داراٲى
 به رابحهى چا ٲٲى ٲهٲن زٲنوو
 مردووش ههروهكو ذهمى عىساٲى
 مهخصوص ٲهٲو دهمه له بهزمى چادا
 ساقى كه ٲهٲكات نازو ٲهعنابى
 لهو دهمه ههركهس بمرئى شههٲده
 وهكو شههٲدى دنٲاو عوقباٲى
 موٲتهلا بوو بوون به چاٲى ٲهنگدار
 لهمسهر تا ٲهوسهر خهلقى دنٲابى
 چونكه شهراٲى ٲههلى بههشته
 ٲارچه نوورٲكه له نوورى خواٲى
 بٲ خوا ٲٲٲ ٲهٲٲٲم ٲٲحهكهم مرزا
 خٲٲ موجرٲم مهكه بهٲن خهطاٲى
 بهم چا خرابه چاٲى جهمالٲش
 ههٲفن به جارئى ٲٲٲى ههٲابى
 ٲٲ چاٲى گولٲهٲنك بووم به دٲوانه
 ٲٲشٲم به ناچار بهرگى ٲٲسواٲى
 مرزا لازمه ٲٲٲٲه مهكهمه
 بخرٲٲه مادهى جورمو جهزاٲى

به نهمری شعرع و به عدلو قانون
نهو سینهده فلسه بووه ته بهقایی
کاکه ری نه بوو زوو ته بلیفت کم
نهش بوو له بهینا ته لی هه وایی
(ویصالی) ئیستا نه خوشی چایه
به چایی نه بین نای شیقای
ظاهر ویصالی به حتی چا نه کات
وهلی به باطین طبع نازمایی

غزل لایق

- ۱۱۷ -

له ۱۲/۳/۱۳۵۸ک/دا و تراوه

بۆ حضورى موخترهم جه نايى كاكه شتيخ نوورى ، دام لطفه ، تقديم ...
له باش ئيختراماتى لاييقه و ئيظهاري ده عواتى فائيقه عرضم نهمه يه كه
كه نهم كاغزه به طه ورى نه دهب عرضتان نه كات :-

موسمى سه يرانو گه شته ، سه وزه سه حرا كاكه گيان

ده رپه به چاييم نه ماوه ، شيتتو شهيدا كاكه گيان

خۆت نه زانى چايى قوربان باعيني دل جه معي يه

ئېسته وا من بووم به بين چا و يلى سه حرا كاكه گيان

لهم زه مانه ههركه سى ئيسلامه قهط بين چا نه بين

كهس به بين چا ، چا نى يه جوز حهق تهعلا كاكه گيان

يا خودا هيچ كهس وه كو من و يلى سه رگهردان نه بين

ظاهيره ن ئينسانو باطين وهك موقه بيا كاكه گيان

ههه خودا بين چا بين چاكه نهك منى غه مبارو شيتت

چون به كوللى لام نه ماوه هوشى دونيا كاكه گيان

من كه سابيق ئاشكرا بوو زيره كو فه رزانه بووم

ئېسته بين بمبينه بين چا ، شيتتو ريسوا كاكه گيان

چاكه نيزهم چا بنتيرى بۆ (وىصالى) زوو به زوو

با بمبينى ، نهك نه ميتينى بمرى بين چا كاكه گيان

رهكلاز زوزى

فصلی بهار
 حاشیه - جامه - ۱۱۸ - است

نهوا فصلی بهاره و موسمه ، دهی
 وده ساقی کهرم که ، بهک قدهح می
 چهمن به کباره پر بهزمو نهوایه
 به ناوازی خوش و گول بانگی یا حمی
 به دهستی نهی زهنی غم هر ده نالی
 وه کو نهی ، هر وه کو نهی ، هر وه کو نهی
 له دووری وهصلی یارم زهرده پهنگم
 وه کو بهی ، هر وه کو بهی ، هر وه کو بهی
 له خولدیشا نی به نه مثالی حاشا

نهالی
 نهی

شهمامهی وهک شهمامهی ، وهک شهمامهی
 وهظیفه‌ی من بوو ^{ماج} پرسی لیتی نالت
 فیلهاتم زووکه ، سا دهی ، زووکه سادهی
 وه کو بولبول به نالینم شهوو روژ
 له دموری گول به واوه یلاوو وهی وهی
 که توی لوقمانی دهردی دهرده داران
 نه بن چی بکهم که دهردی من دهواکهی
 مهکانی من خهراپاته وه کو کوند
 خه بیبا ئینتیظاری تو ههتا کهی
 له بو ناپرسی عاشیق چونه حالت ؟
 چی به جارچی له خوا شهرم و هیا کهی
 نهماوه راحت و سهبرو قهرارم

① ماج

نه بشتهی ، نه بشتهی . نه بشتهی

که تو سولطانی جومله نازه نینان

چی به رحمن به نه حوالی گدا کهی

نه بی یا ره ب ، که وه عدهی ماچی دامی

وه فا کهی بی ، وه فا کهی بی ، وه فا کهی ؟

نه بی تو ماری عه جزو غم خودا کهی

بیی طهی ، کهی بیی طهی ، کهی بیی طهی

نه ما عه قلو نه ما هوشم به دهنگی

خرنگهی بازنو لولوی گوارهی

(ویصالی) چهشتی زه هری ماری هیجران

نیشانهی لوظفه جاری مهرحه با کهی

۲
ماع
۹

ماع
۵

ناپه له د بووم نه هلی لوجنه ، مه دسی چاکم کرد بوون
 نهم ده زانی بیل عموم ، نا نه هلنزو هم نا سو باس (۴)
 تووتنی سیتوه نک برنجی ، یه ک دوو باریکم هه بوو
 عاقیبت بردمه قهزاو که وتم لهوئی ین هوش و کاس
 چهنه زه مانن لهو (قهزا) یه ی پر (قهزا) من ماموه
 کس نه بوو کهر بیته لامو لیم بیرسین باسو خواس
 موخته صدر تا هفته ئی نم وت به وان فحسی بکن
 هر ده یان کوت ین قهزایی ، نیمرۆ نیمانه هواس
 تووتنه کی منیان به (اولی) بۆیه دانا ، لا نه وان
 ین نمود بووم ، چون مهلا بووم ، پرووتو قووتو ین لیباس (۵)
 کاکه هر به دبه ختی خۆمه چاکه عه یی کس نه لیم
 حق تهعلا مه یلی وایه ، بۆیه وایان کرد قیاس

-
- (۴) وا دیاره نهو شته ی پالی ناوه به ویصالی یهوه که سه رزه نشتی لیژنه ی
 فحسی تووتن بکا نهوه بووه که غه دریان لئ کردووه تووتنه که بیان
 به ریک و پیتی بۆ فحس نه کردووه . . . . جاران که جووتیاره کان
 تووتنه که بیان نه برد بۆ فحس ، ناغاو ده سترۆیشتووه کان ، له
 پیتشموه بۆیان فحس نه کراو تووتنه که شیان به ، مومتاز ، بۆ له
 قه لکم نه درا . . . . دیاره (ویصالی) تووشی چه ره سه رۆئی فحس
 کردن بووه ، بۆیه بهم جۆره هیرشی بردۆته سه ر لیژنه که . .
 (۵) تووتن که فحس نه کرا پله ی مومتاز له هه موویان چاکتر بوو ، نه مجا
 پله ی یه کهم ، دووه م ، . . . . . تاد .

دۆشه کو قالی له گه‌ل لێفه‌ی هه‌ریر با هه‌ر نه‌بێ

سه‌د شوکر گه‌ر خوا به‌تایه‌تێ جاجم و به‌ره‌و به‌لاسه

هه‌رچی خوا نه‌یکا به‌ قیسه‌ت ماتی دنیا نامه‌وتی

قیروسیا منداڵ نیانه‌ که‌وش و جامانه‌و کراس

نانێ خوا نه‌ی دا به‌ لێوه‌ی قه‌ط بۆ مه‌خۆ

منه‌تی نه‌و دائیره‌ی لوجنه‌ به‌ ره‌ئسی کاکه‌ لاس

نه‌ی (و یصالی) غیره‌تت بێ قه‌ط یه‌نا بۆ که‌س مه‌به‌گا

هه‌ر له‌گه‌ل یادی جه‌نابی باری بگه‌ ئیستیناس (1)

Handwritten signature or mark in the top right corner.

Handwritten notes and signature on the right side, including the word 'نیشته‌ی'.

Handwritten signature 'نیشته‌ی' at the bottom right.

Handwritten notes and signature on the left side, including the word 'نیشته‌ی'.

(6) باری :- خودا .

عقل هابری

- ۱۲۰ -

خودا قههری لهجینه گرتو مهیلی بوو به ویرانی
نه کا سهلبی عقل لهو نهمله هر وه ک قهومی نهیرهوانی
نه نتیجه کاری چا ناین کهسین فکری نه کا بو خوی
له نادانی وجودی خوی بخاته کیتی ههیرانی
له ناخردا غمی ری ، دی کهسین هر خوی ببینن و بهس
وه کو نه قهومی نیروانه که هیچ نهوقاتی نهیزانی
نهین ناغا بین یا مسکین به جاری نهو به حالن خوی
نهوه ک خوی کهر بکا بگری طهریقهی جهلو نادانی
نهمه دنیا به هر وایه (ویصالی) نهووهل و ناخر
که تهخته جینگهی شاهو گدایه رهسمی دهربانی

چاهل کور سټاڼه
- ۱۲۱ -

ټه گهر ټه پرسن ټه حوالی سہ عید
حالی به شیتوه سہ عید به عید
ههروه کک بایه قووش هیلانه شیتواو
بین ره فیک ماوه ، کامبلان سہ عید
ظاهیر زه مانه ی ناموساعیده
ناوی سہ عیده ، بهختی ناسہ عید
ټه چیژی سہ عید دائیم به بین کس
وه کک جهه ننه می عذابی شهید
لهم چول و هول په ریشان حاله
هره روزه جهزنی ټه کا به بین عید
هرچند هول ټه دا دهستی ناکهوی
ناشوگری نه بین له کونه و جهدید
له قوچی قسلاخ هر هاواری به
به جین ماو له خیل ، یاری نه وره سید
خولاصه ی کلام ټه مه حال نی به
داویه به سہ عید ، حمیدو مه جید
کاری شهیطانه که ټیش ساز نابین
هر به لعنت بین شهیطانی مه رید

آیت الکرسی

هموو هر غرقین له گیتی دنیا

میتستا هر ته لهن (فهل من مزید) (۱)

هموو گیرۆدهی ئومێدو بیهین

کهی نهین وهدهو نهجات له وهعید(۲)

پههزان مانگیکه بۆ هموو عالم

دوای نه بینن به عام پۆزی عید

سال بۆ مزو ئهو هر پههزانه

مهگر خوا خهز کا نزیک بین له عید

(ویهالی) و سهعید زهحمهت خهلاسی بن

له عیجزو غمو نه ندۆهی مهعید(۳)

آیت الکرسی

(۱) ئیشاره ته به ئایه تی [یوم نقول لجهنم هل امتلات فتقول هل من مزید]

واته :- پۆزی دئی به دۆزهخ ته لیهین ئایه پر بوویت ؟ ئه ویشس وهلام

ته داتهوهو ته لیت هی زیاتر هیه ؟

(۲) بییم :- ترس

(۳) نه ندۆهی مهعید :- غمو پهزارهی زۆر

ویهالی ئهه شیعری له پیتس سالانی ۱۹۶۰دا وتوو

طاهر حالي ۱۹ سبت
- ۱۱۲ -

سہیری چہرخی حیلہ بازو مہکرو فیتلی پوزگار
واقیمہی چون روو دہدا له منی غہریبی دل فوگار
جیتگہ یهک میثلی زہرتکہ ناوہ دانو پر له خہلق
ئیستہ سہیری کہ کہ چون ویرانہ بین دہ مسازو یار
چن سہری دہرزی نہ بوو خالی لہ سہر ئہرضی لہ بہر
کیژہ تی مہ خلوقی ئہ طرفی وہ کو بازارو شار
دہنگی خہلقی لی پرا ، یهک دہقعہ وہک صہحرای شام
یینی خوینی لی دہہات وہک چن شہری ئہ سفہ ندیار
چہندہ خویش بوو پیشتہر ، ئیستاکہ ناخوشتہر بووہ
یاخوا ویران بین وہ کو ویران بوو زہرتکہ یی پر غوبار
عہیشی ئیمو ئہہلی زہرتکہ تال بووہ وہک عہیشی گورگ
دئی له کہ پرو تاو لہ کان ناوازی گریہو شینو زار
سہیری وہضی ئہہلی عیلمو طالبانی مہدرہ سہ
وہک ہہتیوی بین پودہر شہیدان و خواری کوہسار
حوجرہ یان تیک چوو بہ جارئی وہک ہیلانہی بایہ قووش
غہیری لوطفی حہق نہ بین ، مہلجہ نہما بۆ قہلبی زار
حوجرہ یه کی ہیتندہ گہرم و ناخوشتہ کہس نہی دیوہ
وہقتی لہیلی پر له مارہ ، وہقتی یہومی پر له نار
وہیل بۆ ئیمہ کہوا مردین بہ بین یارو رہ فیق
ساخوا رہ حمن بفرہ مووی زوو بہ ئیمہی دہردہ دار
کہس نی یہ ہہمدہم له بۆ مہ ، غہیری حاجی مصطفہا

بازچینهی که سبب کاره نهو وه کو مورغی هزار
 تاوله کان ساتن موقیم بوون ، له حظه ئی باش ته خلیه
 میثلی طه بیاره ی شکسته گشت له پاشان کهوتنه خوار
 چیغو تاوله کهوتنه ئاسمان هه ر وه کو هه وری سیاه
 وا بهریشان بوون به دهم باو نه یان ما بوو قه رار
 ئاوه که ی هه ر چه نده ساردو خو شه لاکین ، دهم دهمه
 زۆره ئه ووه ل که م ده بچ ، ئاخیر ده بیته قه طره دار
 نامینج ساردی بی طه عمی میثلی ئاوی شاره زوور
 به یینج دئی دائیم به زه ردی هه ر وه کو میزی حیمار
 دای ده پۆشی قه وزه به کسهر ، فه وقی وه ک چیمی چه من
 پر ده بچ ده وری له قرژال ، ته حته که یشی پر له مار
 کهرچی مه شه ووره به جه ننه ت زه رتکه بو قازانیان
 لیک بوو ئه هلی مرووه ت زه مه ره ریه و پر له نار
 لزی کهرچی وه صفی مه که چون [الخبیثات ۰۰] الخ
 طیبات للطیبین ، هه سته له م جیگه به غار
 (ما علینا ، گوی خله له م عه یشه یین ، له م جیگه دا
 چونکه ناخۆشه دلم که یشته و ته هه ددی ئیستیوار
 ئه ی (ویصالی) به سیه به حنی ناخۆشی ، شادی بکه
 چون له باش زه رحمت فه رح دئی ، خۆت مه که چیدی نزار

گهری کورنیان

گهری کورنیان

حه وکه ناخۆشه که ده یه
 دئی کورنیان
 دئی کورنیان

فصل ۴ بیت

- ۱۲۳ -

داشورن

هینو
هه شو

نیسته وا مشهور بووه نم هرزنه مالی منه
 نابن کس بیخوا به کولی دوسته یاخود دوشمنه
 گهر کس بیخوا به عهدهن ، یا به سهو نهو هرزنه
 بئ شک ئیملانی نه کام ، نهو خۆیی و نه جدادی زنه
 هر کس یا نه فسی خۆی بئ ولاغی تئی کوی
 بئی نه لیم دور بین نییه ، هم دور له عهقله وه ک پنه
 نهی (ویصالی) مزده بئ زحمات ولاغیش تئی کوی
 چونکه هی تۆیه کس بیخوا جهزای نهو کوشتنه

داشورن
هینو
هه شو

★ وا دیاره ویصالی لهو ساله دا به که هرزنی بووه ، وه بهم پارچه شیعره
 نهوی ده رخستوووه که هندی ناهاز ویستویانه ولاغی تئ بکنو
 تئ بکنو هرزنه کی بخۆن .. دیاره نم پارچه شیعره برا
 هه شه یه که که گردوویه تی تا هرزنه کی نه خوری .

جامه پاره بیت
چهارا بیت

و یصالی لهم پارچه شیعره دا ستایشی لیژنه‌ی فحس کردنی تووتنی
نه‌کات ، نه‌گه‌ر چی له شیعریکی ترا ، که له پیتشموه بلاومان کردۆتوه ،
هیرشیتیکی توندی بردۆته ساریان ، دیاره به جوریک لیژنه‌کی
هه‌سه‌نگاندوه ، به‌لام وه‌ختی راستی بۆ ده‌رکه‌وتوه ، سه‌رزه‌نشستی
کردووو پهرده‌ی له روودامالیتون ، نه‌وته‌تا به‌م جوره ستایشیان نه‌کاو
نه‌لیت :-

سه‌یری ئەم لوظفه کردی ، خوداوهندی یی‌نیاز
کردنی به‌ لوجندی قه‌ضا ، سنج نه‌فهری پاکبار
(سه‌عید به‌گۆ میرزا ئەحمەد له‌گه‌ل نووری‌یه‌فهندی)
ئیتسه‌ بۆ ئەم میلله‌ته‌ ئەوان بوونه‌ کارساز
له‌ که‌سبی مه‌عریفه‌ت‌دا بوونه‌ ئەهلی مه‌ده‌نی
هه‌رسێ صاحیب و یجده‌ان ، هه‌رسیتکیان یی‌ حیرم و ناز
زیاتر بۆ ئەهلی عیلم دائیم صاحیب حورمه‌تن
کاری ئەوان ساز بکا ، خوداوهندی کارساز
ئەبێ میلله‌ت به‌ جارێ هه‌موو شوکری خوا بکه‌ن
که‌سێ نه‌فه‌ر له‌ خۆمان بوونه‌ ئەهلی ئیمتیاز
له‌ باش دوعای خێرو سه‌عاده‌تو توره‌ققی
به‌نده‌ که‌ ئەهلی عیلم عه‌رضیان ئەکه‌م له‌ رووی ناز

ئەسبابى زىيانى ئىمە بوۋەتە فەردە ئووتىن
 ئەيىت مەرحەمەت بىكەن بۆم دابىتىن بە مومتاز
 ئىتر كەيفى خۆتانه بۆ خودا پىتتان ئەلىم
 خۆتانو شىرى خۆتان زۆرم نى يە غەيرى ناز
 بەندى ئىستىرحام ئەكەم لەم دائىرەى لوجنە يە
 فەحصى بىكەن سەرىمەن ، بۆشم دانىتىن بە مومتاز
 ئەگەر بىن لوطفى بىكەن بۆم دانەنىتىن بە مومتاز
 نايەلم ھىچتان دەرچن مەگەر يە كىكتان بە شاز
 ھەر چەند كە غەرقى گىتتى غەمى قەرزى مەترسە
 بوۋەتە سەفینەى نەجات لوطفى ئەھلى ئىمتىياز
 خەتمى كەلامت پىنە . بىن شىك دائىرەى لوجنە
 لوطفت لەگەلدا ئەكەن لە قەرز ئەبى سەرفراز
 ھىچ غەم مەخۆ مەھمەد ئەوان ئەھلى وىجدانن
 مەعلووم ھەر سىن فەردەكەت بۆ دائەنىتىن بە مومتاز

غزل بهیست

- ۱۲۵ -

(۱) کالۆکیکم بوو چ کالۆک ، کالۆلیکی زۆر عه‌جیب
قسط له دنیا دا جارێکی دی نابیتۆ هی وا غه‌ریب
مه‌جلس نارا بوو وه‌ کو گول شوعله به‌خشی جانو دل
بۆ ده‌وای ده‌ردی نه‌خۆشان میثلی ده‌رمانی طه‌بیب
یاخوا مه‌رچی ونی کرد ، که‌وا نه‌یدامه‌وه

(۲) پێی نه‌هیتلی یا ئیلاهی صه‌برو نارامو شه‌کیب
من ته‌زانم کچی دزی لێم ساعه‌ته‌ن ئه‌و کالۆکه
چونکه مه‌علومه خرابه ره‌سمی به‌دکاره‌و ره‌قیب
تا نه‌توانی خۆت له به‌دکارو ره‌قیبان لابده
زۆر که‌مه چونکه ته‌وێستا مه‌ردو داناوو نه‌جیب
مه‌قصدم له‌م شیعره‌دا ته‌زفییی من ناوی نویه
نیمتیحانم کردووه چون چاکه بیتته هه‌م له‌عیب
ئه‌ی (ویشالی) ته‌عزیه زۆر لازمه بۆ کالۆکت
به‌لکو خوا ره‌حمتی بکا به منی ئه‌سیرو دل شه‌کیب

(۱) له مه‌لا عه‌بدووللای کوری ویشالیم بیست که وشه‌ی (کالۆکیکی)
(کالیکه) ، به‌لام وشه‌ی (کال) له‌گه‌ل واتای به‌یته‌کان دا به‌که
ناگره‌وه‌و چه‌ند به‌یتیکیش له‌نگ نه‌کا بۆیه ئیته وشه‌ی ، کالۆک ، به
راستتر ته‌زانین ..
(ج ۴)

جامه ۱۷ ، جامه ۱۷ ، جامه ۱۷

- ۱۲۶ - (۱)

ئەي موسلمانان تەماشاکەن لە فەضلى موسستەعان
حاکمىكى عادلى وا ناردووہ بۆ موئمىنان
بۆ عدالت ، بۆ شەجاعت ، بۆ سەخاوت جاميە
صاحيبى سى خىصلەتە يەئنى لە بۆ ئەھلى جىھان
فەرشى عدلى بۆ رەعیيەت داخراوہ دائىما
دادخواھە بۆ ھەموو کەس ھەر وە کو نەوشىرەوان
دائىما مەشغولكى ھەمدى ھەقە ، ناوى ئەھمدە
بەرقەرار ین ئو رەئیسە ، ئەي خودا بۆ داعیان
رۆستەمیش مانەندى گورگین ئو دەمە خۆى ناگرى
ھەر وە کو ھەندەر کە ئەھمد بىتتە مەيدانى زەمان
مەزرەھەى ئومىتتە ئەلھەق ، بۆ ھەموو کەس نافیعە
ھەر منى بەدبەخت دووروو ین نصیب لەو ئاستان
گەرچى رسوا بوون لە پىششا زومرەيى عاشق وەلى
يەك بە يەك ئىستە لە باغى عوشرە تا شىرىز زوبان
حمد لله وا لە دەسیا خاتەمى عىزز و شەرەف
بۆيە دائىم عالمى ناسووتى بوونە پاسەبان (۲)

(۱) ویصالی لەم شیعەرەدا باسی مۆتەسەلپىرىفە ئو کاتەى سلیمانی ئەکات

• کہ [ئەھمد تۆفیق] بووہ •

(۲) پاسەبان :- پاسەوان •

خهسره و ناسایه هه موو دهم به زمی شیرینی هه به
 لایقه طه پئی به شارهت لڤ بدهن نه هلی زه مان
 هه وری نیسان قه طره به کی جوودی له و دمس که و توره
 ئیسته هه به و قه طره به په نکینه وا قو طری جیهان
 هه له نه ووهل تا به ئاخه نه شه رفن نه و طائیفه
 لاکین نه م سولطان هه روتبه ی سه بقیه تی کردوه له وان
 باعینی لوطفی سوله یمانه سوله یمانی که وا
 نه هلی نه مرۆ بوون به ئاصه ف . په ک به په ک پیرو جه وان (۲)
 شوکری خالق لازمه نه لحه ق له سه ر نه م عالمه
 که له باغی کوردی یا نه مرۆ گوئیکی وای پروان
 هه که سن موحتاچه نه و با بیته قایی نه حمه دی
 خوانی په غمای راخراوه دائیما بو ئینس و جان (۴)
 نه ووه لی ئیسمی که نه لفه واسیظه ی نه منییه ته
 حه رفی ئانی حامی به بو دینی [نه حمه د] بڤن گو مان
 حه رفی ئالت مه نبه عه بو چه شمه یی جوودوو که ره م
 حه رفی چواره م دافیه بو دینی ذیمه ی شاعیران
 نه ی (و یصالی) تو که لوطفی حاکمی وه قنت بڤن
 به سه ئیتر ناتهو ی زیوو زه ری هه گه نجی جیهان

(۳) ئاصه ف :- وه زیری حه زره تی سوله یمان بووه .

(۴) خوان :- سفره .

په غما :- تالان .

چامه‌ی کوردی هاسه

شاعیر له‌م پارچه شیعره‌دا باسی که له‌شیرینکی مل پرووت نه‌کات ،

به‌لام نازانم که نهم پارچه شیعره‌ی بۆکن ناردوو ، ..

ئەوا بۆت هات که له‌شیرینکی مل پرووت
 له بۆی په‌یدا که جنسی ببنه هاوجووت
 هه‌تا زوو یاری بۆ سازکه‌ی ، دره‌نگه
 نه‌وه‌ک سوئی بیته‌وه بێ چاره بێ جووت
 له غوربه‌ت‌دا نه‌گه‌ر بمری به‌بێ جووت
 هه‌موو ئۆباله‌که‌ی ئەو دێته‌ نه‌ستۆت
 عه‌جەب جنسیکه‌ حه‌یفه‌ تۆو براوبیت
 که لاهووتی بوو خوا هه‌تیا به‌ ناسووت
 له بۆ زینەت هه‌لی بگره‌ زه‌مانیک
 درووس که باوانه‌ بۆ پنی له‌ یاقووت
 حه‌قیقه‌ت باره‌ی ئەو دونه‌ل بلووغه
 فه‌قەط بۆ شه‌ر عه‌جەب چالاک و مه‌ضبوو

له بۆ دوشمن عه‌جەب دهم گه‌رمه‌ بۆ شه‌ر
 نه‌گه‌ر بیبیت به‌ دائیم خواردن و قووت
 گه‌لی شیره‌ بۆ مه‌یدانی نه‌عدا
 به‌ شه‌رطن نه‌یده‌یه‌ به‌ر تیری تانووت
 موباریز ناویری بۆی بیته‌ مه‌یدان
 که هه‌رچی هاته‌ مه‌یدان کردی نابووت

داسوون
 هه‌لوه
 داسوون
 هه‌لوه
 داسوون
 هه‌لوه

به بین پرسیار که کیت بین فرفرو نه ندیش
 به عینی میثلی قهومی حاضره تی لووط
 مه یه که با نه فوتی ، هر بمینیت
 که مانی قووه ته بو دست و بازووت
 به زحمات لهم ولاته جنسی نهو بیت
 مه گهر جوون له شام بین یا له بیرووت
 نهو او نابین به های نهو شکله همتا
 به باغاتی دیری و قامیش و بهرزووت
 به وایه چاره زاری بو بنووسیت
 که دائم زینه ته بو حوش و خانووت
 (وصالی) به سیه مه دمی دوا بی نایه
 نه گهر بیتن همتا تاخر به ته تابووت

له لو حشو لاشو
 لاشو لاشو

به و شکی شامی سبی هم ازووت
 لووت

تابووت
 تابووت
 تابووت

له و ل سبی سبه و سبه
 له و ل سالی لوت
 دهی لوت
 لوت
 تابووت
 تابووت
 تابووت

عقل و هیبت

- ۱۲۸ -

بۆم وهما مهعلووم بووه ئیستا لهلا نههلی سههلف
 نینه نهصلهن دهپرپه به ناموسو کهرهمی ناخههلف
 کوللی جنسن سهیری که طالب به جنسی خۆی نهین
 تۆ وهلی گهر جنسی خۆت دی . زۆر نهخۆی زههری نهسهف
 ئیتتیفاقی نههلی شار جهمههن لهسهه ئهم قهولهیه
 کهس نییه ئیستا له دنیا وهک جهتابت بین شههرف
 بیستبووم کهذابی تۆ . لاکین لهلام تصدیق نهبوو
 چی که ئیستا دهنگن داوه کیزی تۆ وهک دهنگی دهف
 تهرهیری عالم وه کو من زۆر نهدهی ئهی بین نهدهب
 خۆ به زیر نهنوینی نهووهل . دهردهچی ناخر خهزهف
 بو و یصالیتههفره دا ههه کهر و ننت من دهیدهمن
 ظاهرهن نیمه نهکن . باطین نهدهی بههری عهلهو
 کهرتیتی تۆ وایه لادیی . نهکنی جهمههن کهرن
 چونکه بۆ خۆت زۆر کهری بۆیه له دین بووی بین طههرف
 مهنعیشت ناکهم کهوا ئیستا که بووی به پهه مهسۆن
 بین نمازو رۆزووه نهما دینی خۆت داوه نهلهو (۱)
 من غمی خۆتم نییه کافر ئهی چاوت دهری
 خهوفی طولابی ترم زۆره بین وهک تۆ کهنهف

(۱) نماز :- نوێژ .

رۆزوو :- رۆژوو .

تههلهف :- لهناوچوو .

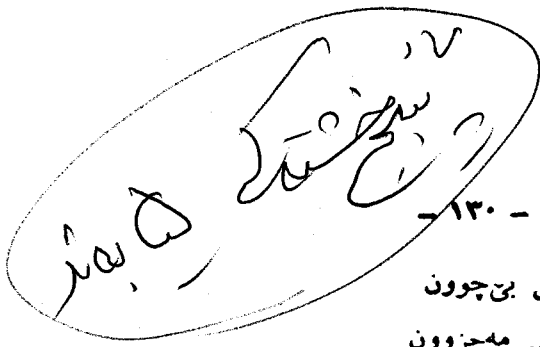
حاصل کردی ایست

- ۱۲۹ -

سهلامی من میتالی به فرو باران
له سهر تو بین مه لای سیوه یلو تالان
له پاش عرضی سهلام هۆشت به خۆبین
به کوردی پیت نه لیم نهی جانی جانان
وه چاکه زو بکهی ئیصلاحی کارت
به خوشی پیت نه لیم ئیمرو به نیهان
به شه رعی مصطه فاوو نه مری قانون
به ره ئی نه هلی خبیره و نه هلی غیرفان
مومه بیز به له بهینی جورم و چه پسا
قه راریان دا به جار ئی نه هلی نه عیان
بفرموو ئیختیاری به کک له نه مرهین
جهرات بین خوشه یا خود چه پس و تالان
خولاصه نه میتسته وا مه سنوولی زه حمهت
به سووکی ته بریه بکری ئی له عصیان
مه لئ گوتزو مریشت و میتوژو هه رمین
نه یان نیرم به دیاری بچنه مه یدان
نه گونج نه و دمه صهرقی نه نظر کات
وه ئیللا زه حمه ته عه قووم به تاسان
به کوردی پیت و نی خۆ من نیم
نه مانه طور ره هاتن نهی براگیان

مه لئى ئىتىر ئەمن ئەھلى ئەمامەم
 مەخوتىنە بۆم جەدىتو وە عەظو قورئان
 مه لئى پىتىج شەش مرىشك و دووھەزار گوئىز
 بە ديارى بۆى ئەبەم خۆم ئەچمە مالىان
 كە كابرا جون چلئىس و صافو شىتتە
 كە چاوى كەوت بە گوئىزو مورغى جون جون
 ئەلئى قەيناكا ئەم جارەيش عەفووبىت
 بچىتت و دانىشمى وەك جارى جاران
 ئەگەر چى وەك خولەپىزە بە جارئىك
 بخوا مەموو مالى سىوھىلو ئالان
 دلى خۆت خۆش مەكە بەم وردە فكرە
 بەطالە ھەرچى فكرئى بىكەى ئەلئان
 ئەمانە ھىچن لامن پارە ناكەن
 كە خۆش نابم لە تۆ ھەروا بە ئاسان
 لە ئەفكارى (وىصالى) نابى تەمىن
 ئەتۆ كارئىكىت كرد دەرچوو لە وىجدان

★ ★ ★

به تقدیری خودایی حمیی بی چون
له وهختی عاجزی و قلبی مهززون
له دهشتیکی بیابان ، چۆل و هاموون
گهلی ملبانو ریشزل تووشی من بوون
له دوور وهمزانی تیفکریم جوون

★ ★ ★

گوتم ئیوه به عهینهت وهحشی کئوین
به ملبانی ههموو گاجووتی جووتین
به کلکی کولکا ئهمنالی پرتوین
به شکل و صورهتا وهک کئوی قافین
به پالو تووکی سهر مانهندی یابوون(۱)

★ ★ ★

عهجهب ماوم له ئیوه طایفه ی چین
به ریش و سیمبلا ههر وهک بههوودین(۲)
به گوچکه ی توکنا وهک ورجی لوپین
به بی نوئزو جهماعهت وهک مهجووسین
به جیهو میزه ری زل ، شه بیهی ناخوون(۳)

★ ★ ★

زمان ریشی نییه ئهی صاحیبی ریش

چ صۆفی بِن ، چ جوو بِن . یاخو ده رویش
به پوولن نایکرن صهد ریشی بِن نیش
ته ماشا نه هلی عیلمه مهر جگه ریش
به ریشنانن به مه کری چه رخی وازوون

★ ★ ★

نه ویستا ریشی مالووم زهردو کاله
وه کو ریشی قه شه چند بِن که ماله
به نه ستووری نه لئی کلکی که ماله
به پانی شو بهی یالی ماینه ئاله
به پانی شو بهی یالی ماینه ئاله
نه وا بوونه مه بالی که لبو مه میوون

---

(۱) یابوو :- بارگیر

(۲) سیمبلا :- سمیلا

(۳) ناخوون :- مهلا

مه نسه دله
بسه

- ۱۳۱ -

نه ویتستا نه هلی عیلمه دل بریندار
له فوقرو بین نه وایی زارو بین زار
همووی کوشتن به ذیللمت چهرخی ده ووار
نه هر بین نانی هم مردن به بین دار
به مه یلی جاهیلانه ده وری گهردوون
به غایهت دوشمنیتیکی بین نه مانه
سه راسه کیزبه قه ولی نه م جیهانه
له وری نه تدا تن لیت نه کا به طاموون
مه نازه قهط به مائی بزوچی دنیا
وه کو قاروون هزاری کرد ریسوا
به ریشو میزه ر نیش ناین موهه ییا
عه مهل ماله ، له دنیاوو له عوقبا
نه جیهه چون قه قیره غه رقی خوونه
به لئن به ختی هون نه رمه ند سه رنگوونه
که دنیا تا هیهه طلیب به دوونه
نه ویتستا گه وره دوونو گه وره مادوون

غزل عربی نثری
- ۱۳۲ -

ویصالی له یال شیعی کوردی دا . به زمانی فارسی و عهده پیشرو
 شیعی داناهه نه گهر چی شیعی عهده بی زور کهم به لام ئیمه وه ک
 نماناتیکی میژوی و نه ده بی نمان توانی بلاوی نه که ینه وه . نه گهر چی
 بلاو کردنه وهی نهو جوړه شیعرانه ئه رکتیکی بیویسته و که ره که پشت گوئی
 نهضتی . شاعیر نه م پارچه بهی به زمانی عهده بی له ستایشی و حاکمی
 سلیمانی هدا وتوو . ههر له همان پارچه به یاض دا که نه م شیعه ی تیا به .
 له دیوی نه و دیوی به وه به سن بهیتی فارسی . دیسانه وه ستایشی نه و
 زاته نه کا جارئی پارچه عهده بی به که نه نووسینه وه :-

من فیوض الباری انت حاکم الکرد الاسیر
 اوجبت انعامک الشکر علینا بالجدر
 نور قلب الرعایا من شعاع عدلک
 انت فی شهر السلیمانی کالبدر المنیر
 ما رأیت من یفیت فی زمان حکمک
 قد نجا من ظلم بعض . بعض مخلوق الفقیر
 نستریح الآن نحن من ظلال جودک
 طول عمر الحاکم اطلب من الله القدر
 ارسل الله بلطفه رحمة للعالمین
 یعنی فی هذا الزمان انت لی نعم الامیر

يسط كف جودك الآن كالبحر المحيط
بعد حاتم في الجواد ليس لك اصلا نظير
من وفور اشتياقي جنت الآن اليك
فالتف لي بالنوالك بالكريم انت شهير
انى امس قد وقعت في بحار الافتقار
نجني باللطف انت اليوم من هذا الغدير
ذاب اعضائي بنار القم من ظلم الدهور
قلت يطفى نار قلبي من له لطف كثير
اي وجه كان عشت سابقا اني فقط
كان في هذا الاوان زاد اولادي يسير
يا محمد لا تخف من عسرك هذا الزمان
ان ربي بالعباد كل اوقات بصير
بعد هذا الوقت لا تحزن وصالي بالملل
يظهر من لطف حاكم دفع حاجات الفقير
له دامتني ثم شيعره وه ثمه نووسراوه :

[تمت هذه الابيات من قلم الفقير المذنب العاصي محمد الحسيني
القرداغي الملقب (بوصالي) قد انشأها تعريفا لحاكم السليمانية ادم الله
اقدام حكمه على مسند العدالة والسعادة ، راجيا منه ان يعين له وجها كافيا
لاعاشه اولاده ولعل عند الله يكون باعثا لاجر الجميل وجزاء الجزيل وقسي
الختم السلام عليكم] .

باشان ثم به يتشمى له دامتته وه نووسيوه تهليت :-

يا محمد لا تقل فاقنح بما يعطى بك
جاء بعد المسر يسر نص به قول البشير

هر له‌دوای نهم ستایشه . به سن بهیتی فارسی دیسانه‌وه ستایشی
همان کاس نه‌کاته‌وه نه‌آیت :-

از شعاع جود پاشا ابر غم و نار هم
گشت زائل از درون قلب پر نیش و الیم (۱) الم
غیرت شیر خدا عدل عمر ، جود حتم
جمع گشتند در ضمیر حاکم صاحب گرم (۲)
ای وصالی مژده باد عنبر شد (بناغ) امید
غم مخور دیگر که لطف حاکم است دفع الهم (۳) هم

(۱) واته له برتهوی پیاوتهی پاشاوه ، هه‌وری غم و تاریکی و ناخوشی
لاچوو له‌سه‌ر ده‌روونی پر نیش و نازار .

(۲) واته :- نازایه‌تی نیامی علی و دادپه‌روه‌ری نیامی عومه‌رو دل‌فراوانی و
سه‌خاره‌تی حاتم ، نه‌مانه هه‌مووی کۆبووه‌ته‌وه له دلی نه‌ودا .

(۳) واته :- نهی و یصالی موزده بین ، باغی هیوانی تو وه کو عه‌نیه‌ر بۆنی
داوه‌ته‌وه ، نیتیر غم مه‌خۆ چونکه لوتقی هه‌موو ناره‌حه‌تیه‌کت لا
ته‌بات .

مەن كە پازى بووم بە خەپلەي ھەرزىو نانى شەخىر
 مەنتى كۆيخا . رەئىسى خاقانو كەيخوسرەو بە كىر
 ھەر كەسىن ئەحمەق ئەيىن قەط نايەتە مەيدانى مەن
 بەعنى بەم ئەحوالەو ئەو بىن بكا لۆمەي فەقىر
 چۆن ئەيىن دەرچىن لە دەستەم ئەو كەرە خاكى بەسەر
 دېم بە كۆيا ئەي دېم فەورەن مېئالى نېرە شەخى
 ھەر ئەو ئەندە گەر بزانم كىن بە بەدكارىم ئەكا
 ھەر بە بەك شەق ئەيگەيىنمە گەرميانى گەرمەسىر
 ھەر كەسىن دوزمەن بە ئەھلى عىلمو سەيىد بىن بەقىن
 بىن بەشە دائىم لە پەھسى خالقو مەھرۇوم لە خەيىر
 مەن كە پاستو بىن درۆم باكم لە بۆلەي كەس نى بە
 چۆن كە پىوى نابىن ئەمەلەن بېتەو مەيدانى شىر
 غەيبەتى ئىتە كەسىن ئەيكا بە بىن جوورم و خەطا
 با بېۆلەيتىن لە زوورا لىي گەرىي وەك ورجى كۆيىر
 غائبانە ھەر كەسىن بۆلە بەسەر مەن دا ئەكا
 لىي گەرىن ھەقى بە كە چۆن دۆكەي پۇاوە پوورە .....
 مەن تەمەننامە لە قاپى ھەزرەتى ھەيى ئەمەد
 دوزمەنى ئەم قاپىي ئىتە كە زووبىخاتە زۆيىر
 ئەي (وىصالى) دوزمەنى تۆ بزنە ، نانى شوانى خوارد
 كۆي ئەچىن خاكى بەسەر ، ئەي گىم وەختىن ھاتە بىر

قەل ھەيىر
 ھەيىر
 ھەيىر

(۱) ئەم شىعرە لە شىعرە دانسۆرىنە كانىتى .

داشورین جنسو - ههوار

وام زانی کاغذ کھوا نیرداوه

بۆ کاری موهم به کجار نووسراوه

که تهماشام کرد نامه سه رانسهر

نووسراوه له بۆ دوو سه به تهی شر

بناه علیه ئهی برای ئه رشه د

سه به ته کانم داوون به ئه حمه د

ئهم و ام زانی ئیوه به قالن

نهمزانی ههردوو هه ر قنک به طالن

به کئ بیستوومه له ئه هلی کمال

له بازارا هه ن به قال و چه قال

گه ر وه ک ئیوه بن به قال و چه قال

کیرم به قنکی دوو ههزار به قال

بیستم که ئیوه ههردوو به پرتاو

ته صادو فتان کرد بۆ دوو کچی لاو

به جارچی کردتان مه رحه با له وان

شکلی ئیوه بیان که دی ههردووکیان

ههردووکیان به جوت تفیان لئ کردن

به جارچی هه یاو نامووسیان بردن

تازه ههردووکتان له سال بوونهوه

ئاشی ئاو کهوتوون به طال بوونهوه

تازه چیتانه له کچی جوان

ریشتان سپی به و نه ماوه دانتان

تازه مه ر به خه و بیین جوانی

ئویش به جومه سه ر له به یانی

ههوار

ههوار
بۆ کاری موهم
به کجار نووسراوه
که تهماشام کرد
نامه سه رانسهر
نووسراوه له بۆ
دوو سه به تهی شر
بناه علیه ئهی
برای ئه رشه د
سه به ته کانم
داوون به ئه حمه د
ئهم و ام زانی
ئیوه به قالن
نهمزانی ههردوو
هه ر قنک به طالن
به کئ بیستوومه
له ئه هلی کمال
له بازارا هه ن
به قال و چه قال
گه ر وه ک ئیوه بن
به قال و چه قال
کیرم به قنکی دوو
ههزار به قال
بیستم که ئیوه
ههردوو به پرتاو
ته صادو فتان کرد
بۆ دوو کچی لاو
به جارچی کردتان
مه رحه با له وان
شکلی ئیوه بیان
که دی ههردووکیان
ههردووکیان به جوت
تفیان لئ کردن
به جارچی هه یاو
نامووسیان بردن
تازه ههردووکتان
له سال بوونهوه
ئاشی ئاو کهوتوون
به طال بوونهوه
تازه چیتانه له
کچی جوان
ریشتان سپی به و
نه ماوه دانتان
تازه مه ر به خه و
بیین جوانی
ئویش به جومه سه ر
له به یانی

٧١
ده لور - چينو - راسته سوسه =

هيچتان بۆ ناکرئى به پيره پيره

مه گهر ههردوو دهست بگرن بهم کيره

حوسهين ههر راسته راستيش ئه ئيزئى

بۆيه قسهى ورد بۆ ئيوه ئيزئى

کيندم تا ئيستنا نه صيحت کردن

ئينسان تى هه لدهن نهک حيا بردن

عالم که پير بوون به حيا ئه بن

ئيوه تا پير بن بى حيا ئه بن

هه لده

به لى هه قهغه حيا به چاره

ئيوه ش خۆ شوکر چاوتان نه ماوه

٧٢
کالانهى چاوتان بروه ته شکلى نوون

له دوورته شوبهين به قنگى مهيموون

چونکه ههردووکتان چرووچاو نووساو

دهم به قوولا چوو وهک بىرو گولاو

دهم وهک کهلاوهى سالى ده قيانووس

ته عمير ناکرئيتۆ به ئينگليس و يووس

٧٣
هه لده

کالانهى

داسوسا - چيو - هو - ميسو - داسوسا

- ۱۳۵ -

شاعیر تم شیعری به زوبانی [په نوونی]

کوری په و ناردووه بۆ کوری حوسهینی فهقی زینۆ که نزیک ماو ته ،

شیعره که و لامي دوکتوری کوری حوسهینی فهقی زینو

پوچه کم دوختر که یشت نامه کت

باش تن که یستم له کلامه کت

منیش وه کو تو دل په ریشانم

له دووری خوشکه شیرین تامه کت

وهخته له تاوان بچم به کتوا

بۆ ماچی خوشکه گول نه ندامه کت

به خوشکت بلن په نووف بین حاله

بۆ له نجهی بالا نه ونه مامه کت

فهرموته [روقیه] مایه شیقایه

مه رچون تو بلنی واقعمن وایه

شکی تیا نریه فهرموودهت جوانه

نسیبایی خوشکه ، قسهت ره وایه

بۆ گولی باغی ریضوانی (زینۆ)

ره نووفیش وه کت تو بولبول ناسایه

به لکن عاشقی خوشه له دنیا

وهلی نه وه کت تو کهوا بین حیا

کسین نه زانی ره سمی عاشقی

ئاخری وه کت تو نه بین رووسیار

غزل ۳۴

غزل ۳۵

غزل ۳۶

خېټو - راسوسه - هه جو

چون هر کس کردی ثیقامه‌ی دهوا

له مه‌که‌مه‌دا لږی نه‌کن داوا

ثیباتی داوای به‌شاهید بکات

شاید داواک‌ی بز ثبوت نه‌کرا

به‌حوکمی شعر و به‌ماده‌ی قانون

نه‌مجا نه‌یخه‌نه دائیره‌ی جه‌زا

تو که‌وا که‌ر بی نابین دوختر بی
 نه‌که‌ر دوختر بی ، نابین وا که‌ر بی
 ین موقه‌د دیسه ، سه‌رسه‌ری ناسا

نه‌لږی روقیابه‌ی ده‌رمانی شیفا

نه‌ووه‌ل سړی به‌نه‌کاڼا شاکرایه

ماتوول که‌وا ین قابیلی شقی

دیفته‌ت نه‌به‌ زور ین خه‌یالی

هیتشتا به‌طالی وه‌ک کوربه‌ی خالی

بز ماچی خوشکت زور به‌ریشانین

بز زیانی من وه‌کو که‌و بوونه

که‌ر عشقی له‌یلای خوشکی تو نه‌بین

چون عالم نه‌لین په‌ثووف مه‌جنوونه

1
4
هوه‌و
2
سوی
۲۹
۲۷

داسوسه - چسو هه چو

چبکه ده میکه نه من لئی دورم
بلايه به دائيم زهردو په نجورم
تو خوت نه زانی له بهره زهردم
له دوری خورشید گرانه دردم
دلتم بقرگولی باغی نه ماوه
په روانه تاسا گیانم سووتاوه
بلین به خوشکت همدوه کو لوقمان
ده فی دهرده کم بکا به دهرمان
نیلاهی که یی چاوم پنی که وی
به رانبر ببین وه ک جوته که وی
جا تماشاکه له گو فتوگومان
له ماچ و مویچ و له هاتوو چومان
عزیزم دوختەر ریوچی شیرینم
که ی نه یی بالای خورشید ببینم
په ثوفه کوری مه لای بهره زهرد
له داخی خورشید دلی پر له دهرد
طالیبه به پرووی خوشکه جوانه کت
به نه شماری تهر وه کو لیره ی زهرد
دوختەر چاوه کم ریوچی په وانم
تاریکه یی پرووی خورشید جیهانم
به غهیری خورشید له خوشکه کانت
ریوچه کم چبکه کم ، ناویان نازانم
نه گهر نه زمانی کامه یان جوانه
نهم کرد به ویردی ریوژو شهوانه

له لور - مېنو - داسوسه

فقهه بلیم چی ، با بمان مینن

که هاتم خورشید تیت ته که یه نن

وهختن که خورشید که وته له نجه ولار

تن ته که ی له ئیش له سهر هه تا خوار

وهختن که لئی دا لاره پیچ له سهر

به تیری نازی لهت ته کا جگر

موشتهری دایم همر وه کت بهری دال

شیت و شه یدا یه له چوار ده وری مال

منیش یه کیکم له و مشتهریانه

بو بالای خورشید بووم به دیوانه

تو کوری میرزای زینوی عهزیم

منیش صاحبی خه نجهری تیژم

ره ئووفم ناوه باشم بناسه

طالب به کچی جوانو له ذیدم

عَرَبِ حَسَنِ

- ۱۳۶ - (۱)

شک نه بهم شه خصم له پدوما پنی نه آتین مه لا حسن
لازمه ذممی بکن نه لحق هموو نه هلی وه طهن
چونکه مه شهووره چرووکی نه له دونیادا به عام
نهو ره ذبله نهیدی جاری غیره تی بیتنه به دهن
شمس صهدی وه ک مارفو به ندهی له برسا کوشتووه
من نهوا بیگانه بووم . خو نهو برای نهو بوو عه لن
نیمسه که ی فهوتاوه حوسنی نی به خوا بیبری
نه مدی نیسمی بن موسه ما لیره وه ک نهو تا به من
نه ی (ویصالی) به سیه نیتر قابیلی نه نبیه نی به
نی گاری با هر مه خو بن ، نهو نه جیله ی بن دهن

---

(۱) ویصالی له شیخه ردا هجووی ، مه لا حسن ، ناویکی کردوو .

ره نکه ناگۆکی له نیوانیاندا زور به هتیز بوو بیت .

وفات نامہ و بہ شمار نامہ ویصالی

۱۹۶۱ ز / ۱۳۸۰ ک

۲۲۰ سید سید علی
۲۲۰ سید سید علی

مہنگو کی انیس

— وفات نامہ و بہارہت نامہ —

نہ دوو قہسیدہ یہ کہ یہ کیتیان باسی مردنی کیسکیکی رہش نکات
لہ کاتی خویا ہی ویصالی بووہ ، وہ نہوی تریان باسی بہارہت و ہاتنہوی
نہ کات ۰۰ لہ راستی دا ، رہنگہ زور کہس وا ہست بکات کہ بچی ویصالی
کاتی خوی بہ دانانی قہسیدہ کی ناوہا بہسہر بردوہ ؟ بہلام نہگر بہ
وردی لہ شیعہ کہ وردینہوہ نہگہینہ نہو قہناعت و راستی یہی کہ
یہ کیتکہ لہ شیعہ خوشہ کانی ، بن کومان نہمہش لہ جیہانی شیعہ
کلاسیکی دا سہیر نی یہ ، نہوہ تا نالی باسی (کہرہ گہی) نہ کات ۰۰ شیخ
رہزای تالہ بانہ باسی (ماین) یک نہ کات ۰۰ وہ گہلیکی تریشمان لہم
بابہ تہ ہدیہ ۰۰ نہمہ لہ لایہک ، لہ لایہ کی ترہوہ ویصالی بہ شتیوہ یہ کی
سہرنہر اکتشہرو پتیکہ نیناوی ، شیعہ کہی دارشٹوہ ، وہ لہ پروی
ناوہ رو کیشہوہ گہلج بہندو ناموزگاری تیدایہ ، کہ لہ سہرہ تاوہ سوپاسی
یہزدانی گہورہی کردوہوہ باسی جیہانو حالی خوی کردوہ ، وہ باسی
گہلج شتی تریش نہ کا ۰۰ نہمہش سہرہ تای وفات نامہ کہ یہ :

حمدو سوپاس و شوکری بن عہدہ

بڑ ذاتی پاکی واحیدول نہعہد

ذاتی بہری یہ لہ چہندو لہ چوون

بن ضدنو جنسہ ، خالیقی بن چوون

ذاتی قہدیمہو ٹہزل ہر بوہ

وجودی یہ کہو بہری لہ دوہ

ناماقوئی کرد ہرچی وہ ک نہرود

لہ عصری خو یا خوئی کرد بہ مسجود

لہسہر ٹہو فکرہ سہری دا لہ بہرد

با جچی سہقرہ بین ٹہ بہدول ٹہ بہد

خودایہ تہنہایہ بہ بین چہندو چون

خہلقی عالمی کرد بہ کافو نوون

لہ خہزنہی کہرمہ بین یہ فیک تہنیا

یزق بہ کوللی ذی یوحنی ٹہدا

بہ بین ٹیزنی ٹہو کارئی ناکرئی

بین ٹیرادہی ٹہو نابینو نامرئی

(وبعث) برژی ، سہلام و صہلات

بؤ یوحنی پاکی فہخری کائینات

ٹہو محمہدہ سہر پاکی نوورہ

ہر کہس نہیہوئی لہ یہحمہت دوورہ

یا رہب بہ جاہی ٹہو پارچہ نوورہ

ہر چہندہ موجریمین ، لیتمان ببوورہ

ہمہ سہلامی خواو دروودی بین حہد

لہدوا خہزرہتی ذاتی (محمد) ص

بؤ سہر ٹالو بہیت ، ٹہصحابی کیرام

ہمہ بؤ ٹہولیاو عولہمای ٹہعلام

ہمہ بؤ تابعین ، ہمتا (یوم الدین)

رضی اللہ عنہم اجمعین

نهجا بينهوه سهر دهوري ناسمان
چون بن سوود سهری له عالم شتيوان
چهند ناکهس بهجهی کردووه به کاس
چهند نهجیبزادهی کردووه بندهس
چهندي بهم دنيا کردووه مهغزوور
چهندهی محتاجی کردووه رهنجوور
سهیری کهچی کرد چهرخی چهپيواز
پیشهی عالمی دهرهینا به گاز
وهلی نهو زولمه که کردی له من
له هیچ کاس نهی کرد له نینسو له جین
بو زهره لیدان گهردوونی نهخضهر
برنجی نيمهی کرده سهر دهفتههر
سهیری گهردشی خهپه کی دهوران
دونیای چلون کرد بهرتو بهرتیشان
نهعلا نهباته دهرهجهی نهدنا
نهدنا نهباته دهرهجهی نهعلا
ظاهیر دوشمنی شهرعی موبینه
دائیم خهريکی فهوتانی دینه
نهسوف بو کهسچ لهم دینه جوانه
لایدا به جارچی ، چوو بو مهیخانه
غهیری میللهتی نيسلام له دنيا
هموو کهبشتنه پایهیی نهعلا
زیاتر تهماشا له کوردی بهدبهخت
ههر کاس گرتووه به ریکه په کی سهخت

کورد له بهر کینه و حسه دو نیفاق }
 قهت ری ناکه وی بویان نیتنیفاق }
 نه گهر خوا حهزکا ناوا دهست و برد }
 بیتشکهوتن نابین بۆ تایه فهی کورم... }
 ئینقیلابی چهرخ ، بین جورم و ناوان
 سه ری له نیسلام به جارئ شتیوان
 وا تیکه ل بووه راست به ناراست
 لیک هه لئاو پیرین وه ک دوشاوو ماست
 به قهولی نه صهح عوله مای نه علام
 مه ده ده تبه و ئاین ، مزه به بی نیسلام
 زیاتر نه بووه له هه ددی چوار
 که چی ئیستا که گه یوه به هه زار
 نه مه یش نه گبه تی نیسلام و کورده
 تی پیشی ناگه یین به م دهست و برده
 نه ی کوردی هه زار تو که که مه ره وتی }
 ریگی راست بگره لاده له چه وتی }
 نه گهر راست نه رویت ناگه یته مه نزل }
 ئاخه نه چه قیت له ناو ناوو گل }
 قهط ته فره مه خو به چه رخی که چه ره
 روژی رووناکت لئ نه کا به شهو
 راستی و یصالی بین فیل بیت نه لئ
 له م قیل و قاله دکت هه یج نه لئ
 نه ی بووه له بۆ هه یج که سنی وه فا
 تو نه ئومیدی بیینی صه فا

« وهفات نامه‌ی گیسگه‌ره‌ش »

ویصالی گیسگیتی نه‌بیت که له دئی « گه‌نکن » نه‌بیت که له قه‌زای
چوارتاوه نیو سه‌عات ریگه نه‌بیت له به‌شی رۆزاوایه‌وه به . شاعیر ئه‌م
گیسگه‌ی له‌گه‌ل مه‌ری حاجی مه‌موودی گه‌نکن‌یی‌دا نه‌بیت ..
مه‌والی فه‌وتی گیسگه‌که‌ی بۆ نه‌هینن که چهنده به زه‌لیلی فه‌وتی
گردووه .. نه‌مه‌ش کار‌یکی گه‌وره‌ی گردووه سه‌ر هه‌ستی شاعیرو به‌م
بۆنه‌یه‌وه نه‌م قه‌سیده‌یه‌ی داناوه .. می‌زوی دانا‌نی قه‌سیده‌که له سالسی
۱۳۸۰ گۆچی‌دا بووه ..

لهدوا مهنيوس بوون ، گوتيان ون بووه

ناخۆ گوركي چمرخ بۆ كويى بردووه

له مهوطينى خۆى چمرخى كهچرهفتار

دهربهدهرى كرد به رهنجو نازار

ئهو كارهى كهردوون لهگهه منى كرد

خهسره له فههاد ئهو زولمى نهكرد

بهينى گيسكهپهش ونبوو بين ئهتر

دل كهوته گيتى دهغهغهو خهتر

غهمى گيسكهپهش ههه له دل ماوو

پوژى له ناكاو شهخس پهبداوو

وهك خضرى زيندهى موبارهك ئهتر

ئهو شهخسه چاكه به منى دا خههه

گوتى مژده بين ماوه گيسكهپهش

دلم وهكو گول بهو موزده بوو گهش

چهمبوو بالام وهك خهمى گوجان

شيت بووبووم وهكو مهجنوونى كتيوان

موزدهى نهمى گيسكهپهش ئهتكوت

غونجهيى دلم وهكو گول پشكووت

سهه (بارك الله) ، كاكي مژده خووش

خوا له رهحمى خۆى نهمان كا بين بهش

پيم گوت له كويى به براى دنياو دين

ئهو گيسكهپهشەى جوان و نازەنين

گوتى غهم مهخۆ بيه بين خهتر

وا له كهنگى به مهبه بين خههه

Handwritten notes in the left margin, including the word 'گوتى' (Guti) repeated vertically and other illegible characters.

له مەری حاجی مەحموودی گەنکی

وا قەلەو بوو یۆنی لێ ئەتکن

ئیتەر وەك عەتری گۆلی وەنەوشە

میشکی پر کردم ئەو مژدە خوشە

كە بۆم مەعلوم بوو گیسكەرەش ماوە

سوپاس بۆ خودا كە نەفەوتاوە

گۆتم ئەو گیسكە كەوا لە گەنكێ

با بێتیتۆ بۆ خێری ئەنكێ

عەجەب شەكلیکی مەبوو گیسكەرەش

وەك شەكلی بەری جوان و مۆنەققەش

ئاوریشم پەنگ بوو مومی ئەندامی

ناسکی گەرمیان ئەی كرد غولامی

چیلووی مەزیری مویێ تابدارێ

مەر وەك پەرچەمی توركۆ تاتاری

و مەخنی ئەی باران لە كێوو سارا

شەبیبی دەنکی نازداری خەتا

فەستێج ئە كەوتە شیرین كەلامی

عالم تیر ئەبوون لە عەقل و قامی

وەك قەمەرناز ، نازو نازدار بوو

خەرامان سەفەت بە ئەنجیولار بوو

شەرعی گۆنێ هەردوو چاوانی

وەكو ئەستێرە بەری بەیانی

دەمی وەك مەدەف پر بوو لە گەوجەر

ساجیب پرتەو بوو وەك شەمس و

لە گەو

م

و

شاخه کانی راست په نکی وه ک مډمه
 وه ک شاخی تاجی شاهی نه سکه نده
 روخساری جوانو سافو بې که ده
 هر وه ک شوړا بې به ناوی که وسه
 سمی په شو ساف وه ک بې جاده جوان
 سیفیت ناوینه له دوور نه یوان
 ئیسته بیستومه فوتی فمروه
 پوچی شریفی پو جه ننت چووه
 ته نریخ هزارو سح سدهو هشتا
 ذاتی گیسکه په ش ده رچوله دنیا
 چونکه مردنی له غوربت بووه
 نه جری زور گوره ی به نسیب بووه
 ماتوول نهو زاته لهوی مردووه
 ته کلیفی شهرعی له سدر لاچووه
 داخی گرانم پو تو گیسکه په ش
 له خویشی به هار کهوا بووی بې بهش
 خوژگه ده وله تی فوره نک و ئینگلیس
 له گه ل تایه فه ی جوله که ی خه بیث
 هم نه مریکاو رووسو رووسیا
 فوت بېوونایه پاکیان له دنیا
 نه ما گیسکه په ش تو بیا تیا به
 خویشی به هارت له کیس نه چوا به
 حه قیقه ت به هار په نگینو خو شه
 سارا پې گول و لاله و نه وشه

جا چه فائیده بههاری پهنگین

گیسکه پرهش بیت و چۆله سهرزه مین

گیسکه پرهش وا تۆ له (دار الفنا)

ریحله تت فهرموو بۆ (دار البقا)

گیسکه پرهش خۆت چوویت بۆ میترگی بههاشت

غهم و نهسهفت بۆ من بهجی هیشیت

بین تۆ گیسکه پرهش یاری باوهفا

نازه بۆچییه حه یاتی دنیا

گیسکه پرهش حه یفت ددان مرواری

له زهت نه دی له گیای بههاری

ئه ی جا من چبکهم بین تۆ له دنیا

مه گه ره وه ک مه جنوون بجم به کتوا

بین تۆ گیسکه پرهش ئه من له دنیا

چۆن رابوویم به سه یرو صهفا

دهرچوو گیسکه پرهش له دنیا ی فانی

نهسهف بۆ خولق و رهوشتی جوانی

داخی گیسکه پرهش ده رناچی له دل

مه تا کو لاشه مه چپته ژیر گل

زینت بوو له بۆ گهنگی و سنجه لێ

بۆیه وه ک مه نجهل بۆی ئه کولێ

شکلی وا جوان ناییتۆ تازه

بۆی بگرین ئه ی گه ل زۆر بین ئه ندهازه

سه روک میگه ل بوو له م ناوه ناوه

ره ئیس نه قابه له هه ر چوار لاره

گهر نه مردايه هه ر بۆ يادگار
 نه بووه نمونه له بۆ رۆزگار
 وا پيتان نه ليم خويني گيسكه ريش
 نابن بفهوتن نه ي براي سه رخوش
 گهر نه لني زوره پيم نادري زهره
 با براده ران بينه يارينه ر
 چونكه به كيتي وا له به ينايه
 زهره زي به كني هي هه موو لابه
 من له سه ر حه قى خۆم كاكه گيان
 جن به جنى بكن ئيوه ش هه مووتان
 مه لين هيج ناده ين زوره يا كه مه
 كاكه ناچو وغه قايي مه حكه مه
 جا له هه ردوو لا زوو مه علووم نه بين
 له بۆ نه م حه قه كني مه حكووم نه بين
 نه مجا ميشلي خۆي يا خود قيمه تن
 خويني زاتي وا چلۆن نه فهوتن
 جا موخه ييه ر بن ئيوه له و دووه
 ده جن به جنى كه م هه تاكو زوو
 ويصالي بينه خاتمه ي كه لام
 مه جبوورن بيه دن خوينه كه ي به عام
 ويصالي به سپه مه به دل گران
 خوا نايه وتينن حه قت بن گومان
 هه ر ناتهوئ حه قت ده س كه وي
 ده ستت نه كه وي ليره يا له وي

کله یی مه گه له چرخي زمان

هزاری وک توی کردوو سهگردان

کهر لوتفی بیت خودای ناسمان

به تاقه کیسکی نابین سرگردان

هرچنده کیسکه رهش مایه مالت بوو

وجوودی مایهی خوئی حالت بوو

به لا غم مه خو ، خودا مه نانه

ساحی بی نه جرو جهزاو نیحسانه

صابیر به لسه ر نه موصییه ته

صه بر لای خودا زور به قیسه ته

نه مین به لای خوا قهیده له دهفتتر

بو تو نایسته مایه بی زهره

جهزا بهک به ده ، نه صصی قورنانه

تا بهک به ههوت سهد له بوی پروانه

ویصالی نیتر مه کوه به له

خوا (لا یسل) ی (عما یفعل)

یا ره ب سا هر چون دهرمان نه چوینی

نه بین له گه لمان ره حمت بنوینی

کاری و نه کهیت ، نیلیسی له عین

نیمانان بهر تو بین نیمان دهرچین

لوتفت یاوه بیت بو نیمه ی نه تیم

ظه فوریاب نه بیت ، شهیتانی ره حیم

رازين به نمر و فرمانت خودا
به نيمانوه در چين له دنيا
هر چند گيروده ي نفس و شهيتانين
وهلى مورنگاجى ره حسي ره حمانين
ره حمتي زوره خوداي ذو الجلال
نامان خاتنه سر ريگه يي ضلال
به كويري چاوي ئيبليسي له عين
سه لي نيمانان ناكا به به يقين
عه زابمان نادا به ناري سه قهر
له بهر خاتري ئالي يتفه بهر
من خوم نه زانم غمقي گونا هم
به غيري خودا ني به په نام
هر چند موزنيبو هم رووسيا هم
وا هر چاره ريغي عه فوي ئيلا هم
ويصالي زووكه بو ئيصلاح حال
تهو به به بكه لاي خواي لا يزال
وهما خالص بين توبه كمت به دل
تاكي هه زنگي بو نايي عاقل
عهوده نه بيهوه بو شهرمه ساري
بيوشي بهرگي خه جالته باري
تا به لوتفي خوي قبولت بكا
به جهننه تي خوي دل شادت بكا

هجر به نهزانی له دنیای فانی

ریشتم سببی کرد ، به خوت نهزانی

بین عقل تا که ی و یصالی به سه

عاریف به عاریف حرفیتیکی به سه

هزارو سچ سه د ههشتای هیجری

بۆ وهختی فهوت و تهئریخی عومری

کتیبی وهفات نامه ی و یصالی

خاتیمه ی هینا رحمت له قهبری

شادیا نهی گیسکه رهش

سهره
له

باش تهوی که ویصالی ههوالی نهوتی گیسکه رهشی نهدهنی . وهفات
نامه بهک دانهنی وهک له پیتشهوه نووسیمانوه . له باش ماوه بهک ههوالی
گیسکه که ی نه بیستی که به سهلامهتی هاتوره تهوه نه لیت :-

خۆزگه پیاویکی ره شیدو نازا
غیرهت بکیشنی له چاپی بدا
ههتا ون نه بچ نه م جۆره ئانار
نه شری کردایه له دیهات و شار
بخوینتریتهوه له ناو کوردستان
بۆ دل گوشایی گه نجان و لاوان
ویصالی بلتی به کن دهس کهوی
چاپی کا له بۆ خویندنهوهی شهوی

سهره

- به شارهت نامه -

سید وی

۱۰۱۰

حمدو سوپاسو شوکرو سه نای زور

بۆ زاتی یاکو خودایی غه فوور

زانایی پازی ناشکراو په نهان

بۆ مه مخلوقی خۆی یاحیمو رحمان

همه به نمری نهو عالم بوو ظهور

همه نه بینو نه پوا مه تا نه فخی صوور

پرزئی به زوری سهلاتو سهلام

بۆ سهه محمد (ص) سه یدول نه نام

بۆ سهه نالو به بیت نه سبحایی په نکین

همه بۆ تهواوی زومره ی تاییحین

همه بۆ عوله ماو نه ولیایی دین

بۆ باقی نوممهت زومره ی موسلمین

په زانو په حمهتی خودای عالمین

له بۆ ئیمهیش ییو له وان نه جمه عین

نومیتدم وایه پادشای کهریم

په حمهت بنوینی بۆ زومره ی نه نیم

به ناری په حمهت بشوریتته وه

خهتتی گونا همان پهش ببیتته وه

بدریتته دهستی یاسمان له محشره

نامه عه مه لمان به ییو دوردی سهه

تومیتیم وایه خودای عالمین

له بهر خاتری محمد نهمین (ص)

لیمان خوش بییت عهفومان بکات

به باغی جه ننه تی شادمان بکات

وبعد له پاش سه نای بی گران

بۆ زاتی پاکی خودایی سوبحان

بیته سدر باسی کرده وی دهوران

چلۆن عالمی کردوو سه رگهردان

مین جومله په کن وهک منی هزار

چی کرد له که لهما چهرخی که چیره فتار

ئیتر تماشاشا نهک به تنها من

هزاری وهک من کردی سرروب

له سدر په که حالت قهراری نی په

دهمی بۆ هیچ کهس مه داری نی په

گاهن پیت نه دات تهختی سه کته ننه

گاهن له ناکاو نه تختاه زیللهت

گاهن به به لا ره نجوروت نه کا

گاهن به خلات مه سروروت نه کا

مین جومله وهک من له بهینی پیشوو

گیسکیتکم هه بوو له ناکاو ون بوو

زۆری بۆ گهرا این له کیتوو نزار

زاتی گیسکه رهش هیچ نه بوو دیار

ناخر دهسمان لڼ هه لکرت به عام
 زورمان شوکر کرد بۆ خوی لا ینام
 خولاصه‌ی کهلام که لڼکی ین چوو
 ین ناوو نیشان گیسکه‌ره‌ش ون بوو
 که چی له ناکارو پوژی زه‌لامن
 موزده‌ی حه‌پاتی گیسکه‌که‌ی دامج
 زور دلم خویش بوو هه‌ر وه‌کو بولبول
 په‌کن بۆی ینن ناگاه موزده‌ی گول
 وه‌ختن زانیمان گیسکه‌ره‌ش ماوه
 خویشیمان ناو گه‌وت له هه‌ر جوار لاره
 نه‌تیجه پوژی خووم چووم بۆ که‌نکن
 کاری گیسکه‌ره‌ش که بکه‌م په‌ک ری
 وه‌ختن که مه‌جلیس گیرا بۆ قسان
 باسی گیسکه‌که‌م هینا په‌مه‌یدان
 عاقیبه‌ت حاجی مه‌حمودی رووگه‌ش
 فه‌رموی لای منه زانی گیسکه‌ره‌ش
 فه‌قه‌ت لڼی که‌ری جا با لیره بیت
 تا به ناره‌زوو له گیا تیر نه‌بیت
 نه‌مجا هاتمه‌وه به که‌یفو سروور
 خیرم له بۆ کرد هه‌رچی بوو مه‌قدور
 زوری ین نه‌چوو شه‌خستی ین حه‌یا
 خه‌به‌ری فه‌وتی گیسکه‌که‌ی هینا

پئی گوتم قوربان تو نه ت بیستووه

زاتی گیسکه رهش فهوتی فهرمووه

شخصتی له لای من قسه ی کردوو

وا چه نازه کهی له ویی که وتوو

دایان نه کردوو به به سه رما کوشتیان

که نکهی کردیان به جه زنی سه گان

فهوتی گیسکه رهش که بوم معلوم بوو

دلَم له شادی و خوشی مهرووم بوو

له داخا وه کو به عقوبی که نمان

که یوسفیان برد خستیانه زیندان

ئهو چون دوا یوسف رووی کرده گریان

فرمتسکی نه رزان وه کک تاوی باران

منیش وه کک به عقوب جهرگه و دل بوریان

وه کو باب مردوو به ناله و نه فغان

ئیتتر به جاری جهرگه و دل و لهش

پاره پاره ی کرد فهوتی گیسکه رهش

باشان هه موومان شینمان بۆ گتیرا

حه سه ب نه مری شهرع ته عزیه ی بۆ گتیرا

وه فات نامه مان بۆ نووسی به گل

به ته ئریخه وه کرا موسه ججهل

وه فات نامه که چاک هژراوه یه وه

زۆر له مه جلیس دا نه خوئینرایه وه

لغور
لوس

ناخري خویني گيسکهرهش برا
 يا له جنسي خوئی يا حقو بهما
 مهجليسو کۆمهل وا قهراري دا
 خویني گيسکهرهش نهفهوتن قهطما
 يا حاجي خوئی و له گهل نههلی دئی
 خویني گيسکهرهش بکهن جی بهجی
 تا زوو جی بهجی بکهن درهنگه
 نهوهك نه مینن دنيا بهم رهنگه
 له حاجيم وه رگرت ته ئمیناتی تام
 خویني گيسکهرهش بکهن سه ره انجام
 نه مجا هاته وه بۆ دیکه ی خویمان
 دانیشتین به جهم ههتا سنی رۆژان
 ته عزیه ی گيسکهرهش که خاتیمه ی هات
 کردمان شوکری خوی نه رزو ئاسمان
 زۆری پین نه چوو به لوظفی سوبحان
 له ناکاو شه خسی ههروه کو مهردان
 وهختی ئیواره مزده ی بۆ هینام
 غه م مه خو سوپاس بۆ خوی لا ینام
 زاتی گيسکهرهش بۆ خوئی هاته وه
 زۆر به حورمهت و به خه لاته وه
 له هه ر مالتیکا بووه گيسکهرهش
 له دهر دو به لا خوا بیکا پین بهش

تا زمانی دور یاخوا تاوا بیت

دهرگای پهحمتهی خوی لی گوشابیت

موبته لا نه بن به پهنجو نازار

هر له خوشیا بن صیغارو کیبار

نیحتیاج نه بن به پیای لاسار

قت به فهقیری نه بن گرفتار

مهفویظ له فیتنهو به لای رۆزگار

بینا به خاتری نهحمدهی موختار (ص)

خوشیو بهشارهت وا کهوته ناومان

وهک دهرهاتنی یوسف له مهیدان

که چووم گیسکه رهش وا له ناو دالان

دانیشتوووه عهینهن هر وهک خرامان

هر وهک قه مهراناز به نازو عیشوه

جار جار به نازۆ لیوی نه بزوا

منیش تا توانیم زۆر به نیحتیرام

به حه یاو نهدهب له دور راوه ستام

گوتم گیسکه رهش بهخیر بیتتهوه

خۆ توۆ مردبووی زیندوو بوو پتهوه

وتی حه حقیقهت خه ریک بووم بمرم

به جوت دهستانم به گونانت بگرم

ناخری وهک خه لیل که خوا نه مری کرد

له بۆ سه رپرین نیسماعیلی برد

بۆی بارانوه هموو کاتینات

تا مه لانیکهی تهرزو سهماوات

کوورهی رهحمهتی خودا جۆشی خوارد

به لوتف و کهرم خوا فیدهی بۆ نارد

بۆی هات بهرانج له بۆ سهبرین

بۆ فیدهی کوری له خولدی بهرین

که سهری بری سهزوهتی خهلیل

ئهو که بشه چاکه به ئهمری جهلیل

ئهو جا ئیسماعیل لهو بهلای موبین

زوو نهجاتی دا رب العالمین

منیش ههروهها خودا رهحمی کرد

دهرگای رهحمهتی له من گوشا کرد

ئهو گیسکه رهشه که له گهنکێ بوو

به خه یالی تو ختیری نهکن بوو

خوا بۆ فیدهی ئهو منی دانا بوو

ئهو مردوو شوکر من نهجاتم بوو

تهدننا ئه کهم خوا به رهحم بییت

بۆ مهخلووقی خوێ زۆر به کهرم بییت

سهیری ئهو حوکه ها به لایهوه

کهوا له نه بوو منی دایهوه

ویصالی ئهین تو ههتا ئهمری

مل کهچ بوو موطیع دائیم بۆ ئهمری

چونکه هاتمهوه سه‌به‌ستو نازاد

ره‌نجی یتشووی تو خوا نه‌ی‌دا به باد

نه‌بن ده‌عوه‌تن بکه‌ی جن‌به‌جن

له یو ماقوول و ناماقوولی دی

له یوژیکی خوش هه‌تاو هه‌ستاو

وه نه‌هلی نه‌بن به‌جاری بلاو

که‌لله‌ین شه‌کرو نه‌لیدرم چا

قهراری بده بو سه‌یری سارا

له جن‌یه‌کی ده‌شت سه‌وزه گیایی

ماستو که‌ره و هیلکه‌ی تیدا بن

به شادیانه‌ی گیسکه‌که‌ی مه‌لا

یوژی رابویرین به سه‌یرو صه‌فا

به کویری چاوی هه‌موو نه‌توئی

به‌زمن بگتیرین به‌زم خوسره‌وئی

هه‌تا ئیواره له بو گیسکه‌ره‌ش

که له گیای به‌هار خوا نه‌ی‌کا بن به‌ش

الحمدلله گیسکه‌ره‌ش نه‌مرد

له ده‌ردو به‌لا خوا مه‌حقووظی کرد

به سه‌لامه‌تی خوئی هاتمهوه مال

مال و منالی هه‌موو کرد خوش‌حال

برا مزو تو هه‌رچی به‌خه‌یال

موقه‌ده‌ری خوا زوو نه‌یکا به‌تال

راستت بئ بلیم برای پر که مال

خوا نافه وتینی نه موالی جه لال

باقی والسلام نهی برای عزیز

هرگز لامه ده له نه هلی ته میز

خوت ل شه لاتی و بئ حه یا لاده

تا له که کیان بیت ره نجت به باده

نهی برای به ریز گوی له نه سیحه ت

بگره به کار دئی له بؤ قیامت

ویصالی غایه ی هر نه سیحه ته

گره بیگریه گویت زور به قیحه ته

هرچند موجریمین رووره شو خه جل

بپارینه وه به ئی خلاصی دل

ببین له که گمان لوتف و عینایه ت

خوا لامان نه دا له ریئی هی دایه ت

یا ره ب بؤ خاتری شاهی مورسه لین

تالانمان نه کا شه بیتانی له عین

یا ره ب بؤ خاتری شاهی ئینس و جان

مه حفو و ظمان بکه یت له سه لبی ئیمان

یا ره ب بؤ خاتری ساحیبی فتوح

فریامان که وی ده می نه زعی رووح

ظه فوریاب نه بیت ئیبلیسی مه لعوون

بؤ خاتری به حیوا و زه که ریوا و شه موون

بندی پستان
بندی پستان

بندی پستان
بندی پستان

يا رهب بۆ خاترى شاهی نه نبیا

له پرۆژی حهشرا نه بین پرووسیا

يا رهب بۆ خاترى (سيد البشر)

مه مان سووتینه به ناری سه قهر

هر چه نده ئیتمه که بین پهیره وین

به گویره ی حساب ئومه تی نه وین

خاریجمان مه که له ئیمان و دین

پیمان خوش مه که شهیتانی له عین

بیوره لیمان خودای ته نیاو تاک

له بهر خاتری شای تهختی (لولاک)

نه مان خه یته ناو ناگری جهه ننه م

له بهر خاتری سه ییدی خاتهم

هر به رهحمی خۆت ئازادمان بکه

به دیاری حهزرت شادمان بکه

ویصالی به سیه ئیتر مه گه فه

له بۆ خاتری ئهو ذی شهره فه

لیمان خوش نه بیت عه قوومان نه کات

به نیعمه تی خۆی شادمان نه کات

ما را لله

مهرست

مهرست

مهرست

حیدر

باشبه‌ند

له کاتیکدا له ناماده کردنی نهم دیوانه بوو بوومهوه چنده پارچه
شیمرو چوارینم کهوته بهردهست که نهمان توانی له شوینی خوی دا بلاویان
یکهینهوهو له بهشه‌دا که ناومان نا باشبه‌ند بلاومان کردنهوه . .
دوو چوارین

- ۱ -

دو بیه‌ج

کاکه بو حیرصو طمه‌خ به‌میبه ئیتر سوینی درو
لاده لهم جاده که‌چه وهره همسته راست پرو (۱)
نه‌ی ویشالی قسه‌گت سوودی نی‌یه راست نهما
چون نهما ناوی خودا ئیسته به راست غیری درو

- ۲ -

شیرابی جه‌ننه‌تم ناوی به غیری وه‌صلی معشوقان
که بن زینه‌ت نه‌مینن شه‌می لاچو مه‌جلیسی ره‌ندان
ویشالی عاشقی یاره ، له دووری یاره بیماره
دلی پر جوشرو هاواره ، نه‌لن یا ره‌ب به‌سه حیرمان

(۱) که‌ج :- خوار ، جهوت .

پهنگه هندی له خوینده واران سوو که په خنډه کی بیجی لهوه بگرن
که له هندی شیخرا چند وشه په کمان به پوښی هیتستونه وه و له
نامینیشه وه نیشاره تم پو نه وه کردووه که پو [وتن ناشن یان پوم ساغ
نه بووه و یان کوژاوه ته وه] . تم قسانه پیستیان به به لکه هیه که له
خومه وه نه قسانه نه تووه . تمهش وینه ی چند پارچه شیخریکی که
که لکیان پتوه نه ماوه و نوسخی تریشی نه بووه تا به هویه ساغ
بگریته وه .

وینه ی پارچه شیخریکی به ربووت

(۱) فرههنگی دیوانی و یصالی

- ساقی :- مهی گتیر ، به دهر پیرینی متصصوو یفه کان
به پیری تهریقته نه لئین ساقی .
جهور :- ناخوئشی ، زوورداری .
جهفا :- ناره حهتی .
میحنهت :- مهینه تی .
ناسوره :- به نازاره .
کونجی نه حزان :- خهفته خانه .
قهدهح :- بهرداخ ، نهو بهرداخه ی بو مهی خواردنه وه به کار نه هیتیرئ .
خهرید :- گریاو
ساغیر :- بیاله ی شهراپ .
دهربان :- دهرگاوان ، قاییهوان .
موزه بیهن :- رازاوه .
جنک :- نامیرتکی مؤسبقاییه .
نه ی :- شمشال .
خهر :- شهراپ ، مهی
یاقووت :- ماده ده یه کی جوانی زور به نرخه .
نیهال :- تازه نهمام .
جهمه ر :- بچ نرخ .
مهه :- مانگ .
شههدا :- له زاراوه ی گشتردا به ههنگوین نهوتیرئ
شههد . به لام شم وشه یه بهو ماده ده یه

ټوټرځي که له شسانه کېدا هيشتا ماويه تي

بيټت به هه نگويني تهوار .

بيوسن :- ماچي کهن .

له علي مه يکون :- لټوي ټالي شرايي .

سه هر :- پارشيټو ، پيش بانکي به ياني

پهراگنده :- بلاو .

خومار :- سه رخوش .

ميهړ :- ١ - روژ ٢ - خوشه ويستي .

موهر :- مايين .

مههر :- ماره يي .

شهمع :- مؤم .

فهنه :- چرا ، فانوس .

شام :- ناني ټيواره .

نههار :- ١ - روژ ٢ - ناني نيوه روژ .

هيلالي حاجيب :- برو .

چشمه :- سه رچاوه .

هارووت ومارووت :- ټو دوو فريشته يه ن خوا غزه يي

لځ گرټو نه لټين له بير يکان سه ره ووژير

هه لو اسراون له بابل ، له زيره وه به دوو کهل قانک ټه درين

چاه ١ - چال ٢ - چالي چه ناکه .

هه دداد :- ټاسنگه ر

تاب :- کهرم .

- فاتهش :- ناگر
- مورغ :- بالنده
- خوبان :- ۱ - جوانان ۲ - پياوچاگان ، پياواني خوا
- گيسوو :- زولف
- صه يياد :- پراوچي
- بۆيي :- بۆني
- تابان :- پرووناك
- ئابى ئاهوو :- مه بهست له ميسكى بۆن خۆشه
- هم ئاغۆش :- باووش
- ماننده :- وه كو
- ده هان :- دم
- چه من :- گولسناز
- ئاهوو :- ناسك
- حۆرى :- پهرى
- حۆرى :- پهرى
- نيەت :- جواني
- بهدگۆ :- زمان بهد ، ئه وهى قسهى خراب به سهر زمانيا دى
- فيثار :- پيشكهش كردن
- بهلقيس :- خيزان و حهره مى حه زره تى سوله يمان پيغه مبه ر بووه
- نار :- ۱ - تاريك ۲ - نامرازيكى مۆسيقا زه نينه
- هه وري زولف :- قزى زه شى
- زائيل :- لاچوو
- ده مسازى غه م :- هاو جووت له گه ل غه م

- ورد :- گول
- خار :- دړك
- چاه :- پايه بولندی
- جهلال :- شكړندی
- سهروو :- داریکی بهرزی جوانی همیشه سهوزه
- جویار :- جۆگه ، جۆگه له
- هوزار :- بولبول
- لاله :- کولاله سووره
- چو :- وه کو
- نوښتاده :- کهوتوو ، داکهوتوو
- سورشک :- فرمیتسک
- سههیا :- شراب
- لهب :- لیتو
- عهلیل :- دهرده دار
- خهیلی :- زۆر
- موزگان :
- دیک ۱ - کهلهشیر ۲ - دیزه [شاعیر مه بهستی واتای دوومه]
- جهریح :- بریندار
- چهقه نهونهی :- دوو نامتیری موسیقاییین
- جان :- گیان
- نوطن :- قسه کردن
- که بک :- کهو
- خوښ خهرام :- خوښ رهوت

دام :- داو

مورشید :- ری نیشاندهر ، پیری تهریقه ، رابهری تهریقه .

مورید :- نهوی لهسهر دهستی پیری تهریقه تا تۆبه نکات ، جا وشه

(مورید) نهوانن که خویان نهدهنه دهستی شیخی تهریقه نسی

نهقشبهندی . نهوانهش که خویان نهدهنه دهستی شیخی قادری

پن یان نه لئین (دهرویش) .

ناتهام :- ناتهواو .

طه لهعت :- ده رکوتن ، ده رخستن .

خورشیه :- روژ .

شمشاد :- داری شمشاد .

خه م :- غه م و په زاره ۲ - چهماوه .

چۆگان :- کۆجان .

ئاسا :- وه کو .

په روانه :- په پووله که به دهوری گرا نه سوورپیته وه تا نه سووتن .

په یکان :- سه ره یم ، سه ره تیر .

نه فسوورده :- شیواو .

تیر نه نداز :- تیر هاویژ .

بوته :- کاسه به که نالتوونی تیا نه توینرپیته وه .

شیفته :- شیواو .

ئاشیفته :- شیواو .

خونبار :- خویناوی ، خوینی لئ دپته خوار .

دیوانه :- ۱ - له (دیتف) هوه هاتووه ، له زمانه کۆنه کان دا به

شیت و تراوه (دئیف) ، دواپی بووه به دئیو ، دئیوانه ،

۲ - به که سیتیکیش نهوتری خزمهتی مهزارگی پیاوچاکیک یان

قیسیتک نه کا .

زار :- لاواز .

غول :- شیت .

په روا :- باک .

بوستر :- سه رین .

شه و چراغ :- شه و چرا

جه بین :- ناوچه وان .

قه نده :- شه کر .

نه دیده :- نه دیو .

عه بیار :- زورزان .

سه رشار :- به خو نازین .

شیفته :- شیتواو .

به ژموورده :- سیس بوون .

مه هوش :- وه کو مانگ .

تاتا :- داهیتراو .

زار :- زه لیل ، لاواز

به شیز :- جو ره پاره یه کی کونی ئیرانه .

ره سته خیز :- روژی قیامت .

ناهوو :- ناسک .

- غزال :- ناسك
- نوما :- دمرخستن
- پروخ :- پروو ، چههره
- نهورد :- گهران ، خولانهوه
- صهرانهورد :- چۆلگورد
- نهويده :- موزده
- كام :- نارهزوو
- نهنگوشت :- پهنجه
- خسته :- نهخوش
- بېخود :- بېناگا
- حورد :- خواردن
- جوز :- جگه ، پېجگه
- نهختهړ :- نهسيړه
- سايه :- ستيبهړ
- بيمار :- نهخوش
- پهعنا :- بهرز ، بالابهرز
- نهخچير :- نيچير
- پارهپاره :- لهت لهت
- خهد :- خالي سهر گونا
- كيشوهر :- ولات ، ولكه
- ناميق :- نهومي نهزمېږي
- حاذيق :- شارهزا
- خاريق :- له عادت بهدمر

روباب :- نامیتریکي موسیقایه

• چهمن :- گولزار

• طالیع :- بهخت

• فهیرووز :- پیرووز

• جانسوز :- گیانسووتینهر

• کولاغ :- قهلهپرش

• ناویزان :- ههلواسراو

• چهشمه :- سهراچاوه

• عنقا :- بالندهبهکه نهلین له کیوی قافدا نهزی

• تریاق :- نه م ماددهبه بۆ ماران گاز به کاردی ، وا باوه که (گاکتیوی)

• دوژمنی گهوره ی ماره و به هیچ کلۆجی مار ناویتری توختی بکهوی

• نه نانهت نه گهر تالیی مووی گاکتیوی به ههر کهستی بین مار پیوهی نادا ،

• به لام مار تهنها نه گهر بۆی بکریی نه دات به سهری لووتی به وه ، چه نه

• دلۆپین فرمیسک له چاوی گاکتیوی به که وه دیتنه خواره وه ، نه و دلۆپه

• فرمیسکانه نه گهر بخرینه سهر ده می برینی ماران گاز به کسه ر چاک

• نه بیته وه ، وا باوه و وایشه که گاکتیوی مار ههل نه لووشن

• خاتیمه :- کوتایی

• نیش :- پیوه دان

• ئیره م :- به ههشت

• واما نه :- تیاماو

• موهر :- خه تم

مهجر :- مارهی

میهر :- ۱ - خۆشه‌ویستی

۲ - رۆژ

به‌لعم :- به‌لعمی بنی باعوورا ، له زه‌مانی هه‌زره‌تی موسادا بووه .
ئه‌وه‌نده پیاووچاک بووه وه‌کو هه‌زره‌تی موسا نه‌چوووه شوێنی
تایبه‌تی خۆیی و له‌خودا ده‌پارایه‌وه ، له کاتی‌کا هه‌زره‌تی موسا
ویستی بچن بۆ سه‌ر قه‌ومه‌کی تا برۆی بچن به‌لام بۆ
پاراستنی زه‌عامه‌تی خۆیان داوایان له به‌لعم کرد دوعا له هه‌زره‌تی
موسا بکا ، ماوه‌ی چل رۆژ موسا له‌شکره‌کی نه‌یان توانی بچنه
سه‌ر قه‌ومه‌کی ، تا هه‌زره‌تی موسا له خوا پارایه‌وه و قسه‌ی له‌گه‌ل
خوا کرد ، خوا فرمووی به‌لعم دوعای لێ کردووی ، ئه‌مجا موسا
دوعای لێ بردووی زمانێ وه‌کو سه‌گ هاته ده‌ره‌وه له کۆتایی‌دا به
کافری مرد . [ئه‌م سه‌رگۆزشته‌یه‌م له مامۆستا مه‌لا عه‌بدوولای
نووسه‌ری هه‌زره‌تی شیخ عه‌ثمانی بیاره بیستوه]

ئاستان :- سه‌رده‌رگا

گوشا :- کراوه

میکائیل :- فریشته‌ی رزق و رۆژی

ناسووتی :- عالمی ماده

لاهوتی :- عالمی موجه‌ریه‌دات ، رووت له‌ماده

سه‌بووک‌بار :- بارسووک

به‌رزخ :- ماوه‌ی نێوان گۆڕ و قیامت

خه‌سیس - بیس

- به تریب و به طحا :- شاری مه دینه •
- خووه بینی :- ناوی شاریکه له ئیران مه لای چاکی زۆره •
- مه نسووخ :- به تال کراوه •
- جان :- پۆح
- جانان :- پۆحی پۆحان •
- ته لیسیم :- زانستی یه کی تاییه تی یه •
- ئهرا :- ژیرزه وی ، ژیر کورپی زه وی •
- ئوره ییا :- ئهستیره یه که له ئهستیره کان •
- مو طریب :- گورانی بیژ •
- سه قف :- بنمیچ •
- مه مدووح :- ستایش کراو ، بیا هه لهراو •
- ته سکین :- دامر کینه ره وه •
- ئارا :- رازانده نه وه •
- شو مار :- ژماره •
- پین شو ماره :- نایه ته ژماردن •
- جان ستان :- گیان ئهستینی •
- مو هه ییا :- ئاماده کراو •
- زیبا :- جوان •
- گنپسا :- که نیسه •
- مه ئوا :- جیکا •
- دوود :- دوو کهل •
- چیز :- شته
- هه ما قهت :- نه فامی ، پین عه قلی •

خضر :- خدرزینده .

یونس :- حمزرتی یونس پتفه مبر که حوت قوتی داو ماوی چل
شهو له زگیا مایه وه دوایی داینا ، مه زارگی پیروزی له
موسله .

که پنگ :- فره نجی که شوان له زمستان دا ئه یادت به ستر شانیا .
نائیل :- دست که وتوو .

طاقی کیسرا :- نهو تاقه بهرزیه که ئیستا پاشماوه که ی له سلمان
پاک ماوه ، کاتی خۆی کیسرا ، شای فارسه کان دروستی
کردوو .

موطه مهر :- پاک .

موکه حهل :- چاو پیژراو .

ئیقبال :- بهخت .

نسل :- ره گز ، وه چه .

میهمان :- میوان .

جورعه :- قوم .

مه عجوون :- شیتلراو .

تهن :- لهش .

سارا :- بیابان ، سهرا .

پیرست

لاپڙه	بابت
۵	وینہی ویصالی
۷	وینہیہک له دستنوسه کانی شاعیر
۹	وینہی دهسخه تیکی تری شاعیر
۱۱	چون دستم کرد به کوکردنهوی ثم دیوانه
۱۲	ویصالی کنیه ؟
۱۹	چونیهنی نماده کردنی ثم دیوانه بو چاپ
۲۰	پلهو پایهی شاعیریتی ویصالی
۲۱	مه بهسته کانی ویصالی له شیعرا چی بووه ؟
۲۶	سوپاس نامه
۲۷	بهشی غزه لیات و دلداری
۲۹	۱ - ورن یاران ته ماشاکن له نه حوالی پهریشانم
۳۱	۲ - بلین ساقی قدهح پرکا شهرابی بن نه نر نابین
۳۴	۳ - نه لای عاشقی مسکین وهره نیمرو به مه یخانه
۳۸	۴ - مودده تیکی زوره عزمی دیدهنی یارم مه یه
۴۱	۵ - منم هوزاری باغی قهره داغ
۴۴	۶ - نهی مصطفایی شهیدا تی فکره لهم په یامه
۴۶	۷ - ته ماشا طه لهه تی یارم وه کو خورشیدی تابانه

لاپڙه	بابهت
۴۸	۸ - دهميکه من له دووري تو دهنالم
۵۰	۹ - مهجنوونو سهراسيمه وو داماوو دلي من
۵۴	۱۰ - سهلاسي من له سهر توپين گولي گولزاري کويستاني
۵۶	۱۱ - نينسانين وه کو من که فه لک تفره يي داين
۶۵	۱۲ - باعيسي دوورينه جانا مونقه طبع بوو خه و تنم
۶۷	۱۳ - له من وايه نه تو ياريکي جاني
۶۹	۱۴ - له گل عاشق که صهد جه ورو جه فا که ي
۷۰	۱۵ - مايه ي چي به وا عاجزي له م به نده يي مسکين ؟
۷۲	۱۶ - دهميکه دهنالم له بو و صلي جانان
۷۶	۱۷ - نه ي ياري جه فاکيتش دل نازاري هتا که ي ؟
۷۸	۱۸ - وتم دهنمه وه يا غونچه وتي نمونوقطه مهو هوومه
۸۰	۱۹ - غونچه ي باغه جيناني نه ي صهنم يا خود پهر ي
۸۱	۲۰ - مه فرموو پيره عومري صهد ساله
۸۳	۲۱ - وده نه ي دولبهري مه هووش له باووش که مني سه رخوش
۸۴	۲۲ - چونکه من کوردم به کوردي پيم بلنج ياري عزيز
۸۵	۲۳ - دل له حسرت چاوي نازاره که وا زاري ده کا
۸۷	۲۴ - نه ي نسيبي صوبجدهم بيستوومه يار هاتوته شار
۸۹	۲۵ - شهو و روژ من به چاري نمشکباري
۹۲	۲۶ - نهو بهرچه مه چين چينه له سهر کولمي هلاوه
۹۴	۲۷ - سه يري ته قديري خودايي نمهد

- ۶۷ ۲۸- ره فیکان سهیری نامین کن که چ مومتازو شیرینه
- ۹۹ ۲۹- شاهیدم نه مرو له باغا غونچه به کی سه رچله
- ۱۰۰ ۳۰- نه گهر خورشیدی پرووی دهرخا له سه ر خوی لابدا تارا
- ۱۰۳ ۳۱- براگهل مزده بین لیتان له لاتان
- ۱۰۵ ۳۲- حه بیبا کاغزی تو په یفامی یاری هیتا
- ۱۰۷ ۳۳- نهی یار هتا که ی له فیراقت به شه بو پروژ
- ۱۰۸ ۳۴- بین عطری گولت بولبولی دیتوانه بلن چی ؟
- ۱۰۹ ۳۵- نهی موعه طهر سازی جه مره ی بیتی یو قصری ده ماغ ؟
- ۱۱۱ ۳۶- من که مه هجوورم له باران بوومه تته نه خجیری سن
- ۱۱۳ ۳۷- نهوا ره نگ زهردی جانانو حه زینم
- ۱۱۷ ۳۸- لهه زه مانه هر که سن هاتو وتی من ناطیقم
- ۱۱۸ ۳۹- هر ده مه دونیا به نهوعن دیتته پیشن گه ه وه کوو
- ۱۲۰ ۴۰- سه د شوکر نیمشو که ره یحان ساقی مه یخانه به

بهشی نیشتیمان په روهی

- ۱۲۴ ۴۱- نهی برای کورد روو بکه نیتتیفاق
- ۱۲۶ ۴۲- سهیری وه ضعی رۆزگارو دهوری چهرخی رووسیا
- ۱۳۰ ۴۳- نهی فه لک بۆچی له موطنین وا منت تاواره کرد ؟

بهشی نایینی و پارانهوه

- ۱۳۶ - ۴۴- غهړیقی بهحری عصبانم اغثنی یا رسول الله
- ۱۳۸ - ۴۵- به شوعلهی چه بهی نادم . به نووری سهیدی عالم
- ۱۴۱ - ۴۶- نهگر عهبدی حیی ذولجهلالی
- ۱۴۳ - ۴۷- موالی یا موالی
- ۱۴۵ - ۴۸- خودا توی حافظی شاری بیاره
- ۱۴۷ - ۴۹- سیری که عهجهب مهنبهعی نیحسانه طهوتله
- ۱۴۸ - ۵۰- دیانتهت باری کرد پوینی مهگر پاشباره کهی ماوه
- ۱۵۲ - ۵۱- خوا خوی نهزانتیت په نام هر نهوه
- ۱۵۶ - ۵۲- له کهل نیتومه نهی براده ران
- ۱۶۳ - ۵۳- قهصیدهی باران ..... الحمدلله منشی الخلق والاسرار

۵۴- چوارینهکان

- ۱۷۳ - ۵۵- نهی قهومی ناهمواری نادان
- ۱۷۶ - ۵۶- نهی برادهر تو که لهم لا رووتو بین دوسمایه بی
- ۱۷۸ - ۵۷- نهی نهغسی پیر بووم هه تا کهی مهیلی نهملار لا بکهم
- ۱۸۰ - ۵۸- زمانه قهط له کهل نهولادی نادم باوهفا نابین
- ۱۸۲ - ۵۹- نهی برادهر گویت بین . بین گوئی مه به هروه ک چهجر
- ۱۸۵ - ۶۰- سدیری که جیهان مه خزونهی نهسراری خودایه

- ۶۱- مهرحه با ئه‌ی سه‌ییدی خه‌لقی خودا
 ۶۲- ئه‌ی سه‌ری من بڼ به قوربانی قه‌دو بالایی تز
 ۶۳- یا رسول الله ببه‌خشه تز گوناهم مهمکه دهر
 ۶۴- منم عه‌بدی ذه‌لیلی تز ، مه‌دهد یا شاه‌ی گه‌یلانی
 ۶۵- یا رسول الله به قوربانی قه‌دت بڼ جیسم و جان
 ۶۶- ئه‌سیری چه‌رخ‌ی ده‌ورانم ، غه‌ریم سا خودا ره‌حمیک
 ۶۷- موحه‌ققه‌ق بوو له‌ عالم‌دا وهرن یاران به‌ مه‌ردانه

پینج‌خسته‌کی

- ۶۸- ته‌خمیسی ویهالی له‌سه‌ر که‌لامی زی‌وه‌ر
 ۶۹- ئه‌ی دولبه‌ری جینانی غه‌مخوارو میه‌ره‌بانی
 ۷۰- پینج‌خسته‌کی له‌سه‌ر شیعی‌ری وه‌فایی
 ۷۱- پینج‌خسته‌کی ویهالی له‌سه‌ر شیعی‌ری تاپه‌ر به‌کی جاف
 ساقی وهره مه‌یخانه‌و مه‌ی تیکه‌ دره‌نگه
 ۷۲- پینج‌خسته‌کی ویهالی له‌سه‌ر شیعی‌ری صادق
 ۷۳- ته‌خمیسی شیعی‌ری فانی
 ۷۴- پینج‌خسته‌کی ویهالی ...
 دل چه‌پسی چی‌به‌ ؟ ، فیرقه‌تی دل‌دارو نه‌حیفه
 ۷۵- جیهان بوو‌کیتکه موهریشی جه‌فایه
 ۷۶- دوئی شه‌وئی له‌ مه‌یکه‌ده شاهید به‌ رووی نازه‌وه

بەشی ھەمەجۆرو ھەمە بابەت

- ۷۷- گیرانی و یصالی بە دەستی ئینگلیزەکان
- ۷۸- ئەی برادەر سەیری شوورەى جەیشى بىن سامانى کێچ
- ۷۹- رەقیب با پلێن لیت ئەمرینم
- ۸۰- تەعریفی مێرگاسە
- ۸۱- لەم قەرەبە تەماشایە کە لە قەصرو لە وتاغی
- ۸۲- ئەلا ئەی ناظری ئەگەر ئەهلی کەمالی
- ۸۳- ستایشی خوارەمیر
- ۸۴- برای شیرینم ئەی کاکێ خۆش رەوت
- ۸۵- زەلیلی کارزۆلەى و یصالی بە دەم شایەتەوه
- ۸۶- پاک و خاوینى میراودەلێ بەکان
- ۸۷- ئەى عەزیزان یەك دوو سالتن بووم ئیمامی سەرگەلوو
- ۸۸- مژدە بىن ئەى دل ئەلێن بولبولی ئاستان ھاتەوه
- ۸۹- ھەشت خشتەکی
- ۹۰- سەیری دەوری چەرغو ئیشی خالیقی نەرضو سەما
- ۹۱- غەرەز لەم قیل و قالە ئەى یاری جانی
- ۹۲- سەیری ئەم دونیای عەجوزە خۆی لە من چۆن کردە بووک
- ۹۳- سەبا ھەلسە برۆ زوو کە لە بۆ شاری سولەیمانی

- ۹۴- سه پری وه ضعی پۆزگارو دهوزی جهرخى ناسمان
- ۹۵- خوشی و بهزمی سه ماوه
- ۹۶- مەحمووه فەنی عەزیزم بەعضی دەرمانم ئەوی
- ۹۷- مەد شوکر نیمرۆ بە رحمت خالقی جینزو بەشەر
- ۹۸- شەوی یەك شەمه واقیع بوو له مالی ئیمه پەنهانی
- ۹۹- جه نایا ئەوا من هاتوومه باری
- ۱۰۰- پۆزو شەو قوربان تەمه ننامە له شاهی ذولمینهن
- ۱۰۱- ئەی جه نایى ئەلی یەفەندی چی گوتوومه قافی یه
- ۱۰۲- سهلامی من لەسەر تۆبێن گولی کولزاری ئالانی
- ۱۰۳- به حویبی ئیوه مەشغوولم ئەگەر چی ظاهرهه دورم
- ۱۰۴- ئەلا ئەی هەمەمی زینو مەمانم
- ۱۰۵- چیکەم له بهختی خەوتوو یار هاتو بێم نەزانی
- ۱۰۶- ئەلا ئەی صاحیبی دەرکو درایەت
- ۱۰۷- گوئی بگره له من ئەی بادی سه با
- ۱۰۸- ئەی هەلاوه خان خوشکی خوش کەلام
- ۱۰۹- ئەلا ئەی ساقی بهزمی حەیانم
- ۱۱۰- سەرم ئیشێن لەبەر بێن چایی قوربان
- ۱۱۱- سەرم ئیشێن لەبەر بێن چایی قوربان
- ۱۱۲- هەر چایه لهم جیهانه مەحبووبی ئینسو جانە
- ۱۱۳- برادەر هەر کەسێن چا بێن دەبێن ئەو یاوهری چا بێن

- ۱۱۴- نئی چا مه گەر تو مه نهبه عی شادی و عوشه رتهی ۳۳۲
- ۱۱۵- ئەلا ئەی ئەهلی کاشانه به بچن بینه په سسی موسلمانن ۳۳۵
- ۱۱۶- ههه تهه تنامه له قایی خودا ۳۳۶
- ۱۱۷- موسسی سهیرانو گهشته ، سهوزه سههرا کاکه گیان ۳۴۳
- ۱۱۸- ئەوا فهضلی بههاره و موسسه ، دهی ۳۴۴
- ۱۱۹- غهیری خوا هه لئاگرئ مه علوومه شانن کاس له ناس ۳۴۶
- ۱۲۰- خودا قههری له جینه گرتو مهیلی بوو به ویرانی ۳۴۹
- ۱۲۱- نه گەر نه پرسن نه حوالی سهعید ۳۵۰
- ۱۲۲- سهیری چهرخه حیهله بازو مه کرو فیتلی رۆزگار ۳۵۲
- ۱۲۳- ئیسته وا مه شهوور بووه ئەم هه رزنه مالی منه ۳۵۴
- ۱۲۴- سهیری ئەم لوطفه کردی ، خوداوه نهدی بینه نیاز ۳۵۵
- ۱۲۵- کالۆکیکم بوو چ کالۆک ، کالۆکیکی زۆر عه جیب ۳۵۷
- ۱۲۶- ئەهی موسلمانان ته ماشاکن له فهضلی موسستمعان ۳۵۸
- ۱۲۷- ئەوا بۆت هات که له شتیریکی مل رووت . ۳۶۰
- ۱۲۸- بۆم وهه مه علووم بووه ئیستا له لا ئەهلی سه لهف ۳۶۲
- ۱۲۹- سهلامی من مینالی به فرو باران ۳۶۳
- ۱۳۰- به ته قدری خودایی حهیی بینه چون ۳۶۵
- ۱۳۱- ئەو ئیستا ئەهلی عیلمه دل برینهار ۳۶۷
- ۱۳۲- من فیوض الباری انت حاکم الکرد الاسیر ۳۶۸
- ۱۳۳- من که یازی بووم به خه پلهی هه رزنو نانی شهعیر ۳۷۱

لاڀږه	بابه
۳۷۲	۱۳۴- بؤ خوشه ويستم ره فريقي شهيق
۳۷۵	۱۳۵- رڅخه کم دوختهر گه ښت نامه گت
۳۷۹	۱۳۶- شک نه بهم شه خصي له رڅما پښي نه کيڼ مه للا حسن
۳۸۱	۱۳۷- پاشبه ند ، وفات نامه و به شارهت نامه
۴۲۰	۱۳۸- فهره ننگ
۴۲۲	۱۳۹- پيرست